

**UCHWAŁA NR LII/516/22
RADY MIEJSKIEJ W GRÓJCU**

z dnia 26 września 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030.

Na podstawie art. 10f ust. 1 i 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) oraz art. 19 ust. 3b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.), Rada Miejska w Grójcu uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Grójec.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Karol Biedrzycki

Załącznik do Uchwały
NR LII/516/22 RADY MIEJSKIEJ
W GRÓJCU z dnia 26 września
2022 r.

Strategia rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030

Wrzesień 2022 r.

Opracowanie:

Urząd Gminy i Miasta Grójec,

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030 opracowano w oparciu o materiały źródłowe wydziałów Urzędu Gminy i Miasta Grójec oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju

KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI

Szanowni Mieszkańcy Gminy i Miasta Grójec,

W roku 2020 rozpoczęliśmy proces tworzenia Strategii rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030. Przygotowany dokument wyznacza główne kierunki, w jakich Grójec będzie się rozwijał na przestrzeni najbliższych lat.

Strategia w pierwszej części przedstawia stan naszej Gminy, zbadany na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta Grójec, Głównego Urzędu Statystycznego oraz innych ogólnodostępnych źródeł. Diagnoza została uzupełniona wynikami badania ankietowego.

W dalszej części zaproponowano cele i działania strategiczne, których realizacja wpłynie na rozwój Gminy. Przedstawiono także wskaźniki, które pomogą w ich wdrażaniu i monitorowaniu.

Dziękuję wszystkim, którzy zaangażowali się w proces opracowywania naszej Strategii. Dziękuję pracownikom Urzędu, jednostek organizacyjnych, przedstawicielom organizacji pozarządowych oraz Mieszkańcom, którzy włączyli się w proces konsultacji społecznych. Nasza wspólna praca pomogła wyznaczyć priorytety oraz kierunki działań, które będziemy starali się realizować w celu podniesienia jakości życia w naszej Małej Ojczyźnie. Wierzę, że pomimo wielu wyzwań, jakie niesie przyszłość, w tym zmierzenie się z gospodarczymi, ekonomicznymi i społecznymi skutkami pandemii COVID-19, wojny w Ukrainie i pomocy uchodźcom, uda nam się wspólnie zrealizować cele strategiczne.

Zachęcam Państwa do lektury opracowania, a także do śledzenia postępów we wdrażaniu Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030.

Burmistrz
Gminy i Miasta Grójec

Dariusz Gwiazda

Spis treści

WSTĘP	5
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY I MIASTA GRÓJEC	8
Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	9
Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej	14
Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	17
Jakość życia w Gminie - wyniki badań ankietowych mieszkańców	21
ETAP I	22
Ocena sytuacji w Gminie	22
ETAP II	27
Pożądane priorytety rozwojowe dla Gminy Grójec	28
Wizytówka Gminy	30
Potencjał rozwojowy	30
Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	32
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY I MIASTA GRÓJEC	34
Misja i wizja	35
Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym oraz kierunki działań	37
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Miasta i Gminy Grójec	49
Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa	57
System realizacji strategii, monitoring i ewaluacja	63
Ramy finansowe i źródła finansowania	65
Spis wykresów	67
Spis rysunków	67
Spis tabel	67
ZAŁĄCZNIKI	68
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy i Miasta Grójec	69
Załącznik 2: Wór ankiety dla mieszkańców (etap I, część analizowana)	143
Załącznik 3: Wór ankiety dla mieszkańców (etap II)	148
Załącznik 4: Tabela Ewaluacyjna	151

WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030 jest podstawowym dokumentem służącym strategicznemu zarządzaniu na poziomie Gminy i została opracowana na podstawie przepisów ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (z późn. zmianami), a szczególnie art. 10e. Dokument ten określa strategiczne kierunki rozwoju jednostki w perspektywie długoterminowej – do 2030 roku. Wyznaczone w Strategii cele i kierunki działań dają gwarancję ciągłości i trwałości wysiłków podejmowanych przez władze samorządowe, umożliwiając konsekwentną realizację przyjętej misji i wizji. Podstawowym celem dokumentu jest uporządkowanie i zaplanowanie prowadzenia długofalowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego, przy jednoczesnym zapewnieniu dbałości o ochronę środowiska i zrównoważonej gospodarce przestrzennej. Strategia umożliwia również efektywne gospodarowanie zasobami Gminy i Miasta, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, infrastruktura, zasoby ludzkie, czy środki finansowe. Ponadto zawarte w dokumencie cele i kierunki działań mogą stanowić formalną podstawę do ubiegania się o dofinansowanie realizacji zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030 pełni nadrzędną funkcję względem pozostałych planów, polityk czy programów obowiązujących lub opracowywanych podczas jej obowiązywania. Ponadto Strategia zachowuje spójność z dokumentami wyższego rzędu, szczególnie z zaktualizowaną Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Podstawą opracowania Strategii były aktualne dokumenty planistyczne, sprawozdania oraz dane statystyczne dostępne zarówno na poziomie Gminy jak i kraju. Głównym aktem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowywania dokumentu była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Istotnym elementem prac nad Strategią była partycypacja społeczna. Analiza wyników ankiet wypełnionych przez mieszkańców jest istotnym i integralnym elementem diagnozy strategicznej, a część programową zawierającą cele i kierunki działań współtworzyli uczestnicy warsztatów strategicznych. Projekt Strategii przed przyjęciem został poddany konsultacjom społecznym, aby zweryfikować jego zapisy z oczekiwaniami mieszkańców.

W prace nad Strategią aktywnie zaangażowani byli członkowie Zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030 (dalej Zespół lub Zespół ds. Strategii), powołani przez Burmistrza Gminy i Miasta Grójec nr WO.0050.59.2022 z dnia 23 marca 2022 r., którzy stanowili także ważne źródło informacji. Rolę liderów prac nad dokumentem pełnili: Burmistrz Gminy i Miasta Grójec Dariusz Gwiazda, Zastępca Burmistrza Gminy i Miasta Grójec Jarosław Rupiewicz oraz Sekretarz Gminy i Miasta Grójec Monika Maciak, pełniąca również funkcję koordynatora. W skład Zespołu wchodziłi reprezentanci władz, jednostek organizacyjnych i społeczności lokalnej podzieleni na trzy podzespoły:

I. Podzespół Przestrzeń:

1. Jacek Derewicz - Sołtys Ogrodzienic , Obrona Cywilna,
2. Małgorzata Dworakowska – Naczelnik Wydziału Gospodarki Odpadami UGiM Grójec,
3. Ewelina Gębska-Pawłowska – Zastępca Naczelnika Wydziału Inwestycji UGiM Grójec,
4. Dariusz Iwańczyk – Naczelnik Wydziału Gospodarki Przestrzennej UGiM Grójec,
5. Andrzej Jakubiak – Komendant Straży Miejskiej,

6. Tomasz Justyński – Radny Rady Miejskiej w Grójcu,
7. Sławomir Maroszek – Komendant Miejsko-Gminnego Zarządu Ochotniczej Straży Pożarnej,
8. Paweł Neyman – Prezes Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Grójcu sp. z o.o.,
9. Jacek Pałka - Prezes Grójeckiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego sp. z o.o.,
10. Agnieszka Skarzyńska – Naczelnik Wydziału Ochrony Środowiska UGiM Grójec,
11. Magdalena Szwech – rzeczoznawca majątkowy;

II. Podzespół Gospodarka:

1. Karol Biedrzycki – Przewodniczący Rady Miejskiej w Grójcu,
2. Daria Bobrowska-Wachniewska – Zespół Pozyskiwania Środków Zewnętrznych,
3. Mariola Komorowska – Skarbnik Gminy Grójec,
4. Joanna Malinger – Promocja,
5. Weronika Piwarska - Radna Rady Miejskiej w Grójcu,
6. Dariusz Prykiel - Radny Rady Miejskiej w Grójcu,
7. Marzanna Skoczek - Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu,
8. Małgorzata Stańczyk – Sołtys sołectwa Krobów,

III. Podzespół Społeczność:

1. Dagmara Biedrzycka – Pełnomocnik ds. Uzależnień,
2. Dariusz Fijałkowski – Dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 2 w Grójcu, trener MKS Koszykówka,
3. Hanna Gaweł – Klub Seniora,
4. Agnieszka Jakubiak – Naczelnik Wydziału Spraw Obywatelskich UGiM Grójec,
5. Wanda Janota – Klub Seniora,
6. Monika Kozłowska – Naczelnik Wydziału Edukacji,
7. Kinga Majewska – Dyrektor Biblioteki,
8. Agnieszka Maroszek – Dyrektor MGOPS,
9. Dorota Niedbała – Sołtys Bikówka,
10. Mariusz Pachocki – Grójecka Rada Sportu,
11. Małgorzata Rupiewicz – Klub Seniora,
12. Paweł Suchecki – GKS Mazowsze,
13. Małgorzata Szymańczak – Radna Rady Miejskiej w Grójcu,
14. Ireneusz Wojciechowski – Dyrektor Grójeckiego Ośrodka Sportu „Mazowsze”,
15. Monika Woźniak – Dyrektor Grójeckiego Ośrodka Kultury,
16. Szymon Wójcik – Redaktor Naczelny „Życia Grójca”.

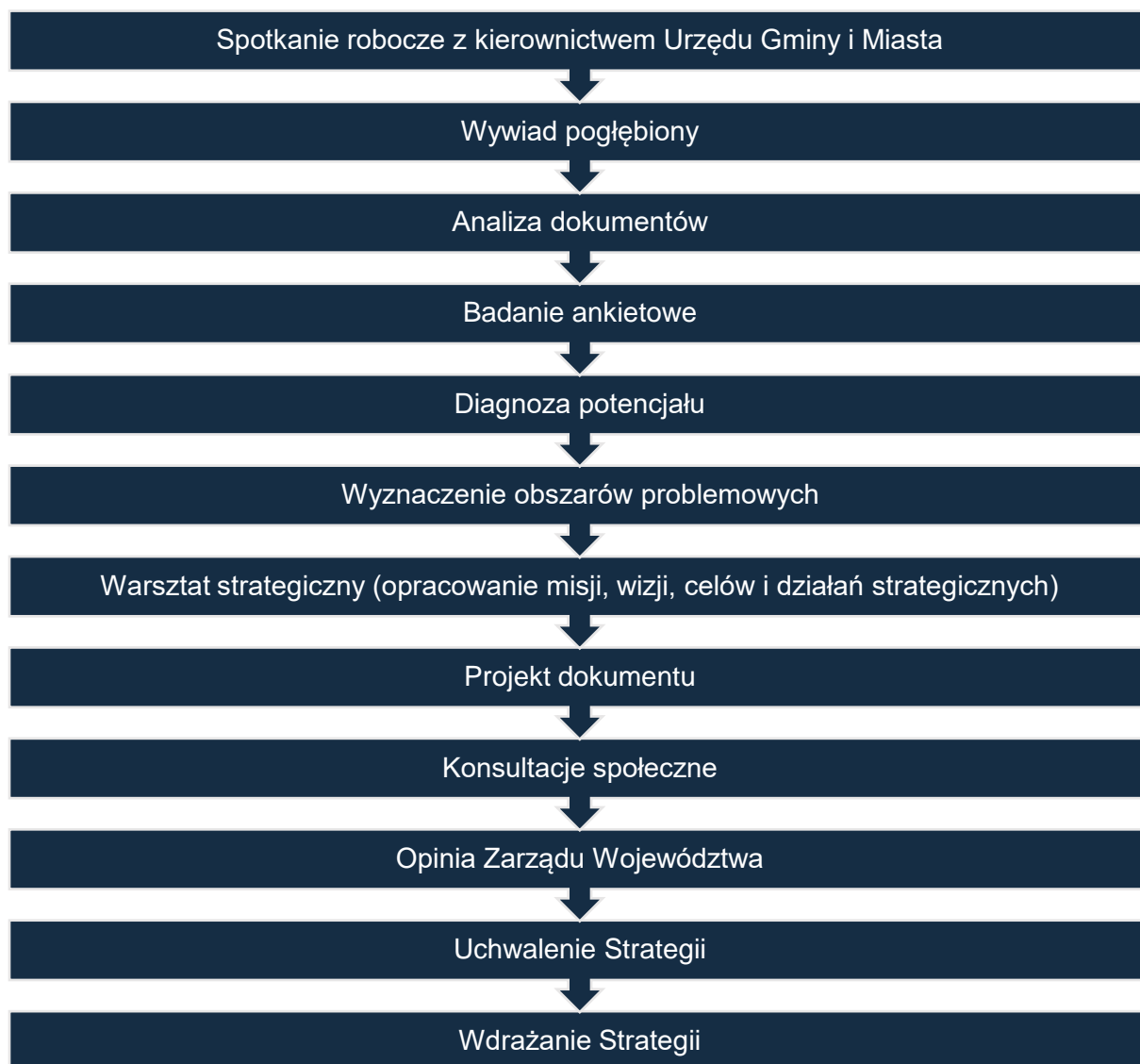
Dodatkowo Zespół wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- dr Joanna Cieślińska – ekspert,
- Irma Kuznetsova - Dyrektor Działu strategii i rozwoju lokalnego,
- Iwona Nowacka – Zastępca Dyrektora działu strategii i rozwoju lokalnego,
- Jakub Jackowski – Starszy specjalista ds. strategii i rozwoju lokalnego,
- Tomasz Michałowicz – Ekspert ds. strategii i rozwoju lokalnego.

Prace nad Strategią rozpoczęto w październiku 2021 roku, kiedy to podjęta została Uchwała nr XXXIX/359/21 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 25 października 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022 – 2030. Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy, którą pogłębiono podczas wywiadu

z kierownictwem i pracownikami Urzędu Gminy i Miasta Grójec oraz badania ankietowego mieszkańców. Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej pozwoliła na zdefiniowanie obszarów problemowych i najważniejszych wyzwań w zakresie powyższych sfer, a także silnych stron jednostki i jej szans. Następnie przeprowadzone zostały warsztaty strategiczne, podczas których opracowano misję i wizję Gminy i Miasta, a także założenia do celów i kierunków działań, których realizacja wpłynie na urzeczywistnienie określonej na 2030 rok wizji. Warsztaty przeprowadzone zostały metodą design thinking polegającą na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy. Efektem tej metody jest wypracowanie niestandardowych rozwiązań i innowacyjne podejście do obecnych wyzwań. Propozycje zapisów skonsultowano z przedstawicielami władz Gminy i Miasta Grójec i w kwietniu 2022 roku przygotowano projekt Strategii. Następnie został on poddany konsultacjom społecznym oraz przedłożony Zarządowi Województwa Mazowieckiego do opiniowania.

Poniższy schemat przedstawia poszczególne etapy procesu prac na Strategią.

CZĘŚĆ I

Stan i wyzwania rozwoju Gminy i Miasta Grójec

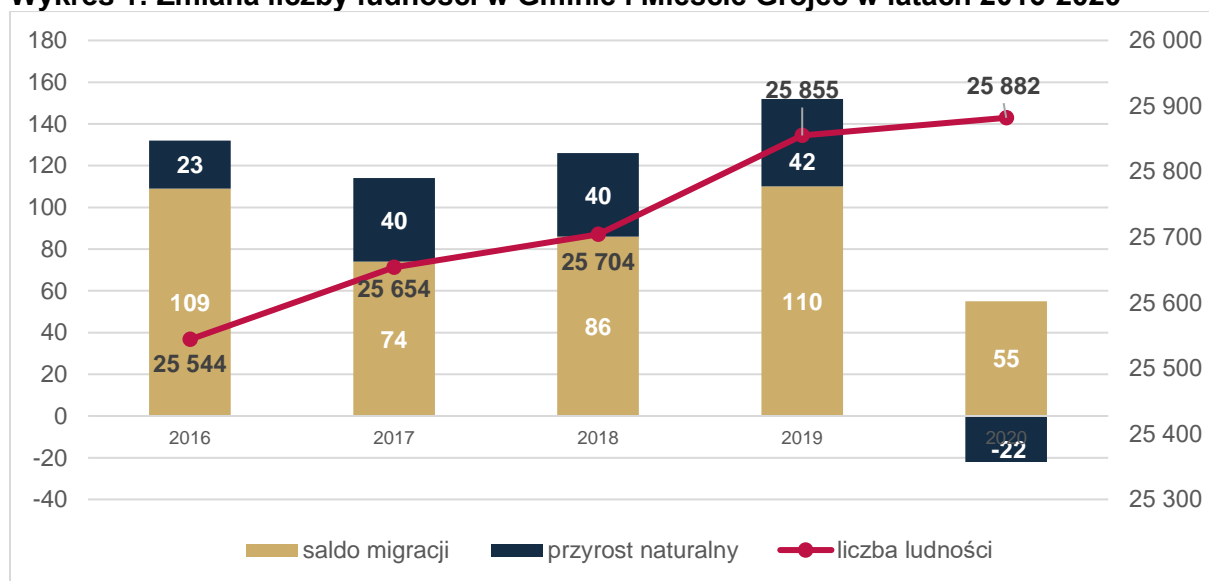

Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

W 2020 r. w Gminie i Mieście Grójec mieszkały 25.882 osoby, co stanowiło 26,4% ogółu mieszkańców powiatu grójeckiego. Jednocześnie średnia gęstość zaludnienia wynosiła 213 osób na km² i była najwyższa w powiecie, znacznie przekraczając średnią wynoszącą 77 osób na km². Gmina jest zatem zdecydowanie największą jednostką pod względem liczby mieszkańców w powiecie. Sytuacja demograficzna w Gminie w okresie 2016-2020 wskazuje na pozytywny trend wzrostowy, a liczba mieszkańców zwiększyła się o 338 osób, co stanowi 1,3%. Należy podkreślić, że w tym samym okresie liczba mieszkańców powiatu spadła o 0,6%. Na sytuację demograficzną w całym powiecie grójeckim wpływa bliskość dużego ośrodka miejskiego jakim jest Warszawa. Odczuwalny jest proces tzw. „drenażu mózgow”, czyli odpływu dobrze wykształconych osób młodych w poszukiwaniu lepiej płatnej pracy. Istotnym czynnikiem jest także dobra komunikacja z centralnym ośrodkiem rozumiana zarówno jako odpowiednia sieć drogowa, ale także sprawny zbiorowy transport publiczny.

W tym kontekście dodatni wskaźnik zmiany liczby ludności oznacza, że Grójec stanowi atrakcyjne miejsce życia dla mieszkańców sąsiednich gmin, którzy oczekują łatwego dostępu do podstawowych usług, wygodnej komunikacji z Warszawą, ale jednocześnie cenią sobie mieszkanie w mniejszym ośrodku miejskim.

Wykres 1: Zmiana liczby ludności w Gminie i Mieście Grójec w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2016-2019 przyrost naturalny w Gminie Grójec kształtował się na stabilnym dodatnim poziomie ok. 40, przy rocznej liczbie urodzeń oscylującej na granicy 300, a zgonów nieznacznie przekraczającej 250. Sytuacja uległa pogorszeniu w roku 2020, w którym po raz pierwszy przyrost naturalny spadł poniżej zera w związku ze wzrostem liczby zgonów, co może być efektem epidemii koronawirusa SARS-CoV-2. Sytuacja w kolejnych latach wymaga zatem monitorowania.

Niemniej na tle powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego Gmina Grójec charakteryzuje się najkorzystniejszą sytuacją odnotowując do 2019 r. dodatni przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców osiągający średnią wartość 1,5.

Saldo migracji w badanym okresie w Gminie Grójec jest dodatnie, choć wykazuje zmienną tendencję. Od 2017 do 2019 r. rosło, aby w 2020 r. spaść o 50%. Przyczynę takiej sytuacji

można upatrywać zarówno w ograniczeniach związanych z przemieszczaniem się w okresie pandemii, ale także zmianą systemu opłat za odbiór odpadów, który spowodował, że niektórzy mieszkańcy dokonali korekt liczby zameldowanych osób. Wskaźnik salda migracji na 1 tys. mieszkańców dla Gminy Grójec w 2020 r. wyniósł 2,13, spadając do poziomu średniego dla województwa (2,25), ale nadal zdecydowanie przewyższał średnią dla powiatu grójeckiego (0,36).

Analiza struktury wiekowej mieszkańców Gminy wskazuje na stały wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym oraz nieco wolniejszy w wieku przedprodukcyjnym. Doprowadziło to do sytuacji, w której liczba seniorów przewyższyła liczbę dzieci i młodzieży. Prognozy demograficzne do roku 2030 potwierdzają, że proces starzenia się społeczeństwa będzie postępował w związku ze wzrostem odsetka seniorów i spadkiem liczby najmłodszych mieszkańców.

Należy także odnotować stały spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Szczególnie widoczny jest on w grupie osób w wieku kreatywnym 25-34 lata (o 15 %), co może mieć negatywny wpływ na rozwój gospodarczy Gminy, ponieważ wiąże się między innymi z odpływem ludzi najbardziej aktywnych zawodowo. W tym samym okresie w województwie mazowieckim (-14%) oraz całym powiecie grójeckim (-8%) również spadała liczba osób w wieku kreatywnym, ale, zwłaszcza w powiecie, spadek ten nie był tak duży.

Wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego przedstawiający ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w 2020 roku był nieco niższy w Gminie (27,7) niż w powiecie (27,9) i województwie (28,6). Niepokoić może natomiast dynamika wzrostu, która wyniosła 124% i była wyższa niż w województwie mazowieckim (115%) i powiecie grójeckim (118%). Rosnąca liczba seniorów powoduje konieczność zapewnienia im odpowiedniej opieki oraz dostosowania infrastruktury i systemu usług społecznych, przekłada się także na trudną pogorszenie sytuacji na rynku prac i negatywnie wpływa na stan dochodów własnych Gminy.

Zaobserwowane trendy demograficzne wskazują na ryzyko zaistnienia problemów z zastępowalnością pokoleń na rynku pracy oraz niedostatkami ludności w wieku produkcyjnym w przyszłości.

W 2020 r. na terenie Gminy nie funkcjonowały publiczne placówki opieki nad dziećmi do lat 3, jednakże prowadzone były zaawansowane prace nad budową żłobka publicznego przy ul. Okrężnej 1 w Grójcu. Władze Gminy są świadome, że konieczne są pilne działania w tym obszarze. Umożliwienie rodzicom szybkiego powrotu do aktywności zawodowej, biorąc pod uwagę sytuację demograficzną i braki na rynku pracy, jest istotne z punktu widzenia rozwoju Gminy. Usługi opiekuńcze dla najmłodszych oferowało 7 niepublicznych placówek (3 żłobki i 4 kluby dziecięce), z czego 5 zlokalizowanych było na terenie Miasta Grójec. W sumie wszystkie placówki oferowały 117 miejsc.

W Gminie zlokalizowane są 3 przedszkola publiczne, 3 niepubliczne punkty przedszkolne i 4 niepubliczne przedszkola oraz Publiczne Przedszkole prowadzone przez Zgromadzenie Córek Maryi Niepokalanej. Łącznie uczęszczało do nich w 2020 r. 943 dzieci. Uzupełnieniem oferty sieci przedszkoli są oddziały przedszkolne prowadzone przy szkołach podstawowych, do których w roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało 267 dzieci.

Dane dotyczące upowszechnienia opieki przedszkolnej na terenie Gminy Grójec z lat 2016-2020 udostępnione przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wzrastał do roku 2018 (z poziomu 94,3% do 103,9%), ale w 2019 r. lekko spadł do 101,9%.

Powyższe dane sugerują, że oferta przedszkoli z Gminy Grójec jest atrakcyjna dla rodziców spoza Gminy, dla których wygodniej jest pozostawiać dzieci w placówkach blisko miejsca pracy. Dla władz Gminy oznacza to jednak, że konieczne jest przygotowanie większej ilości miejsc w przedszkolach niż wynikałoby to z liczby dzieci w Gminie.

Gmina Grójec jest organem prowadzącym dla 6 publicznych szkół podstawowych: 3 zlokalizowanych w Mieście Grójec i 3 na terenach wiejskich. Największą placówką w Gminie jest PSP nr 1, do której w roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało 1.068 dzieci. Największą szkołą poza Miastem jest PSP w Lesznowoli, do której uczęszczało 274 dzieci.

Średnia wielkość oddziału w grójeckich szkołach podstawowych wynosiła 18,8 ucznia, a wskaźnik ten był najwyższy w PSP nr 1 i nr 2 (po 22,7) oraz PSP nr 3 (22,0). Z kolei najmniej dzieci liczyły oddziały w szkołach wiejskich w Bikówku (15,4) oraz Częstoniewie (8,9). Generalnie należy podkreślić, że w szkołach w mieście klasy są zdecydowanie liczniejsze. Analizując liczbę uczniów przypadających na jednego nauczyciela w 2020 r. średnia dla szkół w Gminie Grójec wynosiła 7,7. Wskaźnik ten najwyższy był w PSP Lesznowola (10,15) oraz PSP nr 1 (9,98), a najniższy w PSP Częstoniew (3,42) i PSP Bikówek (6,16). W tym obszarze również widać, że szkoły na terenie Miasta Grójec (z wyjątkiem PSP Lesznowola) charakteryzują się większą liczbą dzieci na jednego nauczyciela, co może wskazywać na konieczność zwiększenia ilości kadry dydaktycznej w celu poprawy jakości nauczania.

Analizując wskaźnik zmianowości, a więc stosunek liczby oddziałów do liczby dostępnych sal dydaktycznych, który określa konieczność wprowadzania w szkołach zmianowego systemu nauczania (przedpołudniowy i popołudniowy) można stwierdzić, że najlepiej sytuacja kształtowała się w PSP nr 3 (0,77) oraz PSP nr 2 (0,77), a najgorzej w PSP w Lesznowoli (1,44) oraz PSP nr 1 (1,31). Należy zatem rozważyć dostosowanie sieci obwodów szkolnych, aby odciążyć te placówki, gdzie wskaźnik zmianowości jest najwyższy.

Należy podkreślić, że szkoły w Grójcu wymagają pilnej odnowy infrastruktury. Gmina planuje rozbudowę PSP nr 1 (budowa hali sportowej i stołówki oraz 9 sal dydaktycznych), PSP w Lesznowoli (budowa sali gimnastycznej i sal dydaktycznych) oraz termomodernizację wszystkich budynków.

Jedną z informacji świadczących o jakości kształcenia w poszczególnych jednostkach są wyniki egzaminów państwowych. Analiza średnich wyników egzaminu ósmoklasistów z lat 2019-2021 wskazuje, że najlepsze wyniki (powyżej średniej dla powiatu i województwa) osiągnęli uczniowie PSP w Lesznowoli, PSP nr 1 oraz nr 2. Najlepsze wyniki uzyskiwali z kolei uczniowie PSP w Częstoniewie oraz SPS nr 3.

W 2020 r. na terenie Gminy Grójec działało 16 przychodni świadczących ambulatoryjną opiekę zdrowotną (wzrost o 2 od 2016 r.). W całym powiecie grójeckim działają 43 przychodnie, zatem placówki w Grójcu stanowią ok. 37% ogólnej liczby. Wskaźnik liczby przychodni w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie wyniósł 6 i był wyższy niż średnia dla powiatu grójeckiego (4) i równy średniej dla województwa mazowieckiego (6), zatem w tym zakresie nie stwierdzono konieczności podejmowania pilnych działań. W Mieście Grójec funkcjonuje największy w powiecie grójeckim niepubliczny zakład opieki zdrowotnej Powiatowe Centrum Medyczne Sp. z o.o. w Grójcu. 8 oddziałów świadczy zarówno usługi szpitalne, jak i usługi z zakresu rehabilitacji, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, diagnostyki obrazowej, leczenia psychiatrycznego oraz ratownictwa medycznego. Należy także zwrócić uwagę, że ze względu na bliskość i dobre skomunikowanie z Warszawą i Radomiem, mieszkańcy Gminy Grójec mogą korzystać z bogatej oferty specjalistycznych usług medycznych placówek warszawskich i radomskich.

Gminną jednostką organizacyjną realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej jest Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grójcu, mający swoją siedzibę przy Al. Niepodległości 6a. W 2020 roku wsparcie w zakresie pomocy społecznej uzyskało 1.853 osób, co stanowiło 7,37% wszystkich mieszkańców Gminy (spadek w stosunku do 2019 r. o 137 osób). Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 81. W przypadku osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 282 osób, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2019 o 47 osób. W Gminie Grójec najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną w 2020 roku było kolejno: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie i ubóstwo.

W 2020 r. w Gminie obserwuje się większą liczbę beneficjentów pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców (344) w porównaniu do powiatu (315) i zbliżoną do województwa (345). Należy jednak zauważyć, że w badanym okresie liczba beneficjentów w Gminie stopniowo spadała (o 26,5% od 2016 r.). Jest to tendencja charakterystyczna dla całego kraju, jednak dynamika spadku jest nieco niższa niż w przypadku województwa mazowieckiego (37,3%), czy powiatu grójeckiego (30,5%).

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że sytuacja społeczna w Gminie Grojec stopniowo ulega poprawie, jednak w dalszym ciągu niezbędne jest rozwijanie nowych form wsparcia, szczególnie uwzględniających zmieniającą się sytuację demograficzną.

Zadania w zakresie administrowania zasobem mieszkaniowym Gminy Grójec realizuje Zakład Gospodarki Komunalnej w Grójcu, który jest samorządowym zakładem budżetowym. W 2020 r. Gmina dysponowała 697 lokalami mieszkalnymi położonymi w 94 budynkach w zdecydowanej większości na terenie Miasta Grójec. Są to obiekty o zróżnicowanym wieku, konstrukcji i standardzie. Starsze budynki są w dużym stopniu wyeksploatowane (stan zły lub średni) i wymagają remontów w różnym zakresie w celu utrzymania i podwyższenia ich stanu technicznego. Gmina planuje w kolejnych latach zwiększanie zasobu mieszkaniowego, poprzez budowę nowych mieszkań komunalnych oraz pozyskanie lokali mieszkalnych z innych źródeł.

O bezpieczeństwo na terenie Gminy dbają Straż Miejska (na terenie Miasta Grójec) oraz Policja. Analizując główne powody nakładania mandatów karnych przez Straż najczęściej dotyczy wykroczeń drogowych (ok. 77%). Z kolei w przypadku pouczeń niepokoi duży wzrost w 2020 r. wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu (o 166%). Na terenie powiatu grójeckiego odnotowujemy dużą liczbę wypadków drogowych na 100 tys. mieszkańców, która w 2020 r. wynosiła 107, przy średniej dla województwa 54,5. Niepokojąca jest również duża liczba ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności, która w 2020 r. osiągnęła 19,35, zdecydowanie przewyższając średnią dla województwa mazowieckiego (7,74). Taka sytuacja wynika ze specyfiki powiatu, a szczególnie Gminy, przez którą przebiegają dwie ważne arterie: droga krajowa nr 50 oraz 7 generujące duży ruch zwłaszcza pojazdów ciężarowych. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym powinna zatem być jednym z priorytetów działań Gminy, choć zaznaczyć należy, że duża wypadkowość wiąże się głównie z drogami krajowymi, zarządzanie którymi nie należy do kompetencji władz Gminy.

W Gminie Grójec funkcjonują dwie instytucje kultury: Grójecki Ośrodek Kultury oraz Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Grójcu (która pełni rolę Biblioteki Powiatowej w ramach porozumienia ze Starostwem). Grójecki Ośrodek Kultury prowadzi działalność kulturalną w zakresie upowszechniania kultury, sztuki i nauki oraz zachowania dziedzictwa kulturowego. Jest także głównym organizatorem corocznego Święta Kwitnących Jabłoni, festiwali: Piosenki Przedszkolnej, „Piosenki o złotą nutkę”, Piosenki Angielskiej, Teatrów Szkolnych im. W. Siemiona oraz wydarzeń m.in. "Spotkań Teatralnych przy Parku". W Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej im. W. S. Laskowskiego w Grójcu w 2020 r. zarejestrowanych było 2.433 czytelników dorosłych oraz 831 dzieci i młodzieży, co stanowi ok. 13% mieszkańców Gminy (średnia dla powiatu grójeckiego to 10,8%). Na tle powiatu i województwa, gdzie odnotowywany jest stały spadek czytelnictwa, Gmina Grójec charakteryzuje się lepszym wskaźnikiem wypożyczeń, który zachwiała dopiero epidemia koronawirusa w 2020 r.

Zadania z zakresu kultury fizycznej i sportu, organizacji sportu i rekreacji oraz udostępniania obiektów sportowych klubom, stowarzyszeniom i mieszkańcom Gminy realizuje Grójecki Ośrodek Sportu "Mazowsze" będący samorządowym zakładem budżetowym. Baza infrastrukturalna Ośrodka składa się z hali sportowej „Spartakus” (hala, korty tenisowe, kompleks boisk, skatepark), krytej pływalni „Wodnik”, stadionu przy ul. Laskowej oraz lodowiska. Ośrodek jest organizatorem wielu cyklicznych i jednorazowych wydarzeń i imprez sportowych m.in. Igrzysk Przedszkolaków, Dnia Dziecka, Halowej Lekkoatletycznej Ligi Szkół Podstawowych, Pikniku na 11 listopada, Otwartych Mistrzostw Grójca w Pływaniu, Pikniku Służb Mundurowych, wyścigu kolarskiego ŻTC Bike Race, Grójeckiej Dychy, cyklu zawodów GOS Sports Tour, Delfinady oraz Mikołajkowego Turnieju Koszykówki.

W badanym okresie liczba klubów sportowych funkcjonujących w Grójcu utrzymywała się na zbliżonym poziomie, jednak liczba ćwiczących wzrosła o 86%. Świadczy to o tym, że mieszkańcy Gminy chętnie korzystają z infrastruktury sportowej dostępnej w Gminie i oczekują jej dalszego rozwoju.

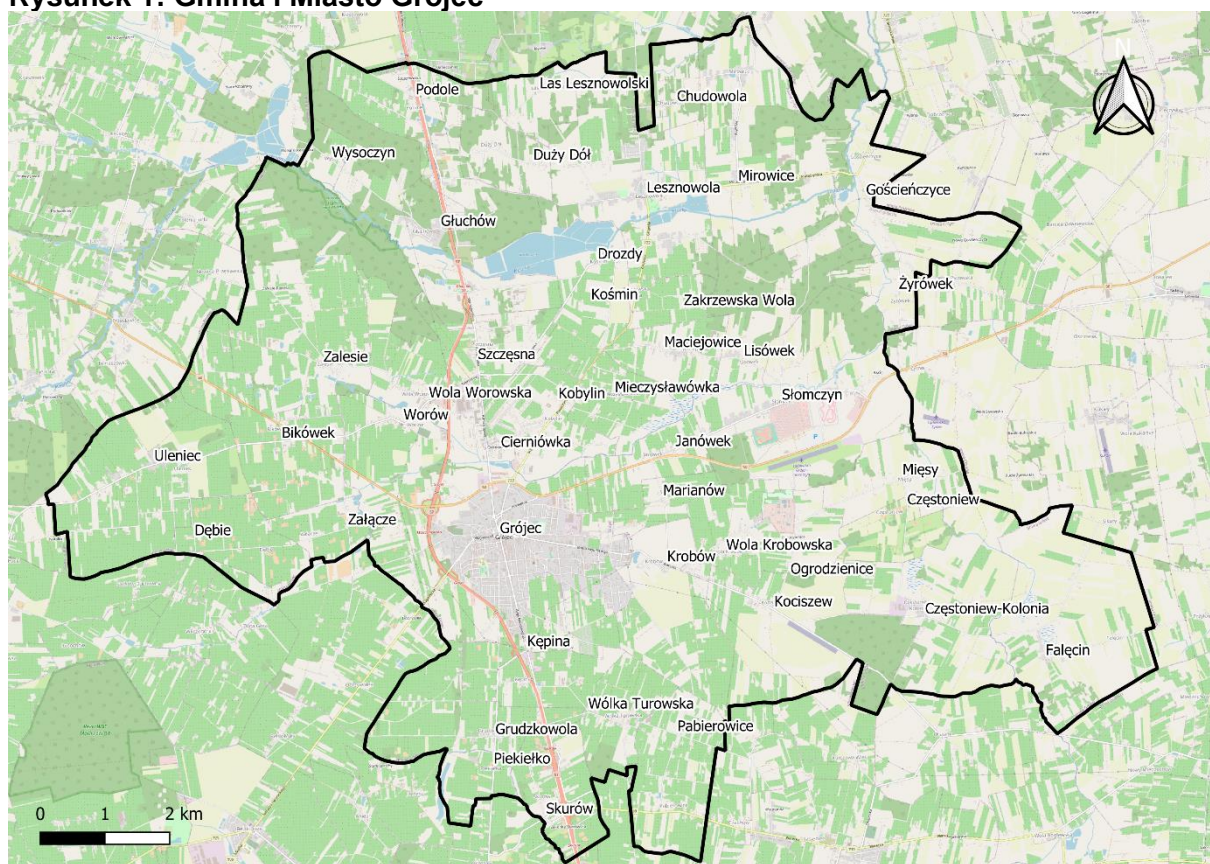
O dużej aktywności mieszkańców Gminy oraz ich zaangażowaniu w życie społeczne świadczy m.in. liczba działających organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. W Gminie Grójec wskaźnik ten (3,71) jest zdecydowanie wyższy niż średnia dla powiatu grójeckiego (3,19) i charakteryzuje się lekką tendencją wzrostową. Gmina prowadzi współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w oparciu o roczne programy współpracy. Współpraca polega m.in. na zlecaniu realizacji zadań publicznych, wzajemnym informowaniu się o planowanych kierunkach działań, tworzeniu wspólnych zespołów doradczych oraz pomocy w pozyskiwaniu środków finansowych. Ponadto, w celu zwiększenia partycypacji mieszkańców w rozwój Gminy, powołane zostały ciała konsultacyjne: Młodzieżowa Rada Miejska oraz Grójecka Rada Sportu, a w ramach budżetu Gminy wydzielono środki przeznaczone na fundusz sołecki, którego wartość sukcesywnie rośnie.

Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Grójec jest gminą miejsko-wiejską położoną w centralnej części województwa mazowieckiego na pograniczu Wysoczyzny Rawskiej i Równiny Warszawskiej, u zbiegu dwóch ważnych dróg krajowych nr 7 i 50, łączących północną Polskę z południową oraz wschodnią część kraju z zachodnią.

Siedzibą władz gminnych jest Miasto Grójec. Oprócz Miasta w skład Gminy wchodzi 41 sołectw: Bikówek, Częstoniew, Częstoniew-Kolonia, Dębie, Duży Dół, Fałęcin, Gluchów, Gościeńczyce, Grudzkowola, Janówek, Kępina, Kobylin, Kociszew, Kośmin, Krobów, Krobów-Szymanówek, Las Lesznowski, Lesznowola, Lisówek, Maciejowice, Marianów, Mieczysławówka, Mięsy, Mirowice-Parcela, Mirowice Wieś, Pabierowice, Piekiełko, Podole, Skurów, Słomczyn, Szczęsna, Uleniec, Wola Krobowska, Wola Krobowska-Ogrodzienice, Wola Worowska, Worów, Wólka Turowska, Zakrzewska Wola, Zalesie, Załęczce, Żyrówek.

Rysunek 1: Gmina i Miasto Grójec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OpenStreetMap

Miasto Grójec jest także głównym ośrodkiem miejskim powiatu grójeckiego, w którym swoje siedziby mają najważniejsze instytucje publiczne.

Na obszarze Gminy występuje wzajemne przenikanie pozostałości elementów krajobrazu naturalnego oraz dominującego na tym terenie otwartego krajobrazu rolniczego, przy czym największe zgrupowanie elementów krajobrazu naturalnego występuje w północnej części, wzdłuż szerokiej doliny rzeki Jeziorki na odcinku od granicy z sąsiednią Gminą Pniewy na zachodzie do granicy z Gminą Prażmów na północnym wschodzie. Obie formy krajobrazowe wymagają odpowiedniego planowania dla utrzymania ładu przestrzennego, który

zagwarantuje spójny i zrównoważony rozwój przy zachowaniu walorów przyrodniczych specyficznych dla Gminy Grójec.

Na obszarze Gminy obowiązują 34 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące 9,7% jej powierzchni (99% powierzchni Miasta i ok. 2,5% powierzchni pozamiejskiej). Ponadto na terenie sołectwa Słomczyn, pomiędzy drogą krajową nr 50 a granicą z sołectwem Mięsy, na 150 ha należących do Gminy, zlokalizowana jest „strefa gospodarcza Słomczyn”, również objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

W „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego” Gmina Grójec została zaliczona do strategicznego obszaru produkcji żywielskiej w ramach podregionu sochaczewsko-grójeckiego jako wiejski obszar funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych.

Na terenie Gminy zlokalizowany jest jeden obszar chronionego krajobrazu: Dolina Rzeki Jeziorki, jak również rezerwat Łęgacz nad Jeziorką. Gmina posiada gęstą i dobrze wykształconą sieć rzeczną. Funkcjonująca sieć rowów działa jednostronnie, co prowadzi do znacznego przesuszenia łąk i spadku ich produktywności. W przyszłości grozi to wyjąłowieniem znacznych obszarów. To niepokojące zjawisko zauważalne jest m.in. w dolinie Kraski. Równie niepokojącym zjawiskiem jest zanikanie naturalnej retencji gruntowej, a także znaczne zanieczyszczenie cieków będące efektem intensywnego rozwoju sadownictwa.

Ze względu na rolniczy charakter Gminy występują konflikty przestrzenne polegające na niezachowaniu stref ochronnych na styku kompleksów sadowniczych z obszarami osadnictwa oraz terenami chronionymi. Intensywne uprawy sadownicze wymagają stosowania oprysków przeciw szkodnikom oraz nawozów. Powoduje to skażenie powietrza, gleby i wód, co niewątpliwie wpływa negatywnie na zdrowie ludzi i zwierząt. Konieczne jest zatem przedsięwzięcie działań zmierzających do rozpowszechnienia wśród rolników wiedzy na temat skutków stosowania chemikaliów na środowisko.

Badania jakości powietrza na terenie Gminy wskazują przekroczenia stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} i PM₁₀, jak i benzo(a)pirenu na terenie Miasta Grójec, co spowodowane jest niską emisją związaną z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Gmina realizuje szereg działań zmierzających do poprawy sytuacji, które koordynowane są w ramach Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Grójec oraz Programu Ograniczenia Niskiej Emisji.

Sieć głównych ciągów komunikacyjnych na obszarze Gminy ma cechy układu promienistego, którego punkt węzłowy stanowi Miasto Grójec. Na terenie Gminy krzyżują się dwie ważne drogi krajowe nr 50 oraz nr S7 (E77), które jednocześnie odgrywają kluczową rolę w procesie rozwoju Miasta. Obie trasy stanowią ważny element krajowej sieci komunikacyjnej i charakteryzują się dużym natężeniem ruchu (także pojazdów ciężarowych). Pełnią jednocześnie funkcję obwodnicy, przez co ruch tranzytowy nie odbywa się przez centrum. Ponadto przez Gminę przebiegają drogi wojewódzkie: 722 (w kierunku Piaseczna) i 728 (w kierunku Jędrzejowa).

Korzystne położenie Gminy w stosunku do szlaków komunikacyjnych, a także dobre połączenie z Warszawą i pozostałą częścią województwa mazowieckiego oraz głównymi ciągami komunikacyjnymi kraju (drogą nr 2 i nr 8) stanowi szansę rozwoju Gminy, a zwłaszcza Miasta Grójec i wpływa na wysoki stopień atrakcyjności osadnictwa i inwestowania. Niestety,

powoduje także szereg zagrożeń związanych z bezpieczeństwem ruchu drogowego i zanieczyszczeniem środowiska oraz konfliktów przestrzennych.

Przez Gminę nie przebiega żadna linia kolejowa, a najbliższe stacje (trasa nr 8 Warszawa Zachodnia – Kraków) znajdują się w miejscowościach Krężel, Michalczew oraz Chynów (ok. 20 km do Miasta Grójec). Brak ten stanowi istotny problem dla mieszkańców Gminy podróżujących do Warszawy oraz potencjalnych inwestorów. Szansą na przywrócenie połączeń kolejowych dla Gminy są działania spółki PKP PLK, która przygotowuje studium planistyczne rozbudowy Warszawskiego Węzła Kolejowego ze szczególnym uwzględnieniem nowej linii średnicowej. W projekcie zaplanowano trasę kolejową na linii Warszawa – Piaseczno – Tarczyn – Grójec – Białobrzegi po linii torów kolei wąskotorowej.

Usługi publicznego transportu zbiorowego w Gminie świadczy Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. w Grójcu. Firma prowadzi regularny przewóz osób głównie na terenie południowej części województwa mazowieckiego ze szczególnym uwzględnieniem powiatu grójeckiego.

Długość ścieżek rowerowych na terenie Gminy Grójec w 2020 r. wynosiła 5,9 km. Nie mogą one zatem stanowić poważnej alternatywy dla komunikacji drogowej i wymagają sukcesywnego rozwoju.

Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Gmina Grójec jest częścią grójecko – wareckiego kompleksu sadowniczego, rozciągającego się na obszarze gmin Błędów, Belsk, Pniewy, Grójec, Jasieniec, Chynów, Tarczyn i Warka. Kompleks liczący ok. 43 tys. ha stanowi ok. 13% sadów w kraju. Jego rozmiary, ukształtowanie przestrzenne i usytuowanie stanowią niezwykle istotne uwarunkowanie wpływające na samą Gminę, jak i region, w znacznym stopniu determinują sytuację na rynku pracy oraz określają kierunki rozwoju gospodarczego. Wysoki poziom produkcji sadowniczej, przechowalnictwo i przetwórstwo, wymagają dalszego rozwoju infrastruktury, zarówno w zakresie obsługi, jak i zbytu owoców i przetworów.

Jednocześnie na terenie Gminy brak jest wielkiego przemysłu i przesłanek, aby ten stan rzeczy mógł ulec zmianie.

Na terenie Gminy zarejestrowanych jest prawie cztery tysiące podmiotów gospodarczych, co stanowi niemal 40% wszystkich firm w powiecie grójeckim. Świadczy to o wysokim poziomie aktywności gospodarczej mieszkańców oraz o znaczeniu jakie odgrywa Grójec dla gospodarki powiatu. Wzrost liczby zarejestrowanych firm (o 9% w latach 2016-2020) wiąże się zarówno z rosnącą skalą potrzeb, jak i z tworzeniem odpowiednich warunków dla rozwoju.

Analiza obszarów działalności przedsiębiorstw na podstawie PKD wskazuje, że najwięcej firm w 2020 r. zajmowało się handlem detalicznym i hurtowym z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (działy 46 i 47). Pozostałe sekcje to: budownictwo, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz transport i gospodarka magazynowa. Pod względem wielkości dominowały mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracowników), które stanowiły 97%, 2,4% to małe przedsiębiorstwa (od 10 do 49 pracowników), 0,5% przedsiębiorstwa średnie (50-249 pracowników), a zaledwie 0,1% przedsiębiorstwa duże.

Pomiędzy drogą nr 50 a granicą z sołectwem Mięsy, na 150 ha należących do Gminy zlokalizowana jest „strefa gospodarcza Słomczyn”, na której od 2019 r. działa Industrial Park Grójec. Atutem gruntów jest dogodna lokalizacja w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 50, stanowiącej ważną arterię komunikacyjną. Teren ten nie został jeszcze całkowicie uzbrojony i wymaga dalszych inwestycji w celu dostosowania do potrzeb inwestorów.

W Gminie Grójec w 2020 roku wskaźnik bezrobocia wynosił 2,4% i był nieco wyższy niż średni w powiecie grójeckim (2,2%), ale zdecydowanie niższy niż w całym województwie mazowieckim (4,6%). W latach 2016-2019 odsetek osób bezrobotnych sukcesywnie spadał do poziomu 1,7%. Świadczy to o dobrej i stabilnej sytuacji na lokalnym rynku pracy, jednak wymaga stałej obserwacji, aby przygotować się na już widoczne skutki ograniczeń w gospodarce spowodowane epidemią.

Należy mieć także na względzie wpływ dużych ośrodków miejskich, szczególnie Warszawy, na „wysysanie” z lokalnego rynku osób w wieku kreatywnym, dla których może brakować miejsc pracy odpowiadających ich wysokim kwalifikacjom oraz oczekiwanym warunkom płacowym.

Na terenie Gminy Grójec usługi w zakresie zbiorowego dostarczania wody oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków świadczy spółka komunalna Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grójcu Sp. z o. o., która obsługuje także dwie komunalne oczyszczalnie ścieków: w Kobylinie i wiejską w Uleńcu.

Tabela 1: Odsetek mieszkańców Gminy Grójec posiadających dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w 2020 r.

JST	Wodociąg [%]	Kanalizacja [%]	Gaz [%]
Grójec	94,5	62,4	84,7
Powiat grójecki	75,9	43,4	53,1
Województwo mazowieckie	90,7	70,2	55,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi GUS 62,4% mieszkańców w 2020 r. podłączanych było do sieci kanalizacyjnej, co jest wskaźnikiem wyższym niż średnia dla powiatu (43,4%), ale niższym niż dla województwa mazowieckiego (70,2%).

System zaopatrzenia w wodę w Gminie Grójec oparty jest o ujęcia wód podziemnych w trzech punktach Gminy (ul. Stokowa, ul. Zdrojowa oraz Kępina) oraz trzech punktach wiejskich (Kośmin, Kociszew oraz Uleniec). Sieć wodociągowa pracuje w systemie pierścieniowym, zatem zaopatrzenie w wodę z poszczególnych stacji uzdatniania wody, które są w pełni zautomatyzowane, może ulegać zmianie. Spółka planuje zwiększenie wydobycia wody w związku ze wzrostem zapotrzebowania oraz remonty najbardziej awaryjnych odcinków. Dodatkowo Gmina planuje budowę stacji uzdatniania wody w Mirowicach. W 2020 r. do sieci wodociągowej podłączonych było ponad 94% mieszkańców, zatem można stwierdzić, że Gmina jest w pełni zwodociągowana.

Na terenie Gminy Grójec w 2020 r. długość czynnej sieci gazowej wynosiła 253,9 km. Na tle województwa (55%) i powiatu (53,1%) Gmina charakteryzuje się wysokim odsetkiem mieszkańców posiadających dostęp do sieci gazowej (84,7%). Taka sytuacja może być spowodowana dobrze rozwiniętą infrastrukturą na terenie Miasta, gdzie mieszka większość osób. Na terenach wiejskich wskaźnik ten jest niższy.

Gmina i Miasto Grójec od 2020 r. samodzielnie prowadzi gospodarkę odpadami komunalnymi na swoim terenie poprzez spółkę Grójecka Spółka Komunalna Sp. z o.o. W Gminie Grójec nie funkcjonują instalacje przetwarzania odpadów komunalnych, natomiast działa Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych. W latach 2017-2020 ilości odebranych odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy Grójec wskazuje zbliżony poziom ok. 9.000 Mg, przy czym uwagę zwraca wzrost ilości odpadów zbieranych w sposób selektywny, co świadczyć może o podnoszeniu świadomości ekologicznej mieszkańców.

W latach 2016-2020 dochody Gminy Grójec ulegały corocznemu wzrostowi – z poziomu 96,24 mln zł w 2016 roku do 143,98 mln zł w 2020 roku. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły średnio 4.483,56 zł, co sytuuje Gminę na poziomie zbliżonym do średniej dla powiatu grójeckiego, która wynosiła 4.546,23 zł, ale zdecydowanie poniżej średniej dla województwa mazowieckiego (6.664,54 zł).

Wśród dochodów budżetowych najwyższy udział stanowią dochody bieżące (średnio 95%). Widoczny wpływ na ich kształtowanie ma coroczne i stabilne zwiększanie się udziału dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące, subwencji ogólnej oraz udziału w PIT.

W latach 2016-2020 udział dochodów własnych Gminy Grójec w ogólnych dochodach stanowił średnio 26% i ulegał niewielkim wahaniom. Jednocześnie w badanym okresie spadał procentowy udział subwencji ogólnej (z 17% do 15%), ale rósł udział dotacji (z 26% w 2016 do 36% w 2020 r.).

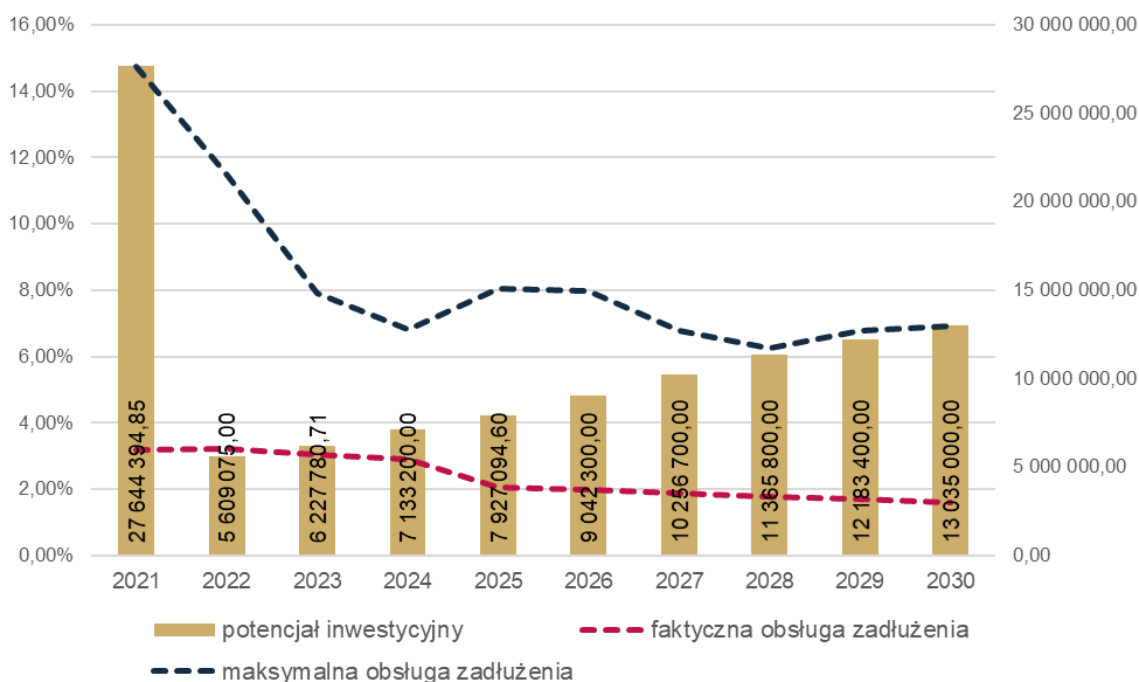
Razem z dochodami z podatku PIT (ok. 26% dochodu własnego) i CIT (ok. 1%), dochody własne Gminy Grójec w 2020 roku wynosiły 50%, co oznacza w miarę swobodną możliwość samodzielnego oddziaływania Gminy na kształt i strukturę dochodów, a tym samym możliwość samodzielnego finansowania inwestycji.

Z kolei biorąc pod uwagę wydatki, największy ich udział przypadają na działy: oświata i wychowanie (średnio 32,4% w latach 2016-2020), rodzina (22,1%), pomoc społeczna (8,6%), transport i łączność (8,1%), administracja publiczna (8,2%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (6,3%) oraz kultura fizyczna i sport (4%). Największy wzrost odnotowano w dziale gospodarka komunalna i ochrona środowiska (z 3,5% w 2016 r. do 12,3% w 2020 r.), który spowodowany był wystąpieniem Gminy Grójec z końcem 2019 r. ze Związku Międzygminnego „Natura” i przejściem zadania odbioru odpadów komunalnych.

Subwencja oświatowa w badanym okresie pokrywała ok. 50% wydatków na oświatę i wychowanie.

Potencjał inwestycyjny Gminy w najbliższych latach określa się m.in. przez kształt wskaźnika obsługi zadłużenia, mówiącego o możliwościach inwestycyjno-kredytowych. Obrazuje to poniższy wykres, z którego wynika, że potencjał inwestycyjny w okresie 2021-2030 szacowany był na 110 mln zł.

Wykres 2: Potencjał inwestycyjny Gminy i Miasta Grójec w latach 2021-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały nr XXXVIII/338/2021 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 27 września 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Grójec na lata 2021-2031.

Walory przyrodnicze Gminy wiążą się ściśle z ciągami rzek i dolin: w ciągu rzeki Jeziorki, na zachód od istniejącego zbiornika rekreacyjnego w Głuchowie, a także na terenie sołectwa Piekiełko i wyrobiska w południowo-zachodniej części Miasta. Stanowią one miejsca potencjalnego rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych, jednak konieczna jest ich prawna ochrona i zachowanie w możliwie niezmienionej formie naturalnej. W tym kontekście należy zaznaczyć, że obszary intensywnej gospodarki sadowniczej obejmującej swym

zasięgiem południową, centralną i zachodnią część Gminy uznać należy za praktycznie nieprzydatne dla rozwoju takich funkcji.

Występujące uwarunkowania lokalne w potencjalnych miejscach lokalizacji obiektów rekreacji, ze względu na ograniczone możliwości, wykazują raczej potencjał dla zaspokajania potrzeb lokalnej społeczności. Oprócz stacjonarnych form organizacji rekreacji i wypoczynku na wydzielonych terenach na obszarze Gminy możliwy jest rozwój agroturystyki, a także szlaków turystyki rowerowej i pieszej.

Potencjał turystyczny wykazuje także górski kolejka wąskotorowa (obecnie Piaseczyńska Kolej Wąskotorowa), jednak wymagane są tu duże nakłady finansowe.

Gmina należy do Związku Miast Polskich oraz Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Zlewni Rzeki Jeziorki, którego celem jest szeroko pojęta ochrona środowiska obszaru zlewni rzeki Jeziorki poprzez zahamowanie degradacji środowiska, kontynuację procesu oczyszczania wód oraz całościowe uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej. Ponadto od 2021 r. Gmina i Miasto Grójec weszła w skład Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego, dla którego tworzone będzie dedykowane narzędzie finansowe w postaci Innego Instrumentu Terytorialnego w ramach Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027. Może to stanowić dodatkowy bodziec dla rozwoju dający możliwość realizacji kluczowych projektów zarówno infrastrukturalnych, jak i społecznych.

Jakość życia w Gminie - wyniki badań ankietowych mieszkańców

W celu zaangażowanie społeczności lokalnej w proces tworzenia Strategii oraz diagnozowania obszarów kluczowych z punktu widzenia jakości życia w Gminie, przeprowadzone zostały **internetowe badania ankietowe**.

W związku z faktem, że proces przygotowania Strategii odbywał się w czasie prac nad Planem Działań dla Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego (ŻOF), do którego należy Gmina Grójec, zdecydowano się podzielić badanie ankietowe na dwa etapy.

W **pierwszym etapie** w dniach od 1 do 19 września 2021 roku przeprowadzono ankietę wśród mieszkańców wszystkich 23 gmin wchodzących w skład ŻOF. W badaniu proszono mieszkańców o wyrażenie opinii na temat mocnych i słabych strony poszczególnych gmin, jak i subregionu jako całości. Badanie umożliwiło poznanie opinii dotyczącej jakości życia w ŻOF, określenie potrzeb oraz priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Zebrane odpowiedzi pozwoliły także określić, które wyzwania są charakterystyczne dla terenu całego subregionu żyrardowskiego i mogą stanowić pole współpracy w ramach Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego, a które charakterystyczne są dla poszczególnych gmin.

W pierwszym etapie spłynęły 184 ankiety, w których respondenci zadeklarowali Gminę Grójec jako swoje miejsce zamieszkania. Ankietowani odpowiadali na 20 pytań podzielonych na dwa bloki. Pierwszy skupiał się na jakości życia w miejscu zamieszkania i dotyczył opinii na temat warunków w danej gminie w takich obszarach jak społeczeństwo, gospodarka, środowisko i przestrzeń, infrastruktura techniczna, turystyka i rekreacja oraz edukacja i kultura. Drugi służył szerszemu spojrzeniu na cały obszar subregionu żyrardowskiego i zdefiniowaniu wyzwań przed jakimi stoi, jego mocnych i słabych stron oraz zależności występujących między jednostkami wchodzącym w jego skład.

Informacja o ankiecie została udostępniona poprzez stronę internetową Urzędu Gminy i Miasta Grójec oraz profile w mediach społecznościowych. Dzięki wykorzystaniu różnych kanałów komunikacyjnych, możliwe było dotarcie do jak najszerszego grona odbiorców

Drugi etap odbył się w dniach 4 do 28 listopada 2021 r. i skierowany był już wyłącznie do mieszkańców Gminy Grójec. W tym badaniu pytano o priorytety rozwojowe Gminy, jej mocne strony, kluczowe obszary, które mogą stanowić przewagi konkurencyjne oraz propozycje wizytówki Gminy.

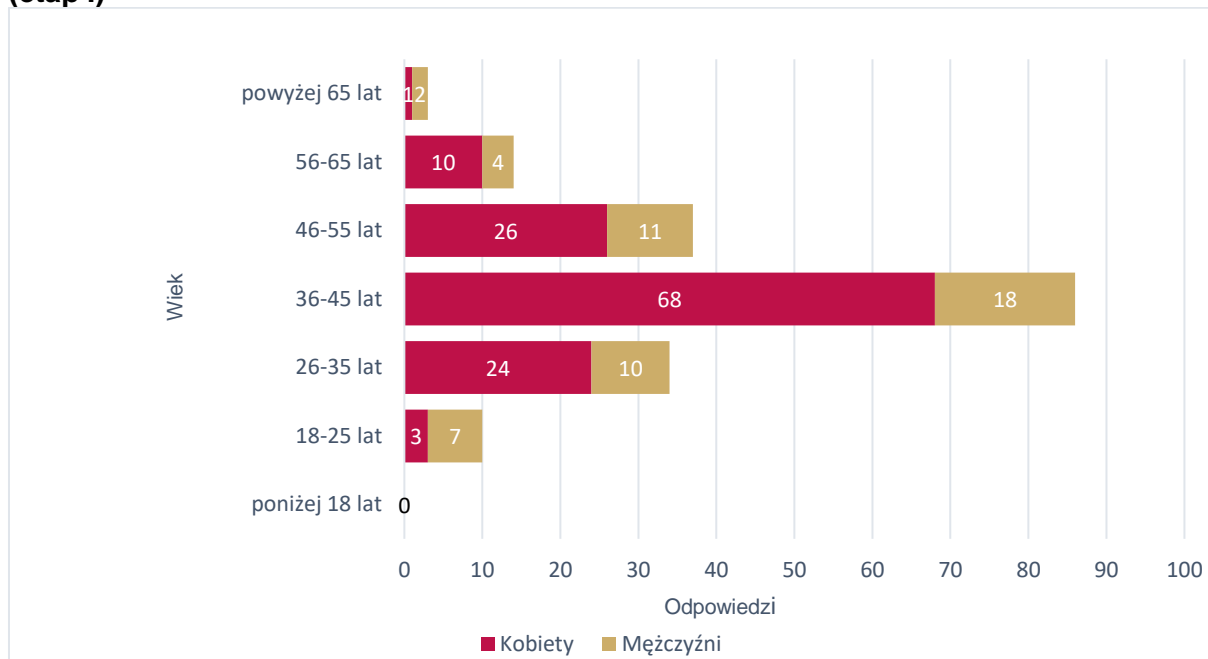
W badaniu zebrano 242 odpowiedzi.

Poniżej przedstawiono analizę uzyskanych w obu badaniach wyników oraz płynące z nich wnioski dla opracowania Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030.

ETAP I

W I etapie zbierania ankiet, który trwał od 1 do 19 września 2021 roku łącznie zebrano 184 ankiety, w których respondenci zadeklarowali jako miejsce zamieszkania Gminę Grójec. Wśród ankietowanych z tej grupy dominowały kobiety (71,7%). Pod względem wieku najwięcej było osób w przedziale 36-45 (86, co stanowi 46,7%), następnie 46-55 (37, co stanowi 20,1%) oraz 26-35 (34, co stanowi 18,5%).

Wykres 3: Struktura wiekowa respondentów ankiety internetowej z podziałem na płeć (etap I)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej

Z kolei analizując strukturę wykształcenia zdecydowanie dominowały osoby z wykształceniem wyższym (75,0%), a następnie z wykształceniem średnim (18,5%).

81% wszystkich respondentów było osobami zatrudnionymi, 4,9% prowadziło własną działalność gospodarczą, 0,5% zadeklarowało pracę w rolnictwie jako główne źródło utrzymania, a 3,8% to osoby bezrobotne. Ponadto 2,7% respondentów to renciści lub emeryci, a 4,3% to uczniowie.

71,7% respondentów to mieszkańcy miasta, a 28,3% zadeklarowało, że mieszka na obszarach wiejskich.

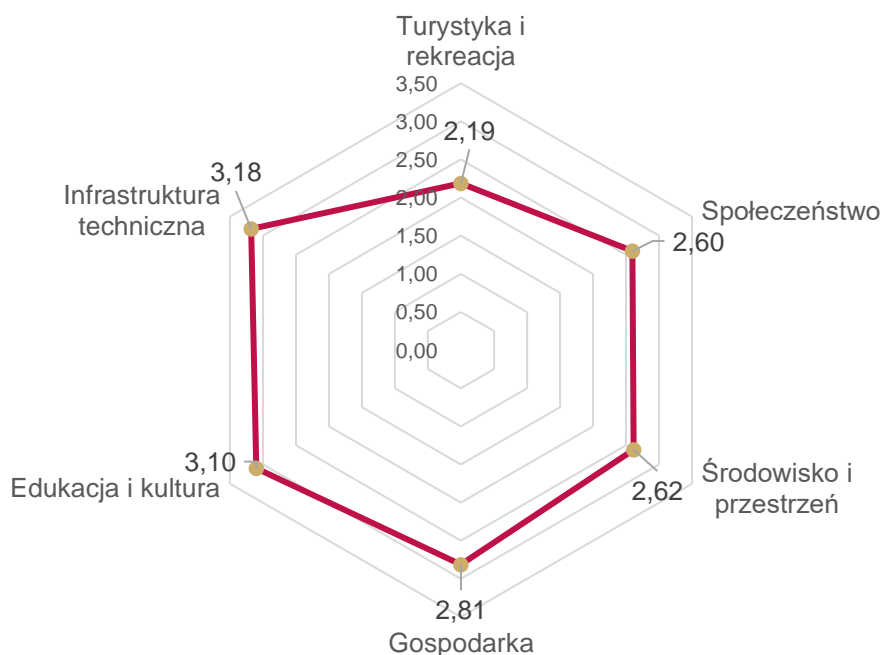
Ocena sytuacji w Gminie

W ankiecie mieszkańcy poproszeni zostali o ocenę w skali od 1 do 5 (gdzie 1 oznaczało ocenę bardzo złą, a 5 – ocenę bardzo dobrą), sytuacji w poszczególnych obszarach funkcjonowania Gminy:

- edukacja i kultura,
- gospodarka,
- infrastruktura techniczna,
- społeczeństwo,
- środowisko i przestrzeń,
- turystyka i rekreacja.

Respondenci najlepiej ocenili sytuację w miejscu swojego zamieszkania w zakresie infrastruktury technicznej (średnia ocen 3,18) oraz edukacji i kultury (średnia ocen 3,10). Najgorzej oceniono warunki turystyczne i rekreację (średnia ocen 2,19) oraz aspekty społeczne (średnia ocen 2,60). Średni wynik dla Gminy Grójec dla wszystkich badanych obszarów wyniósł 2,75.

Wykres 4: Średnia ocen respondentów poszczególnych obszarów funkcjonowania Gminy Grójec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej

Tabela poniżej przedstawia najlepiej i najgorzej oceniane przez ankietowanych elementy w poszczególnych obszarach.

Tabela 2: Najwyżej i najniżej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

Obszar	Najwyżej oceniane:	Najniżej oceniane:
Społeczeństwo	Bezpieczeństwo publiczne na terenie Gminy	Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
Gospodarka	Połączenia drogowe z innymi gminami i miastami	Połączenia kolejowe z innymi gminami i miastami
Środowisko i przestrzeń	System odbioru odpadów na terenie Gminy	Świadomość ekologiczna mieszkańców
Infrastruktura techniczna	Dostępność sieci gazowej/wodociągowej	Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych

Turystyka i rekreacja	Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	Działania promocyjne Gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów
Edukacja i kultura	Dostęp do edukacji szkolnej w Gminie	Dodatkowa oferta (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie Gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej

Należy podkreślić, że żaden aspekt funkcjonowania w Gminy Grójec nie został oceniony przez mieszkańców średnio powyżej 4,0. Jednak wyraźnie dają się zauważyć wysokie oceny dotyczące jakości i dostępności do edukacji na poziomie przedszkolnym (3,41) i podstawowym (3,76). Pozytywnie wypadają także kwestie dostępności do infrastruktury: sieci gazowej (3,70), wodociągowej (3,69), kanalizacyjnej (3,15) oraz Internetu (3,42) a także połączenia drogowie innymi gminami i miastami (3,51).

Tabela 3: Średnia ocena poszczególnych elementów funkcjonowania Gminy i Miasta Grójec (w skali 1-5)

Obszar	Element	Ocena
Edukacja i kultura	Dostęp do edukacji szkolnej w Gminie	3,76
Infrastruktura techniczna	Dostępność sieci gazowej	3,70
Infrastruktura techniczna	Dostępność sieci wodociągowej	3,69
Gospodarka	Połączenia drogowe z innymi gminami i miastami	3,51
Infrastruktura techniczna	Dostęp do Internetu w Gminie	3,42
Edukacja i kultura	Dostęp do edukacji przedszkolnej w Gminie	3,41
Edukacja i kultura	Jakość edukacji w szkołach podstawowych w Gminie	3,28
Gospodarka	Dostępność usług na terenie Gminy	3,20
Gospodarka	Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie	3,18
Gospodarka	Atrakcyjność inwestycyjną obszaru Gminy	3,17
Infrastruktura techniczna	Dostępność sieci kanalizacyjnej	3,15
Środowisko i przestrzeń	System odbioru odpadów na terenie Gminy	3,12
Edukacja i kultura	Organizacją dowozu dzieci do szkół?	3,09
Spoleczeństwo	Bezpieczeństwo publiczne na terenie Gminy	3,06
Edukacja i kultura	Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie szkolnych pracowni przedmiotowych, szatnie, inne)	3,05
Infrastruktura techniczna	Stan dróg w Gminie	3,03
Spoleczeństwo	Atrakcyjność Gminy jako miejsca zamieszkania	2,98
Spoleczeństwo	Poziom zadowolenia z usług świadczonych przez Urząd Gminy/Miasta	2,95
Gospodarka	Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie Gminy	2,92
Edukacja i kultura	Dostęp do obiektów kulturalnych w Gminie (godziny i dni otwarcia, itp.)	2,84
Spoleczeństwo	Skuteczność działania pomocy społecznej	2,83
Gospodarka	Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy	2,82
Środowisko i przestrzeń	Walory środowiska przyrodniczego w Gminie	2,81
Turystyka i rekreacja	Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	2,77
Infrastruktura techniczna	Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp)	2,76
Turystyka i rekreacja	Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w Gminie	2,72

Spoleczeństwo	Aktywność mieszkańców na rzecz Gminy	2,71
Edukacja i kultura	Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w Gminie	2,67
Edukacja i kultura	Dodatkowa oferta (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie Gminy	2,66
Środowisko i przestrzeń	Możliwość wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy	2,66
Środowisko i przestrzeń	Estetyka swojej Gminy	2,66
Środowisko i przestrzeń	Jakość powietrza w Gminie	2,64
Gospodarka	Konkurencyjność Gminy jako miejsca pracy	2,61
Spoleczeństwo	Wsparcie osób starszych oferowane przez Gminę (DPS, Klub Seniora)	2,55
Infrastruktura techniczna	Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych	2,54
Środowisko i przestrzeń	Zaangażowanie Gminy w działania wspierające ochronę środowiska	2,50
Środowisko i przestrzeń	Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających	2,50
Spoleczeństwo	Dostęp do podstawowej opieki medycznej	2,46
Środowisko i przestrzeń	Infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)	2,33
Środowisko i przestrzeń	Świadomość ekologiczna mieszkańców	2,23
Spoleczeństwo	Dostęp do żłobków/klubów malucha	2,21
Spoleczeństwo	Wsparcie osób niesamodzielnych	2,12
Turystyka i rekreacja	System ścieżek rowerowych	2,11
Turystyka i rekreacja	Atrakcyjność turystyczna Gminy	2,08
Gospodarka	Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie Gminy	1,99
Turystyka i rekreacja	Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie Gminy	1,95
Turystyka i rekreacja	Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej	1,91
Spoleczeństwo	Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej	1,89
Turystyka i rekreacja	Działania promocyjne Gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów	1,70
Gospodarka	Połączenia kolejowe z innymi gminami i miastami	1,52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej

Najniżej ze wszystkich elementów ocenione zostały połączenia kolejowe z innymi gminami i miastami (1,52), co jest naturalną konsekwencją braku linii kolejowych przebiegającej bezpośrednio przez Gminę i koniecznością dojazdu do stacji oddalonych od miejsca zamieszkania.

Ponadto oceny poniżej 2,0 otrzymały działania promocyjne Gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów (1,70), dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,89), poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (1,91), oferta spędzania wolnego czasu na terenie Gminy (1,95) oraz funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie Gminy (1,99).

Uzyskane odpowiedzi wskazują, że mieszkańcy najchętniej oceniają aspekty związane z atrakcyjnością turystyczną Gminy oraz ofertę spędzania wolnego czasu, co koreluje z odpowiedziami, w których wskazywano, że z oferty kulturalnej najchętniej korzysta się poza terenem Gminy (głównie w Warszawie).

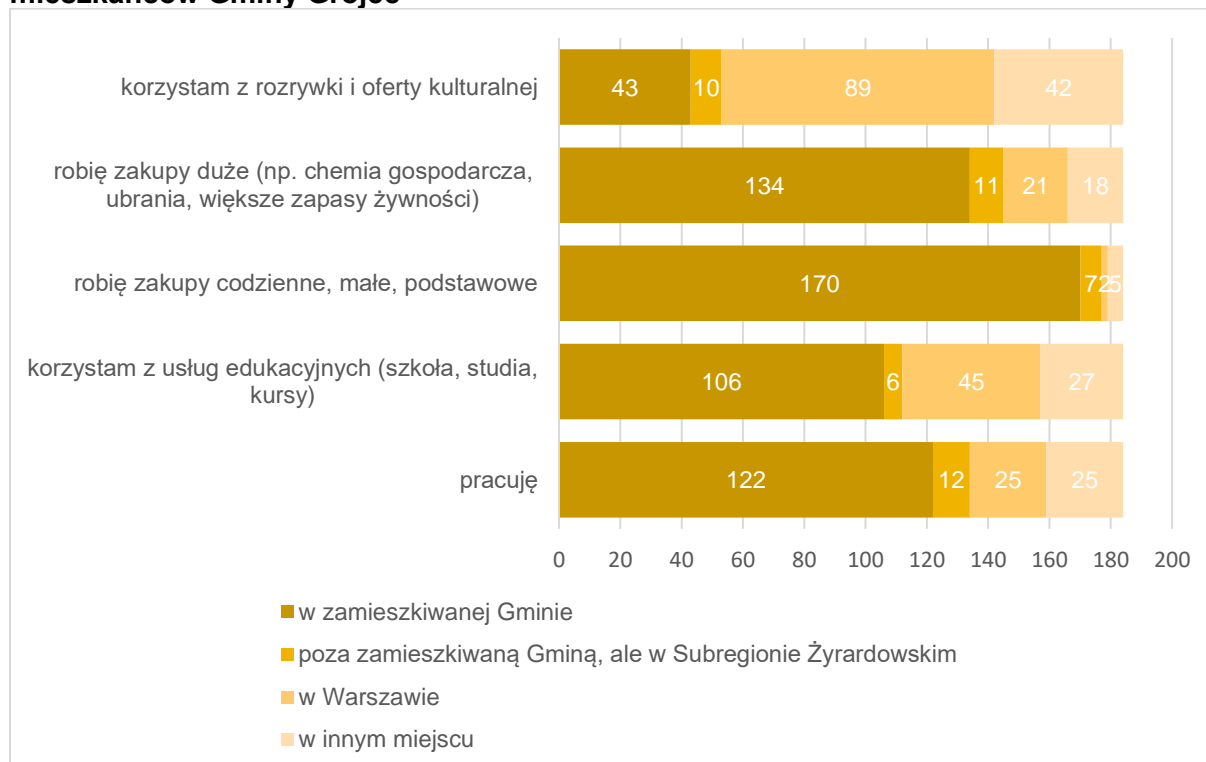
Można zatem podsumować, że w opinii mieszkańców Gmina charakteryzuje się dobrą dostępnością do edukacji publicznej, posiada także dobrą infrastrukturę techniczną (wodno-kanalizacyjną), a sami mieszkańcy czują się względnie bezpiecznie. Jednocześnie

respondenci zwracają uwagę na ubogą ofertę kulturalną i turystyczną oraz utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych oraz brak połączeń kolejowych.

Powiązania funkcjonalne z sąsiednimi jednostkami

W badaniu ankietowym analizowano także istniejące powiązania i zależności między Gminą Grójec a sąsiednimi jednostkami, w tym Miastem Warszawa, w zakresie realizacji przez mieszkańców podstawowych funkcji życiowych.

Wykres 5: Analiza miejsca realizacji podstawowych funkcji życiowych przez mieszkańców Gminy Grójec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej

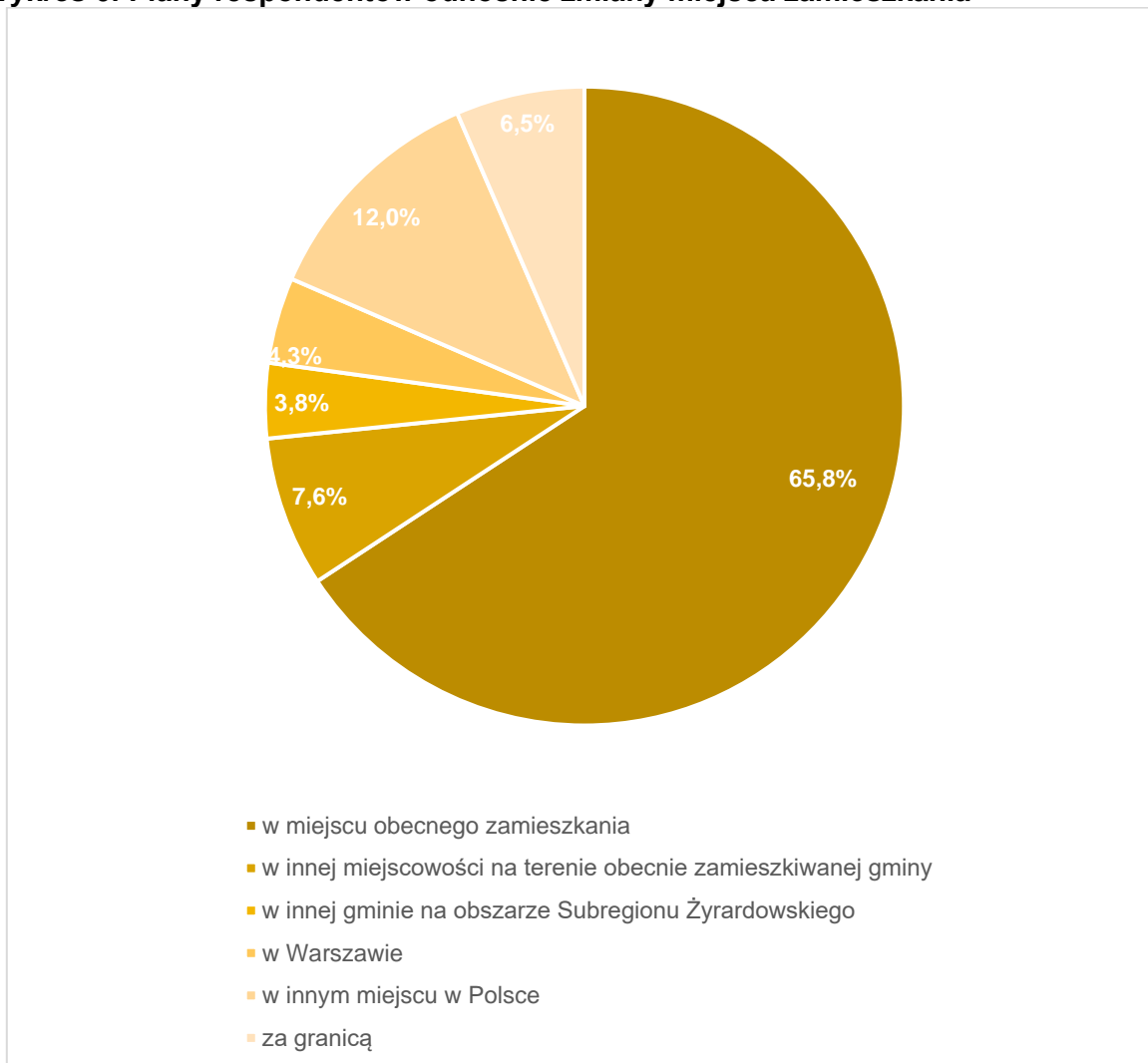
Jak wskazują odpowiedzi, mieszkańcy realizują większość swoich podstawowych potrzeb w obszarze edukacji (57,6%), pracy (66,3%) oraz zakupów zarówno tych podstawowych (92,4%) jak i większych (72,8%) na terenie Gminy.

Z kolei z oferty kulturalnej oraz rozrywkowej mieszkańcy Gminy Grójec korzystają najczęściej w Warszawie (48,4%), co znajduje potwierdzenie w słabej ocenie oferty spędzania czasu wolnego w Gminie.

Wysoki odsetek respondentów (24,5%) wskazał Warszawę także jako miejsce, gdzie korzystają z usług edukacyjnych (szkoła, studia, kursy). Ponieważ zdecydowana większość osób udzielających odpowiedzi była pełnoletnia, należy zatem zakładać, że chodzi tu o edukację na poziomie co najmniej wyższym, podyplomowym lub specjalistycznym, której oferta w Gminie jest ograniczona.

Na koniec zapytano respondentów, gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chcieliby mieszkać, badając ich skłonność do zmiany miejsca zamieszkania.

Wykres 6: Plany respondentów odnośnie zmiany miejsca zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej

Zdecydowana większość mieszkańców Gminy Grójec nie planuje w najbliższych latach zmieniać miejsca zamieszkania (65,8%). Wśród tych, którzy rozważają taką możliwość najczęściej wskazywane jest inne miejsce w Polsce (12,0%) oraz inna miejscowość na terenie Gminy (7,6%). 6,5% respondentów wskazuje także chęć przeprowadzenia się za granicę. Natomiast zaledwie 4,3% deklaruje zamiar przeniesienia się do Warszawy, co może potwierdzać fakt, że mieszkańcy Gminy Grójec cenią sobie warunki życia w swojej Gminie i stronią od zgiełku dużego miasta.

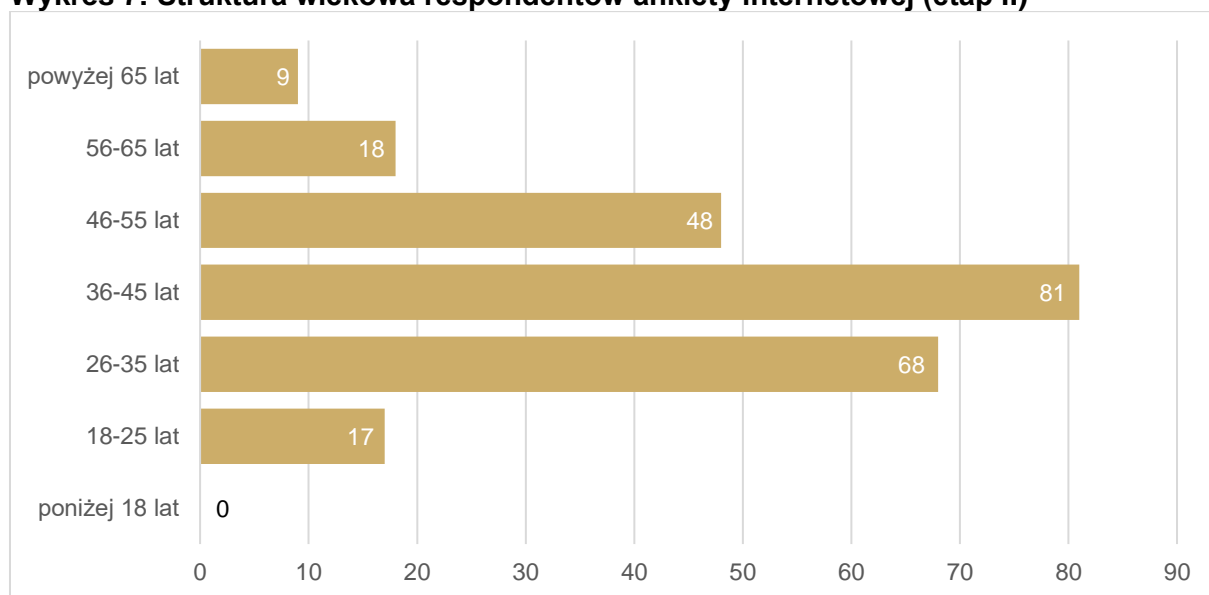
ETAP II

W II etapie badania ankietowego, które trwało od 4 do 28 listopada 2021 roku, łącznie zebrano 242 odpowiedzi.

Etap ten skierowany był do mieszkańców Gminy Grójec i miał na celu określenie priorytetów rozwojowych i mocnych stron, które mogą stanowić przewagi konkurencyjne oraz wybór propozycji wizytówki Gminy, która mogłaby zostać wykorzystana do jej promocji.

Wśród ankietowanych z tej grupy przeważały kobiety (55,2%). Pod względem wieku najwięcej było osób w przedziale 36-45 (81, co stanowi 33,6%), następnie 26-35 (68, co stanowi 28,2%), 46-55 (48, co stanowi 19,9%) oraz 56-65 (18, co stanowi 7,5%).

Wykres 7: Struktura wiekowa respondentów ankiety internetowej (etap II)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej

Analizując strukturę wykształcenia respondentów zdecydowanie najwięcej osób deklaruowało wykształcenie wyższe (60,6%), a następnie średnie (35,7%).

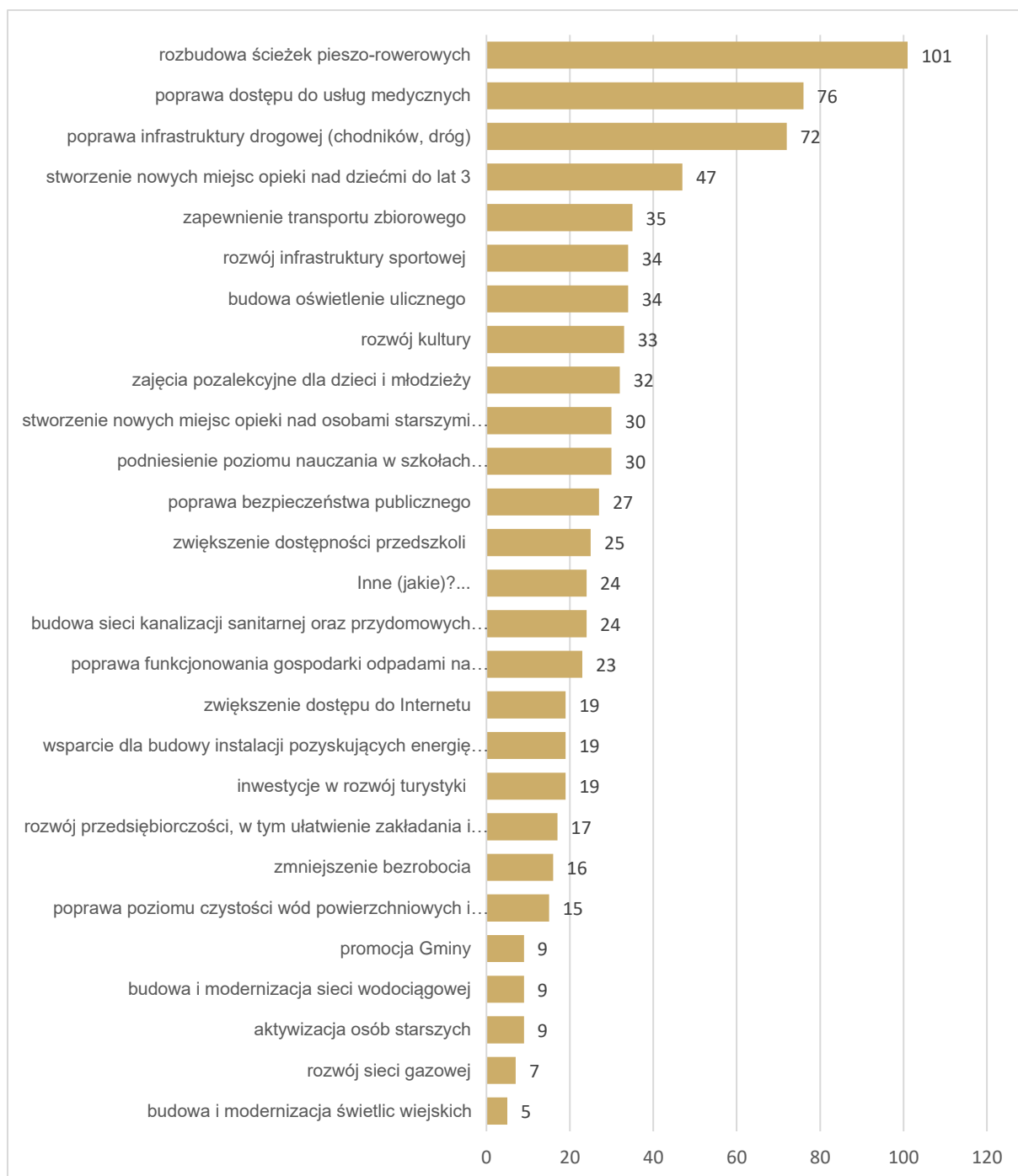
70,5% wszystkich respondentów było osobami zatrudnionymi, 13,3% prowadziło własną działalność gospodarczą, 1,7% zadeklarowało pracę w rolnictwie jako główne źródło utrzymania, a 2,1% to osoby bezrobotne. Ponadto 7,9% respondentów to renciści lub emeryci, a 2,9% to uczniowie.

77,2% respondentów to mieszkańcy miasta, a 22,8% zadeklarowało, że mieszka na obszarach wiejskich.

Pożądanе priorytety rozwojowe dla Gminy Grójec

W pierwszym pytaniu ankietowani poproszeni zostali o wybranie 3 spośród wskazanych aspektów, które w ich opinii są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat.

Wykres 8: Priorytetowe obszary rozwojowe dla Gminy i Miasta Grójec wskazywane przez respondentów ankiety

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej

Jak wynika z powyższego zestawienia wśród najczęściej wskazywanych obszarów priorytetowych znalazła się konieczność rozbudowy ścieżek rowerowych (101 wskazań, 41,9%) oraz poprawa infrastruktury drogowej (72 wskazania, 29,9%). Należy także zwrócić uwagę, że dużo wskazań zebrały postulaty zapewnienia transportu zbiorowego (35, 14,5%) oraz budowa oświetlenia ulicznego (34, 14,1%). Jest to wyraźny sygnał, że mieszkańcy oczekują inwestycji w zakresie poprawy infrastruktury komunikacyjnej umożliwiającej

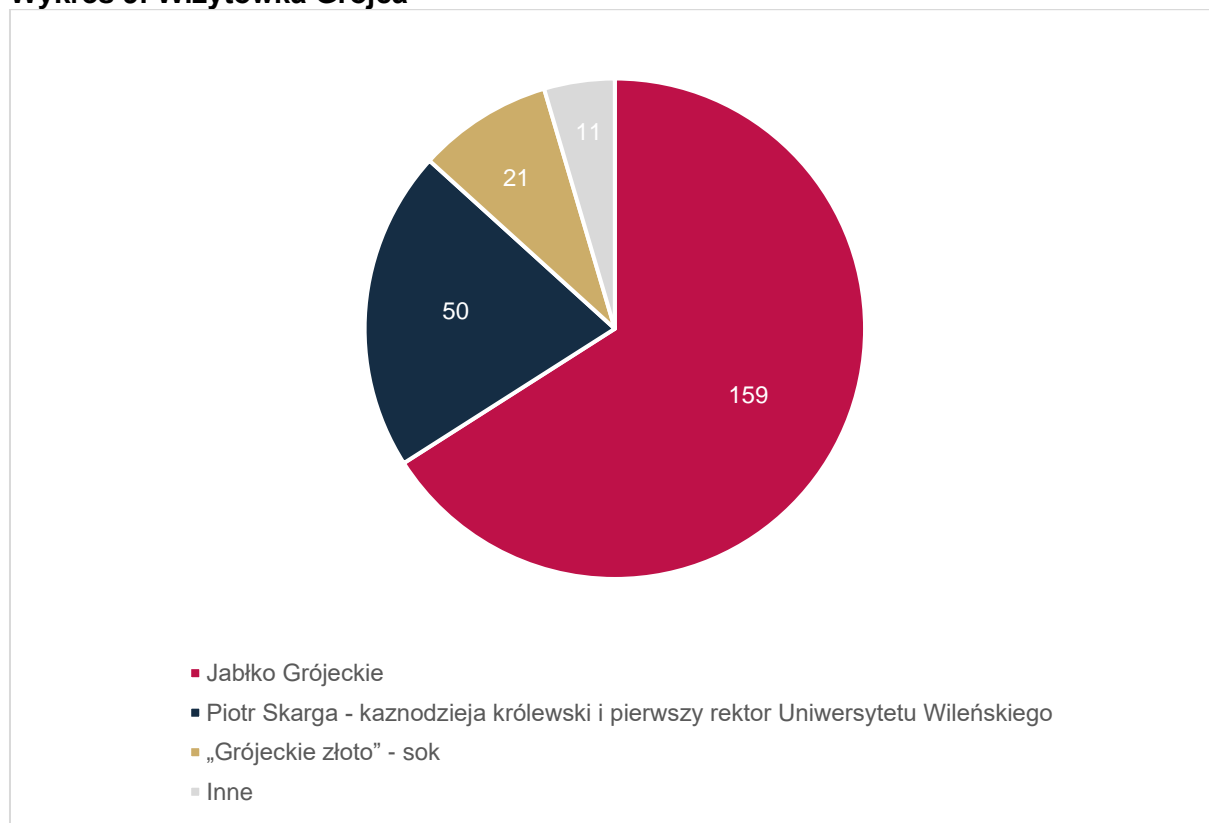
bezpieczne i sprawne przemieszczanie się po terenie Gminy oraz poza nią. Respondenci zauważają także pilną potrzebę poprawy dostępu do usług medycznych (76 wskazań, 31,5%). Prawie 20% ankietowanych (47 wskazań) oczekuje stworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi do 3 r. ż. W obszarze edukacji mieszkańcy zwracają uwagę na konieczność organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (32 wskazania, 13,3%) oraz podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych (30 wskazań, 12,4%). Odpowiednio 14,1% (34 wskazania) i 13,7% (33 wskazania) odnoszą się do rozwoju infrastruktury sportowej i rozwoju kultury, co oznacza, że mieszkańcy chcą poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego na terenie Gminy, co znajduje swoje potwierdzenie w odpowiedziach na wcześniejsze pytania.

Wizytówka Gminy

Respondenci mogli także wskazać, co ich zdaniem powinno stanowić wizytówkę Gminy, która mogłaby zostać wykorzystana do działań promocyjnych, jako element jednoznacznie kojarzący się z Grójcem.

Wśród zaproponowanych odpowiedzi zdecydowanie najwięcej zebrało „Jabłko Grójeckie” (159 wskazań, 66%).

Wykres 9: Wizytówka Grójca

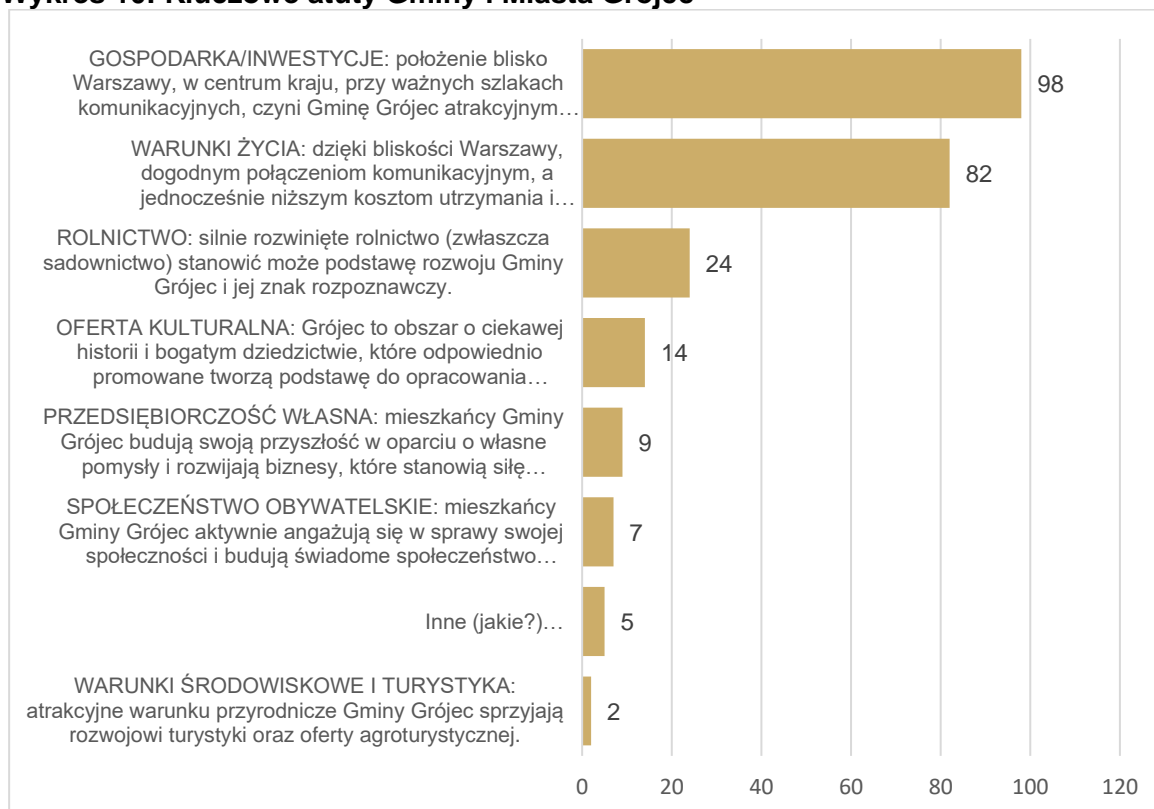

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej

Potencjał rozwojowy

Oprócz priorytetów rozwojowych zapytano respondentów również o kluczowe atuty Gminy, które decydują o jej potencjale i powinny zostać wykorzystane do budowy przewagi konkurencyjnej.

Wykres 10: Kluczowe atuty Gminy i Miasta Grójec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej

Wśród zaproponowanych atutów Gminy Grójec respondenci zdecydowanie najczęściej wskazywali GOSPODARKE/INWESTYCJE (98 odpowiedzi, 40,7%), które scharakteryzowane zostały jako: „położenie blisko Warszawy, w centrum kraju, przy ważnych szlakach komunikacyjnych, czyni Gminę Grójec atrakcyjnym miejscem dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy”.

Na kolejnych miejscach znalazły się:

- **WARUNKI ŻYCIA:** dzięki bliskości Warszawy, dogodnym połączeniom komunikacyjnym, a jednocześnie niższymi kosztami utrzymania i czystszyemu środowisku Gmina Grójec to atrakcyjne miejsce do życia. (82 odpowiedzi, 34%),
- **ROLNICTWO:** silnie rozwinięte rolnictwo (zwłaszcza sadownictwo) stanowić może podstawę rozwoju Subregionu Żyrardowskiego i jego znak rozpoznawczy (24 odpowiedzi, 10%),
- **OFERTA KULTURALNA:** Grójec to obszar o ciekawej historii i bogatym dziedzictwie, które odpowiednio promowane tworzą podstawę do opracowania interesującej oferty kulturalnej (14 odpowiedzi, 5,8%)

Oznacza to, że mieszkańcy widzą szansę jaką dla Grójca jest bliskie sąsiedztwo Warszawy, które daje możliwość dynamicznego rozwoju gospodarczego i pozyskania inwestorów, którzy w Gminie będą mogli prowadzić działalność gospodarczą. Respondenci cenią sobie zatem bliskość Warszawy także ze względu na usługi oraz ofertę społeczno-kulturalną i miejsce pracy, ale jednocześnie dzięki niższym kosztom życia i spokojowi preferują życie poza dużym miastem.

Zwraca uwagę mała ilość wskazań na obszary związane z kwestiami obywatelskimi i społecznymi (przedsiębiorczość własna, czy społeczeństwo obywatelskie), jak i fakt, że mieszkańcy raczej nie widzą potencjału w rozwoju turystyki opartej na walorach środowiska naturalnego w Gminie.

Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji w obszarach, które mają kluczowy wpływ na rozwój i jakość życia. Służy uporządkowaniu i posortowaniu informacji zebranych w diagnozie, uzyskanych od mieszkańców podczas ankietyzacji oraz od władz Gminy i uczestników warsztatu diagnostycznego. Dzięki temu stanowi użyteczne narzędzie przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia, ułatwia też identyfikację wyzwań i określenie priorytetów rozwojowych.

Silne i słabe strony traktuje się jako czynniki wewnętrzne, na które można oddziaływać, natomiast szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne, umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu Gminy. Można również dokonać podziału na czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse oraz czynniki negatywne, czyli słabe strony i zagrożenia.

Analizę SWOT dla Gminy i Miasta Grójec przedstawia poniższe zestawienie:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • położenie w pobliżu aglomeracji warszawskiej umożliwia dostęp do wielu usług oraz czyni z Gminy atrakcyjne miejsce dla inwestowania; • dobre skomunikowanie drogowe z Warszawą i Radomiem (S7) oraz resztą kraju poprzez drogę nr 50 (kierunek na A2); • Miasto Grójec jako główny ośrodek powiatu grójeckiego pełni ważną funkcję społeczno-gospodarczą oraz jest siedzibą najważniejszych instytucji; • silna i rozpoznawalna marka „Jabłka Grójeckiego” oraz Święta Kwitnącej Jabłoni; • dobrze rozwinięty sektor sadowniczy i przetwórczy (grójecko-warecki kompleks sadowniczy); • rezerwat Łęgacz nad Jeziorką jako atrakcyjne miejsce spędzania czasu wolnego; • wysoki odsetek mieszkańców z dostępem do sieci wodno-kanalizacyjnej i gazowej; • dodatnie saldo migracji oraz przyrost naturalny; • poprawiająca się sytuacja materialna mieszkańców; • szeroka oferta Grójeckiego Ośrodka Sportu „Mazowsze” 	<ul style="list-style-type: none"> • duże natężenie ruchu na trasie 50 (obwodnica Warszawy) i trasie S7 powoduje zagrożenie bezpieczeństwa oraz zanieczyszczenie powietrza i konflikty przestrzenne; • brak połączeń kolejowych; • słaba sieć ścieżek rowerowych; • duża liczba wypadków drogowych; • słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna oraz infrastruktura rekreacyjna i czasu wolnego; • brak publicznych placówek opieki nad dziećmi do 3 roku życia; • infrastruktura szkolna wymagająca renowacji; • oferta kulturalna niezaspokajająca oczekiwań mieszkańców i niedostosowana do odbiorców z różnych grup wiekowych; • brak oferty dla osób młodych.; • brak systemowych rozwiązań w zakresie wsparcia seniorów, niezbędnych w związku ze zmieniającą się sytuacją demograficzną; • wzrost kosztów obsługi gospodarki odpadami oraz wzrost ilości śmieci wywarzanych przez mieszkańców;
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • włączenie Gminy do Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego: realizacja projektów partnerskich, 	<ul style="list-style-type: none"> • położenie w pobliżu aglomeracji warszawskiej powoduje tzw. „drenaż mózgów”, czyli odpływ młodych

wykorzystanie ponadlokalnych potencjałów rozwojowych i wspólne zapobieganie ponadlokalnym zagrożeniom;

- nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej 2021-2027 jako źródło finansowania priorytetowych dla rozwoju Gminy zadań;
- potencjał turystyczny grójeckiej kolejki wąskotorowej;
- strefa gospodarcza w Słomczynie;
- realizacja programu „Kolej +”;

i dobrze wykształconych osób w poszukiwaniu lepiej płatnej pracy;

- specjalizacja w obszarze sadownictwa i przetwórstwa powoduje wrażliwość na załamania na rynku owoców;
- wzrost natężenia ruchu tranzytowego przez Gminę na drogach krajowych;
- wpływ czynników zewnętrznych o zasięgu globalnym na sytuację społeczno-gospodarczą (np. epidemia, konflikty zbrojne);
- zmiany systemu prawnego dotyczącego funkcjonowania i finansowania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce;
- niski poziom współpracy gmin w ramach powiatu grójeckiego;

CZĘŚĆ II

Strategiczne kierunki rozwoju Gminy i Miasta Grójec

Misja i wizja

W ramach prac nad Strategią Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030 dokonano szczegółowej diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej. Analizowano zarówno mocne i słabe strony wynikające z uwarunkowań wewnętrznych Gminy, które świadczą o jej potencjale, jak i szanse i zagrożenia płynące z zewnątrz.

Bazując na uzyskanych wynikach i mając na uwadze wyzwania przed jakimi stoi Gmina, przystąpiono do opracowania części programowej strategii. Kluczowym elementem założeń strategicznych było określenie misji oraz wizji.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, którymi kierują się władze Gminy i Miasta Grójec, mieszkańcy oraz wszyscy interesariusze uczestniczący w procesach rozwojowych. Wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie jako nadrzędnych określonych wartości. Zawiera również odpowiedzi na ważne pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Co jest naszym priorytetem?

Uwzględniając przyjęte założenia, misja Gminy i Miasta Grójec brzmi następująco:

Misją Gminy Grójec jest pobudzanie aktywności mieszkańców i wspieranie bliskich, sąsiedzkich relacji poprzez kreowanie bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni do życia dzięki zrównoważonemu rozwojowi który obejmuje infrastrukturę, ofertę kulturalną, szkolnictwo i edukację, przy zachowaniu szczególnej dbałości o ochronę środowiska naturalnego.

Wizja stanowi pożądaną obraz przyszłości Gminy, który będzie efektem działań podejmowanych w ramach realizacji strategii. Ukazuje Gminę i Miasto Grójec w perspektywie strategicznej – w 2030 roku, zmienioną poprzez osiągnięcie zamierzonych przez samorząd celów.

Wizja Gminy i Miasta Grójec w 2030 roku to:

Gmina Grójec to miejsce, gdzie potrzeby mieszkańców są priorytetem władz samorządowych. Dzięki otwartości, wspieraniu aktywności obywatelskiej i budowie solidarności społecznej Grójec to Gmina przyjazna, w której każdy czuje się akceptowany i bezpieczny. Dbałość o zrównoważony rozwój sprawia, że Grójec to atrakcyjne miejsce do życia i pracy, gdzie nowoczesnej infrastrukturze towarzyszy dbałość o środowisko naturalne. Mieszkańcy pielęgnują ponad 600-letnią tradycję i historię, a symbolem regionu jest jabłko, z którego słyną miejscowe sady.

Najważniejszą wartością dla Gminy i Miasta Grójec są jej mieszkańcy, a priorytetem jest zapewnienie im odpowiednich warunków do życia i rozwoju w przestrzeni dającej poczucie bezpieczeństwa. Grójec będzie zatem dbał o integrację społeczności lokalnej i budowę wspólnoty, w której każdy może znaleźć swoje miejsce. Gmina nie zapomina także o swojej sadowniczej tradycji i historii, którą zamierza pielęgnować i wzmacniać poprzez promocję i wsparcie lokalnej przedsiębiorczości oraz dbałość o środowisko naturalne.

Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym oraz kierunki działań

Na podstawie diagnozy aktualnej sytuacji Gminy i Miasta Grójec w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym, oczekiwaniom zgłaszanych przez mieszkańców oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, określono 3 cele strategiczne, którymi są:

Cele strategiczne Miasta i Gminy Grójec odnoszą się do kluczowych obszarów rozwojowych w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury będą miały przełożenie na realizację zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną z kolei na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w poniższej tabeli:

CELE STRATEGICZNA		
Cel I: Zapewnienie mieszkańcom odpowiednich i godnych warunków życia oraz integracja społeczności Gminy	Cel II: Prowadzenie zrównoważonego rozwoju Gminy poprzez modernizację infrastruktury i dbałość o środowisko naturalne	Cel III: Wzmacnianie lokalnej gospodarki w oparciu o tradycje sadownicze przy zapewnieniu zatrudnienia wszystkim mieszkańcom oraz promocję walorów Gminy
CELE OPERACYJNE		
1.1. Poprawa dostępności do usług społecznych	2.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej	3.1. Wzmacnianie potencjału gospodarczego Gminy poprzez tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i wzrostu zatrudnienia
1.2. Podnoszenie jakości usług opiekuńczo-edukacyjnych	2.2. Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego w Gminie	3.2. Rozwój oferty turystycznej na terenie Gminy
1.3. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego		3.3. Budowanie pozytywnego wizerunku Gminy poprzez promocję i organizację wydarzeń publicznych

Cel I:

Zapewnienie mieszkańcom odpowiednich i godnych warunków życia oraz integracja społeczności Gminy

Cele operacyjne:**1.1 Poprawa dostępności do usług społecznych****1.2. Podnoszenie jakości usług opiekuńczo-edukacyjnych****1.3. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego**

Najważniejszym potencjałem Gminy i Miasta Grójec są jej mieszkańcy, a zapewnienie im wysokiej jakości warunków życia stało się priorytetem władz na kolejne lata.

Działanie w tym zakresie obejmować będą między innymi podnoszenie jakości usług społecznych, rozwój oferty opiekuńczo-edukacyjnej, poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego, a także przeciwdziałanie wykluczeniu i izolacji społecznej.

W tym kontekście Gmina i Miasto Grójec skupiać się będzie na osobach ze szczególnymi potrzebami, które ze względu na swój wiek, sytuację życiową, czy niepełnosprawność, trwale lub czasowo wymagają wsparcia w zakresie podstawowych funkcji życiowych, przemieszczania się, czy dostępu do obiektów publicznych.

Z tego względu realizowane będą działania, które poszerzą ofertę usług społecznych skierowaną do mieszkańców, zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym. Oferta ta będzie dostosowana do konkretnych potrzeb i grup odbiorców (m.in. osoby starsze, bezdomne, niepełnosprawne, dzieci). Gmina dbać będzie także o rozwój zasobu mieszkaniowego, mając na uwadze, iż potrzeby lokalowe mieszkańców stanowią podstawowy warunek prowadzenia przez nich samodzielnego i niezależnego życia.

Podjętych zostanie także szereg działań związanych z poprawą stanu zdrowia mieszkańców, szczególnie w obszarze profilaktyki i promocji zdrowego trybu życia. Inicjatywy te wpisywać się będą w szersze działania informacyjno-promocyjne Gminy, realizowane w ramach pozostałych celów strategicznych, związane z kwestiami dbania o środowisko naturalne, aktywność fizyczną, rozwój terenów zielonych i rekreacyjnych oraz ograniczanie emisji zanieczyszczeń.

W konsekwencji realizowanych działań nastąpi nie tylko aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, cyfrowym, czy marginalizacją, ale jednocześnie możliwa będzie integracja wszystkich mieszkańców i budowa poczucia wspólnoty i współodpowiedzialności za los Gminy.

Podejmowanym działaniom towarzyszyć będzie także stałe podnoszenie jakości i efektywności usług świadczonych przez Urząd Miasta i Gminy Grójec oraz jednostki podległe, zarówno poprzez poprawę dostępności, modernizację infrastruktury, jak i rozwój kompetencji pracowników.

Z kolei w obszarze usług opiekuńczo-edukacyjnych Gmina rozwijać będzie ofertę skierowaną do najmłodszych mieszkańców, ich opiekunów oraz wychowawców. Podnoszenie jakości opieki oraz kształcenia zapewni dzieciom bezpieczny start w dojrzałe życie, a ich rodzicom umożliwi realizację swoich planów zawodowych i życiowych. Modernizacja placówek pozwoli poprawić warunki nauczania, co przełoży się bezpośrednio na jakość edukacji i wyniki uczniów.

Na jakość życia składa się także oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna, co bezpośrednio przekłada się na atrakcyjność Gminy w oczach mieszkańców. Rozwijana będzie zatem infrastruktura spędzania czasu wolnego oraz nowe formy aktywności.

W ramach pierwszego celu strategicznego zaproponowano trzy cele operacyjne, stanowiących podstawę dla kierunków działań, które zamieszczono w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich wdrożenia oraz wskaźnikami informującymi o stopniu ich osiągnięcia.

Cel Operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki
<p>1.1. Poprawa dostępności do usług społecznych</p>	<p>1.1.1. Rozwój szerokiej oferty wsparcia i aktywizacji osób starszych oraz koordynacja działań senioralnych poprzez powołanie pełnomocnika; 1.1.2. Stworzenie ośrodka zapewniającego kompleksową opiekę dla osób bezdomnych przy współpracy z partnerami zewnętrznymi; 1.1.3. Rozwój usług skierowanych na integrację i aktywizację osób ze szczególnymi potrzebami lub zagrożonych wykluczeniem; 1.1.4. Wspieranie mieszkańców w zakresie utrzymania dobrego stanu zdrowia poprzez realizację programów profilaktycznych, ułatwianie dostępu do podstawowej opieki medycznej oraz promocję zdrowego stylu życia; 1.1.5. Racjonalny rozwój zasobu mieszkaniowego Gminy dostosowany do aktualnych potrzeb; 1.1.6. Podnoszenie jakości i dostępności usług świadczonych na rzecz mieszkańców przez Urząd Gminy i Miasta oraz jednostki podległe;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nowe usługi skierowane do osób starszych, • dopasowanie oferty usług społecznych do zmieniającej się struktury demograficznej, w tym powołanie pełnomocnika ds. osób strasznych, • poprawa jakości opieki nad osobami bezdomnymi na terenie Gminy, w tym utworzenie ośrodka, • przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • zwiększenie samodzielności osób ze szczególnymi potrzebami, • integracja mieszkańców, • zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób ze specjalnymi potrzebami, • poprawa stanu zdrowia mieszkańców, • rozwój programów profilaktyki zdrowotnej, • rozwój zasobu mieszkaniowego Gminy, • zwiększenie dostępności obiektów i budynków gminnych dla osób ze szczególnymi potrzebami, • skrócenie czasu obsługi mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba miejsc w klubach seniora i innych formach aktywności seniorów na terenie Gminy (szt.), • liczba osób bezdomnych objętych wsparciem na terenie Gminy (os.), • liczba lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy (szt.), • liczba osób czekających na lokal socjalny (os.), • liczba mieszkańców uczestnicząca w gminnych programach profilaktyki zdrowotnej (os.), • liczba zrealizowanych gminnych programów profilaktycznych (szt.), • liczba obiektów spełniających kryteria dostępności (szt.).
<p>1.2. Podnoszenie jakości usług opiekuńczo-educacyjnych</p>	<p>1.2.1. Poszerzanie oferty opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 zarówno w zakresie ilościowym jak i jakościowym; 1.2.2. Podnoszenie standardów jakości opieki w przedszkolach oraz</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie liczby dzieci do 3 lat objętych opieką, • powrót rodziców, a w szczególności kobiet, na rynek pracy dzięki możliwości zapewnienia przez Gminę miejsc opieki dla dzieci do 3 lat, • zwiększenie liczby miejsc opieki przedszkolnej, • zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez placówki w Gminie, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci w wieku 0-3 lata objętych różnymi formami opieki instytucjonalnej (os.), • liczba żłobków i klubów dziecięcych (szt.),

	<p>zwiększanie liczby miejsc opieki przedszkolnej; 1.2.3. Rozwój i modernizacja bazy dydaktycznej; 1.2.4. Podnoszenie kwalifikacji i poprawa warunków pracy kadry opiekuńczej i nauczycielskiej; 1.2.5. Rozszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych dla uczniów;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podniesienie kwalifikacji zawodowych przez kadre nauczycielską, • poprawa warunków nauczania w gminnych placówkach edukacyjnych, • wypracowanie systemowych rozwiązań w zakresie wspierania uczniów z trudnościami w nauce oraz uczniów szczególnie uzdolnionych. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba miejsc w żłobkach lub innych formach opieki nad dziećmi do lat 3 (szt.), • liczba dzieci objętych opieką przedszkolną (os.), • liczba miejsc w przedszkolach na terenie Gminy (szt.), • liczba urodzeń w Gminie w danym roku (os.), • liczba zajęć pozalekcyjnych (szt.), • liczba nauczycieli, którzy podnieśli swoje kwalifikacje (os.), • wyniki egzaminów ósmoklasistów.
<p>1.3. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego</p>	<p>1.3.1. Rozwijanie w Gminie atrakcyjnej oferty kulturalnej dostosowanej do potrzeb różnych grup wiekowych; 1.3.2. Rozszerzanie oferty sportowej poprzez zwiększenie ilości i różnorodności zajęć; 1.3.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej oraz sportowej, w tym zwiększenie jej dostępności; 1.3.4. Budowa strefy rekreacji wodnej; 1.3.5. Budowa nowego ośrodka kultury; 1.3.6. Uruchomienie wypożyczalni jednośladów (m.in. rowerów, hulajnóg) i utworzenie stacji rowerowych jako forma aktywnego i zdrowego spędzania czasu wolnego;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie oferty spędzania czasu wolnego dostosowanej do potrzeb konkretnych grup społecznych, • poszerzenie oferty kulturalnej Gminy, • wzrost liczby zajęć sportowych dla mieszkańców Gminy, • zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców, • ograniczenie narażenia mieszkańców na choroby cywilizacyjne, • odpowiednie zagospodarowanie i efektywne wykorzystanie obiektów publicznych – przez uczniów w godzinach lekcyjnych oraz przez pozostałych mieszkańców w godzinach pozalekcyjnych, • wzrost aktywności organizacji pozarządowych, • utworzenie nowego gminnego ośrodka kultury, • podniesienie atrakcyjności przestrzeni publicznej Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie Gminy (szt.), • liczba zajęć sportowych (szt.), • liczba klubów sportowych na terenie Gminy (szt.), • liczba ogólnodostępnych obiektów sportowych i rekreacyjnych na terenie Gminy (szt.), • liczba wydarzeń kulturalnych i sportowych na terenie Gminy (szt.).

Cel II:**Prowadzenie zrównoważonego rozwoju Gminy poprzez modernizację infrastruktury i dbałość o środowisko naturalne****Cele operacyjne****2.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej****2.2. Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego w Gminie**

Rozwój każdej jednostki samorządu terytorialnego w dużej mierze opiera się na efektywnie zaplanowanej przestrzeni. To ona wpływa na jakość życia mieszkańców i ich codzienne funkcjonowanie, a jednocześnie pozwala na dynamiczny wzrost gospodarczy przy zachowaniu równowagi ze środowiskiem naturalnym. Dla stworzenia takiej przestrzeni należy kierować się zasadami zrównoważonego rozwoju, uwzględniającymi w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe, a także estetyczne czy w końcu dbałość o bezpieczeństwo.

Na funkcjonalność przestrzeni wpływa infrastruktura – zarówno komunikacyjna, jak i sieciowa, związana z doprowadzaniem wody, odprowadzaniem ścieków oraz ich odpowiednim zagospodarowaniem, co bezpośrednio przekłada się nie tylko na komfort mieszkańców, ale też na jakość środowiska, w którym żyją. Niebagatelne znaczenie ma także zapewnienie poczucia bezpieczeństwa zarówno podczas przemieszczania się na terenie Gminy jak i związanego z przestępczością. Stąd w Strategii przewidziano działania zmierzające do modernizacji infrastruktury komunikacyjnej, czy rozwój systemu monitoringu.

Przestrzeń Gminy to również walory środowiska naturalnego, które poddawane jest ciągłej presji oraz degradacji ze strony działalności człowieka. Konieczne jest więc podjęcie działań, które z jednej strony pozwolą ograniczyć ten antropogeniczny wpływ, a z drugiej pozwolą na adaptację przestrzeni do zmieniających się warunków klimatycznych, potrzeb mieszkańców i uwarunkowań środowiskowych. Planowane inicjatywy obejmują szerokie spektrum działań w zakresie dbałości o przyrodę, zarówno w obszarze jakości powietrza, efektywnej gospodarki odpadami, ograniczania deficytu wody, wykorzystania odnawialnych źródeł energii, jak i podnoszenia świadomości mieszkańców.

Podejmowane działania wpisują się w zrównoważoną politykę przestrzenną Gminy, która zapobiegać będzie powstawaniu konfliktów przestrzenno-funkcjonalnych oraz chaosu urbanistycznego.

W ramach drugiego celu strategicznego zaproponowano dwa cele operacyjne, stanowiące podstawę do realizacji kierunków działań, które zamieszczono w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich wdrożenia oraz wskaźnikami informującymi o stopniu ich osiągnięcia.

Cel Operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki
<p>2.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej</p>	<p>2.1.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej i pieszej w celu poprawy komunikacji i bezpieczeństwa; 2.1.2. Rozbudowa i modernizacja sieci dróg i ścieżek rowerowych; 2.1.3. Modernizacja oświetlenia ulicznego; 2.1.4. Budowa i modernizacja sieci i obiektów wodno-kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków; 2.1.5. Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy m.in. poprzez rozwój systemu monitoringu; 2.1.6. Tworzenie warunków do rozwoju sieci transportu publicznego, w tym współpraca z podmiotami zewnętrznymi w tym zakresie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> poprawa bezpieczeństwa na drogach gminnych, rozbudowa sieci drogowej na terenie Gminy, rozwój sieci dróg rowerowych oraz infrastruktury towarzyszącej na terenie Gminy, upowszechnienie roweru jako środka transportu i narzędzia rekreacji, poprawa stanu dróg gminnych, lepsz komunikacja na obszarze Gminy, poprawa wizerunku Gminy w oczach mieszkańców i przedsiębiorców, poprawa jakości powietrza w Gminie, ograniczenie ryzyka występowania chorób cywilizacyjnych związanych z zanieczyszczeniem powietrza, zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleby, poprawa dostępu do podstawowej infrastruktury sieciowej, podniesienie poczucia bezpieczeństwa w Gminie. 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wypadków na terenie Gminy (szt.), liczba ofiar wypadków na terenie Gminy (os.), długość dróg gminnych (km), długość ścieżek rowerowych na terenie Gminy (km), długość sieci kanalizacyjnej (km), długość sieci gazowej (km), liczba mieszkańców podłączonych do sieci gazowej (os.), liczba mieszkańców podłączonych do sieci wodno-kanalizacyjnej (os.), liczba kamer w monitoringu (szt.), liczba przestępstw popełnionych na terenie Gminy (szt.),
<p>2.2. Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego w Gminie</p>	<p>2.2.1. Poprawa jakości powietrza w Gminie poprzez realizację działań wspierających ograniczanie niskiej emisji; 2.2.2. Działania na rzecz ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów oraz ich segregowania; 2.2.3. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom deficytu wody poprzez racjonalną gospodarkę wodną i retencjonowanie wody; 2.2.4. Zachowanie i modernizowanie terenów zielonych szczególnie w granicach Miasta</p>	<ul style="list-style-type: none"> poprawa stanu środowiska w Gminie, poprawa jakości powietrza w Gminie, zmniejszenie zanieczyszczenia wód i gleby, poprawa stanu zdrowia mieszkańców, ograniczenie ryzyka występowania chorób cywilizacyjnych związanych z zanieczyszczeniem powietrza, spadek ilości odpadów wytwarzanych przez mieszkańców, wzrost ilości odpadów segregowanych, efektywniejsza gospodarka odpadami w Gminie, zmniejszenie zużycia wody przez mieszkańców, zwieszenie powierzchni i racjonalniejsze wykorzystanie terenów zielonych na terenie Gminy, modernizacja obiektów publicznych, spadek kosztów za energię, 	<ul style="list-style-type: none"> emisja pyłów zawieszonych PM_{2,5} i PM₁₀ (µg/m³), ilość odpadów produkowanych na jednego mieszkańca (kg), liczba budynków i obiektów gminnych z zamontowanymi instalacjami OZE (szt.), liczba przeprowadzonych działań i kampanii edukacyjnych (szt.), liczba budynków użyteczności publicznej poddana termomodernizacji (szt.).

	<p>jako obszarów rekreacyjnych oraz strefy buforowej i filtracji powietrza;</p> <p>2.2.5. Intensyfikacja działań na rzecz ochrony przyrody i zachowania środowiska naturalnego;</p> <p>2.2.6. Wspieranie szerokiego wykorzystania rozwiązań ograniczających emisję zanieczyszczeń, w tym geotermii i OZE;</p> <p>2.2.7. Podnoszenie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej;</p> <p>2.2.8. Podwyższenie świadomości ekologicznej mieszkańców;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, • wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, • zwiększenie liczby miejsc przeznaczonych do aktywnego spędzania czasu wolnego. 	
--	---	---	--

Cel III:

Wzmacnianie lokalnej gospodarki w oparciu o tradycje sadownicze przy zapewnieniu zatrudnienia wszystkim mieszkańcom oraz promocję walorów Gminy

Cele operacyjne

3.1. Wzmacnianie potencjału gospodarczego Gminy poprzez tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i wzrostu zatrudnienia

3.2. Rozwój oferty turystycznej na terenie Gminy

3.3. Budowanie pozytywnego wizerunku Gminy poprzez promocję i organizację wydarzeń publicznych

Istotnym elementem mającym znaczący wpływ na jakość życia w Gminie jest lokalna gospodarka. Tworzenie warunków do rozwoju ekonomicznego powinno obejmować zarówno obecnych mieszkańców i przedsiębiorców, w tym tych działających w sektorze rolniczym, ale również stwarzać szanse na sprowadzenie do Gminy inwestorów zewnętrznych, za którymi napłyne nowy kapitał i którzy tworzyć będą nowe miejsca pracy. W tym celu należy wykorzystać potencjał związany z atrakcyjnym położeniem Gminy na ważnych szlakach komunikacyjnych oraz strefę gospodarczą w Słomczynie.

O przyszłości Gminy decydować będzie młode pokolenie, które oczekuje stworzenia odpowiednich warunków dla samorozwoju, w tym realizacji kariery zawodowej. Aby zatrzymać odpływ młodzieży i tym samym przeciwdziałać skutkom procesu starzenia się społeczeństwa, przewidziane są działania promujące przedsiębiorczość i zachęcające do podejmowania własnej działalności gospodarczej.

Ze względu na sadowniczy charakter Gminy, należy promować produkty lokalne oraz zwiększać świadomość historii i tradycji regionu, zarówno wśród społeczności lokalnej, jak i odwiedzających gości. Będzie się to odbywać między innymi poprzez organizację szeregu wydarzeń kulturalnych i sportowych, które stanowić będą atrakcję nie tylko dla mieszkańców, ale także dla turystów. W ten sposób wzmacniana będzie integracja lokalnej społeczności i budowane poczucie wspólnoty.

Rozwój Gminy i Miasta Grójec opierać się będzie zatem na lokalnym potencjale z wykorzystaniem nie tylko tradycji sadowniczych, ale także nowych obszarów, które stanowić mogą w przyszłości o przewadze konkurencyjnej Gminy.

W ramach trzeciego celu strategicznego zaproponowano trzy cele operacyjne, stanowiące podstawę do realizacji kierunków działań, które zamieszczono w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich wdrożenia oraz wskaźnikami informującymi o stopniu ich osiągnięcia.

Cel Operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki
<p>3.1. Wzmacnianie potencjału gospodarczego Gminy poprzez tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i wzrostu zatrudnienia</p>	<p>3.1.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy; 3.1.2. Wykorzystanie potencjału strefy gospodarczej w Słomczynie; 3.1.3. Pozyskiwanie nowych terenów inwestycyjnych poza obszarem Miasta; 3.1.4. Podejmowanie działań skierowanych do osób młodych zachęcających do prowadzenia własnej działalności gospodarczej m.in. poprzez program Młody Inwestor lub utworzenie inkubatora przedsiębiorczości; 3.1.5. Integracja środowiska gospodarczego poprzez organizację forum przedsiębiorczości;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie liczby przedsiębiorstw w Gminie, • ograniczenie bezrobocia oraz utworzenie nowych, atrakcyjnych miejsc pracy, • zachęcenie nowych inwestorów do prowadzenia działalności na terenie Gminy - zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, • stworzenie inkubatora przedsiębiorczości, • pozyskanie nowych terenów pod inwestycje, • wzrost dochodów Gminy, • integracja środowiska gospodarczego w Gminie, • promocja Gminy na zewnątrz, • aktywizacja gospodarcza mieszkańców Gminy, • rozwój przedsiębiorstw działających na terenie Gminy oraz podniesienie jakości życia mieszkańców, • podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Gminy (szt.), • powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha), • udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%), • liczba podmiotów gospodarczych z kapitałem zagranicznym na terenie Gminy (szt.), • dochody Gminy z podatku CIT (zł), • liczba podmiotów korzystających ze wsparcia inkubatora przedsiębiorczości (szt.).
<p>3.2. Rozwój oferty turystycznej na terenie Gminy</p>	<p>3.2.1. Wykorzystanie i wzmacnianie potencjału turystycznego Gminy m.in. na terenach atrakcyjnych przyrodniczo, w miejscowości Głuchów i w pasie grójeckiej kolei wąskotorowej; 3.2.2. Wspieranie tworzenia nowych produktów turystycznych i kulturalnych na terenie Gminy; 3.2.3. Współpraca z podmiotami lokalnymi oraz partnerami zewnętrznymi w zakresie tworzenia ponadlokalnej oferty turystycznej;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podniesienie atrakcyjności turystycznej Gminy, • wzrost liczby turystów w Gminie, • wzrost dochodów Gminy, • promocja Gminy na zewnątrz, • zwiększenie rozpoznawalności Gminy w oparciu produkty lokalne i wydarzenia związane z dziedzictwem kulturalnym, • wzrost aktywności lokalnych organizacji pozarządowych oraz grup producenckich, • rozwój infrastruktury turystycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych wydarzeń promujących produkty lokalne (szt.), • liczba wydarzeń kulturalnych i sportowych (szt.), • liczba obiektów turystycznych na terenie Gminy (szt.).
<p>3.3. Budowanie pozytywnego wizerunku Gminy</p>	<p>3.3.1. Budowa marki „Grójec” w oparciu o tradycję i potencjał Gminy;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie pozytywnego wizerunku i promocja Gminy, • wzrost liczby turystów w Gminie, • wzrost dochodów Gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wydarzeń kulturalnych i sportowych (szt.), • liczba publikacji promujących Gminę (szt.),

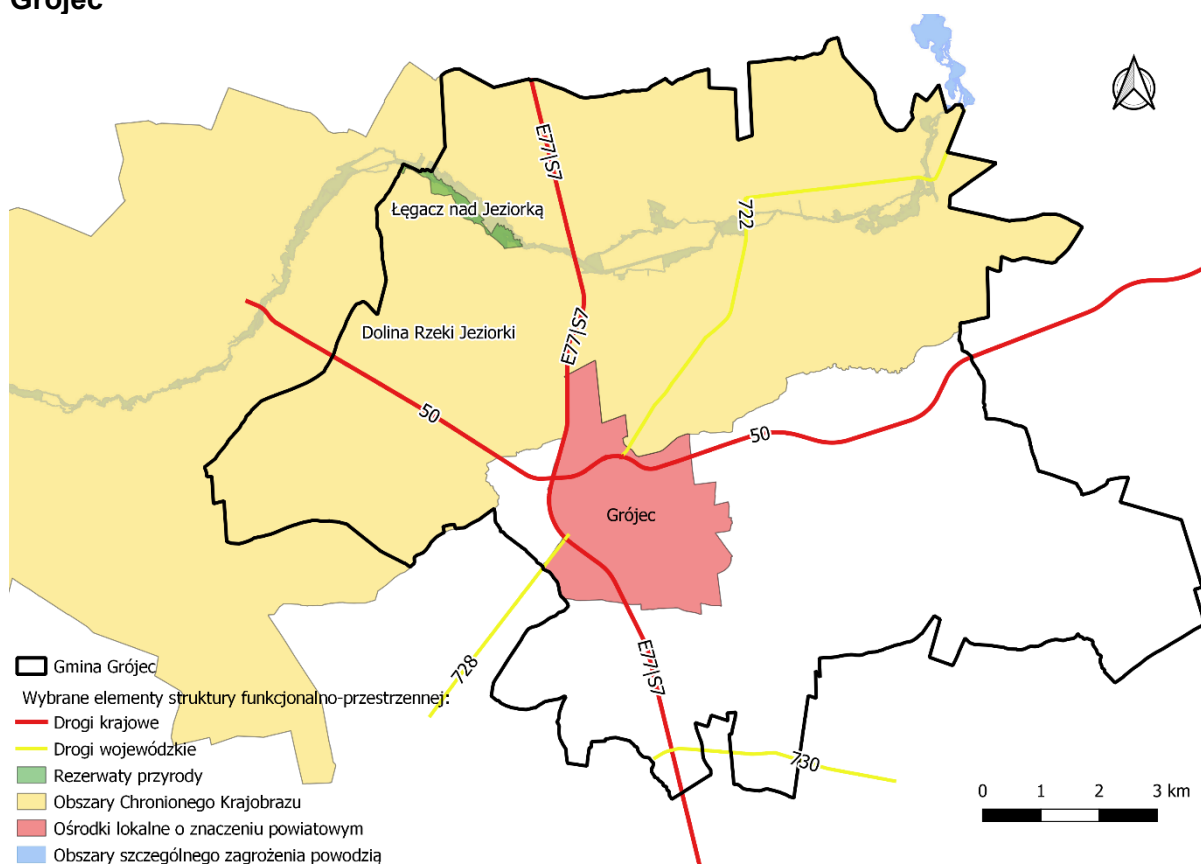

<p>poprzez promocję i organizację wydarzeń publicznych</p>	<p>3.3.2. Stworzenie kampanii promocyjnej Gminy; 3.3.3. Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych o zasięgu ponadlokalnym; 3.3.4. Wykorzystanie narzędzi multimedialnych do promocji i informacji o walorach turystycznych i historycznych Gminy;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie Gminy, • podniesienie atrakcyjności Gminy, • wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców, • integracja mieszkańców Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych wydarzeń promujących produkty lokalne (szt.).
--	---	---	--

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Miasta i Gminy Grójec

Struktura przestrzenna Gminy Grójec zdeterminowana jest ukształtowanym układem podstawowych ciągów komunikacyjnych, który ma charakter promienisty, a punktem węzłowym jest Miasto Grójec, stanowiące ośrodek lokalny o znaczeniu powiatowym. Jest to układ historyczny i wynika z kierunków połączeń drogowych Miasta z ośrodkami miejskimi południowego Mazowsza, gminami sąsiednimi, a także wsiami sołeckimi na terenie Gminy. Na rozwój przestrzenno-funkcjonalny jednostki wpływają: droga krajowa DK 50 (stanowiącą otwartą od północy obwodnicę Warszawy), droga ekspresowa S7 (stanowiąca część trasy europejskiej E77), a także drogi wojewódzkie: DW 722 (Piaseczno – Lesznowola – Grójec), DW 728 (Grójec – Nowe Miasto nad Pilicą – granica województwa mazowieckiego) oraz DW 730 (Skurów – Jasieniec – Warka – Głowaczów). Czynniki wpływającymi na rozwój przestrzenny Gminy i Miasta Grójec są także istotne uwarunkowania naturalne, związane m.in. z przepływającą w północnej części Gminy rzeką Jeziorką. Przebiegająca w układzie równoleżnikowym rzeka, warunkuje występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (okolice miejscowości Wysoczyn, Głuchów, Lesznowola, Kośmin oraz Gościeńczyce), ale również obszarów ochrony przyrody (rezerwat przyrody „Łęgacz nad Jeziorką” i obszar chronionego krajobrazu „Dolina Rzeki Jeziorki”).

Rysunek 2: Wybrane elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy i Miasta Grójec

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k oraz danych PGW Wody Polskie

Biorąc pod uwagę strukturę zabudowy, na obszarach wiejskich o bardzo intensywnej gospodarce sadowniczej przeważa wyraźnie zabudowa rozproszona, często usytuowana

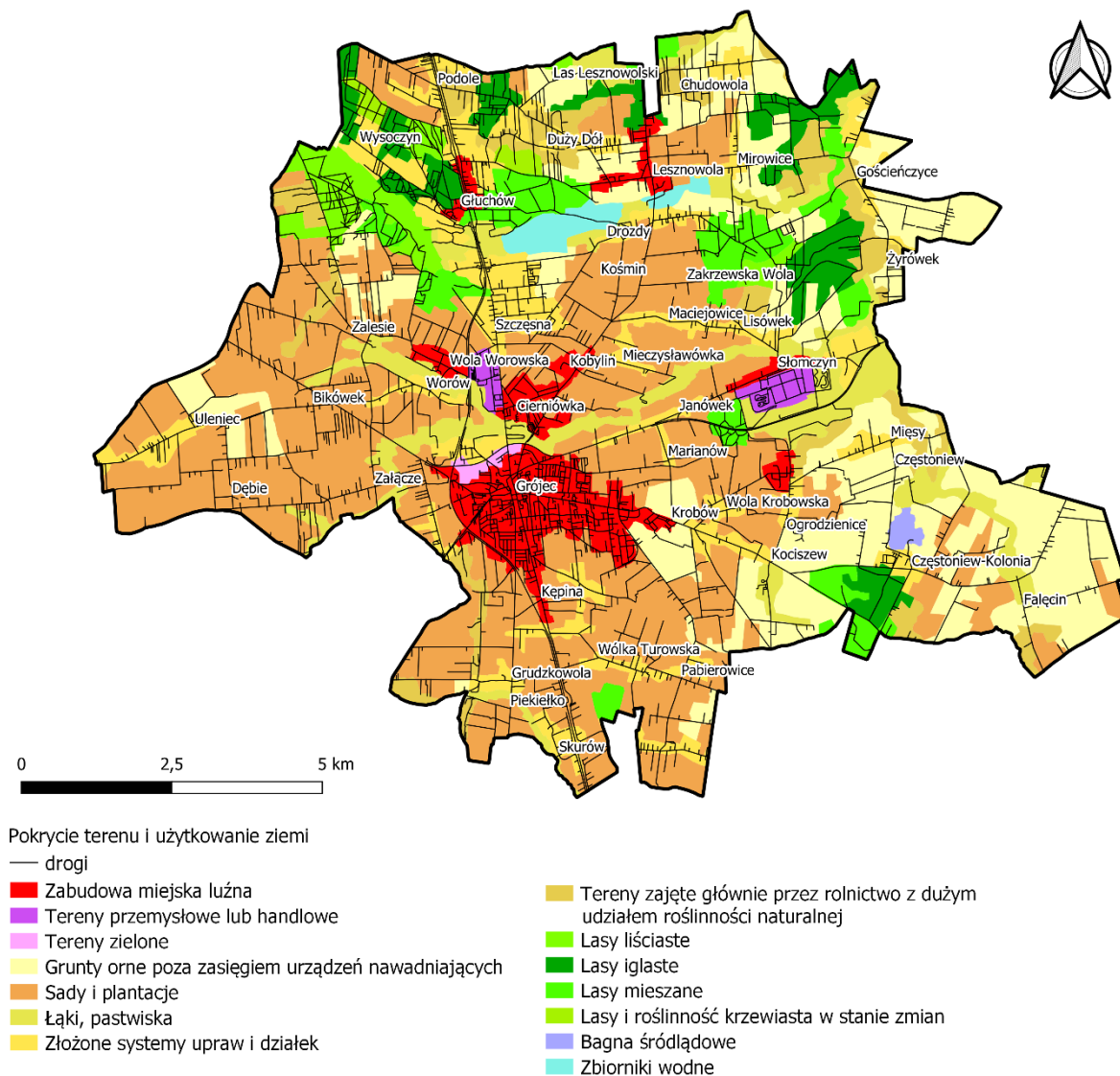
w centrum indywidualnych gospodarstw sadowniczych, z rzadka przyjmując charakter typowej „ulicówki”. Natomiast na obszarach o przewadze rolnictwa uprawowego przybiera najczęściej formę obrzeżnej zabudowy ciągów drogowych.

Z kolei Miasto Grójec, które stanowi główny ośrodek pełniący funkcje handlowe i usługowe (oświata, kultura, zdrowie, sport, przemysł), ulokowane jest na skrzyżowaniu dwóch dróg krajowych (droga nr 7 i nr 50), które, zwłaszcza na kierunku zachodnim, stały się faktycznie progiem rozwojowym Miasta. Droga krajowa Nr 50, pełniąca rolę ważnej drogi tranzytowej, przebiega północnym skrajem śródmiejskiego obszaru zainwestowania, odcina Miasto od ciągu terenów zielonych położonych wzdłuż rzeki Molnicy i położonej na północnym skraju Miasta dzielnicy przemysłowej.

W układzie funkcjonalno-przestrzennym Miasta, w trakcie jego historycznych procesów rozwojowych, nie nastąpiło wyodrębnienie ścisłego centrum. Skutkiem tego stało się rozproszenie szeregu funkcji centrotwórczych na obszarach obrzeżnych w stosunku do historycznego centrum, w obrębie którego przeważa niska zabudowa mieszkalna z drobnymi usługami. Punktem ogniskującym cały miejski układ przestrzenny jest Plac Wolności, przylegająca do niego główna oś układu komunikacyjnego Al. Niepodległości – ul. Armii Krajowej oraz wloty ulic Piłsudskiego, Mogielnickiej, Mszczonowskiej i Piotra Skargi.

Na strukturę przestrzenno-funkcjonalną Gminy i Miasta Grójec, wpływ będzie miała planowana realizacja inwestycji celu publicznego o charakterze ponadlokalnym, a mianowicie budowa linii kolejowej nr 88 na odcinku CPK – Grójec – Warka, która przewidziana jest w Regionalnym Planie Transportowym Województwa Mazowieckiego w perspektywie do 2030 roku.

Rysunek 3: Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi w Gminie i Mieście Grójec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CorineLandCover 2018

Nadrzędnym dokumentem planistycznym w Gminie jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Dla Gminy Grójec obowiązuje Studium przyjęte uchwałą nr XXVII/213/2000 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 18 grudnia 2000 r. Ostatnia zmiana dokumentu dokonana została na podstawie uchwały nr XXX/229/12 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 10 września 2012 roku.

Studium zakłada jako główny cel rozwoju osiągnięcie harmonijnego, wszechstronnego i trwałego rozwoju Miasta i Gminy zapewniającego stabilność gospodarczą, ład przestrzenny, zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych, pełne wyposażenie w urządzenia i obiekty infrastruktury, właściwą obsługę w zakresie komunikacji, zaspokojenie bieżących potrzeb mieszkańców oraz tworzenie warunków umożliwiających stały wzrost poziomu jakości życia i zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń.

Realizacja tego celu wymaga:

- zapewnienia właściwych możliwości rozwoju Miasta jako regionalnego ośrodka koncentracji administracji, mieszkalnictwa, usług itp.,

- ugruntowania wiodącej roli sadownictwa i związanej z tym infrastruktury, przechowalnictwa, przetwórstwa itp.,
- wykorzystania szansy utworzenia strefy gospodarczej w Słomczynie,
- rozwinięcia sieci obiektów obsługi komunikacji na istniejących ciągach dróg krajowych i wojewódzkich,
- kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej dostosowanej do systemów ekologicznych,
- rozwijania funkcji zgodnych z predyspozycjami środowiska,
- zabezpieczenia szczególnych wartości przyrodniczych i kulturowych, a także walorów dla rozwoju rekreacji, wypoczynku i turystyki,
- traktowania ochrony środowiska jako nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych,
- prowadzenia racjonalnej gospodarki zasobami, zwłaszcza takimi jak woda, lasy, rolnicza przestrzeń produkcyjna itp.

Aktualizacja Studium z roku 2012 dzieli Gminę na 5 stref polityki przestrzennej, które wynikają ze zróżnicowania warunków naturalnych, cech zagospodarowania i zainwestowania terenów, a także odmiennych funkcji, form i kierunków rozwoju:

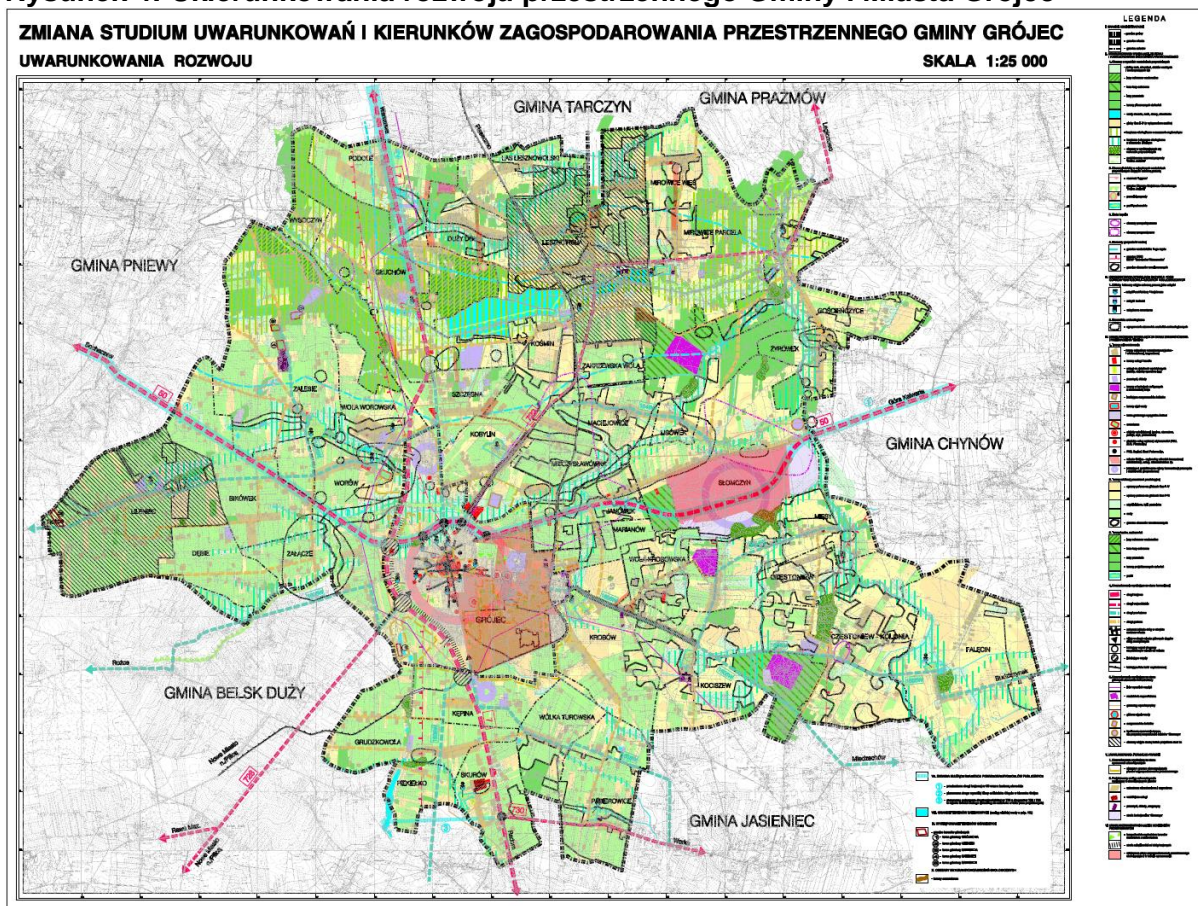
- **Strefa A** – obejmuje Miasto Grójec w jego granicach administracyjnych i częściowo tereny sąsiadujących sołectw, które winny być traktowane jako potencjalne, miejskie tereny rozwojowe;

Kierunku polityki przestrzennej:

- porządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta,
  - rozwiązanie narastających problemów komunikacyjnych wynikających zarówno z niedostosowania miejskiego układu drogowo-ulicznego do występujących potrzeb i wymogów technicznych, jak i stale rosnącego poziomu motoryzacji,
  - likwidacja bądź też minimalizacja konfliktów przestrzennych wynikających z bezpośredniego sąsiedztwa terenów zabudowy mieszkaniowej z terenami sadownictwa. Konflikt stanowi zarówno zagrożenie dla zdrowia mieszkańców, jak też istotne ograniczenie możliwości rozwojowych Miasta, zwłaszcza w zakresie budownictwa mieszkaniowego;
  - rozwój infrastruktury technicznej,
  - ochrona otwartych terenów zielonych wzdłuż rzeki Molnicy,
  - ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego.
- **Strefa B** - obejmuje obszar intensywnego sadownictwa zajmującego środkową, zachodnią i południową część Gminy (sołectwa: Uleniec, Bikówek, Załącze, Zalesie, Worów, Wola Worowska, Grudzkowola, Piekiełko, Kępinia, Skurów, Wólka Turowska, Pabierowice, Krobów, Kociszew - część zachodnia, Wola Krobowska - część zachodnia, Marianów, Janówek, Mieczysławówka, Kobylin, Szczęsna, Kośmin - część południowa, Maciejowice, Zakrzewska Wola - część zachodnia, Lesznowola - część południowa). Znajdujące się na terenie Miasta sady zajmujące południową i wschodnią jego część, zaliczone zostały do strefy A;
- Kierunku polityki przestrzennej:
- dalszy, intensywny rozwój sadownictwa stanowiącego główną funkcję Gminy, oraz rozwój bazy przechowalniczej i przetwórczej,
  - porządkowanie i rozwój osadnictwa,
  - rozwój sfery usług,
  - ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych,
  - ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego,

- rozbudowa i modernizacja sieci dróg,
- rozwój infrastruktury technicznej.
- **Strefa C** – obejmuje obszar, na którym dominuje rolnictwo uprawowe, zajmujące wschodnią i północną część Gminy (sołectwa: Fałęcin, Częstoniew – Kolonia, Częstoniew, Kociszew - część wschodnia, Wola Krobowska - część wschodnia, Mięsy, Słomczyn - część północna, Lisówek, Żyrówek, Gościeńczyce, Mirowice – Parcela - część północna, Mirowice Wieś, Lesznowola - część północna, Duży Dół, Las Lesznowski, Podole);
Kierunku polityki przestrzennej:
  - intensywny rozwój rolnictwa i hodowli,
  - porządkowanie i rozwój osadnictwa,
  - rozwój sfery usług,
  - ochrona walorów przyrodniczo – krajobrazowych,
  - ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego,
  - rozbudowa i modernizacja sieci dróg,
  - rozwój infrastruktury technicznej.
- **Strefa D** – obejmuje tereny położone po obu stronach rzeki Jeziorki, na których dominują łąki, stawy rybackie, lasy ochronne, wodochronne z rezerwatem „Łęgacz nad Jeziorką” oraz obszary pól uprawnych i fragmenty sadów (sołectwa: Głuchów, Wysoczyn, Zalesie - część północna, Lesznowola - część południowa, Kośmin - część północna, Milejowice – Parcela - część południowo-wschodnia, Gościeńczyce - część północna);
Kierunku polityki przestrzennej:
  - ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych,
  - porządkowanie osadnictwa i usług,
  - ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego,
  - porządkowanie i modernizacja sieci dróg,
  - rozwój infrastruktury technicznej.
- **Strefa E** – obejmuje teren sołectwa Słomczyn, bez jego północnej części, wchodzącej w obręb Strefy C.
Kierunku polityki przestrzennej:
  - utworzenie strefy gospodarczej, bazującej na areale gruntów należących do Gminy,
  - przebudowa drogi krajowej nr 50 i dostosowanie jej do obsługi obszaru strefy,
  - porządkowanie i rozwój osadnictwa na terenie wsi Słomczyn,
  - rozwój infrastruktury technicznej,
  - ochrona wartości przyrodniczych na części obszaru strefy.

Rysunek 4: Ukierunkowania rozwoju przestrzennego Gminy i Miasta Grójec

Źródło: Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Grójec

W „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego” przyjętym uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego dnia 19 grudnia 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 28 grudnia 2018 r. poz. 13180) Gmina Grójec została zaliczona do strategicznego obszaru produkcji żywielskiej (SOŻ) w ramach podregionu sochaczewsko-grójeckiego. Gmina zakwalifikowana została jako wiejski obszar funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych. Zgodnie z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, są to tereny ściśle powiązane z najważniejszymi ośrodkami miejskimi regionu, położone w strefie oddziaływania potencjału rozwojowego miast. Obszary te charakteryzują się dobrymi połączeniami komunikacyjnymi z miastami i tym samym ułatwionym dostępem do rynku pracy, usług publicznych i usług wyższego rzędu. W gminach zlokalizowanych na tych terenach zauważalne jest zjawisko suburbanizacji oraz zatracania ich wiejskiego charakteru związanego z funkcjonowaniem gospodarstw rolnych. W coraz większym stopniu zaczynają pełnić funkcje pozarolnicze – usługowe i produkcyjne.

Plan na tych obszarach wskazuje następujące zasady zagospodarowania:

- ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy;
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska;
- ochrona krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym i kształtowanie ładu przestrzennego;
- ochrona gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych przed ich nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne;

- wspieranie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej, a także dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji pozarolniczych.

Kształtowanie polityki przestrzennej Gminy powinno odbywać się zatem w oparciu o zasady zagospodarowania ujęte w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego”, jak i poniższe wytyczne:

- tworzenie warunków zmierzających do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców Gminy;
- harmonijny i skoordynowany rozwój struktur osadniczych przy uwzględnieniu cech i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji regionu;
- stałe dążenie do kształtowania i poprawy ładu przestrzennego stanowiącego wartość ogólnospołeczną;
- ochrona tradycji i kultury regionu;
- ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego, przy założeniu racjonalnego ich wykorzystania dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych skorelowanego z procesem rozwoju społeczno-gospodarczego;
- bezpieczeństwo publiczne, ochrona zdrowia i życia ludzi, ochrona mienia;
- rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej Gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.

Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na terenie województwa mazowieckiego zostały również sformułowane w *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”*. Wskazane poniżej rekomendacje, będą uwzględniane w planach związanych z zagospodarowaniem przestrzeni w Gminie i Mieście Grójec. W miarę możliwości formowane będą następujące strefy użytkowania:

- strefa uzupełnienia zabudowy, w której zagospodarowanie powinno być podporządkowane funkcjom związanym z zabudową mieszkaniową, usługową, przemysłową lub techniczną o wysokim stopniu intensywności i która powinna być zainwestowana w pierwszej kolejności;
- strefa rozwoju zabudowy, w której zagospodarowanie powinno być podporządkowane funkcjom związanym z zabudową mieszkaniową, usługową, przemysłową bądź techniczną o średnim stopniu intensywności i która powinna być zagospodarowana w drugiej kolejności, po wyczerpaniu rezerw w strefie uzupełnienia zabudowy;
- strefa zachowania zabudowy, w której zakłada się adaptację istniejącego zagospodarowania, a nowe zagospodarowanie podporządkowuje celom ochrony środowiska przyrodniczego oraz ochrony przeciwpowodziowej. W strefie tej nie należy przeznaczać pod zabudowę lub inną działalność inwestycyjną terenów rolnych i leśnych;
- strefa wyłączenia spod zabudowy, w której ogranicza się do minimum rozbudowę istniejącego zagospodarowania, a preferuje się formy użytkowania terenu podporządkowane funkcjom związanym z ochroną środowiska oraz ochroną przed powodzią (m.in. poldery). W strefie tej zaleca się wprowadzenie zakazu wznoszenia nowych budynków, z wyjątkiem odbudowy po zniszczeniach wskutek zdarzeń losowych.

W północnej części Gminy, na obszarze zagrożenia powodziowego, rekomenduje się poniższe działania, które mają na celu zwiększenie bezpieczeństwa ludności i mienia w przypadku wystąpienia powodzi:

- uwzględnianie w dokumentach planistycznych map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym;

- zachowanie i tworzenie systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych i kanałów ulgi, które umożliwią sterowanie przepływami wód;
- zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych terenów zalewowych poprzez ich ekstensywne wykorzystanie rolnicze (m.in. wypas, koszenie łąk ograniczające zakrzewienie oraz ograniczenia w nawożeniu i zakaz stosowania środków ochrony roślin i wypalania traw);
- prowadzenie robót utrzymaniowych i udrażniających, kształtujących przemieszczanie się wzebrań na obszarach międzywala;
- ograniczanie zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej poza jednostkami osadniczymi, a także zabudowy polderów oraz lokalizacji obiektów i instalacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnych awarii.

Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych wyzwań i potencjału rozwojowego Gminy i Miasta Grójec. Cele *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030* są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Dzięki komplementarności celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami możliwe jest zwiększenie skuteczności i efektywności realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze” jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym kierunki polityki rozwoju w perspektywie średnio- i długookresowej, wskazującym główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Z jednej strony jest punktem odniesienia dla innych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych na poziomie regionalnym oraz lokalnym, jednocześnie przenosząc na poziom regionalny zapisy dokumentów przyjętych przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Komisję Europejską. Strategia wpisuje się w ramy czasowe przyszłej perspektywy programowania Unii Europejskiej.

W *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”* za priorytetowy cel główny przyjęto:

Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałą i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.

Realizacja celu głównego odbywać się będzie poprzez pięć celów strategicznych przyporządkowanych pięciu obszarom:

Obszar	Gospodarka	Dostępność	Środowisko i energetyka	Spółeczeństwo	Kultura i dziedzictwo
Nazwa celu	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Dostępne i mobilne Mazowsze	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Mazowsze zintegrowane społecznie	Mazowsze bogate kulturowo
Opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia

Poniższa tabela przedstawia spójność celów operacyjnych zawierających się w *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030* z kierunkami działań wskazanymi w *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”*.

Tabela 4: Spójność Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030 ze Strategią rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030 [cel operacyjny]	Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030+ „Innowacyjne Mazowsze” [kierunki działań]
Cel I: Zapewnienie mieszkańcom odpowiednich i godnych warunków życia oraz integracja społeczności Gminy	
1.1. Poprawa dostępności do usług społecznych	15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego; 16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych; 19. Włączenie i integracja społeczna;
1.2. Podnoszenie jakości usług opiekuńczo-edukacyjnych	15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego 16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych; 17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców;
1.3. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego	16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych; 19. Włączenie i integracja społeczna;
Cel II: Prowadzenie zrównoważonego rozwoju Gminy poprzez modernizację infrastruktury i dbałość o środowisko naturalne	
2.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej	7. Zwiększenie dostępności transportowej i spójności przestrzennej regionu oraz udziału środków transportu przyjaznych dla środowiska, mieszkańców i przestrzeni; 8. Rozwój uporządkowanej sieci osadniczej, sprzyjającej wykorzystaniu transportu zbiorowego i ruchowi niezmotoryzowanemu; 9. Udrożnienie systemu tranzytowego i ograniczenie ruchu tranzytowego na pozostałych trasach; 11. Proekologiczna transformacja energetyki; 12. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu;
2.2. Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego w Gminie	8. Rozwój uporządkowanej sieci osadniczej, sprzyjającej wykorzystaniu transportu zbiorowego i ruchowi niezmotoryzowanemu; 10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska; 12. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu; 13. Poprawa jakości środowiska; 14. Podnoszenie efektywności energetycznej;

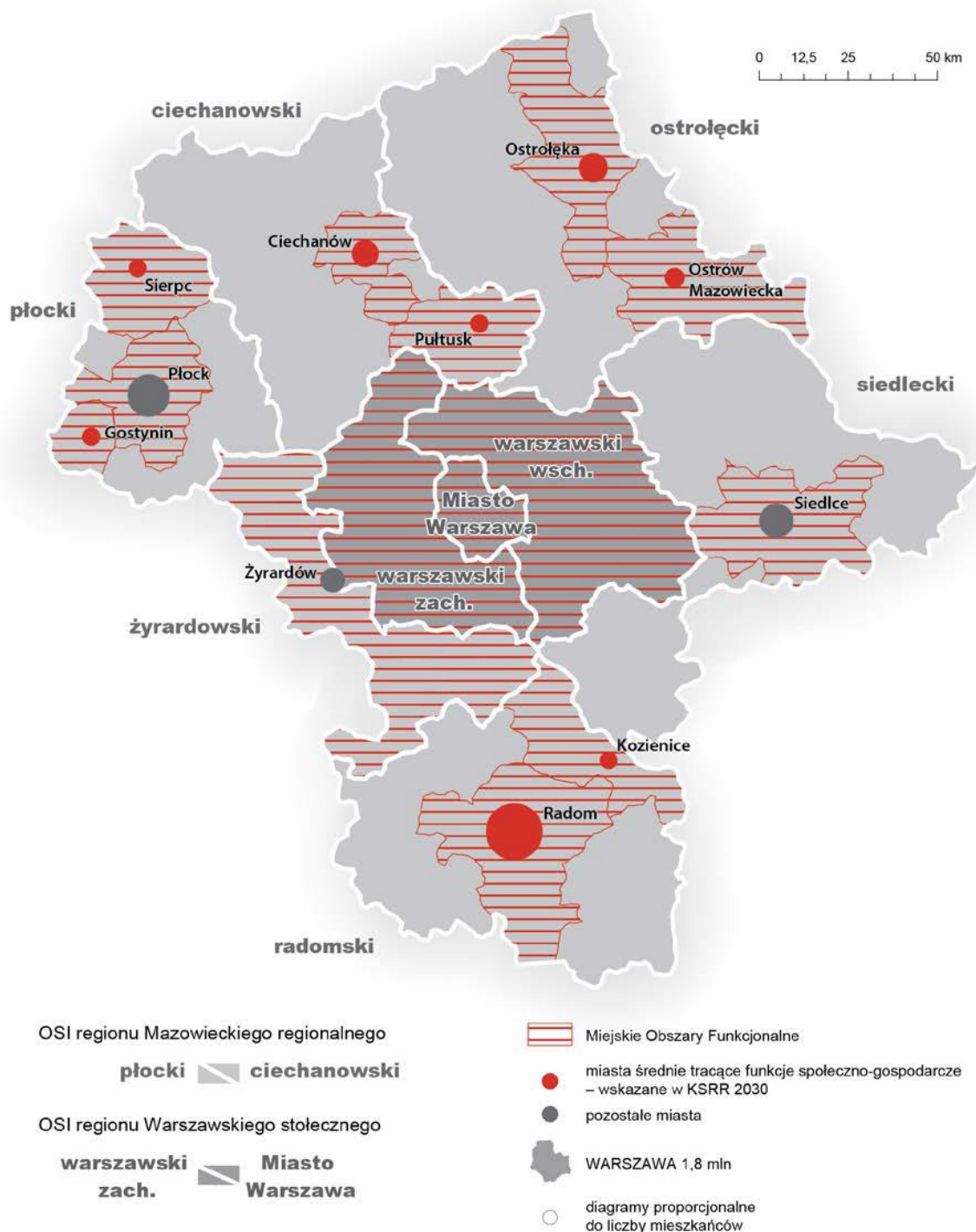
Cel III: Wzmacnianie lokalnej gospodarki w oparciu o tradycje sadownicze przy zapewnieniu zatrudniania wszystkim mieszkańcom oraz promocję walorów Gminy	
3.1. Wzmacnianie potencjału gospodarczego Gminy poprzez tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i wzrostu zatrudnienia	1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości; 2. Rozwój zintegrowanego systemu sprzyjającego generowaniu i absorpcji innowacji; 3. Cyfryzacja gospodarki; 4. Rozwój konkurencyjnej gospodarki; 5. Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej; 6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich; 17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców;
3.2. Rozwój oferty turystycznej na terenie Gminy	6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich; 20. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego; 21. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa; 22. Upowszechnianie kultury i twórczości; 23. Kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej;
3.3. Budowanie pozytywnego wizerunku Gminy poprzez promocję i organizację wydarzeń publicznych	3. Cyfryzacja gospodarki; 5. Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej; 6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich; 21. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa; 22. Upowszechnianie kultury i twórczości; 23. Kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej;

Zródło: opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”

W Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze” określono obszary strategicznej interwencji (OSI) o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do których jest kierowana interwencja publiczna. Wyznaczone zostały dwa typy OSI: problemowe oraz bieguny wzrostu. Gmina i Miasto Grójec została zakwalifikowana do Żyrardowskiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego stanowiącego potencjalny biegun wzrostu (Żyrardów jako miasto o znaczeniu subregionalnym). Dzięki temu Gmina została uwzględniona w Planie Działań Innego Instrumentu Terytorialnego Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027, w ramach którego możliwa będzie realizacja części działań wskazanych w Strategii. Dla OSI stanowiących bieguny wzrostu, w *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”* wskazano potrzebę wielowymiarowego i wielopoziomowego współzarządzania, a współpraca powinna być ukierunkowana w szczególności na:

1. uporządkowanie gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego w miejskich obszarach funkcjonalnych, obejmujące w szczególności koordynację procesów planowania przestrzennego w celu ochrony ładu przestrzennego, terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy, chaosem inwestycyjnym i przeznaczaniem gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, jak też rewitalizację oraz dbałość o dostęp do wysokiej jakości terenów zieleni i ograniczanie emisji hałasu;
2. rozwój efektywnego systemu transportowego opartego na transporcie zbiorowym i niezmotoryzowanym, tj. rozwój infrastruktury pieszej, zintegrowanej sieci tras rowerowych zgodnej ze standardami określonymi na poziomie województwa połączonej z trasami wojewódzkimi, a także niskoemisyjnego transportu zbiorowego zintegrowanego z systemem wojewódzkim;
3. poprawę jakości powietrza, w tym kompleksową modernizację energetyczną budynków, likwidację źródeł niskiej emisji, inwestycje w OZE, tworzenie korytarzy regeneracyjnych miast, rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz ograniczanie indywidualnego ruchu samochodowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych;
4. zwiększenie efektywności i dostępności do usług publicznych dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych w miejskich obszarach funkcjonalnych. Należy przy tym uwzględnić starzenie się społeczeństwa i spadek liczby ludności, zwłaszcza w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego na rzecz bardziej efektywnej koordynacji i integracji świadczenia usług publicznych, rozwój wspólnych centrów usług publicznych, instytucji otoczenia biznesu czy spójnej w skali obszaru funkcjonalnego oferty edukacyjnej lub biznesowej przyczyni się do optymalizacji kosztów i podniesienia efektywności prowadzonych działań.

Rysunek 5: Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego

Źródło: Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”

Zgodnie z zapisami *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”* Gmina i Miasto Grójec zakwalifikowana jest również do problemowego OSi Żyrardowskiego, gdzie interwencja zorientowana będzie na rozwój gałęzi gospodarki opartych na istniejącym potencjale podregionu. Z uwagi na predyspozycje i możliwości produkcyjne obszaru, działania powinny obejmować m.in. rozwój nowoczesnej bazy skupowo-przetwórczej, wdrażanie rozwiązań technologicznych i organizacyjnych podnoszących konkurencyjność przedsiębiorstw rolnych, wspieranie usieciowienia i rozwoju klastrów oraz grup i organizacji producentów na bazie istniejących specjalizacji rolnych, a także ich promocję

i ukierunkowanie na eksport. Ponadto, w podregionie należy rozwijać, w sposób spójny i skoordynowany, ofertę inwestycyjną dla dużych przedsiębiorstw, wykorzystując dogodne warunki komunikacyjno-geograficzne. W kontekście poprawy warunków życia mieszkańców, ważne jest zwiększenie dostępności do infrastruktury sieciowej, zwłaszcza kanalizacyjnej i gazowej. Kluczowe są także inwestycje w niskoemisyjne źródła ciepła i transport publiczny w celu poprawy jakości powietrza w podregionie.

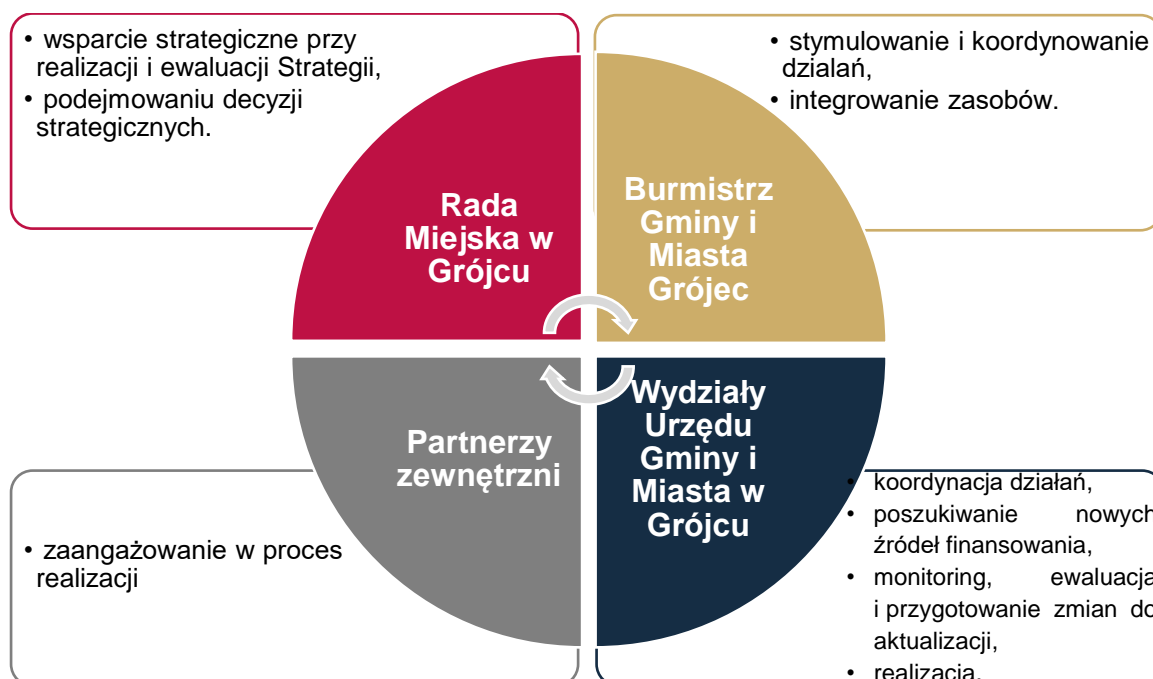
Działania w OSI żyrardowskim skoncentrowane będą na wskazanych poniżej obszarach.

1. Kreowanie warunków dla rozwoju specjalizacji podregionu poprzez:
  - rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej,
  - wspieranie usieciowienia gospodarki podregionu,
  - wzmacnianie wykształconych specjalizacji gospodarczych, w tym rozwój bazy skupowo-przetwórczej dla produktów rolnych,
  - wdrażanie przyjaznych dla środowiska rozwiązań technologicznych w przedsiębiorstwach.
2. Poprawa stanu środowiska poprzez:
  - rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych,
  - rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych, w szczególności na obszarach wykluczenia transportowego,
  - rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych.

System realizacji strategii, monitoring i ewaluacja

Podstawą prawidłowej realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030 jest kontrola jej wdrażania, monitoring i ewaluacja. Z tego względu wprowadzony zostanie system kontroli oparty na gromadzeniu danych i analizie wskaźników. Te informacje będą pomocne przy ocenie efektów realizacji Strategii oraz weryfikacji skuteczności zastosowanych rozwiązań. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych lub spodziewanych nieprawidłowości, a następnie zaproponowanie rozwiązania w celu zapobiegania ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu Gminy i Miasta oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, Urząd Gminy i Miasta Grójec, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Jednak odpowiedzialnymi za skuteczne wdrażanie, monitorowanie, ewaluację i aktualizację Strategii są Burmistrz Gminy i Miasta Grójec, Rada Miejska oraz odpowiednie komórki Urzędu Gminy i Miasta, jak i jednostki organizacyjne.

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu. W celu zachowania spójności ze Strategią innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii.

Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać zatem będzie uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich (np. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, Program Ochrony Środowiska, Program osłonowy Gminy i Miasta Grójec w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży, Gminny program wspierania rodziny i opieki nad dzieckiem w Gminie Grójec, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, Program Ograniczenia Niskiej Emisji), jak i programach przyjmowanych rokrocznie (np. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, Program Współpracy Gminy Grójec z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Grójec).

Wdrażając strategię Gmina i Miasto Grójec będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach strategii przyjmowanych przez inne podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat grójecki. W chwili przyjęcia dokumentów przez te podmioty Gmina przeprowadzi analizę zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina i Miasto Grójec będzie dążyć do wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań podnoszących skuteczność działania, a związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, rozpowszechniając ideę Smart City oraz Smart Village. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Gminy i Miasta Grójec, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości oceny jakości życia mieszkańców.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty w możliwie szerokim zakresie będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz szerszej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji na terenie Gminy.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność przedsięwzięć wdrażanych w ramach Strategii. Efekty działań będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie Gminy i Miasta Grójec, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Mówi ona, że „raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów, strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie Strategii umożliwi także rzetelne informowanie partnerów zewnętrznych, w tym mieszkańców, o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowym narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 4 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktycznej realizacji. Na tej podstawie uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej zawierająca informacje, czy dane działanie zostało zrealizowane czy nie. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części osiągnięto założone cele operacyjne, a dalej strategiczne.

Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Grójec na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące, jak i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 jak i Programu Regionalnego: Fundusze dla Mazowsza 2021-2027, ogólnopolskich programów operacyjnych, Krajowego Planu Odbudowy, Programu Polski Ład, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- środki budżetu państwa i państwowych funduszy celowych;
- programu jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w Strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy i Miasta Grójec oraz jednostek organizacyjnych.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem grójeckim oraz województwem mazowieckim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadań.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłacie wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych działań. Długookresowe cele strategiczne określone będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych.

Na tej podstawie wyznaczane będą limity wydatków w poszczególnych latach na wskazane przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Miasta.

Zgodnie z uchwałą nr XXXVIII/338/2021 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 27 września 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Grójec na lata 2021-2031, potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących)

oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2021-2030 oszacowany został na poziomie 110 mln zł.

Spis wykresów

Wykres 1: Zmiana liczby ludności w Gminie i Mieście Grójec w latach 2016-2020 9

Wykres 2: Potencjał inwestycyjny Gminy i Miasta Grójec w latach 2021-2030 19

Wykres 3: Struktura wiekowa respondentów ankiety internetowej z podziałem na płeć (etap I) 22

Wykres 4: Średnia ocen respondentów poszczególnych obszarów funkcjonowania Gminy Grójec 23

Wykres 5: Analiza miejsca realizacji podstawowych funkcji życiowych przez mieszkańców Gminy Grójec 26

Wykres 6: Plany respondentów odnośnie zmiany miejsca zamieszkania 27

Wykres 7: Struktura wiekowa respondentów ankiety internetowej (etap II) 28

Wykres 8: Priorytetowe obszary rozwojowe dla Gminy i Miasta Grójec wskazywane przez respondentów ankiety.....29

Wykres 9: Wizytówka Grójca 30

Wykres 10: Kluczowe atuty Gminy i Miasta Grójec 31

Spis rysunków

Rysunek 1: Gmina i Miasto Grójec 14

Rysunek 2: Wybrane elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy i Miasta Grójec49

Rysunek 3: Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi w Gminie i Mieście Grójec.....51

Rysunek 4: Ukierunkowania rozwoju przestrzennego Gminy i Miasta Grójec 54

Rysunek 5: Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego.....61

Spis tabel

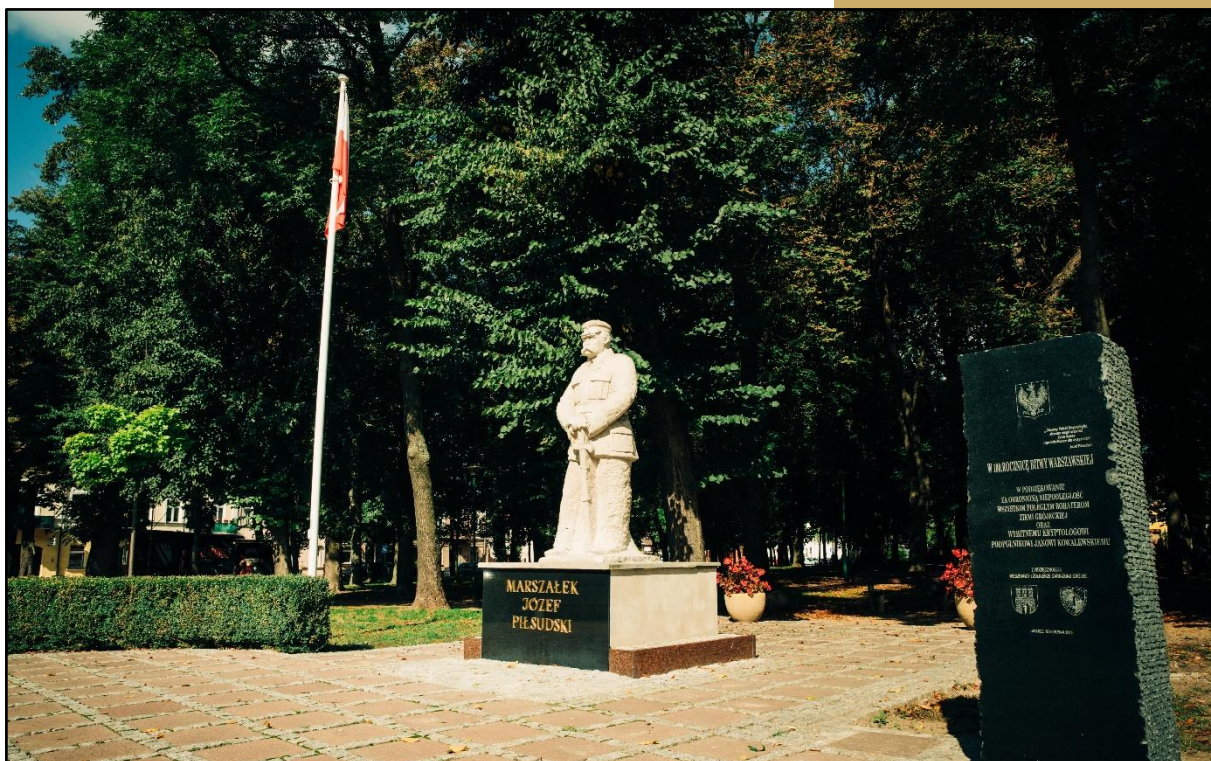
Tabela 1: Odsetek mieszkańców Gminy Grójec posiadających dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w 2020 r.....18

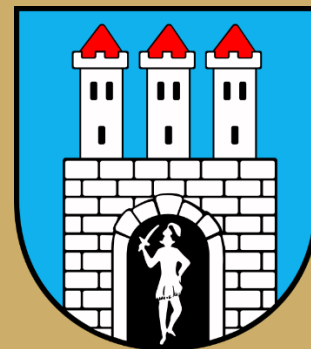
Tabela 2: Najwyżej i najniżej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych.....23

Tabela 3: Średnia ocena poszczególnych elementów funkcjonowania Gminy i Miasta Grójec (w skali 1-5).....24

Tabela 4: Spójność Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030 ze Strategią rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze” 58

ZAŁĄCZNIKI

Diagnoza Gminy i Miasta Grójec

2022

Spis treści

WSTĘP	71
CZĘŚĆ 1: WYMIAR PRZESTRZENNY	72
1.1. Informacje ogólne.....	72
1.2. Historia.....	76
1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	77
1.4. Obszar rewitalizacji	79
1.5. Infrastruktura komunikacyjna.....	81
1.6. Środowisko przyrodnicze.....	85
1.7. Jakość powietrza.....	86
CZĘŚĆ 2: WYMIAR GOSPODARCZY	91
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy	91
2.2. Urządzenia sieciowe	95
2.3. Zaopatrzenie w energię.....	98
2.4. Gospodarka odpadami	98
2.5. Stan finansów samorządowych	99
Wykonanie budżetu.....	99
Struktura dochodów i wydatków	101
Potencjał inwestycyjny	104
2.6. Turystyka i promocja	105
2.7. Partnerzy Gminy	107
CZĘŚĆ 3: WYMIAR SPOŁECZNY	110
3.1. Demografia	110
3.2. Opieka żłobkowa i przedszkolna	116
3.3. Edukacja	119
3.4. Ochrona zdrowia	123
3.5. Pomoc społeczna.....	125
3.6. Zasób mieszkaniowy	128
3.7. Kultura i sport.....	128
3.8. Bezpieczeństwo publiczne	132
3.9. Otoczenie wewnętrzne Gminy	135
Spis tabel	140
Spis wykresów	141
Spis ilustracji	142

WSTĘP

Niniejsza diagnoza została opracowana na potrzeby przygotowania Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030 i stanowi wypełnienie zapisów ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, 1834, art. 10e).

Zakres przedmiotowy diagnozy jest spójny z zapisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057, art. 10a, ust. 1) i obejmuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych.

Diagnoza opiera się na analizie danych zastanych (desk-research) i opracowana została przy wykorzystaniu materiałów źródłowych, jakimi są inne dokumenty strategiczne Gminy Grójec, ogólnodostępne dane statystyczne opracowane przez Główny Urząd Statystyczny w Banku Danych Lokalnych oraz informacje dostarczone przez Urząd Gminy i Miasta Grójec, jak również dostępne na stronach internetowych podmiotów, poszerzone o zewnętrzne analizy i rankingi.

Ponadto ujęto zapisy i wytyczne dokumentów strategicznych z poziomu krajowego oraz jst wyższych szczebli, w tym szczególnie opracowanych na potrzeby województwa mazowieckiego „Planu Zagospodarowania Województwa Mazowieckiego” (Warszawa, 2018) oraz „Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze” (projekt aktualizacji, sierpień 2021).

W diagnozie analizowano dane historyczne z lat 2016-2020 w celu wyznaczenia trendów oraz kierunków zmian. Niektóre dane, dla przedstawienia pełniejszego obrazu, prezentowano w odniesieniu do powiatu grójeckiego lub województwa mazowieckiego oraz do grupy gmin referencyjnej: Góry Kalwarii, Warki i Tarczyna wskazanych przez władze Gminy jako ośrodki, które ze względu na bliskość stanowią odniesienie i jednocześnie konkurencję dla Gminy.

Wnioski z diagnozy uzupełniono o analizę wyników badań ankietowych przeprowadzonych w dwóch etapach: pierwszy trwał od 1 do 19 września 2021 roku i przeprowadzony był wśród wszystkich mieszkańców 23 gmin wchodzących w skład Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego; kolejny trwał od 4 do 28 listopada i skierowany był do mieszkańców Gminy Grójec, którzy udzielali odpowiedzi na pytania w opublikowanej na stronie internetowej Gminy ankiecie. Diagnozę poszerzono również o informacje uzyskane podczas wywiadu pogłębionego z udziałem przedstawicieli władz Gminy.

Diagnoza stanowić będzie podstawę przygotowania Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030.

CZĘŚĆ 1: WYMIAR PRZESTRZENNY

1.1. Informacje ogólne

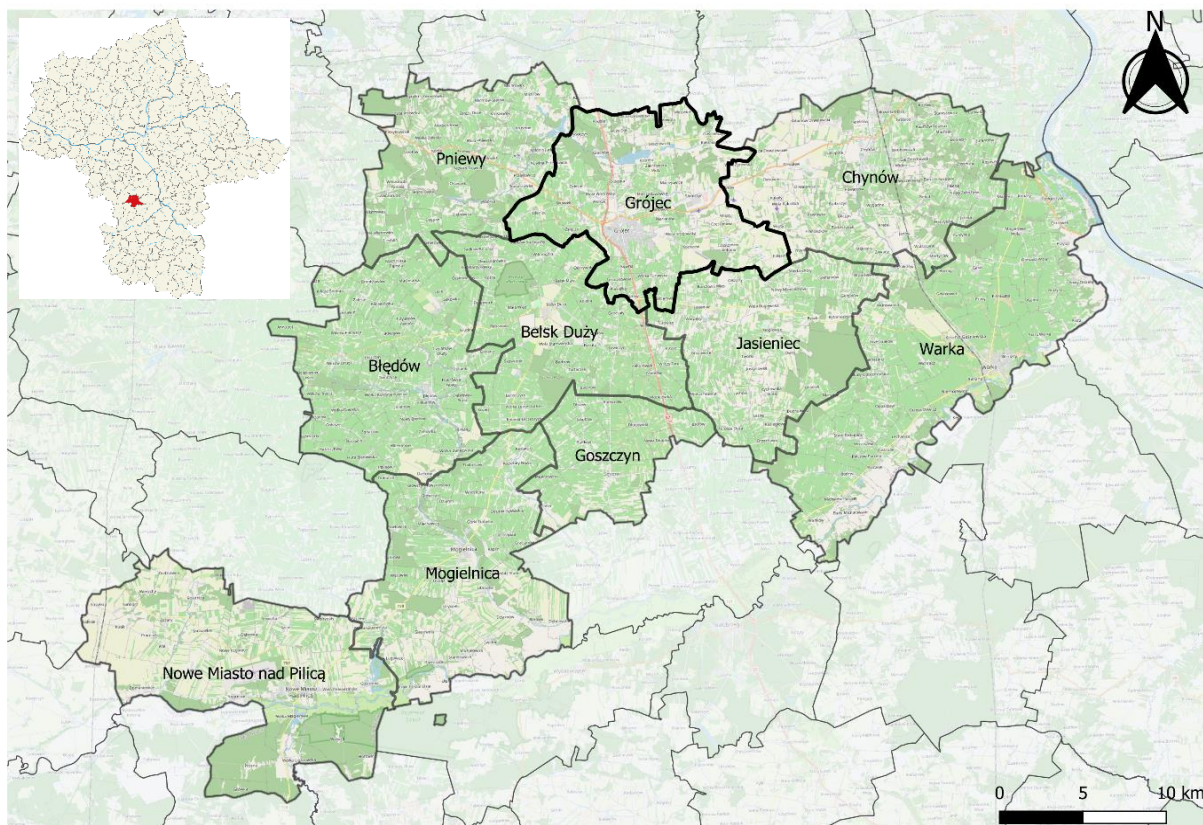
Gmina Grójec jest gminą miejsko-wiejską położoną w centralnej części województwa mazowieckiego na pograniczu Wysoczyzny Rawskiej i Równiny Warszawskiej, u zbiegu dwóch ważnych dróg krajowych nr 7 i 50, łączących północną Polskę z południową oraz wschodnią część kraju z zachodnią.

Gmina jest jedną z 10 jednostek wchodzących w skład powiatu grójeckiego, w którym graniczy:

- od wschodu z Gminą Chynów,
- od południa z Gminami Jasieniec i Belsk,
- od zachodu z Gminą Pniewy.

Dodatkowo od północy graniczy z Gminami Tarczyn i Prażmów (powiat piaseczyński).

Rysunek 6: Położenie Gminy Grójec na tle województwa mazowieckiego, powiatu i gmin sąsiadujących

Źródło: Opracowanie własne

Siedzibą władz gminnych jest Miasto Grójec. Oprócz Miasta w skład Gminy wchodzi 41 sołectw: Bikówek, Częstoniew, Częstoniew-Kolonia, Dębie, Duży Dół, Fałęcin, Głuchów, Gościeńczyce, Grudzkowola, Janówek, Kępina, Kobylin, Kociszew, Kośmin, Krobów, Krobów-Szymanówek, Las Lesznowski, Lesznowola, Lisówek, Maciejowice, Marianów, Mieczysławówka, Mięsy, Mirowice-Parcela, Mirowice Wieś, Pabierowice, Piekiełko, Podole,

Skurów, Słomczyn, Szczęśna, Uleniec, Wola Krobowska, Wola Krobowska-Ogrodzienice, Wola Worowska, Worów, Wólka Turowska, Zakrzewska Wola, Zalesie, Załącze, Żyrówek.

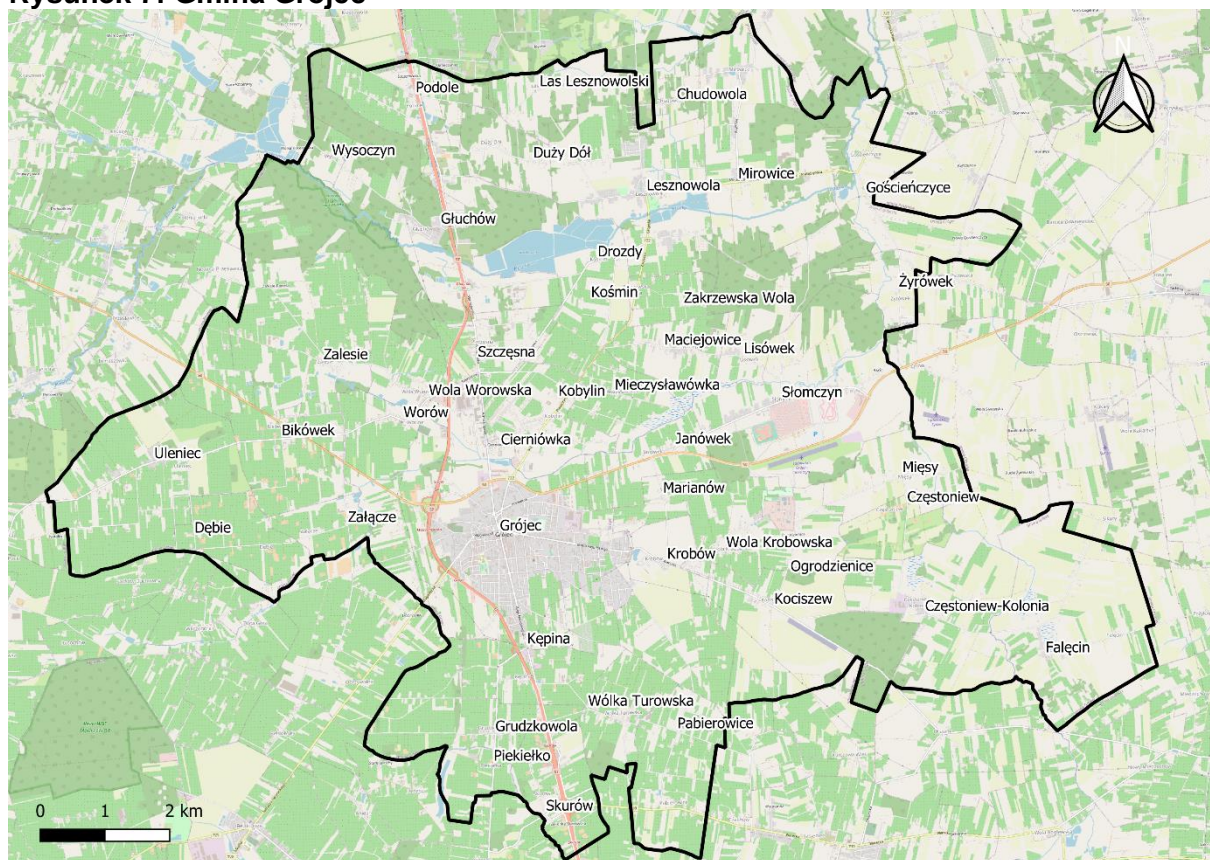
W 2021 r. Gminę zamieszkiwało 25.882 osoby, z czego 16.785 mieszkało w mieście, a 9.097 na terenach wiejskich.

Miasto Grójec jest także głównym ośrodkiem miejskim powiatu grójeckiego, w którym swoje siedziby mają:

- Starostwo Powiatowe,
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Sąd Rejonowy,
- Prokuratura,
- Urząd Skarbowy,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Komenda Powiatowa Straży Pożarnej,
- Nadleśnictwo Grójec,
- Sanepid,
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- Zakład opieki zdrowotnej Powiatowe Centrum Medyczne Sp. z o.o.

Z tego powodu Miasto Grójec pełni ważną funkcję społeczno-gospodarczą nie tylko dla swoich mieszkańców, lecz także dla mieszkańców gmin ościennych powiatu grójeckiego i piaseczyńskiego.

Rysunek 7: Gmina Grójec

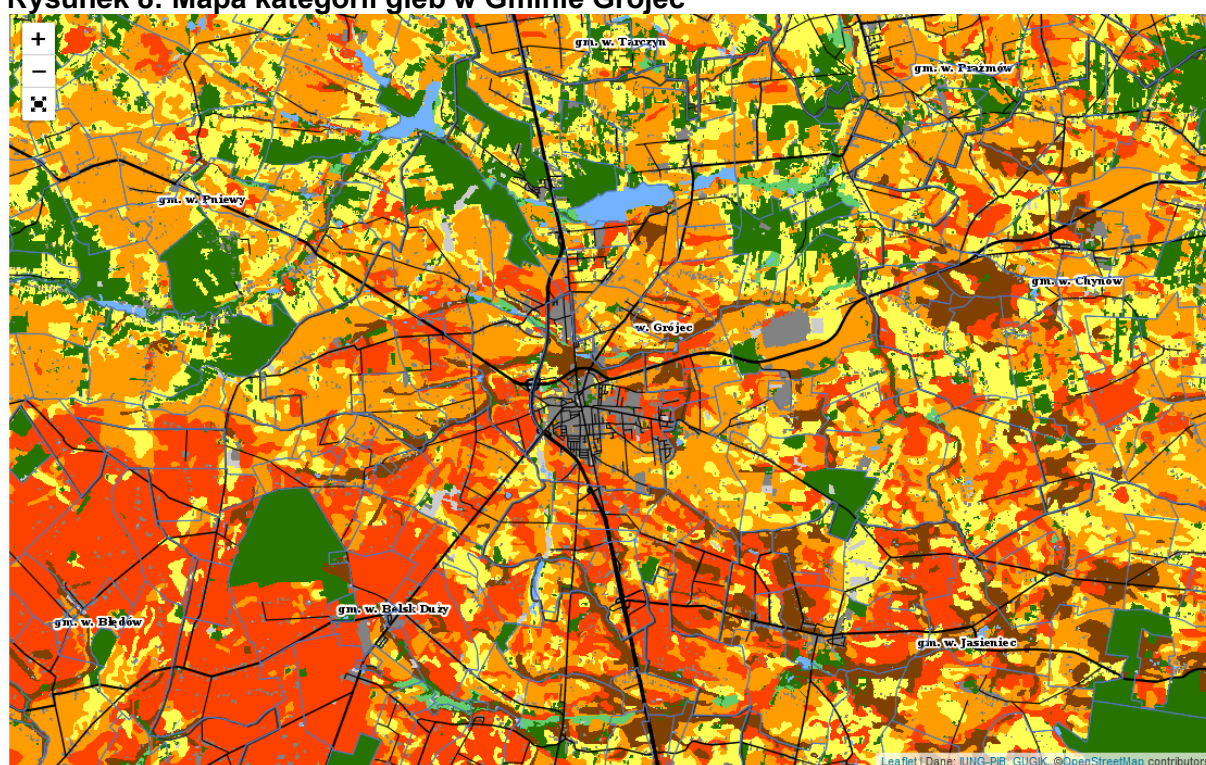
Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy OpenStreetMap.

Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 120,64 km² (8,72% powierzchni powiatu), przy czym użytki rolne stanowią około 77%, a lasy 11% jej powierzchni. Gmina Grójec jest gminą rolniczą,

z przewagą sadownictwa. Na jej obszarze dominują gleby pseudobielicowe i brunatne wylugowane. Gleby dobre i średnio dobre (klasa II i III) zajmują 38,4%, a gleby orne średniej jakości (klasa IVa i IVb) obejmując 34,0%. Gleby słabe i bardzo słabe zajmują 29,5% powierzchni gruntów rolnych Gminy, natomiast grunty klasy VI - 0,2%.

Gmina Grójec jest częścią grójeczko – wareckiego kompleksu sadowniczego, rozciągającego się na obszarze gmin Błędów, Belsk, Pniewy, Grójec, Jasieniec, Chynów, Tarczyn i Warka. Kompleks liczący ok. 43 tys. ha stanowi ok. 13% sadów w kraju. Jego rozmiary, ukształtowanie przestrzenne i usytuowanie stanowią niezwykle istotne uwarunkowanie wpływające na rozwój zarówno Gminy i całego regionu, w znacznym stopniu determinują sytuację na rynku pracy oraz określają kierunki rozwoju gospodarczego Gminy. Wysoki poziom produkcji sadowniczej, przechowalnictwo i przetwórstwo, wymagają dalszego rozwoju infrastruktury, zarówno w zakresie obsługi, jak i zbytu owoców i przetworów.

Rysunek 8: Mapa kategorii gleb w Gminie Grójec

Kategoria gleby

	Kategoria I - bardzo podatna
	Kategoria II - podatna
	Kategoria III - średnio podatna
	Kategoria IV - mało podatna

Obszary niekasyfikowane

	Użytki rolne na glebach organicznych i pochodzenia organicznego
	Tereny komunikacyjne, nieużytki
	Wody
	Lasy, zadrzewienia
	Tereny zurbanizowane

Źródło: System Monitoringu Suszy Rolnej, <https://susza.iung.pulawy.pl/mapa-kategorii>.

Na obszarze Gminy występuje wzajemne przenikanie pozostałości elementów krajobrazu naturalnego oraz dominującego na tym terenie otwartego krajobrazu rolniczego, przy czym największe zgrupowanie elementów krajobrazu naturalnego występuje w północnej części, wzdłuż szerokiej doliny rzeki Jeziorki na odcinku od granicy z sąsiednią Gminą Pniewy na zachodzie do granicy z Gminą Prąszków na północnym wschodzie. Obie formy krajobrazowe wymagają odpowiedniego planowania dla utrzymania ładu przestrzennego, który zagwarantuje spójny i zrównoważony rozwój przy zachowaniu walorów przyrodniczych specyficznych dla Gminy Grójec.

DIAGNOZA

Na terenie Gminy zlokalizowany jest jeden **obszar chronionego krajobrazu**: Dolina Rzeki Jeziorki, jak również rezerwat Łęgacz nad Jeziorką (37,31 ha). W Centralnym Rejestrze Ochrony Przyrody z terenu Gminy wpisano 8 pomników przyrody (głównie dęby szypułkowe i lipy drobnolistne).

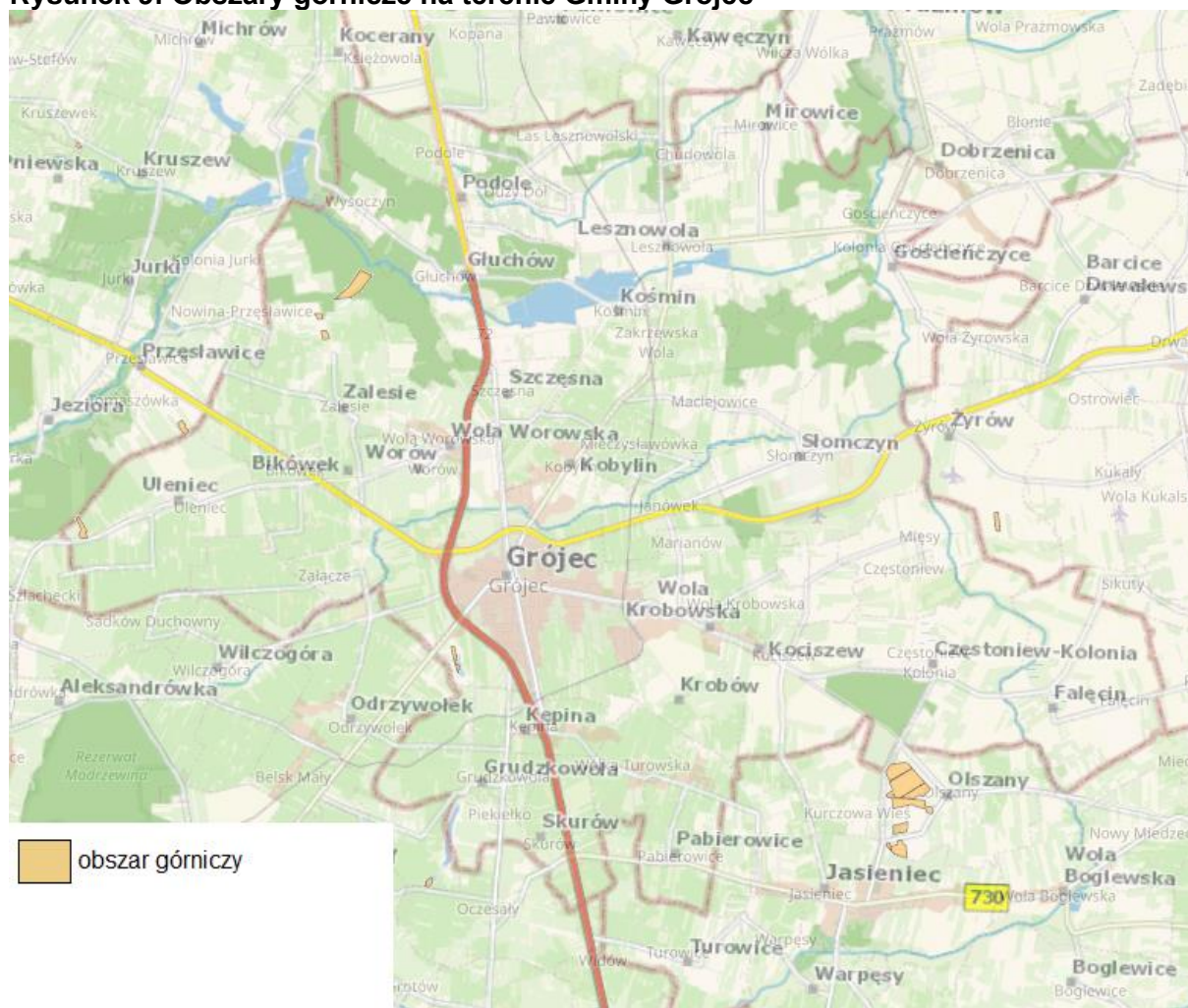
Głównymi **kopalinami** występującymi na terenie Gminy są kruszywa naturalne – pisaki i żwiry. Według Rejestru Obszarów Górniczych prowadzonego przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy na terenie Gminy wyznaczono 5 obszarów i terenów górniczych:

Tabela 5: Obszary górnicze na terenie Gminy Grójec

Lp.	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Nazwa przestrzeni
1	„GRÓJEC II”	Kruszywo naturalne	„GRÓJEC IIB”
2	„ULENIEC”	Kruszywo naturalne	„ULENIEC A”
3	„ZALESIE II”	Kruszywo naturalne	„ZALESIE II”
4	„ZALESIE III”	Kruszywo naturalne	„ZALESIE III”
5	„ZALESIE ŁĘGACZ”	Kruszywo naturalne	„ZALESIE-ŁĘGACZ”

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>

Rysunek 9: Obszary górnicze na terenie Gminy Grójec

Źródło: <https://geolog.pgi.gov.pl/#name=p5ct5etprj>

Sieć głównych **ciągów komunikacyjnych** na obszarze Gminy ma cechy układu promienistego, którego punkt węzłowy stanowi Miasto Grójec. Na terenie Gminy krzyżują się dwie ważne drogi krajowe nr 50 oraz nr S7 (E77).

Według **klasyfikacji funkcjonalnej gmin** opracowanej przez prof. Przemysława Śleszyńskiego oraz prof. Tomasza Komornickiego na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, Gmina Grójec została zaliczona do grupy F3, czyli gmin miejsko-wiejskich z rozwiniętą funkcją transportową.

Zgodnie z nowym podziałem statystycznym na potrzeby unijnych wyliczeń wprowadzonym od 1 stycznia 2018 r. Gmina Grójec wraz z powiatem grójeckim znalazła się w regionie (NUTS 2) Mazowieckim Regionalnym, w podregionie (NUTS 3) żyrardowskim (razem z powiatami sochaczewskim i żyrardowskim).

1.2. Historia

Grójec posiada długą i ciekawą historię, a pierwsza wzmianka o mieście nad rzeką Molnicą zapisywaną jako „Groze” pochodzi już z 1234 r. Miasto wywodzi swą nazwę od staropolskiego wyrazu „grodziec” oznaczającego: zamek, gród, miasteczko. W 1419 r. gród otrzymał prawa miejskie. Grójec rozwijał się pomyślenie do XVII w. uzyskując przywileje książąt mazowieckich i królów polskich. Będąc siedzibą starostwa niegrodowego liczył ok. 200 budynków (w tym murowanych, m.in kościół św. Mikołaja Biskupa) i 1.000 mieszkańców. W tym okresie produkowano tu piwo oraz struny do lutni. Katastrofą dla Miasta okazał się potop szwedzki (1655-1660), który doprowadził do zniszczenia Grójca. Wskaźniki demograficzne zdecydowanie poprawiły się dopiero na początku XIX w.: od 1.037 mieszkańców w 1808 r. do 1.685 mieszkańców w 1827 r. W 1862 r. Grójec liczył 2.825 mieszkańców, 110 domów drewnianych i 16 murowanych. Symbolem miasta był ratusz zbudowany, według miejscowej tradycji, w czasach zaboru rosyjskiego, zdaniem zaś historyków sztuki na początku lat dwudziestych XIX w. (według projektu Hilarego Szpilowskiego). W 1867 r. Grójec został siedzibą powiatu. Na początku XX w. doprowadzono do Grójca kolej wąskotorową z Warszawy.

W okresie międzywojennym Miasto nadal rozwijało się głównie w kierunku stacji kolejki – wzdłuż ul. Wareckiej. Najpierw zbudowano tam gmach Starostwa Powiatowego, następnie Publiczną Szkołę Powszechną nr 1 im. Pierwszego Prezydenta RP Gabriela Narutowicza. Na początku lat trzydziestych wytyczono dzielnicę dla średniozamożnej ludności.

W przeddzień wybuchu II wojny światowej Miasto liczyło 10.500 mieszkańców i ok. 30 ulic (w tym m.in. imienia Marszałka Piłsudskiego, dawna Warecka, któremu przyznano tytuł Honorowego Obywatela Grójca). Miasto z rąk niemieckich odzyskane zostało 15 stycznia 1945 r. w wyniku wielkiej ofensywy styczniowej (na pamiątkę tego faktu ul. Warszawską przemianowano na ul. 15 Stycznia). Niestety w wyniku walk Miasto bardzo ucierpiało.

Najbardziej znanym mieszkańcem Grójca jest Piotr Skarga herbu Pawęża, urodzony w tym mieście 2 lutego 1536 r. Ten jezuita, teolog, pisarz i kaznodzieja był czołowym polskim przedstawicielem kontrreformacji, nadwornym kaznodziejem Zygmunta III Wazy, rektorem Kolegium Jezuitów w Wilnie i pierwszym rektorem Uniwersytetu Wileńskiego. Zasłynął jako autor „Żywotów świętych” i „Kazań sejmowych”.

Na terenie Gminy Grójec do rejestru zabytków wpisanych jest 50 obiektów, w tym 22 w Mieście Grójec (m.in. „stary” cmentarz rzymskokatolicki, cmentarz ewangelicki, cmentarz żydowski, ratusz i budynek poczty z I poł. XIX w.) i 28 na terenach wiejskich (głównie zespoły dworskie

i pałacowe m.in. w Fałęcinie, Głuchowie, Kośminie, Kobylinie, Kociszewie, Krobowie, Lesznawoli i Zalesiu oraz kościoły w Worowie). Zgodnie z informacjami zawartymi w *Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy i Miasta Grójec na lata 2012-2015* obiekty wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Mazowieckiego są na ogół w dobrym stanie technicznym, często są odnowione lub zadbane i nie utraciły zabytkowego charakteru. W bardzo dobrym stanie znajdują się budynki i obiekty o charakterze sakralnym należące głównie do parafii rzymsko-katolickich.

1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Struktura przestrzenna Gminy Grójec zdeterminowana jest ukształtowanym układem podstawowych ciągów komunikacyjnych, który ma charakter promienisty, a punktem węzłowym jest Miasto Grójec. Jest to układ historyczny i wynika z kierunków połączeń drogowych Miasta z ośrodkami miejskimi południowego Mazowsza, gminami sąsiednimi, a także wsiami sołeckimi na terenie Gminy.

Na obszarach wiejskich o bardzo intensywnej gospodarce sadowniczej przeważa wyraźnie zabudowa rozproszona, często usytuowana w centrum indywidualnych gospodarstw sadowniczych, z rzadka przyjmując charakter typowej „ulicówki”. Natomiast na obszarach o przewadze rolnictwa uprawowego przybiera najczęściej formę obrzeżnej zabudowy ciągów drogowych.

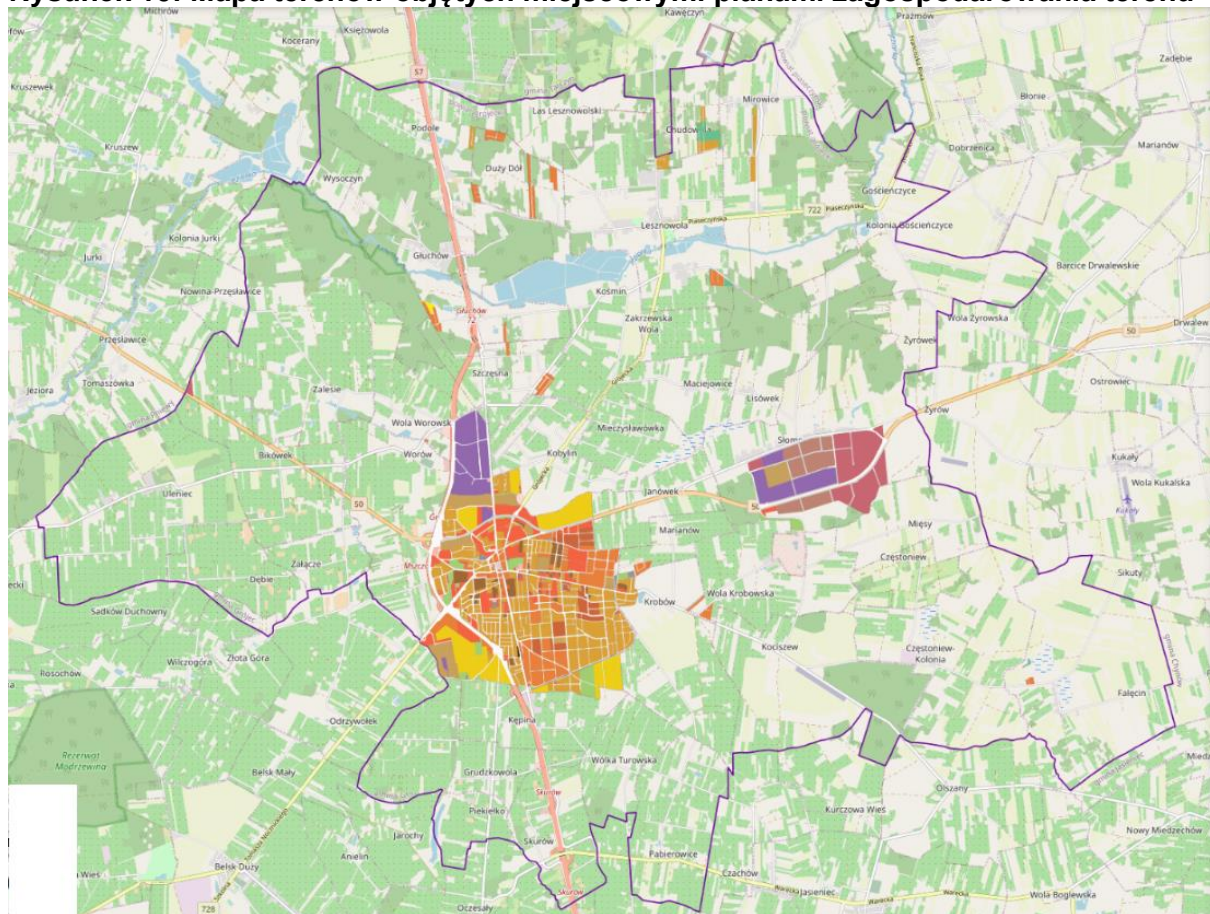
Z kolei Miasto Grójec, które stanowi główny ośrodek pełniący funkcje handlowe i usługowe (oświata, kultura, zdrowie, sport, przemysł), ulokowane jest na skrzyżowaniu dwóch dróg krajowych (droga nr 7 i nr 50), które, zwłaszcza na kierunku zachodnim, stały się faktycznie progami rozwojowym Miasta. Droga krajowa Nr 50, przebiegająca północnym skrajem śródmiejskiego obszaru zainwestowania, pełniąc rolę ważnej drogi tranzytowej, odcina od niego cały ciąg terenów zielonych położonych wzdłuż rzeki Molnicy i położoną na północnym skraju Miasta dzielnicę przemysłową. W układzie funkcjonalno-przestrzennym Miasta, w trakcie jego historycznych procesów rozwojowych, nie nastąpiło wyodrębnienie ścisłego centrum. Skutkiem tego stało się rozproszenie szeregu funkcji centrotwórczych na obszarach obrzeżnych w stosunku do historycznego centrum, w obrębie którego przeważa niska zabudowa mieszkalna z drobnymi usługami. Punktem ogniskującym cały miejski układ przestrzenny jest Plac Wolności, przylegająca do niego główna oś układu komunikacyjnego Al. Niepodległości – ul. Armii Krajowej oraz wloty ulic Piłsudskiego, Mogielnickiej, Mszczonowskiej i Piotra Skargi.

Nadrzędnym dokumentem planistycznym w Gminie jest *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego*. Dla Gminy Grójec obowiązuje Studium przyjęte uchwałą nr XXVII/213/2000 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 18 grudnia 2000 r. Ostatnia zmiana dokumentu dokonana została na podstawie uchwały nr XXX/229/12 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 10 września 2012 roku.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w Gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Ustalenie przeznaczenia terenu oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu w planie miejscowym jest spójne z określoną w Studium polityką przestrzenną Gminy. Planowanie przestrzenne oparte na obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wpływa na racjonalne planowanie rozwoju zabudowy, rozwoju sieci infrastruktury technicznej i drogowej. Wpływa pozytywnie na transparentność i pozwala na partycypację obywatelską mieszkańców Gminy, a zatem zapobiega konfliktom przestrzennym i środowiskowym.

Na obszarze Gminy Grójec obowiązuje 34 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z czego 5 opracowanych zostało przed 2003 roku, czyli przed wejściem w życie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Plany obejmują 9,7% powierzchni Gminy (99% powierzchni Miasta i ok. 2,5% powierzchni pozamiejskiej) i dotyczą w przeważającej większości terenu Miasta Grójec. Ponadto na terenie sołectwa Słomczyn, pomiędzy drogą krajową nr 50 a granicą z sołectwem Mięsy, na 150 ha należących do Gminy, zlokalizowana jest „strefa gospodarcza Słomczyn”, również objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 10: Mapa terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania terenu

Źródło: https://mapa.inspire-hub.pl/#/gmina_grojec (21.10.2021 r.)

Na terenach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W związku z brakiem objęcia MPZP większości terenu Gminy, jej polityka przestrzenna opiera się na wydawanych decyzjach o warunkach zabudowy. Aby uniknąć lokalizacji przypadkowych i rozporoszonych inwestycji nad ładem przestrzennym Gminy czuwają urbańscy. W związku z tym przed każdą wydaną decyzją specjaliści dokonują analizy na podstawie przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, której wyniki zawierają określone funkcje zabudowy oraz cechy zabudowy i zagospodarowania terenu dla danej inwestycji. Obecnie trwają prace nad opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla 18 miejscowości.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę wydawanych w Gminie Grójec decyzji o warunkach zabudowy w latach 2016-2020. W analizowanym okresie liczba ta wahała się między 107 w 2019 r. do 134 w 2017. Przeliczając liczbę wydawanych w Gminie decyzji na 1 tys. mieszkańców zauważyć można, iż jest ona nieco niższa niż średnia w powiecie i stanowi około 20% wszystkich decyzji wydawanych w powiecie.

Tabela 6: Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w Gminie Grójec w latach 2016-2020

	Obszar	2016	2017	2018	2019	2020
Decyzje o warunkach zabudowy	Powiat grójecki	819	545	582	480	534
	Gmina Grójec	121	134	113	107	125
Decyzje o warunkach zabudowy na 1 tys. mieszkańców	Powiat grójecki	8,31	5,52	5,91	4,88	5,45
	Gmina Grójec	4,74	5,22	4,40	4,14	4,83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego” Gmina Grójec została zaliczona do strategicznego obszaru produkcji żywielskiej (SOŻ) w ramach podregionu sochaczewsko-grójeckiego. Gmina zakwalifikowana została jako *wiejski obszar funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych*. Zgodnie z KPZK 2030, są to tereny ściśle powiązane z najważniejszymi ośrodkami miejskimi regionu, położone w strefie oddziaływania potencjału rozwojowego miast. Obszary te charakteryzują się dobrymi połączeniami komunikacyjnymi z miastami i tym samym ułatwionym dostępem do rynku pracy, usług publicznych i usług wyższego rzędu. W gminach zlokalizowanych na tych terenach zauważalne jest zjawisko suburbanizacji oraz zatracania ich wiejskiego charakteru związanego z funkcjonowaniem gospodarstw rolnych. Plan na tych obszarach wskazuje następujące zasady zagospodarowania:

- ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy;
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska;
- ochrona krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym i kształtowanie ładu przestrzennego;
- ochrona gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych przed ich nieuzasadnionym przeznaczeniem na cele nierolnicze i nieleśne;
- wspieranie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej, a także dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji pozarolniczych.

1.4. Obszar rewitalizacji

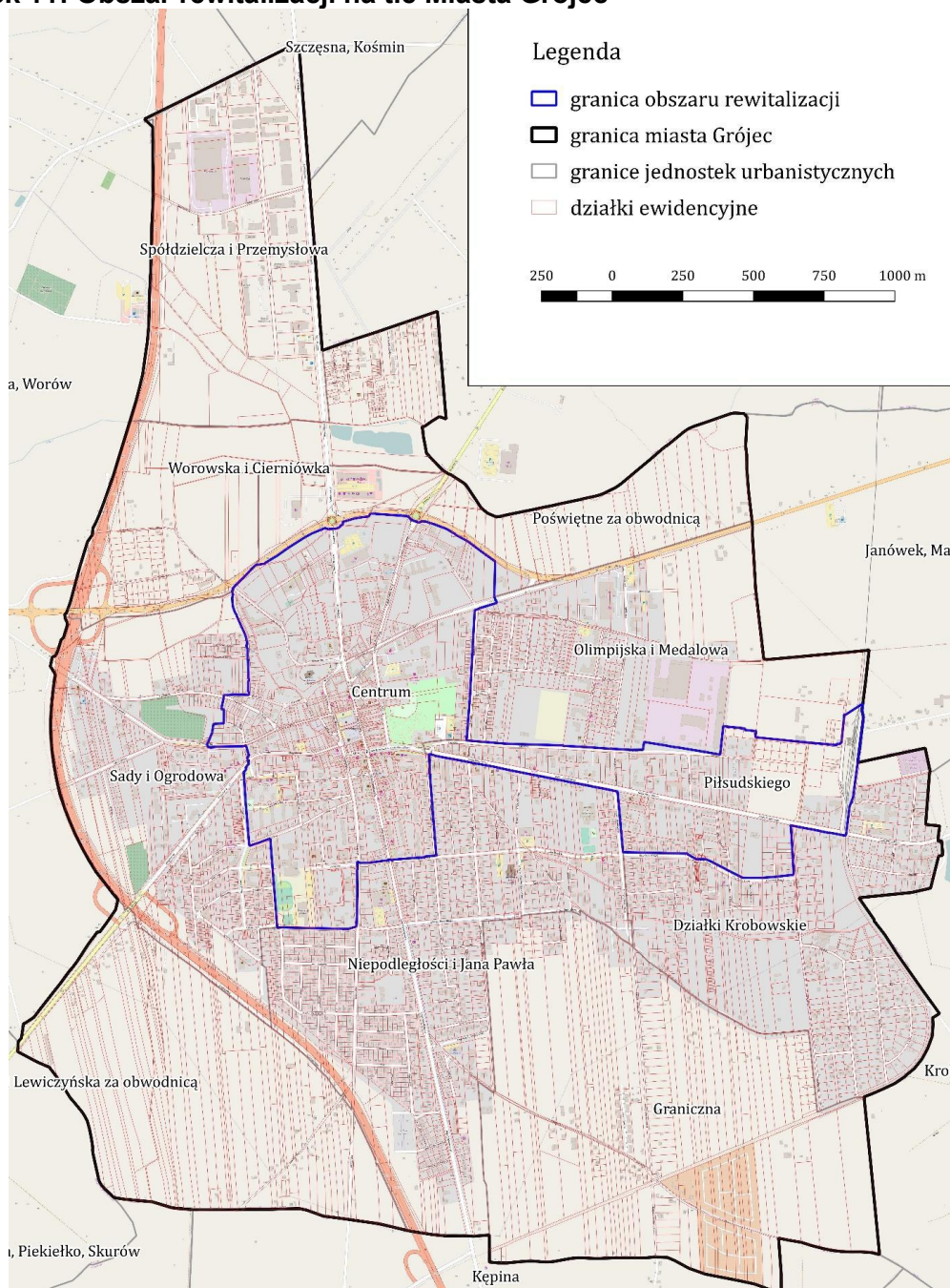
Gmina Grójec w czerwcu 2017 r. przyjęła „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Grójec na lata 2017-2023”¹, który po analizie sytuacji społeczno-gospodarczej wyznacza obszar zdegradowany oraz rewitalizacji. Na wskazanym obszarze występuje zapotrzebowanie w zakresie wsparcia części mieszkańców, którzy borykają się od lat z problemami uniemożliwiającymi godne życie. Istnieją także duże potrzeby inwestycyjne o charakterze modernizacyjnym lub służące dostarczaniu coraz lepszych usług publicznych mieszkańcom.

¹ Uchwała nr XXXII/254/17 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 19 czerwca 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy i Miasta Grójec na lata 2017 - 2023

Obszar rewitalizacji obejmuje centrum Miasta Grójec, a także pas terenu wzdłuż ulicy Piłsudskiego. Znalazł się na nim m.in. rynek (pl. Wolności) z otaczającym go historycznym układem urbanistycznym obejmującym zabudowę mieszkaniową, usługową i handlową. Ponadto na obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest wiele obiektów i instytucji kluczowych dla funkcjonowania Miasta, a także znajdują się na nim liczne budynki ważne z punktu widzenia historii i tożsamości miasta.

Rysunek 11: Obszar rewitalizacji na tle Miasta Grójec

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Grójec na lata 2017-2023, s. 24

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się kryzysem w sferze społecznej. Zlokalizowanych jest tu większość lokali komunalnych zawartych w zasobie mieszkaniowym Gminy, w tym wiele lokali w złym stanie technicznym.

1.5. Infrastruktura komunikacyjna

Sieć drogowa

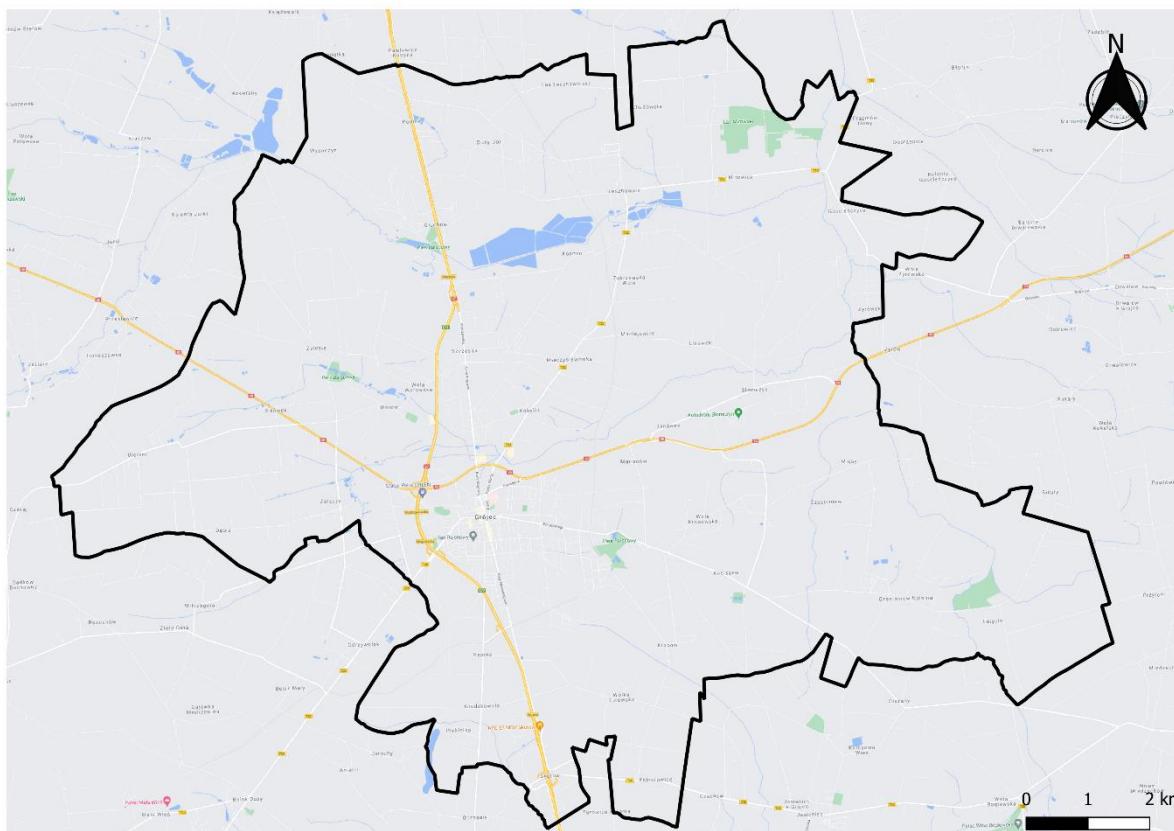
Schemat podstawowych ciągów komunikacyjnych na obszarze Gminy ma charakter promienisty, a jego punkt węzłowy stanowi Miasto Grójec. Na terenie Gminy krzyżują się dwie ważne drogi krajowe:

- z zachodu na wschód droga nr 50 znajdująca się w II Korytarzu Transeuropejskiej Sieci Transportu i stanowiąca otwartą od północy obwodnicę aglomeracji warszawskiej (Tranzytowa Obwodnica Warszawy);
- z południa na północ droga ekspresowa nr S7 (E77) z Warszawy do Krakowa.

Obie trasy stanowią ważny element krajowej sieci komunikacyjnej i charakteryzują się dużym natężeniem ruchu (także pojazdów ciężarowych). Węzeł komunikacyjny obu dróg zlokalizowany jest w na północny-zachód do Miasta Grójec, a same trasy stanowią obwodnicę Miasta, przez co ruch tranzytowy nie odbywa się przez centrum.

Ponadto przez Gminę przebiegają drogi wojewódzkie: 722 (w kierunku Piaseczna) i 728 (w kierunku Jędrzejowa) o klasie G. Sieć drogową uzupełniają drogi powiatowe i gminne. Takie korzystne położenie w stosunku do szlaków komunikacyjnych, a także dobre połączenie z Warszawą i pozostałą częścią województwa mazowieckiego oraz głównymi ciągami komunikacyjnymi kraju (drogą nr 2 (E-30) i drogą nr 8 (E-67)) stanowi szansę rozwoju Gminy, a zwłaszcza Miasta Grójec i wpływa na wysoki stopień atrakcyjności osadnictwa i inwestowania. Niestety, powoduje także szereg zagrożeń związanych z bezpieczeństwem ruchu drogowego i zanieczyszczeniem środowiska oraz konfliktów przestrzennych.

Rysunek 12: Gmina Grójec - sieć drogowa

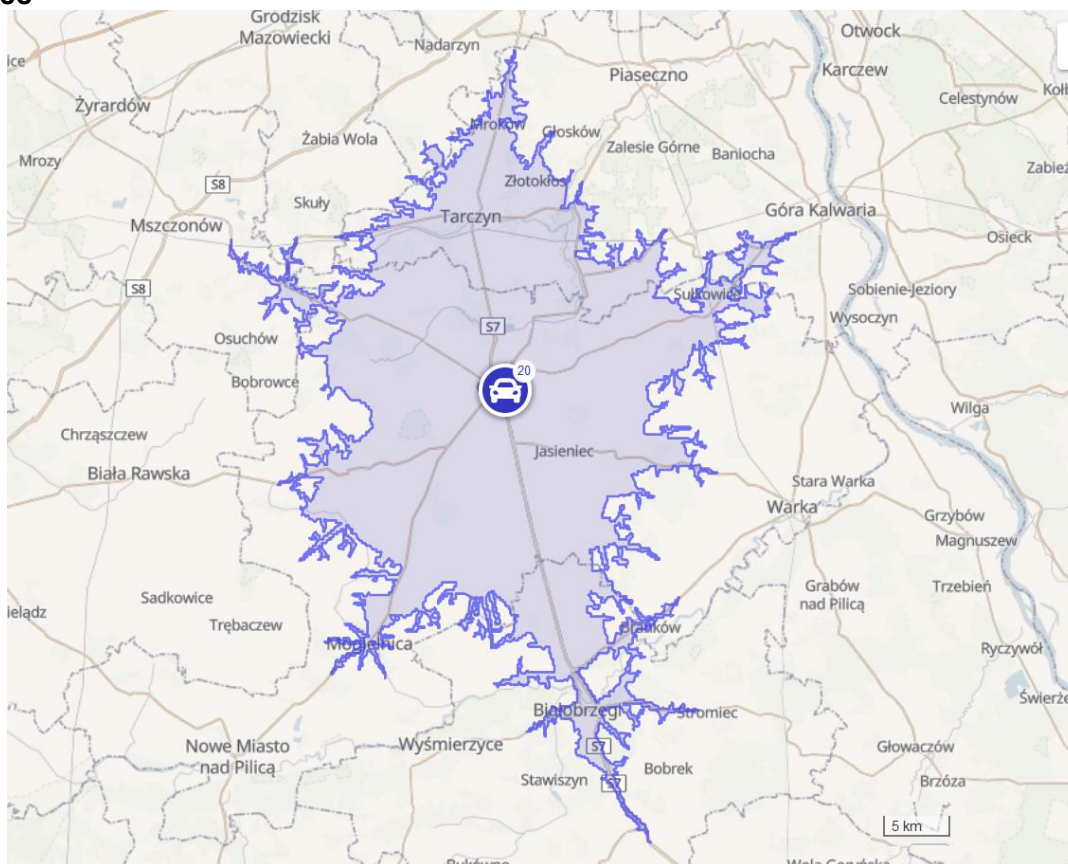

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GoogleMaps

Kierunki połączeń drogowych Miasta związane są z ośrodkami miejskimi południowego Mazowsza, gminami sąsiednimi, a także wsiami sołeckimi na obszarze Gminy. Taki kształt sieci drogowej zapewnia:

- dobre połączenia Miasta i Gminy z siecią dróg krajowych na obszarze województwa mazowieckiego i poza nim;
- drogi wojewódzkie i powiatowe dają sprawne połączenia z terenami gmin sąsiednich;
- ciągi dróg gminnych, powiązane z siecią dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych, umożliwią sprawną obsługę terenów osadniczych oraz obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Rysunek 13: Średni zasięg dojazdu samochodem w ciągu 20 min. z centrum Miasta Grójec

Źródło: <https://commutetimemap.com>

Jak pokazuje mapa średniego zasięgu dojazdu samochodem w ciągu 20 minut z centrum Miasta Grójec to właśnie drogi krajowe (7 i 50) oraz wojewódzkie (722 i 728) umożliwiają najszybszą komunikację z obszarami najbardziej oddalonymi.

Głównymi osiami sieci drogowej są dwa ciągi dróg krajowych:

- droga nr 7 (E77), sklasyfikowana jako droga ekspresowa S7, Gdańsk – Warszawa – Radom – Kraków – Hyżne,
- droga Nr 50 Sochaczew – Grójec – Góra Kalwaria – Mińsk Mazowiecki.

Trasy krzyżując się na terenie miasta Grójec wywierają znaczny wpływ na warunki rozwoju jego struktury funkcjonalno-przestrzennej i rozwoju osadnictwa wzdłuż ich ciągów na obszarach pozamiejskich.

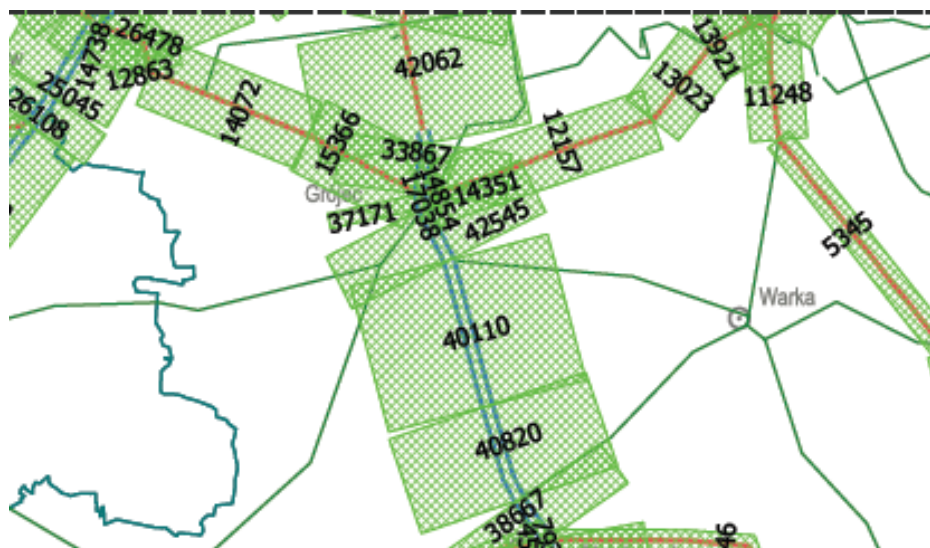
Jeżeli przyjąć, że obwodnica Grójca w ciągu drogi nr 7/S7 przebiegająca po jego zachodniej stronie, usytuowana jest względnie poprawnie, to jednak przebieg drogi Nr 50 w obrębie Miasta, uznać należy za wysoce kolizyjny i negatywnie wpływający na jego rozwój przestrzenny w kierunku północnym.

Sprawność funkcjonowania układu komunikacyjnego w znacznym stopniu uzależniona jest od jakości istniejących dróg. Na większości dróg w obrębie Gminy występują ograniczenia i utrudnienia w ich użytkowaniu, wynikające z niedostosowania do pełnionych funkcji, przy czym dzięki sukcesyjnym pracach remontowych sytuacja ulega poprawie (zwłaszcza na drogach krajowych i wojewódzkich):

- drogi wojewódzkie (12,4 km): przez Gminę przebiegają drogi wojewódzkie nr 722 (Piaseczno – Grójec) oraz 728 (Grójec – Jędrzejów) o klasie G.
- drogi powiatowe: na obszarze Gminy istnieje łącznie ok. 45 km dróg powiatowych, z czego ok. 10 % posiada nawierzchnię gruntową, a ok. 5 % stabilizowaną. Pozostałe posiadają nawierzchnię bitumiczną. Ich standard jest jednak niski, a wynika ze złych parametrów, niskiej klasy technicznej, złej geometrii skrzyżowań oraz braku poboczy. Drogi powiatowe w obrębie Miasta Grójec, na podstawie stosownych umów, znajdują się w zarządzie Gminy.
- drogi gminne: na obszarze Gminy istnieje łącznie 221,3 km dróg gminnych z czego ok. 124 km nie posiada nawierzchni utwardzonej. Ich standard jest jednak bardzo niski, a przyczyny tego stanu rzeczy są identyczne jak w przypadku dróg powiatowych.

Jak wskazują wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu 2020/2021 przeprowadzonego przez Generalną Dyрекcyję Dróg Krajowych i Autostrad natężenie ruchu na drogach krajowych (nr 50 i 7) od 2015 r. (poprzedni pomiar) na terenie Gminy Grójec wzrosło. Szczególnie widoczne jest to na trasie S7 zarówno na odcinku w stronę Warszawy (z 30.905 do 42.062 pojazdów) jak i na kierunku do Radomia (z 30.075 do 40.110). Z kolei na drodze nr 50 natężenie ruchu utrzymało się na zbliżonym poziomie: w kierunku Żyrardowa z 15.102 do 15.366, a na kierunku do Góry Kalwarii z 12.430 do 12.157.

Rysunek 14: Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na drogach krajowych w 2021 r.

Źródło: Generalny pomiar ruchu 2020/21 średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Taka sytuacja wynika z jednej strony z modernizacji drogi nr 7/S7, w wyniku której podwyższył się standard jazdy, ale także dużego znaczenia tej trasy w komunikacji nie tylko krajowej, ale i międzynarodowej. Należy zatem podjąć działania, które zapewnią bezpieczeństwo wzmożonego ruchu, ale także będą przeciwdziałać zwiększonemu zanieczyszczeniu powietrza spowodowanego spalinami.

Sieć kolejowa

Przez Gminę nie przebiega żadna linia kolejowa, a najbliższe stacje (trasa nr 8 Warszawa Zachodnia – Kraków) znajdują się w miejscowościach Krężel, Michalczew oraz Chynów (ok. 20 km do Miasta Grójec). Najbliższa bocznicą kolejowa znajduje się w Chynowie w odległości 12 km od Słomczyna. Brak ten stanowi istotny problem dla mieszkańców Gminy podróżujących do Warszawy oraz potencjalnych inwestorów.

Szansą na przywrócenie połączeń kolejowych dla Gminy jest rządowy Program uzupełniania lokalnej i regionalnej infrastruktury kolejowej – Kolej + do 2028 roku.

Przez Gminę przebiega także trasa kolejki wąskotorowej, ale obecnie nie jest eksploatowana. W 2021 r. Grójec otrzymał dofinansowanie na renowację dworca kolejki oraz terenu przy budynku z Instrumentu Wsparcia Zadań Ważnych dla Równomiernego Rozwoju ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Będzie on pełnił nowe funkcje społeczne.

Transport publiczny

Usługi publicznego transportu zbiorowego w Gminie świadczy Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. w Grójcu (PKS Grójec) utworzone w dniu 6 stycznia 2001 r. w drodze prywatyzacji bezpośredniej Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej w Grójcu. Udziały w spółce objęli pracownicy byłego przedsiębiorstwa państwowego oraz samorządy powiatu grójeckiego, białobrzeskiego i gminy Tarczyn. Siedziba firmy znajduje się w Grójcu przy ul. Laskowej 26. Ponadto w jej skład wchodzi placówki terenowe w Warce i Białobrzegach oraz dworzec autobusowy w Grójcu. Firma prowadzi regularny przewóz osób głównie na terenie południowej części województwa mazowieckiego ze szczególnym uwzględnieniem powiatu grójeckiego.

Z przystanku Dworzec PKS Grójec prowadzone są połączenia z takimi miejscowościami jak:

- na terenie Gminy Grójec: Skurów (8 min), Fałęcin (18 min), Podole (11 min), Mięsy (12 min), Ogrodzienice (9 min), Uleniec (12 min), Słomczyn (7 min), Worów (7 min);
- na terenie powiatu grójeckiego: Belsk Duży (9 min), Błędów (30 min), Chynów (22 min), Jasieniec (16 min), Goszczyn (34 min), Mogielnica (32 min), Nowe Miasto nad Pilicą (50 min), Warka (50 min), Broniszew, Bronisławów, Cychry, Dębnowola, Długowola, Franciszków, Głuchów, Goliany, Gołosze, Końskie, Jadwigów, Karolew, Krobów, Kruszew, Lewiczyn, Lipie, Nowa Wieś, Nowy Miedzechów, Machnatka, Olszew, Sadek Szlachecki, Stefanków, Sułkowice, Trzylatków, Wilków, Żłota Góra, Zbrosza Duża, Żyrów;
- inne ośrodki ponadlokalne: Mszczonów (40 min), Góra Kalwaria (40 min), Łazy, Mroków, Pamiątka, Tarczyn (21 min), Biała Rawska
- Radom (ok. 100 min), Warszawa Zachodnia (ok. 60 min).²

Na terenie Miasta Grójec komunikacja publiczna realizowana jest przez PKS Grójec, a przystanki autobusowe zlokalizowane są (oprócz dworca PKS) przy dworcu PKP, SP1, SP2 i SP3, Polmózbycie, ul. Piłsudskiego, ul. Mogielnickiej (os. Targowica) oraz al. Niepodległości.

² Rozkład jazdy PKS GRÓJEC na dzień 19.10.2021 r., <http://www.pksgrójec.pl/rozklad.php>

Władze Gminy planują uruchomienie nowych usług komunikacyjnych w Mieście, które umożliwiłyby, szczególnie osobom starszym, sprawne dotarcie do najważniejszych instytucji publicznych (np. szpital).

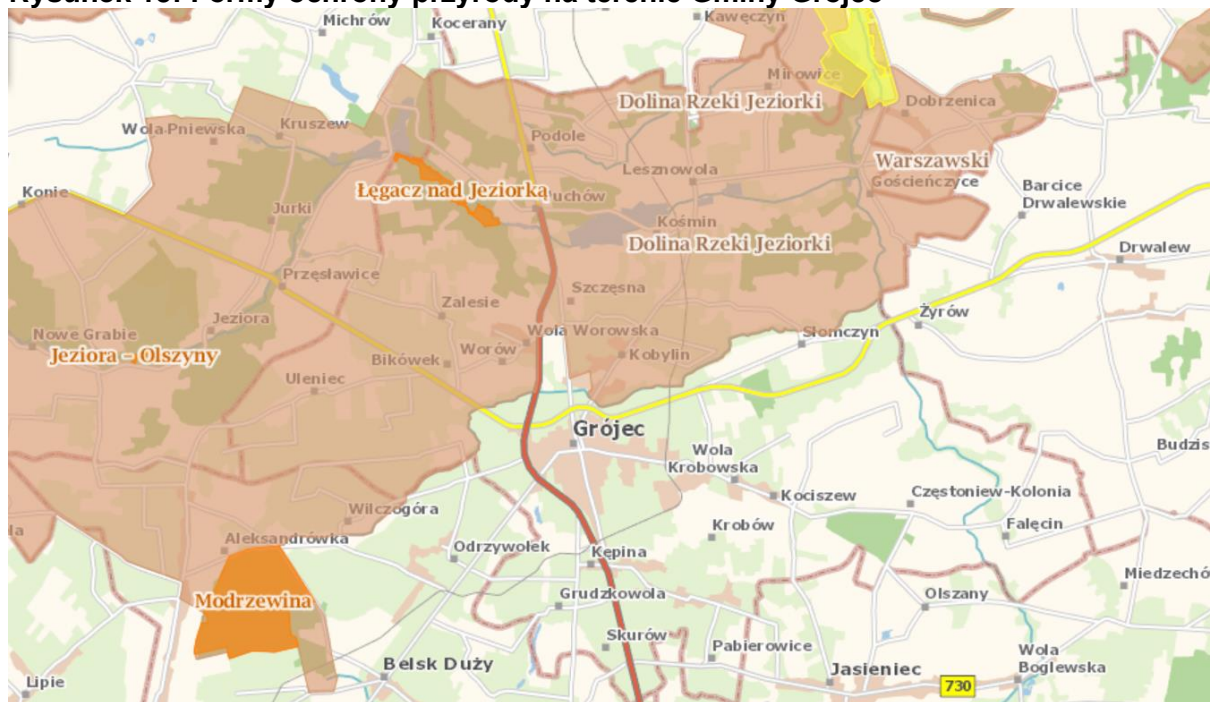
Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego długość **ścieżek rowerowych** na terenie Gminy Grójec w 2020 r. wynosiła 5,9 km. Nie mogą one zatem stanowić poważnej alternatywy dla komunikacji drogowej, choć zaznaczyć należy, że Gmina planuje ich rozwój (m.in. w ramach Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego – budowa trasy rowerowej wzdłuż kolejki wąskotorowej).

Obecnie trwają prace projektowe nad budową kolejnych odcinków ciągów pieszo-rowerowych, np. w kierunku Lesznowoli oraz Belska Dużego.

1.6. Środowisko przyrodnicze

Gminy Grójec położona jest na styku mezoregionów Równiny Warszawskiej (makroregion Nizina Środkowomazowiecka) i Wysoczyzny Rawskiej (makroregion Wzniesienia Południowomazowieckie).

Rysunek 15: Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Grójec

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> (22.20.2021 r.)

Na terenie Gminy Grójec, w jej północnej części, zlokalizowany jest rezerwat leśny częściowy Łęgacz nad Jeziorką o powierzchni 37,31 ha (utworzony w 1995 roku). Rezerwat jest położony nad rzeką Jeziorką, o kilkaset metrów na północny zachód od wsi Głuchów (leśnictwo Zalesie). Ochrona objęto tu fragment doliny rzeki oraz las łęgowy porastający jej prawy brzeg i bagniste dno doliny. Natomiast teren na północ od Miasta Grójec do granicy Gminy to Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny rzeki Jeziorki. Obejmuje on obszar pradoliny rzeki Jeziorki porośniętej resztkami lasów łęgowych w dolinie oraz sadów na wysoczyźnie. Utworzony został na podstawie Uchwały Nr XV/69/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z 28.06.1983 r. (zaktualizowany późniejszymi rozporządzeniami Wojewody Mazowieckiego).

Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody prowadzony przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska wymienia 8 pomników przyrody zlokalizowanych na terenie Gminy Grójec, które stanowią drzewa: dęby szypułkowe oraz lipa drobnolistna

Rysunek 16: Pomniki przyrody na terenie Gminy Grójec

L.p.	Kod	Data utworzenia	Gatunek
1.	PL.ZIPOP.1393.PP.1406053.635	29.11.2008	dąb szypułkowy - Quercus robur
2.	PL.ZIPOP.1393.PP.1406053.636	29.11.2008	dąb szypułkowy - Quercus robur
3.	PL.ZIPOP.1393.PP.1406053.637	29.11.2008	dąb szypułkowy - Quercus robur
4.	PL.ZIPOP.1393.PP.1406053.639	29.11.2008	dąb szypułkowy - Quercus robur
5.	PL.ZIPOP.1393.PP.1406053.640	29.11.2008	dąb szypułkowy - Quercus robur
6.	PL.ZIPOP.1393.PP.1406053.642	29.11.2008	dąb szypułkowy - Quercus robur
7.	PL.ZIPOP.1393.PP.1406053.4650	29.11.2008	lipa drobnolistna - Tilia cordata
8.	PL.ZIPOP.1393.PP.1406053.4843	29.11.2008	dąb szypułkowy - Quercus robur

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/index.jsf>

Gmina posiada gęstą i dobrze wykształconą sieć rzeczną. Istnieje tu też wiele naturalnych i sztucznych obniżeń o wysokim poziomie wód gruntowych. Funkcjonująca, gęsta sieć rowów działa jednak jednostronnie, co prowadzi do znacznego przesuszenia łąk i spadku ich produktywności. W przyszłości grozi to wyjąłowieniem znacznych obszarów. To niepokojące zjawisko zauważalne jest m.in. w dolinie Kraski. Równie niepokojącym zjawiskiem jest zanikanie naturalnej retencji gruntowej, a także znaczne zanieczyszczenie cieków będące efektem intensywnego rozwoju sadownictwa. Woda w Jeziorce badana poniżej Głuchowa ma IV klasę czystości, zaś Kraska V klasę czystości. Na pogorszenie stanu sanitarnego tych wód wpływa brak kanalizacji poszczególnych sołectw oraz znikome zdolności do samooczyszczenia zmeliorowanych odcinków rzeki.

Ze względu na rolniczy charakter Gminy występują konflikty przestrzenne polegające na niezachowaniu stref ochronnych na styku kompleksów sadowniczych z obszarami osadnictwa oraz terenami chronionymi. Intensywne uprawy sadownicze wymagają stosowania oprysków przeciw szkodnikom oraz nawozów. Powoduje to skażenie powietrza, gleby i wód, co niewątpliwie wpływa negatywnie na zdrowie ludzi i zwierząt. Konieczne jest zatem przedsięwzięcie działań zmierzających to rozpowszechnienia wśród rolników wiedzy na temat skutków stosowania chemikaliów na środowisko.

1.7. Jakość powietrza

Stan środowiska naturalnego, a w szczególności jakość powietrza jest istotnym czynnikiem wpływającym na standard życia mieszkańców, w tym szczególnie na ich zdrowie.

8 września 2020 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego przyjął uchwałą nr 115/20 *Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu*. W dokumencie tym przedstawiono i opisano obszary przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 oraz pyłu zawieszonego PM2,5, a także poziomu docelowego benzo(a)pirenu w oparciu o „Roczną Ocenę Jakości Powietrza w województwie mazowieckim,

Raport Wojewódzki za rok 2018¹ opracowanym przez Departament Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Poniżej w tabelach scharakteryzowano obszary przekroczeń pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu dla Gmin Grójec.

Tabela 7: Obszary przekroczeń poziomu docelowego średniorocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu na terenie Gminy Grójec

Rodzaj zanieczyszczenia	Lokalizacja	Emisja łączna z obszaru	Liczba ludności	Liczba ośrodków (instytucji), w których przebywają osoby	Maksymalna wartość stężenia z obliczeń średnioroczna ²	Główna przyczyna
Pył zawieszony PM _{2,5}	Środkowa część Miasta Grójec	30,7 Mg	5.801	14	22,1 µg/m ³	Oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków, napływ spoza granic strefy
benzo(a)piren	Obszar wiejski na wschód od Miasta Grojec (sołectwa: Marianów, Kobylin, Krobów)	8,9 kg	3.017	0	2,2 ng/m ³	Oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków
benzo(a)piren	Cały obszar Miasta Grójec	28,3 kg	14.541	15	2,6 ng/m ³	Oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków

¹za osoby wrażliwe uważa się osoby w wieku poniżej 5 i powyżej 65 roku życia

²w 2020 r. dopuszczalny poziom pyłu zawieszonego PM_{2,5} (stężenie średnioroczne) wynosił 20 µg/m³, natomiast benzo(a)pirenu 1 ng/m³

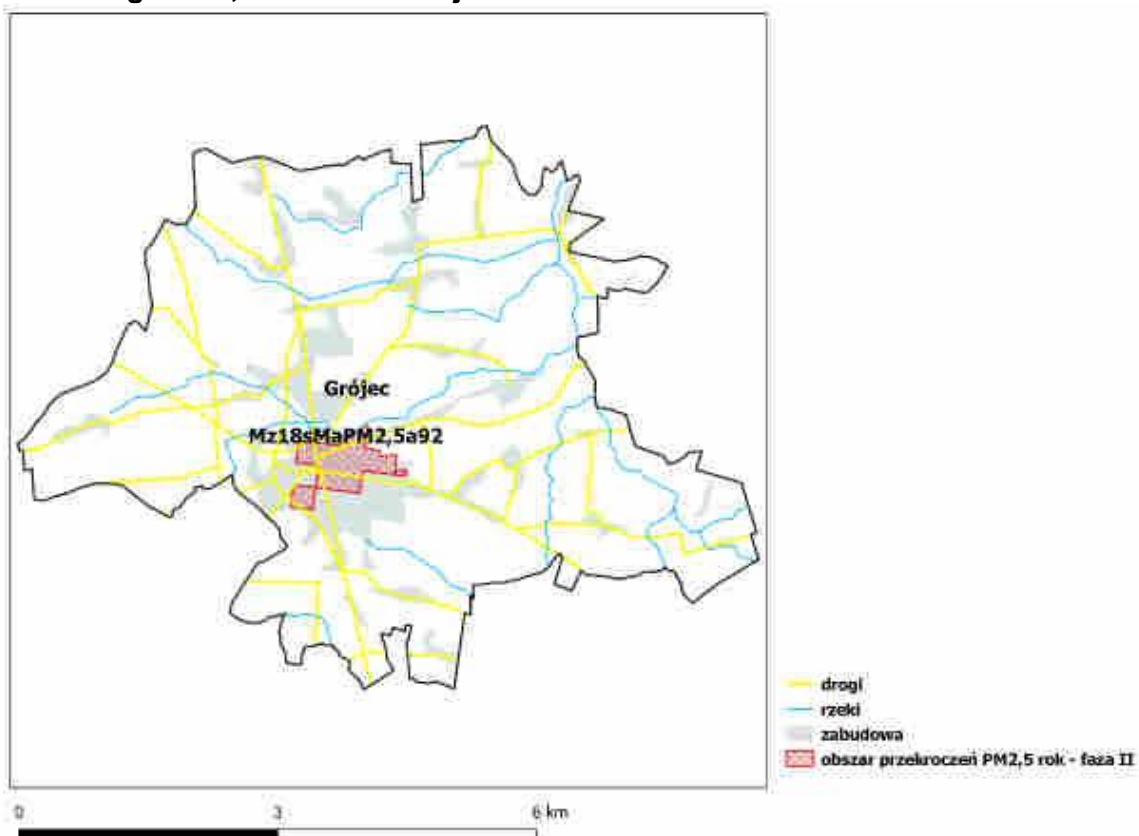
Źródło: Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu

Głównym powodem przekroczeń poziomu zanieczyszczeń powietrza na terenie Gminy jest tzw. emisja niska związana z indywidualnym ogrzewaniem domów piecami grzewczymi opalany paliwami stałymi. Problem ten nasila się okresie zimowo-jesiennym.

Na mapkach przedstawiono rozmieszczenie obszarów przekroczeń na terenie Gminy Grójec.

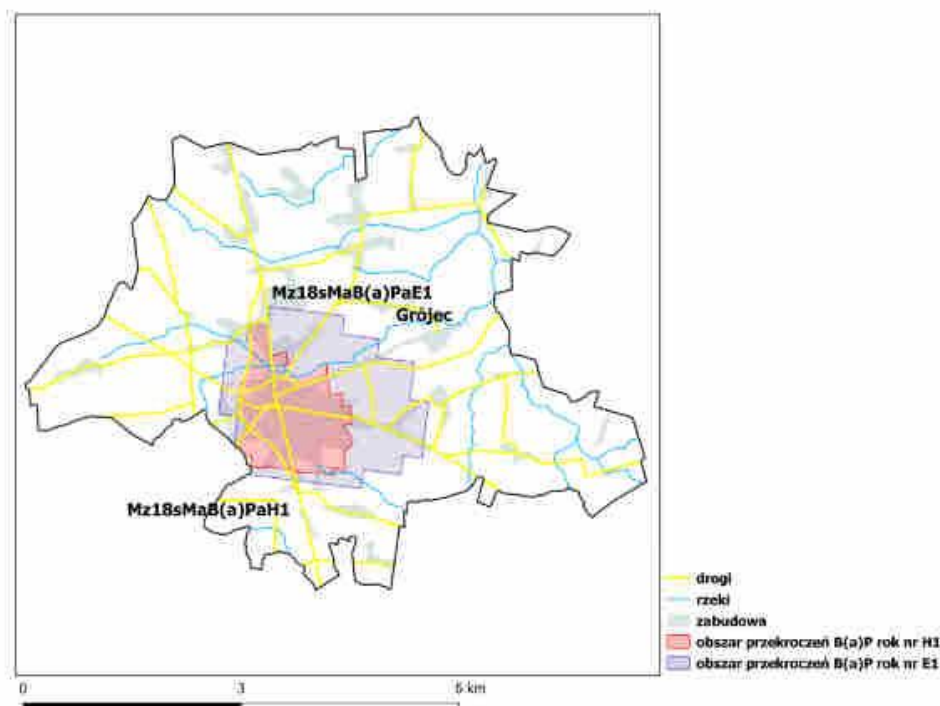

Rysunek 17: Obszar przekroczeń poziomu dopuszczalnego średniorocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} w Gminie Grójec w 2018 roku

Źródło: Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu

Rysunek 18: Obszary przekroczeń poziomu docelowego średniorocznego benzo(a)pirenu w Gminie Grójec

Źródło: Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu

Zarówno w przypadku pyłu zawieszonego PM_{2,5} jak i benzo(a)pirenu największe natężenie odnotowuje się na terenie Miasta Grójec, co spowodowane jest dużym zagęszczeniem ludności.

Na terenie Gminy realizowany jest program „**Czyste Powietrze**” w ramach którego mieszkańcy mogą uzyskać dofinansowanie wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy oraz przeprowadzenia niezbędnych prac termomodernizacyjnych budynku.

Ponadto sama Gmina udziela **dotacji celowych na zadania ograniczenia niskiej emisji** (do kwoty 5.000,00 zł) w zakresie likwidacji pieców węglowych i wymianę ich na piece gazowe, olejowe lub opalane biomasą. W 2020 r. na ten cel wydatkowano kwotę 94.941,93 zł i wymieniono 20 kotłów (na 20 wniosków). Jest to spadek w porównaniu z 2019 r., kiedy to dofinansowano 26 wniosków (na 73 zgłoszone) na kwotę 129.980,90 zł.³

W Gminie obowiązuje **Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Grójec** przyjęty uchwałą nr Uchwały Nr XIII/125/15 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 14 grudnia 2015 r., który ma na celu wywiązanie się z ustaleń zawartych w pakiecie klimatyczno-energetycznym poprzez:

- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych,
- zwiększenie ilości energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- podniesienie efektywności energetycznej, a co za tym idzie redukcję zużycia energii finalnej przy jednoczesnej poprawie jakości powietrza, zwłaszcza na obszarach, na

³ Raport o stanie Gminy Grójec za 2019 rok

których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych norm stężeń substancji w powietrzu.

Z kolei w 2019 r. Rada Miejska w Grójcu przyjęła **Program Ograniczenia Niskiej Emisji**, który jest dokumentem mającym na celu określenie potencjału i możliwości techniczno-ekonomicznych do przeprowadzenia działań termomodernizacyjnych i modernizacji źródeł ciepła w obiektach mieszkalnych na obszarze Gminy Grójec.

Program jako jedno z proponowanych narzędzi poprawy efektywności energetycznej w zasobach publicznych proponuje ograniczenie zużycia energii elektrycznej poprzez modernizację oświetlenia ulicznego i wbudowanego w obiektach.

Zgodnie z **inwentaryzacją indywidualnych źródeł energii cieplnej** przeprowadzoną na terenie Gminy i Miasta Grójec w 2020 r., która objęła 7.000 budynków (w tym 11.500 lokali mieszkalnych w 240 budynkach wielorodzinnych) stwierdzono:

- kotły opalane węglem - 92 sztuki,
- kotły opalane drewnem - 213 sztuk,
- kotły opalane pelulem - 16 sztuk,
- kotły gazowe - 993 sztuki
- kotły olejowe - 4 sztuki,
- kotły elektryczne - 34 sztuk,
- kolektory - 31 sztuk,
- pompy ciepła - 7 sztuk,
- piece kaflowe - 15 sztuk,
- piece wolnostojące - 53 sztuki,
- piece - 148 sztuk,
- piecokuchnia - 29 sztuk
- sieć - 93 sztuki w tym lokale mieszkalne w budynkach wielorodzinnych,
- piece na inną biomasę - 3 sztuki,
- kominek - 234 sztuki,
- inne - kotły na paliwa stałe opalane naprzemiennie węglem i drewnem - 264 sztuki.

Jednocześnie w badaniu ankietowym zdecydowana większość mieszkańców Gminy Grójec zainteresowana jest wymianą ogrzewania na gazowe z podłączeniem do sieci gazowej⁴.

⁴ Raport o stanie Gminy Grójec za 2020 rok

CZĘŚĆ 2: WYMIAR GOSPODARCZY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

Na terenie Gminy brak jest wielkiego przemysłu i przestanek, aby ten stan rzeczy mógł ulec zmianie. Do największych zakładów należą: Faurecia Automotive Polska S.A., PAWTRANS Holding Sp. z o.o. (Oddział w Grójcu), Jadar Sp. z o.o. (fabryka), POL-AGRO S.A. (przetwórstwo rolno-spożywcze), KonVin Sp. z o.o. (przetwórstwo warzyw i owoców) oraz Cukiernicza Spółdzielnia Inwalidów „Jedność”.

Obecnie zasadniczą rolę odgrywa rozwój istniejącej bazy zatrudnienia, którą stanowią:

- sadownictwo – grójecko-warecki kompleks sadowniczy to ok. 43 tys. ha, stanowiących ok. 13 % nasadzeń sadowniczych kraju. Konieczne są jednak inwestycje w poziom bazy przechowalniczej, przetwórstwa jak i organizacji zbytu. Rozwój tych dziedzin stanowić będzie istotny czynnik poprawy sytuacji na rynku pracy;
- jednostki gospodarki uspołecznionej,
- działalność gospodarcza.

Na terenie Gminy zarejestrowanych jest prawie cztery tysiące **podmiotów gospodarczych**. Świadczy to o wysokim poziomie aktywności gospodarczej jej mieszkańców, wykorzystujących koniunkturę na różnego rodzaju wyroby, usługi i inne potrzeby. Wzrost ilości zarejestrowanych firm prywatnych zależy może zarówno od rosnącej skali potrzeb, jak i od tworzenia warunków rozwoju.

W tabeli poniżej przedstawiono kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na obszarze powiatu grójeckiego w latach 2016-2020.

Tabela 8: Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie grójeckim w latach 2016-2020

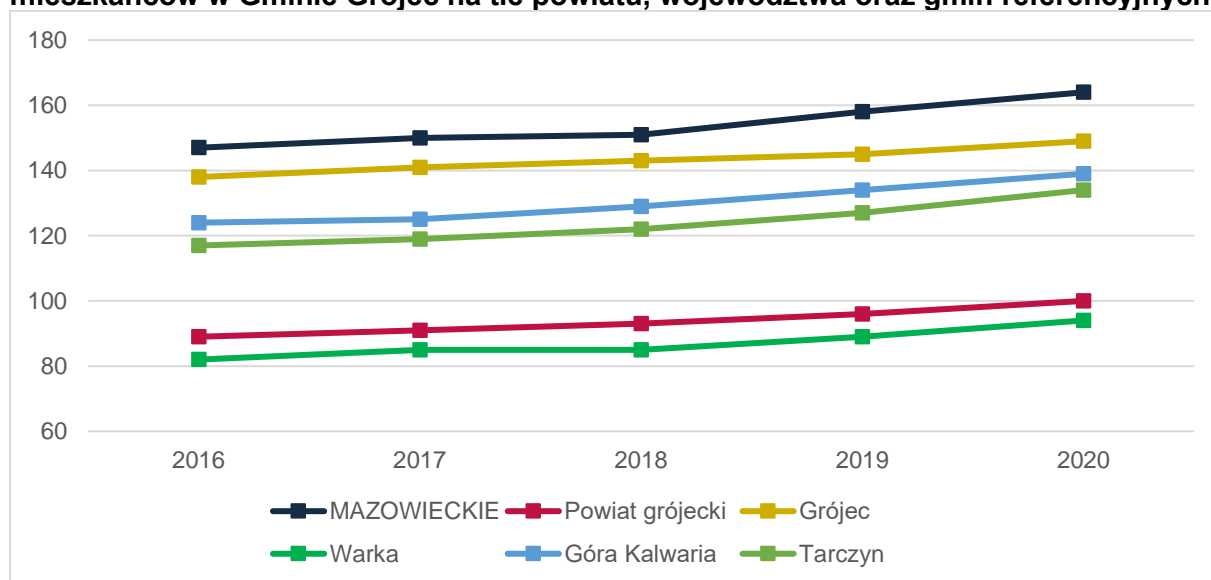
JST	2016		2020		Zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2016-2020
	Liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	Odsetek w powiecie	Liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	Odsetek w powiecie	
Powiat grójecki	8 819	100%	9 761	100%	942
Belsk Duży	453	5%	532	5%	79
Błędów	539	6%	579	6%	40
Chynów	698	8%	808	8%	110
Goszczyn	182	2%	205	2%	23
Grójec	3 528	40%	3 846	39%	318
Jasieniec	347	4%	385	4%	38
Mogielnica	548	6%	578	6%	30
Nowe Miasto nad Pilicą	565	6%	573	6%	8
Pniewy	385	4%	460	5%	75
Warka	1 574	18%	1 795	18%	221

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W badanym okresie obserwowalny jest przyrost liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw we wszystkich gminach powiatu grójeckiego. Największą zmianę obserwuje się dla Gminy Grójec, gdzie liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 318 (9%) do liczby 3.846, następnie dla Gminy Warka – wzrost o 221 podmiotów (wzrost o 14%), przy średnim wzroście dla powiatu na poziomie 10,6%. Przedsiębiorstwa zarejestrowane w Gminie Grójec stanowią blisko 40% wszystkich przedsiębiorstw prowadzących swoją działalność w powiecie grójeckim, co pokazuje, jak istotną rolę w gospodarce powiatu odgrywa Gmina Grójec.

Analizę gospodarczą Gminy można poszerzyć również o zbadanie **liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców**. Poniżej przedstawiono te dane w formie graficznej dla Gminy Grójec w zestawieniu z powiatem i województwem oraz gminami referencyjnymi.

Wykres 11: Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Grójec na tle powiatu, województwa oraz gmin referencyjnych

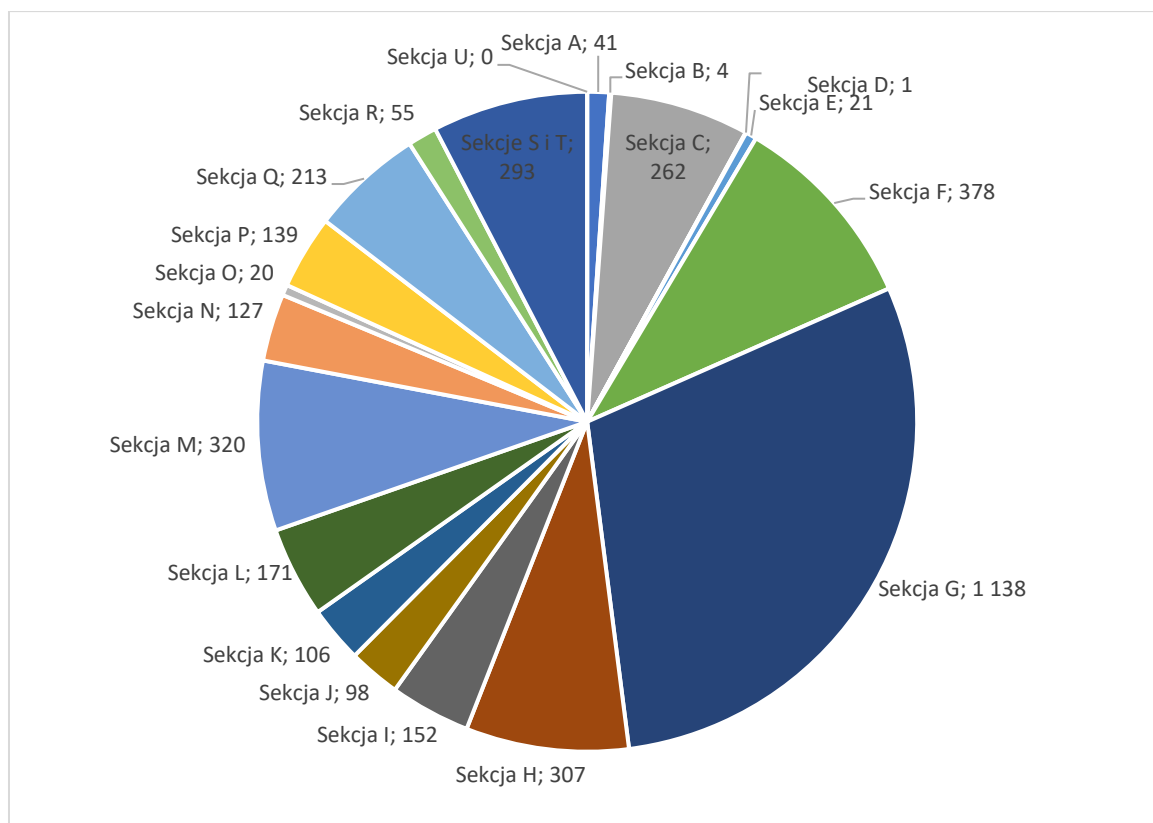
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zauważyć można, iż na przestrzeni lat 2016-2020 wskaźnik ten wzrósł dla każdej z jednostek, a w Gminie Grójec (149 w 2020 r.) jest nie tylko zdecydowanie wyższy niż średnia dla powiatu (100), ale także przewyższa wskaźniki gmin referencyjnych (Warka – 94, Tarczyn – 134, Góra Kalwaria – 139) ustępując nieznacznie średniej dla województwa mazowieckiego (164).

Przedstawione informacje świadczą o wysokim poziomie przedsiębiorczości na terenie Gminy Grójec z tendencją wzrostową, choć nieco mniejszą niż średnia dla powiatu. Potwierdza to dominującą pozycję Gminy w obszarze gospodarczym w powiecie.

Analiza obszarów działalności przedsiębiorstw na podstawie PKD wskazuje, że najwięcej firm w 2020 r. działa w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) – 1.138, przy czym ponad połowa z nich zajmowała się handlem detalicznym i hurtowym z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (działy 46 i 47). Pozostałe sekcje to: F (budownictwo) – 378, M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) – 320, H (transport i gospodarka magazynowa) – 307 oraz S i T – 293 (pozostała działalność usługowa). Działalność w sekcji A związanej z rolnictwem i hodowlą zadeklarowało 41 przedsiębiorców.

Wykres 12: Obszary działalności przedsiębiorstw w Gminie Grójec na podstawie PKD

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Natomiast biorąc pod uwagę **wielkość przedsiębiorstw**, to w 2020 r. 97% stanowiły mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracowników), 2,4% to małe przedsiębiorstwa (od 10 do 49 pracowników), 0,5% przedsiębiorstwa średnie (50-259 pracowników), a zaledwie 0,1% przedsiębiorstwa duże (do 999 pracowników).

Ustawa z dnia 10 maja 2018 roku wprowadziła zmiany w instrumencie zwolnienia z podatku dochodowego (CIT lub PIT) w celu dostosowania przepisów do sytuacji rynkowej i do potrzeb przedsiębiorców. Nowelizacja umożliwi skorzystanie ze zwolnienia z podatku na obszarze całej Polski, przez firmy realizujące nowe inwestycje zarówno na terenach publicznych, jak i prywatnych. Wprowadzono również podział terytorium kraju na **Specjalne Strefy Ekonomiczne**. Gmina Grójec wraz z całym powiatem została przydzielona do Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK WISŁOSAN.

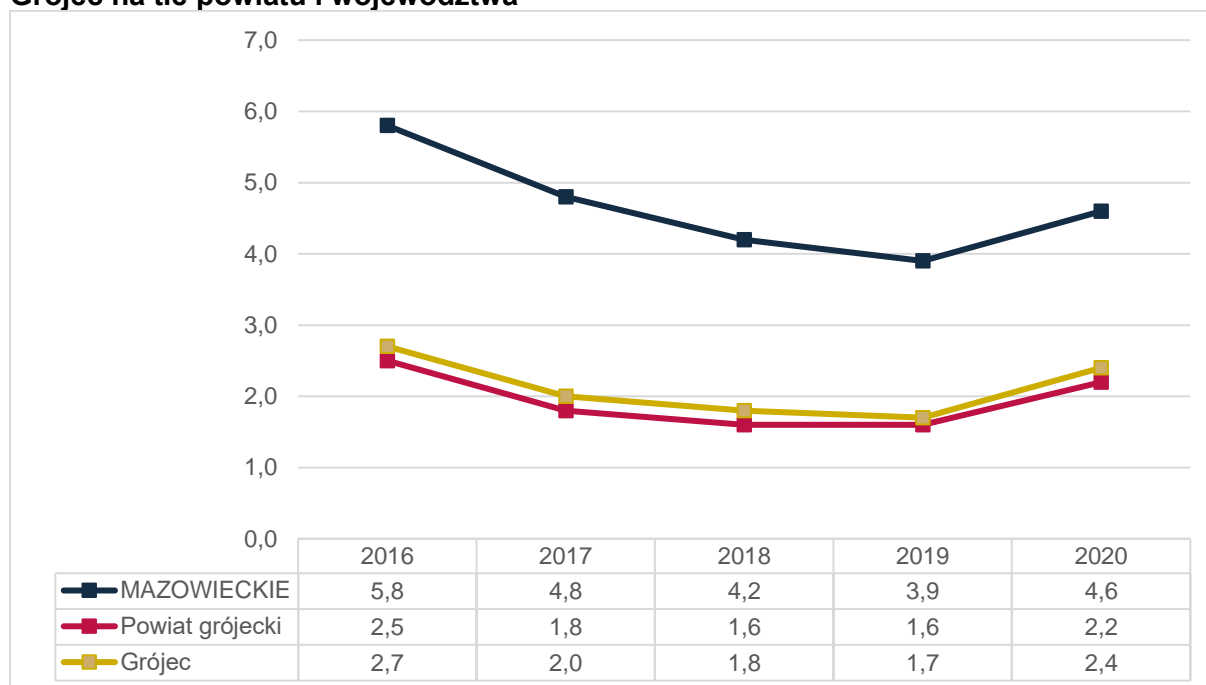
W Gminie na terenie sołectwa Słomczyn, pomiędzy drogą nr 50 a granicą z sołectwem Mięsy, na 150 ha należących do Gminy zlokalizowana jest „strefa gospodarcza Słomczyn”, na której od 2019 r. działa Industrial Park Grójec. Atutem gruntów jest dogodna lokalizacja, w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 50 Mińsk Mazowiecki - Sochaczew, wchodzącej w skład tzw. Dużej Obwodnicy Warszawy. Biegający przez Grójec odcinek drogi usytuowany jest w II Korytarzu Transeuropejskiej Sieci Transportu i stanowi część międzynarodowej trasy tranzytowej Berlin - Warszawa - Mińsk – Moskwa. W 2019 r. podjęto decyzję o budowie na terenie Parku pierwszej europejskiej fabryki prefabrykatów chińskiej firmy Broad Home.

W 2012 roku tereny inwestycyjne w Słomczynie zdobyły prestiżową nagrodę w ogólnopolskim konkursie "Grunt na Medal 2012" i zostały uznane za najlepszy grunt inwestycyjny w województwie mazowieckim.

Na terenie Słomczyna w 2016 roku został oddany do użytku nowoczesny tor wyścigowy. Niestety obecnie teren ten nie został jeszcze całkowicie uzbrojony i wymaga dalszych inwestycji w celu dostosowania do potrzeb inwestorów.

Istotnym wskaźnikiem poziomu rozwoju gospodarczego jest sytuacja na **rynku pracy**. Możliwość stabilnego zatrudnienia oraz posiadania satysfakcjonującej pracy ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców oraz chęć osiedlenia się nowych. Na wykresie poniżej przedstawiono kształtowanie się udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zamieszkujących Gminę Grójec.

Wykres 13: Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Grójec na tle powiatu i województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W każdej analizowanej jednostce w latach 2016 - 2019 obserwuje się spadek liczby osób bezrobotnych. Natomiast w roku 2020 zauważyć można, iż liczba niezatrudnionych osób wzrosła, co może być spowodowane efektem pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 i jej wpływem na gospodarkę, a przez to na lokalny rynek pracy. Tezę taką potwierdza fakt, że podobna sytuacja nastąpiła zarówno na poziomie powiatu jak i województwa. W Gminie Grójec w 2020 roku wskaźnik bezrobocia wynosił 2,4% i był nieco wyższy niż średni w powiecie grójeckim (2,2%), ale zdecydowanie niższy niż w całym województwie mazowieckim (4,6%). Świadczy to o dobrej i stabilnej sytuacji na lokalnym rynku pracy, jednak wymaga stałej obserwacji, aby przygotować się na już występujące skutki ograniczeń w gospodarce spowodowane epidemią.

Należy mieć także na względzie wpływ dużych ośrodków miejskich, szczególnie Warszawy, na „wysysanie” z lokalnego rynku osób w wieku kreatywnym, dla których może brakować miejsc pracy odpowiadających ich wysokim kwalifikacjom oraz oczekiwanym warunkom płacowym.

Zgodnie z danymi opracowanymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Grójcu w „*Monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie grójeckim w 2019 roku*” **maksymalny deficyt** stwierdzono w następujących grupach zawodów:

- administratorzy systemów komputerowych,
- agenci i administratorzy nieruchomości,
- analitycy systemów komputerowych i programiści gdzie indziej niesklasyfikowani,
- ankierzy,
- farmaceuci bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji,
- gońcy, bagażowi i pokrewni,
- hodowcy drobiu,
- inżynierowie chemicy i pokrewni,
- inżynierowie elektronicy,
- inżynierowie mechanicy,
- kierownicy do spraw badań i rozwoju,
- kierownicy do spraw budownictwa,
- kierownicy do spraw finansowych,
- matematycy, aktuariusze i statystycy,
- nauczyciele kształcenia zawodowego,
- nauczyciele szkół specjalnych,
- operatorzy maszyn do produkcji wyrobów gumowych,
- operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji wyrobów cementowych, kamiennych i pokrewni,
- pozostali pracownicy zajmujący się sprzętaniem,
- pracownicy do spraw transportu,
- pracownicy wykonujący dorywcze prace proste,
- programiści aplikacji,
- projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów,
- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani,
- robotnicy wykonujący prace proste w leśnictwie,
- robotnicy wykonujący proste prace polowe,
- rybacy i zbieracze pracujący na własne potrzeby,
- takielarze i monterzy konstrukcji linowych,
- technicy archiwiści i pokrewni,
- technicy medyczni i dentyści,
- wydawcy posiłków.

W 2019 roku **przeciętne miesięczne wynagrodzenie** brutto w Gminie Grójec wynosiło 4.854,27 zł, co odpowiada 93,70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

2.2. Urządzenia sieciowe

Istotnym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców w Gminie jest dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej. Jak pokazuje poniższa tabela Gmina Grójec na tle zarówno powiatu, jak i województwa mazowieckiego prezentuje się korzystnie.

Tabela 9: Odsetek mieszkańców Gminy Grójec posiadających dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w 2020 r.

JST	Wodociąg [%]	Kanalizacja [%]	Gaz [%]
Województwo mazowieckie	90,7	70,2	55,0
Powiat grójecki	75,9	43,4	53,1
Grójec	94,5	62,4	84,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Grójec usługi w zakresie zbiorowego dostarczania wody oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków świadczy spółka komunalna Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grójcu Sp. z o. o., który obsługuje także dwie komunalne oczyszczalnie ścieków: w Kobylinie i wiejską w Uleńcu.

Miejska **oczyszczalnia ścieków** w Kobylinie jest instalacją mechaniczno-biologiczną z podwyższonym usuwaniem biogenów opartą na metodzie osadu czynnego. Jej przepustowość wynosi 5200 m³/d. W 2018 r. do oczyszczalni trafiło 1.388.453 m³ ścieków, w tym ścieki dowożone to 109.762 m³ (bytowe – 109.762 m³, przemysłowe – 22.511 m³).⁵

Oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna typu SBR w Uleńcu posiada przepustowość 73 m³/d. W 2020 r. długość istniejącej sieci kanalizacyjnej w Gminie wynosiła 61,8 km. Zgodnie z danymi GUS 62,4% mieszkańców podłączonych jest do sieci kanalizacyjnej, co jest wskaźnikiem wyższym niż średnia dla powiatu (43,4%), ale niższym niż dla województwa mazowieckiego (70,2%).

System **zaopatrzenia w wodę** w Gminie Grójec oparty jest o ujęcia wód podziemnych w trzech punktach miasta (Starostokowa, Kępina oraz Zdrojowa) oraz trzech punktach wiejskich (Kośmin, Kociszew oraz Uleniec). Sieć wodociągowa pracuje w systemie pierścieniowym, zatem zaopatrzenie w wodę z poszczególnych stacji uzdatniania wody, które są w pełni zautomatyzowane, może ulegać zmianie.

Spółka planuje zwiększenie wydobycia wody w związku ze wzrostem zapotrzebowania oraz remonty najbardziej awaryjnych odcinków. Dodatkowo Gmina planuje budowę stacji uzdatniania wody w Mirowicach.

W 2020 r. do sieci wodociągowej podłączonych było 4.325 budynków mieszkalnych i ponad 94% mieszkańców, zatem można stwierdzić, że Gmina jest w pełni zwodociągowana.

Zgodnie z *Wieloletnim planem rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Grójcu sp. z o.o. na lata 2020-2022*⁶ w kolejnych latach planuje się uruchomienie nowego ujęcia wody oraz remonty i rozbudowę sieci wodociągowej (m.in. ul. POW, ul. Niepodległości, ul. Środkowa, ul. Mickiewicza, ul. Jana Pawła II) oraz kanalizacyjnej (ul. Środkowa, aglomeracja Miasta Grójec – część północna). Kluczową planowaną inwestycją będzie zakup i montaż nowej kraty wraz z budynkiem kraty z komorami zasuw i renowacją końcówek do kolektora odpływowego. Ponadto mając na uwadze spodziewany rozwój mieszkalnictwa w kierunku Lesznowoli Gmina planuje rozbudowę sieci tłoczono-grawitacyjnej w miejscowościach Lesznowola-Kobylin.

⁵ Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Urządzeń Kanalizacyjnych będących w posiadaniu Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Grójcu Sp. z o. o. na lata 2020-2022, przyjęty Uchwałą nr XVIII/146/19 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 2 grudnia 2019 r.

⁶ „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Grójcu sp. z o.o. na lata 2020-2022” przyjęty Uchwałą nr XVIII/146/19 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 2 grudnia 2019 r.

Na terenie Gminy Grójec w 2020 r. długość czynnej **sieci gazowej** wynosiła 253,9 km, do której podłączonych było 4.451 budynków (mieszkalnych i niemieszkalnych) i 9.989 odbiorców⁷. Na tle województwa (55%) i powiatu (53,1%) Gmina charakteryzuje się wysokim odsetkiem mieszkańców posiadających dostęp do sieci gazowej (84,7%). Taka sytuacja może być spowodowana dobrze rozwiniętą infrastrukturą na terenie Miasta, gdzie mieszka większość osób. Na terenach wiejskich wskaźnik ten jest niższy.

Dostęp do szerokopasmowego Internetu

Na terenie województwa mazowieckiego realizowany był projekt „Internet Dla Mazowsza” (IDM), który zakładał wybudowanie światłowodowej sieci szkieletowo-dystrybucyjnej. Jego celem jest poprawa konkurencyjności rynku szerokopasmowego internetu na Mazowszu poprzez zwiększenie liczby operatorów świadczących swoje usługi na rynku hurtowym oraz dostępu do infrastruktury pasywnej sieci, a co za tym idzie zwiększenie kompetencji w zakresie dostępu do Internetu i korzystania z e-usług w obszarach wykluczenia cyfrowego.

Rysunek 19: Sieć szkieletowa szerokopasmowego Internetu w ramach projektu „Internet Dla Mazowsza”

Źródło: <https://www.wirtualnemedi.pl/artukul/polkomtel-krytykuje-internet-dla-mazowsza-to-wbrew-regulom-konkurencji>

⁷ Baza Danych Lokalnych, GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane>

Na terenie powiatu grójeckiego zbudowano 9 węzłów, jednak żaden z nich nie jest zlokalizowany na terenie Gminy. Najbliższe znajdują się w Woli Kukalskiej (gmina Chynów) oraz Lewiczynie (Gmina Belsk Duży).

Tabela 10: Węzły w ramach światłowodowej sieci szkieletowej na terenie powiatu grójeckiego w ramach projektu „Internet Dla Mazowsza”

Węzeł	Powiat	Typ Węzła
Annopol	grójecki	WDB
Jakubowizna	grójecki	WSA
Józefów II	grójecki	WSB
Łęczeszycy	grójecki	WDB
Lewiczyn	grójecki	WSA
NM n. Pilicą	grójecki	NGA
Rosocha	grójecki	WDB
Wola Kukalska	grójecki	WDB
Żdżarki	grójecki	WDA

Źródło: <https://www.idm.org.pl>

2.3. Zaopatrzenie w energię

Przez teren Gminy Grójec przebiegają linie wysokiego napięcia WN:

- 110 kV linia relacji Kozienice – Grójec,
- 110 kV linia relacji Warka – Grójec – Piaseczno.

Zaopatrzenie terenu Gminy Grójec w energię elektryczną odbywa się z krajowego systemu elektroenergetycznego. Gmina leży w zasięgu działania Spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Centrum S.A. Na obszarze Gminy i Miasta Grójec nie ma obiektów elektroenergetycznych, tj. linii i stacji o napięciu 220kV i wyższym będących w eksploatacji PSE – Centrum S.A.

Gmina Grójec zasilane jest w energię elektryczną liniami o napięciu 110kV w oparciu o główny punkt zasilania – GPZ „Grójec”, który wyposażony jest w trzy transformatory 110/15kV o mocach 25 MVA każdy, w którym następuje transformacja wysokiego napięcia WN 110 kV na napięcie średnie SN 15 kV, a następnie rozdzielnie na poszczególne ciągi sieciowe. Obecnie projektowany jest kolejny GPZ, który będzie obsługiwał nowy kabel 110 kV na linii relacji Grójec – Belsk Duży – Mogielnica (m.in. dla jednej z największych w Europie fabryki Ferrero ok. 6 km od Grójca).⁸

2.4. Gospodarka odpadami

Jednym z głównych celów gospodarki odpadami komunalnymi jest osiągnięcie we wskazanym terminie odpowiednich poziomów recyklingu. 21 stycznia 2019 r. Rada Miejska w Grójcu podjęła uchwałę nr IV/22/19, na podstawie której Gmina Grójec wystąpiła z dniem 31 grudnia 2019 r. ze Związku Międzygminnego pod nazwą „Natura” i od 2020 r. przejęła obowiązek prowadzenia gospodarki odpadami komunalnymi na swoim terenie. Jak wskazuje „Raport o stanie Gminy Grójec za 2020 r.” w 2020 r. Wydział Gospodarki Odpadami utworzył 5.354

⁸ Raport o stanie Gminy Grójec za 2020 r.

kont dla osób fizycznych i 255 kont dla osób prawnych do uiszczania opłat za odpady komunalne.

W 2020 r. na terenie Gminy Grójec usługi odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości świadczyła firma PreZero Service Wschód Sp. z o.o. z siedzibą w Radomiu wybrana w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego.

W 2020 r. powołano nową spółkę Grójecka Spółka Komunalna Sp. z o.o., której zadaniem jest realizacja zadań Gminy Grójec w zakresie działalności komunalnej dla zapewnienia wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie społecznym. Spółka w formule in-house realizuje od 2021 r. usługę odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od mieszkańców Gminy Grójec.

Tabela 11: Zestawienie ilości odebranych odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy Grójec w latach 2017-2020

Odpady komunalne [Mg]	2017	2018	2019	2020
Razem odpady komunalne	8 045,046	9 244,744	8 781,150	8 861,567
Zmieszane odpady komunalne	6 691,100	7 234,500	6 879,680	5 887,760
Odpady zbierane w sposób selektywny	1 353,946	2 010,244	1 901,470	2 973,807
w tym PSZOK	342,166	573,094	663,503	630,417

Źródło: Raport o stanie Gminy Grójec za 2020 r.

Jak wskazują powyższe dane ilość odpadów komunalnych na przestrzeni ostatnich lat w Gminie Grójec pozostaje na zbliżonym poziomie ok. 9.000 Mg.

Na terenie Gminy Grójec nie funkcjonują instalacje przetwarzania odpadów komunalnych, natomiast działa Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany w miejscowości – Kobylin, ul. Ekologiczna 7. Od 1 czerwca 2020 r. punkt czynny jest przez 6 dni w tygodniu od poniedziałku do soboty w związku z dużym zapotrzebowaniem na dostępność PSZOK wśród mieszkańców.

Edukacja mieszkańców w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi opiera się na przeprowadzaniu akcji informacyjnych oraz włączenie się w działania w ramach inicjatywy „Sprzątanie Świata”.

2.5 Stan finansów samorządowych

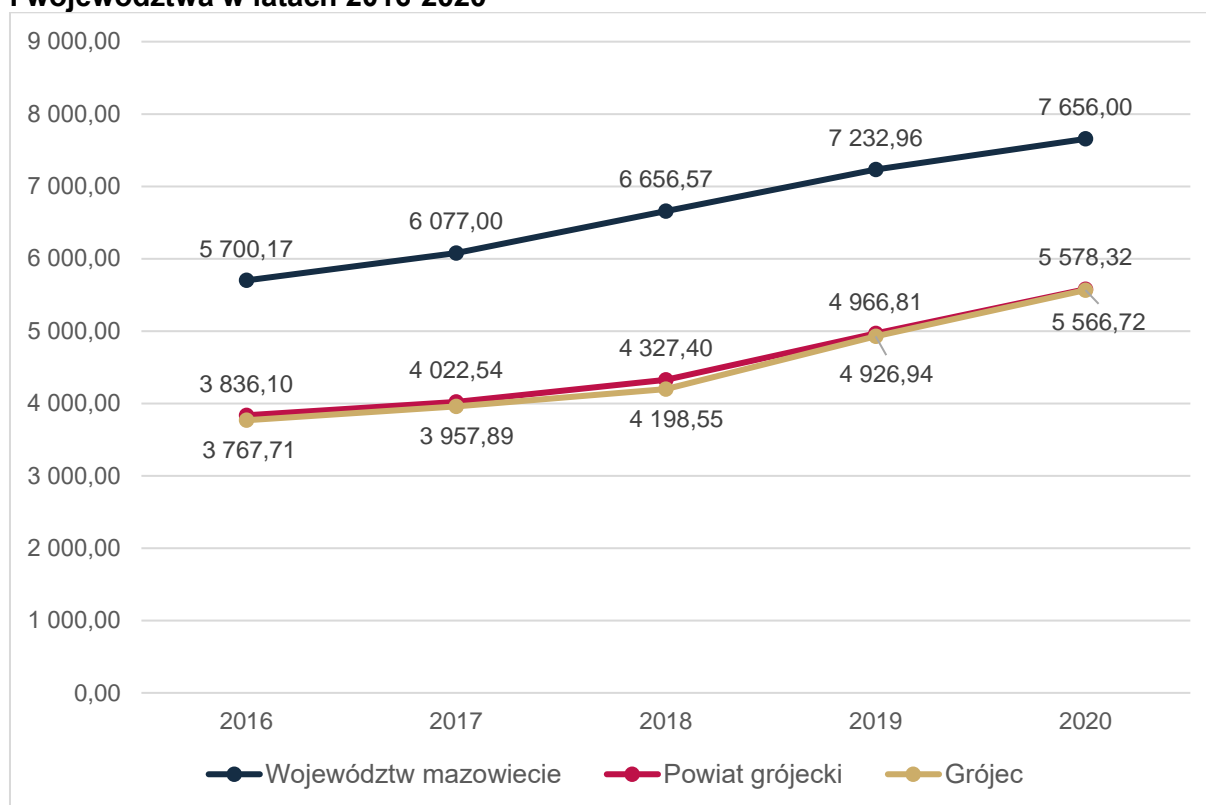
Wykonanie budżetu

W latach 2016-2020 dochody Gminy Grójec ulegały corocznemu wzrostowi – z poziomu 96,24 mln zł w 2016 roku do 143,98 mln zł w 2020 roku.

Przeliczając dochody na 1 mieszkańca wynosiły one średnio 4.483,56 zł, co sytuuje Gminę na poziomie zbliżonym do średniej dla powiatu grójeckiego, która wynosiła 4.546,23 zł, ale zdecydowanie poniżej średniej dla województwa mazowieckiego (6.664,54 zł).

W 2020 roku dochód na 1 mieszkańca w Gminie Grójec wyniósł 5.566,72 zł i był niższy od średniej wojewódzkiej o 2.089,72 zł.

Wykres 14: Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Grójec na tle powiatu i województwa w latach 2016-2020

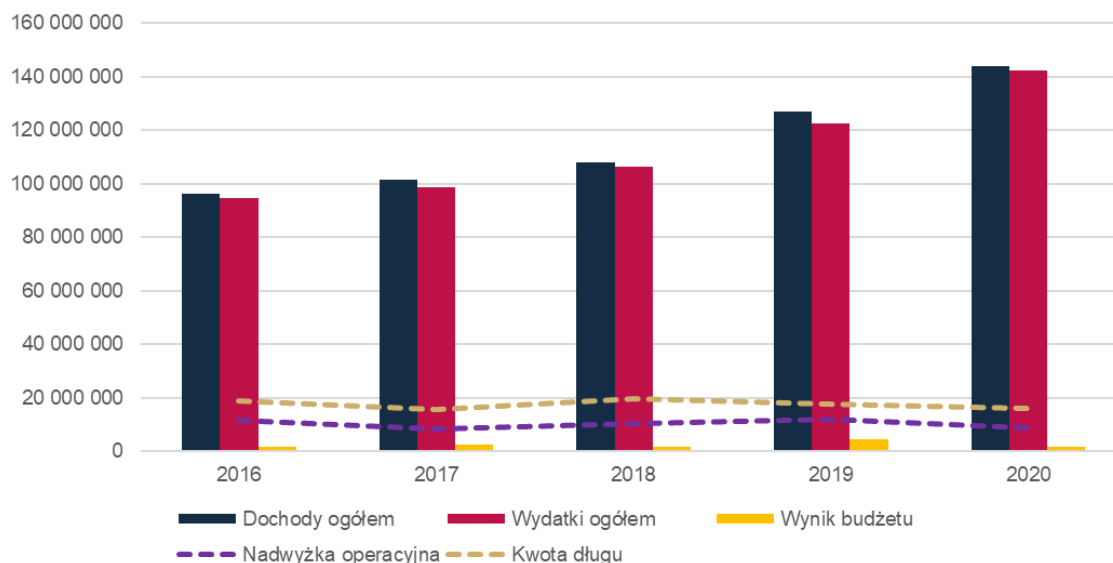

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród dochodów budżetowych najwyższy udział stanowią dochody bieżące (średnio 95%). Widoczny wpływ na ich kształtowanie ma coroczne i stabilne zwiększanie się udziału dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące, subwencji ogólnej oraz udziału w PIT.

Na poniższym wykresie przedstawiono wykonanie budżetu Gminy Grójec w latach 2016-2020. Zaobserwować można stały wzrost dochodów Gminy, którego dynamika w ostatnich latach przyspiesza. Wzrostowi dochodów towarzyszy proporcjonalny wzrost wydatków, przy zachowaniu jednak dodatniego wyniku budżetu, na średnim rocznym poziomie ok. 2,4 mln zł.

Wykres 15: Wykonanie budżetu Gminy Grójec w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta Grójec

W badanym okresie nadwyżka operacyjna nominalnie kształtowała się na poziomie ok. 10 mln zł (od 8.466.326,56 zł w 2017 r. do 12.014.356,11 zł w 2019 r.) jednak w stosunku do dochodów ogółem wykazywała tendencję spadkową z poziomu ok. 12% w 2016 r. do ok. 6% w 2020 r. co jest tendencją niekorzystną. Niemniej dzięki nadwyżce budżetowej, kwota długu utrzymuje się na niskim poziomie, ponieważ Gmina nie musi zaciągać znaczących zobowiązań.

Struktura dochodów i wydatków

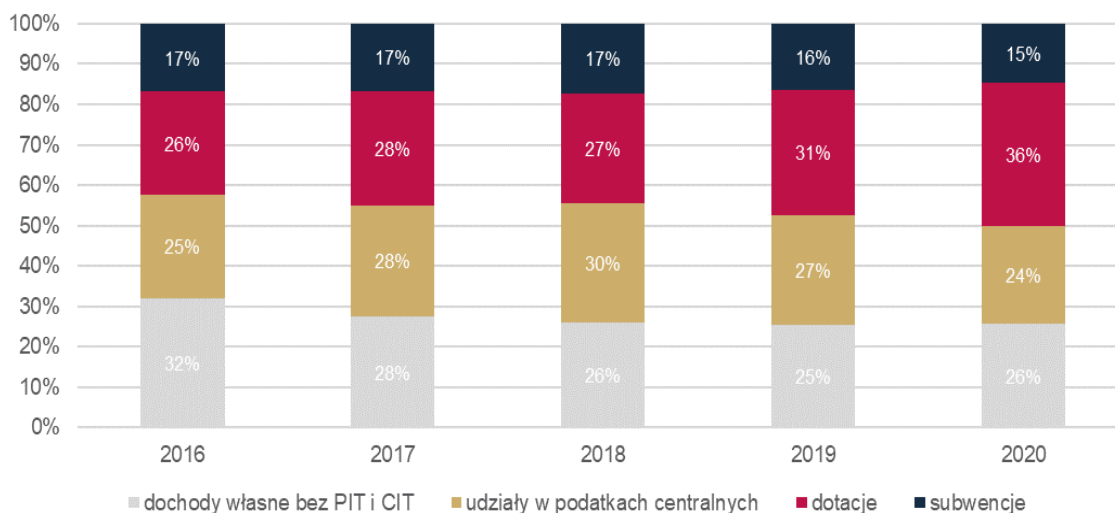
Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to o tyle ważne, że w przypadku tej kategorii dochodów może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

W latach 2016-2020 udział dochodów własnych Gminy Grójec w ogólnych dochodach stanowił średnio 26% i ulegał niewielkim wahaniom. Jednocześnie w badanym okresie spadał procentowy udział subwencji ogólnej (z 17% do 15%), ale rósł udział dotacji (z 26% w 2016 do 36% w 2020 r.).

Razem z dochodami z podatku PIT (ok. 26% dochodu własnego) i CIT (ok. 1%), dochody własne Gminy Grójec w 2020 roku wynosiły 50%, co oznacza w miarę swobodną możliwość samodzielnego oddziaływania Gminy na kształt i strukturę dochodów, a tym samym możliwość samodzielnego finansowania inwestycji.

Należy tutaj jednak zwrócić uwagę, że w badanym okresie mimo iż dochody własne jak i dochody z podatków centralnych nominalnie rosły, to jednak ich udział w całkowitych dochodach spadał o 2 %.

Wykres 16: Struktura dochodów własnych Gminy Grójec w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta Grójec

W zakresie dochodów własnych największe znaczenie mają dochody z tytułu udziału w podatku PIT, generujące w analizowanym okresie średnio 29 mln zł rocznie i podatek od nieruchomości w kwocie średnio 16,6 mln zł. Z kolei wpływy z podatku CIT w analizowanym okresie wynosiły średnio ok. 1,5 mln zł rocznie.

Tabela 12: Struktura dochodów Gminy i Miasta Grójec w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
DOCHODY OGÓLEM	96 238 679,96	101 381 290,50	107 965 688,61	126 962 355,19	143 983 164,79
Dochody bieżące, w tym:	92 483 940,02	99 174 734,89	106 065 009,03	120 594 224,53	136 797 518,35
udział w PIT	23 245 685,00	26 228 264,00	29 886 670,00	33 172 238,00	33 293 696,00
udział w CIT	1 250 784,89	1 713 419,80	1 973 213,20	1 402 339,42	1 530 022,64
subwencja ogólna	16 165 083,00	16 973 384,00	18 622 775,00	20 662 864,00	20 932 704,00
dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące	23 026 727,84	28 394 990,24	28 773 727,36	37 247 926,27	45 445 356,43
pozostałe dochody bieżące, w tym:	28 795 659,29	25 864 676,85	26 808 623,47	28 108 856,84	35 595 739,28
podatek rolny	937 319,99	885 001,67	887 725,12	931 754,02	989 756,46
podatek od nieruchomości	15 284 366,45	16 503 752,92	16 425 936,43	17 312 288,40	17 576 534,31
podatek leśny	46 435,94	46 209,15	47 362,63	47 073,79	46 741,50
podatek od środków transportowych	1 313 314,47	1 236 623,38	1 339 614,22	1 285 681,88	1 467 724,24
karta podatkowa	152 188,96	166 226,13	164 472,00	160 812,47	153 845,30
podatek od czynności cywilnoprawnych	1 441 348,05	1 373 330,31	1 776 315,26	2 045 894,27	1 996 151,73
wpływy z opłaty skarbowej	568 873,96	561 162,42	485 052,05	551 005,18	514 181,62
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	3 453,98	3 412,14	137 744,44	59 680,56	55 683,30
Dochody majątkowe	3 754 739,94	2 206 555,61	1 900 679,58	6 368 130,66	7 185 646,44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta Grójec

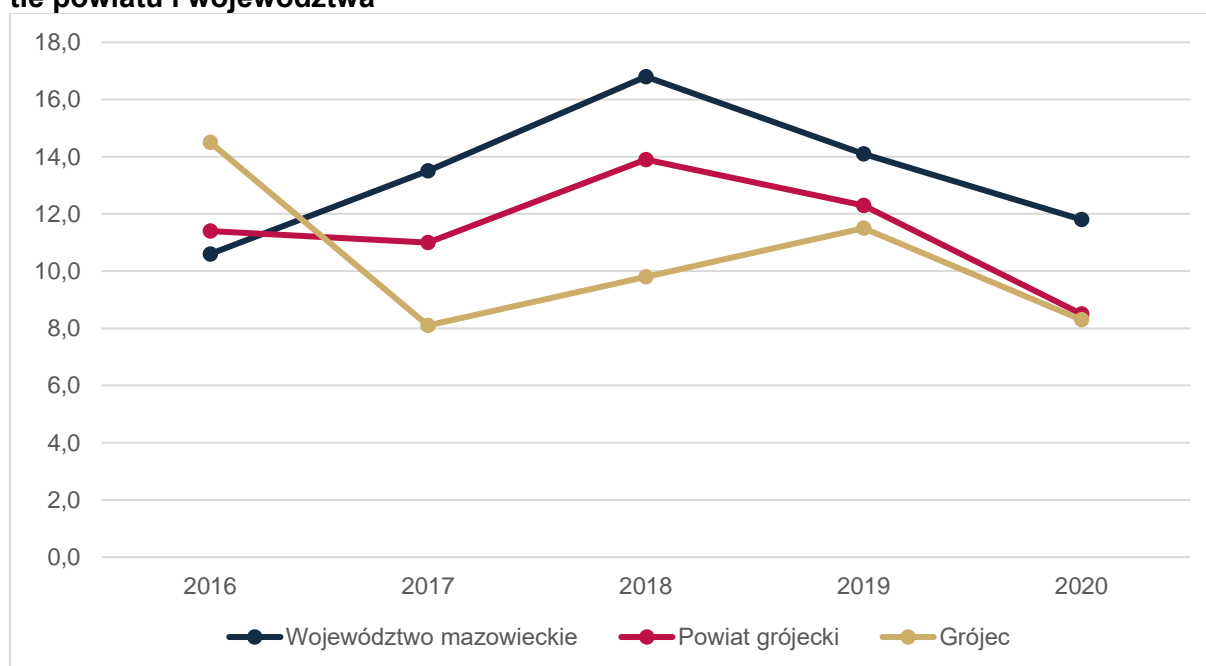
Warte podkreślenia jest, że dochody własne Gminy w 2020 r. mimo negatywnych skutków epidemii koronawirusa (COVID-19) na gospodarkę związanych z obostrzeniami sanitarnymi nadal rosną o ok. 15% rok do roku (w tym dochody z podatku PIT i CIT o 1%).

Z kolei biorąc pod uwagę **wydatki**, największy ich udział przypadł w działach: oświata i wychowanie (średnio 32,4% w latach 2016-2020), rodzina (22,1%), pomoc społeczna (8,6%), transport i łączność (8,1%), administracja publiczna (8,2%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (6,3%) oraz kultura fizyczna i sport (4%).

Analizując zmiany odsetka wydatków w poszczególnych działach na tle wydatków ogółem w badanym okresie największy spadek odnotowano w dziale kultura fizyczna i sport (z 9,2% w 2016 r. do 2,1% w 2020 r.) oraz oświata i wychowanie (z 34,1% w 2016 r. do 28,6% w 2020 r.). Natomiast najwyższy wzrost odnotowano w dziale gospodarka komunalna i ochrona środowiska (z 3,5% w 2016 r. do 12,3% w 2020 r.). Wzrost ten nastąpił w 2020 r. w związku z wystąpieniem Gminy Grójec z końcem 2019 r. ze Związku Międzygminnego „Natura” i przejęciem zadania odbioru odpadów komunalnych przez firmę zewnętrzną.

Na poniższej rycinie przedstawiono udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Grójec na tle powiatu i województwa w latach 2016-2020. Zauważyć można, iż w Gminie Grójec udział w badanym okresie waha się między 14,5% w 2016 r. do 8,3% w 2020 r. jednak od 2017 jest niższy od średniej zarówno powiatu grójeckiego jak i województwa mazowieckiego.

Wykres 17: Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Grójec na tle powiatu i województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Nowe inwestycje publiczne to element sprzyjający nie tylko podnoszeniu jakości życia mieszkańców, ale także poprawiający uwarunkowania dla rozwoju czy budujący przyjazny wizerunek obszaru dla każdego z jego użytkowników.

W okresie 2016 – 2020 kwota wydatków majątkowych kształtowała się na w miarę stabilnym poziomie ok. 12 mln zł (ze spadkiem w roku 2017 do 8,5 mln zł i 2018 r. do 10,3 mln zł).

Do najważniejszych **inwestycji** zrealizowanych w Gminie Grójec w okresie ostatnich dwóch lat (2019-2020) należą głównie projekty dotyczące infrastruktury drogowej:

2019:

- Przebudowa drogi gminnej 161570W w Woli Worowskiej oraz przebudowa drogi gminnej 161572W w Woli Worowskiej i Zalesiu - 1.183.280,10 zł,
- Budowa ul. Sienkiewicza w Grójcu - II etap - 1.138.786,05 zł,
- Budowa drogi gminnej nr 54 we wsi Kośmin - 1.073.796,47 zł,
- Przebudowa drogi gminnej odcinka ulicy Konopnickiej w zakresie chodnika i nawierzchni drogi - 697.162,40 zł,
- Przebudowa chodników wzdłuż ul. Sienkiewicza w Grójcu na odcinku od ul. Piłsudskiego do ul. Słowackiego - 684.333,25 zł,
- Budowa ul. Akacjowej wraz z ciągiem pieszo – jezdny oraz budowa oświetlenia ul. Akacjowej. Przebudowa części drogi gminnej ul. Brzozowa w Grójcu - 672.000,00 zł,
- Budowa odcinka kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej z przyłączami w ul. Kościelnej wraz z jej przebudową - 604.217,93 zł,
- Budowa ul. Sienkiewicza w Grójcu - III etap - 464.139,51 zł,
- Remont drogi gminnej nr 4 Głuchów – Kośmin - 460.657,50 zł.

2020:

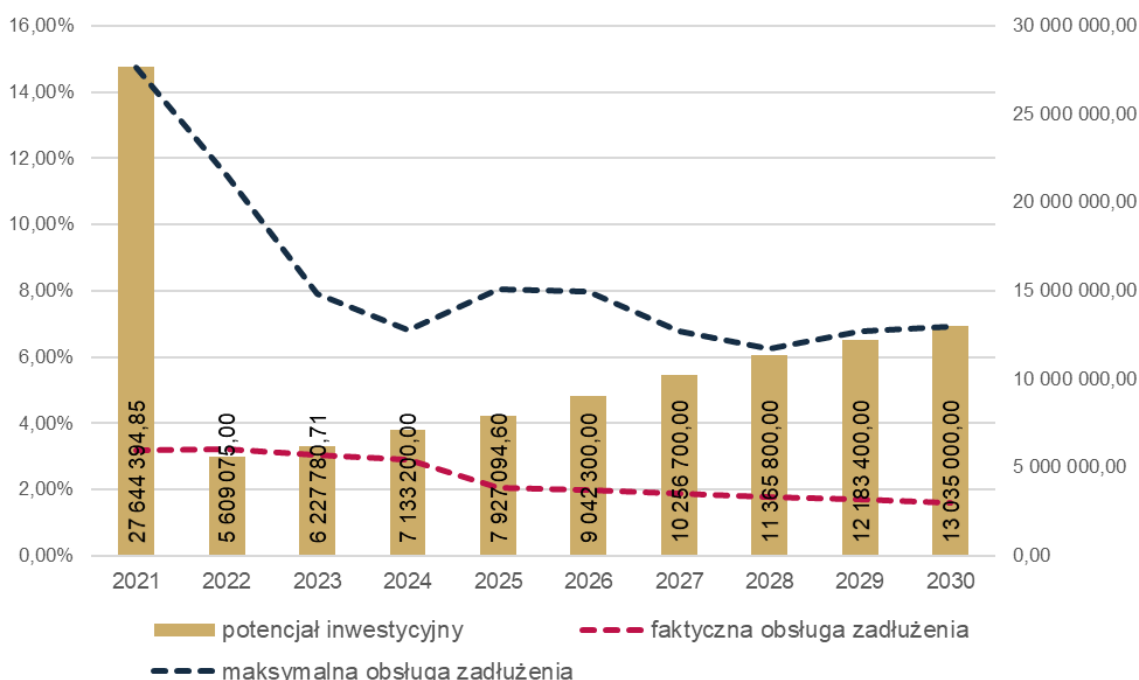
- Przebudowa ul. Batalionów Chłopskich na odcinku od ul. Lewicyńskiej do ul. Drogowców - 1.491.405,52 zł,
- Budowa ul. Relaksowej w Grójcu – II etap oraz budowa odcinka ul. Bokserskiej - 897.141,38 zł,
- Przebudowa chodników wzdłuż ul. Sienkiewicza w Grójcu na odcinku od ul. Piłsudskiego do ul. Słowackiego – 684.333,25 zł,
- Przebudowa ul. Batalionów Chłopskich w Grójcu na odcinku od ul. Walecznych do ul. Lewicyńskiej – 537.553,48 zł,
- Budowa drogi gminnej Głuchów-Podole łączącej ulice Spacerową i Spokojną w Głuchowie” - 511.206,18 zł.

Należy także dodać, że w 2020 r. Gmina Grójec wydatkowała w ramach zadań inwestycyjnych kwotę 9.685.377,71 zł na odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz z koszy ulicznych na terenie Gminy Grójec, co związane jest z wystąpieniem ze Związku Międzygminnego „Natura”.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Grójec na lata 2021-2030 zgodnie z uchwałą nr XXXVIII/338/2021 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 27 września 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Grójec na lata 2021-2031. Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości. Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia.

Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Grójec pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Wykres 18: Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Grójec na lata 2021-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały nr XXXVIII/338/2021 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 27 września 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Grójec na lata 2021-2031

Dodatkowo na wykresie przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2021-2030. Wynika z niego, że do 2030 r. Gmina dysponować będzie środkami w wysokości 110 mln zł.

Zgodnie z rankingiem „Fundusze Europejskie. Ranking wykorzystania środków europejskich przez samorzady 2014–2019” opracowanym przez czasopismo „Wspólnota”⁹ wydatki Gminy Grójec ze środków UE w latach 2014–2019 per capita wyniosły 178,54 zł, co plasuje Gminę na 255 miejscu spośród 267 miast powiatowych.

Należy zatem w kolejnym okresie budżetowym Unii Europejskiej (2021-2027) podnieść skuteczność pozyskiwania środków, w czym pomoc może przystąpienie Gminy do Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

2.6 Turystyka i promocja

Walory przyrodnicze Gminy wiążą się ściśle z ciągami rzek i dolin: na ciągu rzeki Jeziorki, na zachód od istniejącego zbiornika rekreacyjnego w Głuchowie, a także na terenie sołectwa Piekiełko i wyrobiska w południowo–zachodniej części Miasta.

Stanowią one miejsca potencjalnego rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych, jednak konieczna jest ich prawna ochrona i zachowanie w możliwie niezmienionej formie naturalnej. W tym kontekście należy zaznaczyć, że obszary intensywnej gospodarki sadowniczej

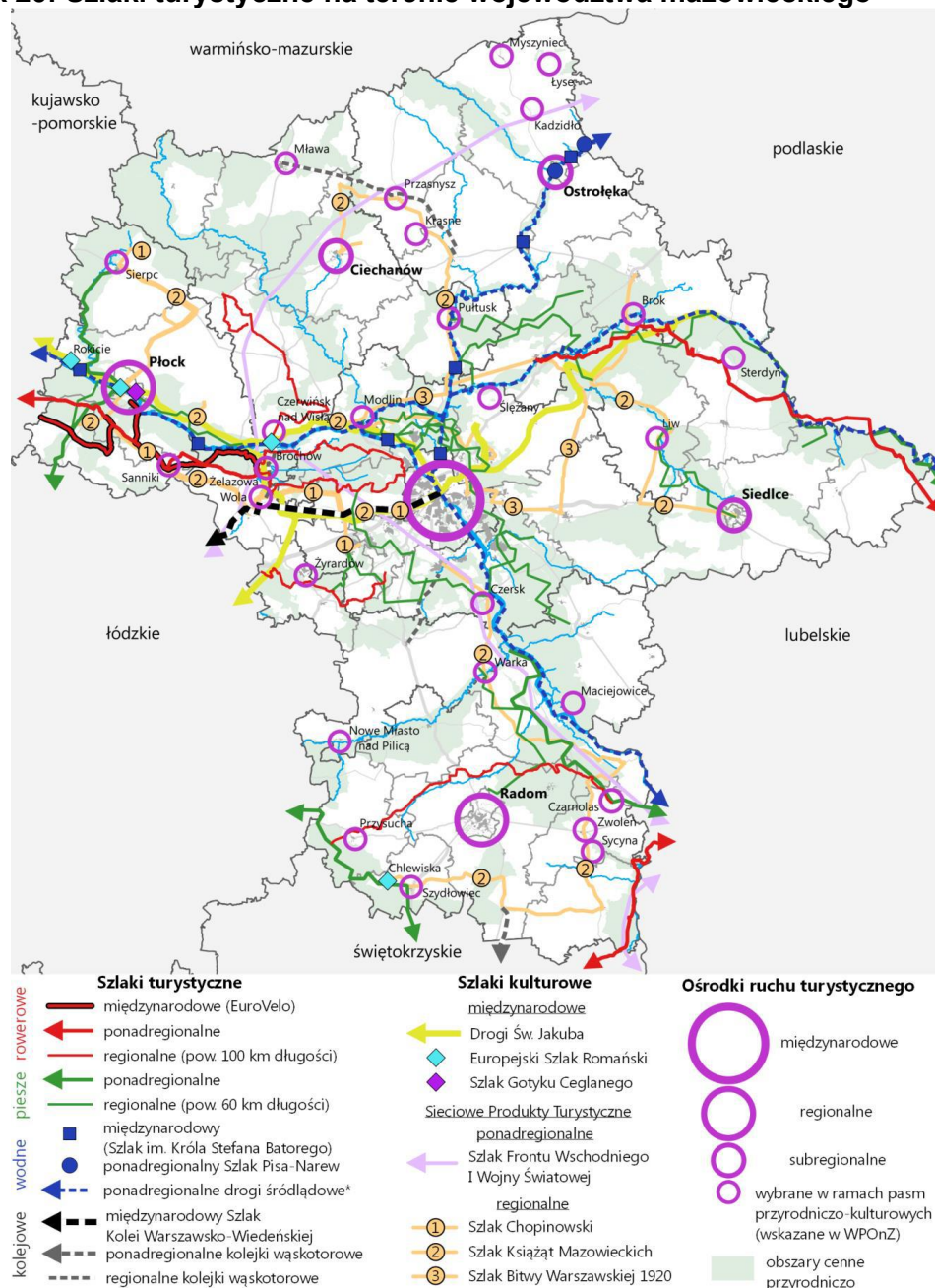
⁹ <https://wspolnota.org.pl/news-rankingi/samorzadowi-liderzy-pozyskania-srodkow-unijnych-2014-2019>, z dnia 15 października 2020 r.

DIAGNOZA

obejmującej swym zasięgiem południową, centralną i zachodnią część Gminy uznać należy za praktycznie nieprzydatne dla rozwoju takich funkcji.

Występujące uwarunkowania lokalne w potencjalnych miejscach lokalizacji obiektów rekreacji, ze względu na ograniczone możliwości wykazują raczej potencjał dla zaspokajania potrzeb lokalnej społeczności. Oprócz stacjonarnych form organizacji rekreacji i wypoczynku na wydzielonych terenach na obszarze Gminy możliwy jest rozwój agroturystyki, a także szlaków turystyki rowerowej i pieszej.

Rysunek 20: Szlaki turystyczne na terenie województwa mazowieckiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Zgodnie z wytycznymi Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przez teren Gminy Grójec zakłada się możliwość poprowadzenia szlaku rowerowego o znaczeniu regionalnym wiodącego z Warszawy, przez Miasto Grójec (wzdłuż

linii kolejki wąskotorowej) do Nowego Miasta nad Pilicą wzdłuż drogi wojewódzkiej 728 i dalej do Opoczna. Władze Gminy planują realizację tego przedsięwzięcia, które z pewnością wpłynie nie tylko na podniesienie atrakcyjności turystycznej Gminy, ale także wpłynie na lepsze skomunikowanie z sąsiednimi jednostkami.

Należy także wspomnieć o historii **góreckiej kolejki wąskotorowej** (obecnie Piaseczyńska Kolej Wąskotorowa), której budowę rozpoczęto w 1898 r. Pierwotnie kolej łączyła Warszawę z Grójcem. Niestety zniszczenia II wojnie światowej spowodowały, że obecnie ruch funkcjonuje jedynie na odcinku Piaseczno – Tarczyn, którym opiekuje się Piaseczyńskie Towarzystwo Kolei Wąskotorowej. Próbowano odrestaurować odcinek do Grójca (nawet w latach 2009-2010 kursowała kolej), ale obecnie nie jest on eksploatowany.

Dworzec kolejki wąskotorowej na terenie Miasta przechodzi renowację i służyć będzie jako ważne centrum społeczne.

Na terenie Miasta Grójec występuje miejski otwarty krajobraz zurbanizowany. Bogata historia Miasta obecnie jest mało czytelna w jego strukturze przestrzennej. Tragiczne wydarzenia historyczne jakie miały tu miejsce, a szczególnie w okresie ostatniej wojny i okupacji, były przyczyną zniszczenia wielu obiektów, które mogłyby zostać wpisane do rejestru zabytków. Ocalałe zabytki są nieliczne (22 z terenu Miasta wpisanych do rejestru zabytków), ale za to dobrej klasy. Większość zabytków zlokalizowana jest w najstarszej części Miasta z zabytkowym układem urbanistycznym obejmującym Rynek i jego najbliższe otoczenie.

Ze względu na sadowniczy charakter Gminy, promocja turystyczna opiera się na największym bogactwie regionu jakim jest jabłko grójeckie będące produktem regionalnym Unii Europejskiej. Najważniejszym wydarzeniem kulturalnym w Grójcu jest **Święto Kwitnącej Jabłoni** organizowane rokrocznie na wiosnę przez Grójecki Ośrodek Kultury. Imprezie plenerowej towarzyszą koncerty, występy zespołów lokalnych i orkiestry kameralnej, pokazy tańców, konkursy oraz wystawy prac dzieci i młodzieży (ze względu na sytuację pandemiczną w 2021 r. zamiast święta odbyła się „Majówka z Kwitnącym GOKiem” transmitowana internetowo).

2.7 Partnerzy Gminy

Gmina Grójec należy do **Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Zlewni Rzeki Jeziorki** powstałego w 2001 roku z inicjatywy Gminy Piaseczno i Powiatu Piaseczyńskiego. Jego celem jest wspieranie działań samorządowych na rzecz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego na terenie działania Stowarzyszenia, a w szczególności szeroko pojęta ochrona środowiska obszaru zlewni rzeki Jeziorki poprzez zahamowanie degradacji środowiska, kontynuację procesu oczyszczania wód oraz całościowe uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej.

Do Stowarzyszenia należą powiaty: grójecki, piaseczyński i żyrardowski oraz gminy: Piaseczno, Konstancin-Jeziorna, Lesznowola, Góra Kalwaria, Prażmów, Chynów, Grójec, Mszczonów, Pniewy i Tarczyn.

Gmina należy także do **Związku Miast Polskich**.

1 stycznia 2018 r. wprowadzony został nowy podział statystyczny województwa mazowieckiego na potrzeby unijnych wyliczeń¹⁰. Gmina Grójec wraz z całym powiatem znalazła się w regionie mazowieckim regionalnym (NUTS 2) w subregionie żyrardowskim (NUTS 3). Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021-2027 stworzyła możliwość utworzenia nowych obszarów strategicznej interwencji, dla których utworzone będą dedykowane narzędzia finansowe w postaci Innych Instrumentów Terytorialnych (IIT). Na terenie subregionu żyrardowskiego gminy wchodzące w skład powiatów grójeckiego, sochaczewskiego oraz żyrardowskiego podpisały w sierpniu 2020 r. „*Wielostronną deklarację współpracy gmin subregionu żyrardowskiego w zakresie partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego*”. W ramach **Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego** opracowywany jest plan działań zawierający projekty, których realizacja ma być finansowana ze środków IIT. Zakres wsparcia oraz wysokość alokacji określona zostanie przez Instytucję Zarządzającą Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027.

W Ogródzienicach koło Grójca działa **Centrum Rozpoznania i Wsparcia Walki Radioelektronicznej**. Głównym zadaniem jednostki od początku jej powstania jest uprzedzanie aktywnych środków wojsk o zagrożeniu terytorium Polski przez ŚNP przeciwnika. Z uwagi na charakter wykonywanych zadań Centrum posiada pododdziały rozmieszczone na obszarze całego kraju.¹¹

W miejscowości Lisówek k/Grójca zlokalizowana jest **Placówka Straży Granicznej w Lesznowoli**. Została utworzona na bazie istniejących wcześniej struktur organizacyjnych Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej: Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w Lesznowoli oraz Grupy Zamiejscowej w Radomiu Placówki Straży Granicznej w Kielcach. Siedziba placówki znajduje się na terenie kompleksu budynków Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców. W zasięgu odpowiedzialności służbowej placówki znajduje się również Grupa Zamiejscowa w Radomiu stacjonująca na terenie cywilnego portu lotniczego w Radomiu. Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Lesznowoli jest komórką organizacyjną Placówki Straży Granicznej w Lesznowoli. Jest ośrodkiem o profilu rodzinnym, w którym może przebywać jednocześnie 160 osób.¹²

Gmina Grójec zaangażowana jest w program Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności realizowany przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce pod nazwą **"Działaj Lokalnie"**. Jego celem jest aktywizowanie lokalnych społeczności wokół różnych celów o charakterze dobra wspólnego. Realizacji Programu służy organizowanie konkursów grantowych, w ramach których wspierane są projekty inicjujące współpracę mieszkańców z małych miejscowości. Poprzez Program „Działaj Lokalnie” wspierani są mieszkańcy, którzy chcą wspólnie działać na rzecz swojej społeczności. Na terenie powiatu grójeckiego (w gminach: Warka, Grójec, Jasieniec, Chynów, Goszczyn) za realizację programu odpowiada Stowarzyszenie W.A.R.K.A. - Ośrodek Działaj Lokalnie. Dotacje mogą być przyznawane dzięki wsparciu finansowemu Gminy Warka, Gminy Chynów, Gminy Jasieniec, Gminy Goszczyn, Gminy Grójec, Powiatu Grójeckiego oraz mieszkańców przekazujących 1% podatku.

¹⁰ Rozporządzenia Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 r. zmieniającego załączniki do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS)

¹¹ <https://criwwre.wp.mil.pl/pl/pages/historia-2018-02-19-f/>

¹² <https://www.nadwislanski.strazgraniczna.pl/wis/placowki/psg-w-lesznowoli/11475,Placowka-Strazy-Granicznej-w-Lesznowoli.html>

Gmina Grójec współpracuje z czterema **miastami partnerskimi**:

- Spišská Nová Ves (Słowacja),
- Strumica (Macedonia),
- Canosa di Puglia (Włochy),
- Gorki (Białoruś).

Ze względu na epidemię koronawirusa w minionych latach współpraca to zastała w znacznej mierze ograniczona.

CZĘŚĆ 3: WYMIAR SPOŁECZNY

3.1 Demografia

W 2020 r. w Gminie Grójec mieszkały 25.882 osoby, co stanowiło 26,4% ogółu mieszkańców powiatu grójeckiego. Gmina jest zatem zdecydowanie największą jednostką pod względem liczby mieszkańców w powiecie. Analiza zmiany liczby mieszkańców na przestrzeni lat 2016-2020 wskazuje wzrost o 338 osób, co stanowi 1,3%. Należy podkreślić, że w tym samym okresie liczba mieszkańców powiatu spadła o 0,6%, a wśród pozostałych gmin, jedynie Chynów i Pniewy odnotowały dodatni wskaźnik.

Tabela 13: Zmiana liczby ludności w powiecie grójeckim i gminach w latach 2016-2020

JST	2016	2017	2018	2019	2020	Udział w 2020 r.	Zmiana 2016-2020
Powiat grójecki	98 559	98 701	98 451	98 311	97 979	100%	99,4%
Grójec	25 544	25 654	25 704	25 855	25 882	26,4%	101,3%
Belsk Duży	6 561	6 561	6 515	6 475	6 440	6,6%	98,2%
Błędów	7 597	7 553	7 461	7 415	7 357	7,5%	96,8%
Chynów	9 818	9 863	9 858	9 846	9 853	10,1%	100,4%
Goszczyn	2 992	2 976	2 970	2 971	2 942	3,0%	98,3%
Jasieniec	5 381	5 371	5 369	5 376	5 356	5,5%	99,5%
Mogielnica	8 773	8 802	8 744	8 682	8 579	8,8%	97,8%
Nowe Miasto nad Pilicą	7 904	7 863	7 766	7 668	7 615	7,8%	96,3%
Pniewy	4 750	4 789	4 805	4 797	4 788	4,9%	100,8%
Warka	19 239	19 269	19 259	19 226	19 167	19,6%	99,6%

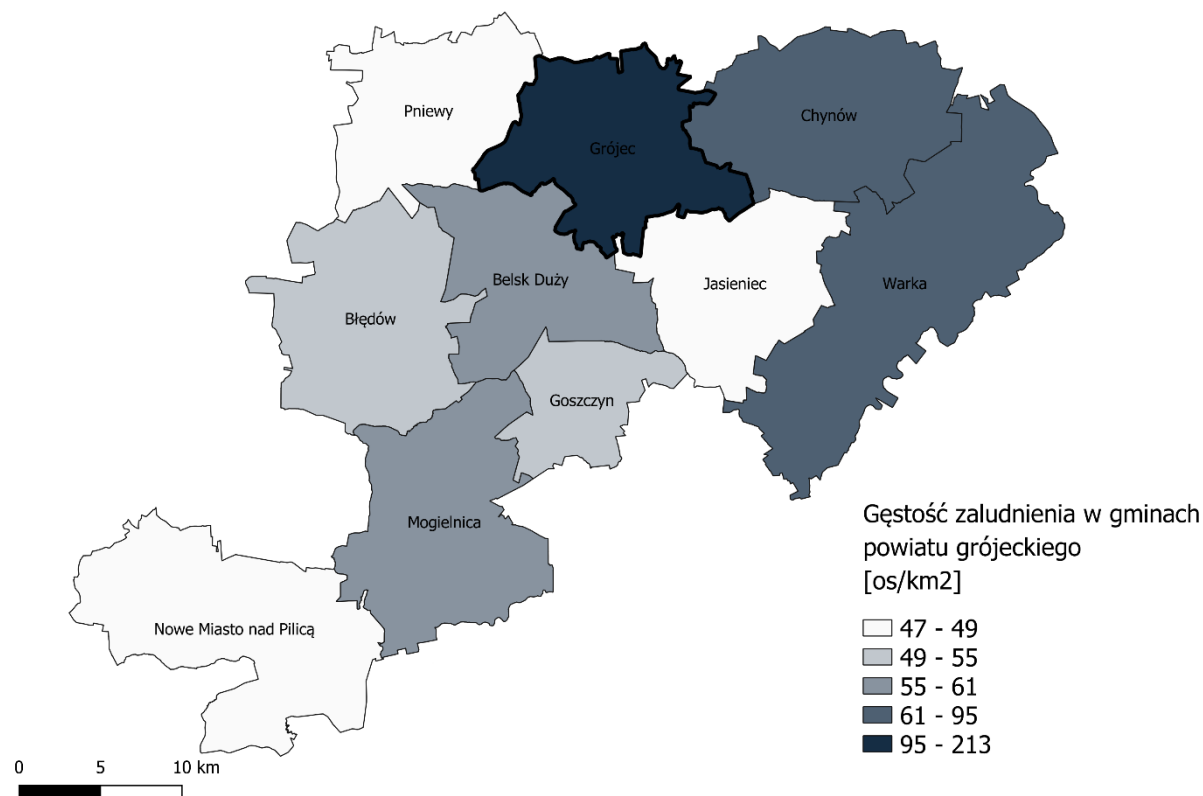
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Obserwowany na terenie powiatu grójeckiego trend demograficzny związany jest z bliskością dużego ośrodka miejskiego jakim jest Warszawa i procesem tzw. „drenażu mózgow”, czyli odpływem dobrze wykształconych osób młodych w poszukiwaniu lepiej płatnej pracy. Istotnym elementem jest także dobra komunikacja z centralnym ośrodkiem rozumiana zarówno jako odpowiednia sieć drogowa, ale także sprawny zbiorowy transport publiczny.

W tym kontekście dodatni wskaźnik zmiany liczby ludności oznacza, że Grójec stanowi atrakcyjne miejsce życia dla mieszkańców sąsiednich gmin, którzy oczekują łatwego dostępu do podstawowych usług, wygodnej komunikacji z Warszawą, ale jednocześnie cenią sobie mieszkanie w mniejszym ośrodku miejskim.

Średnia gęstość zaludnienia na terenie Gminy w 2020 r. wynosiła 213 osób na km² i była najwyższa w powiecie, znacznie przekraczając średnią wynoszącą 77 osób na km².

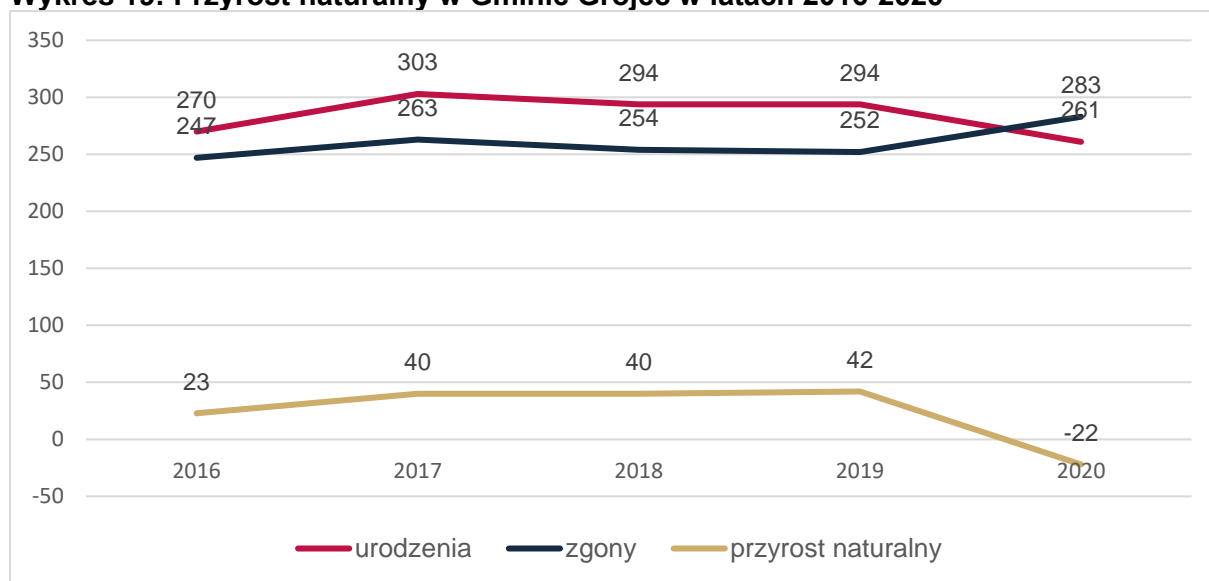
Rysunek 21: Gęstość zaludnienia w gminach powiatu grójeckiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zachodzące w Gminie procesy demograficzne uzależnione są od przyrostu naturalnego oraz salda migracji.

Wykres 19: Przyrost naturalny w Gminie Grójec w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

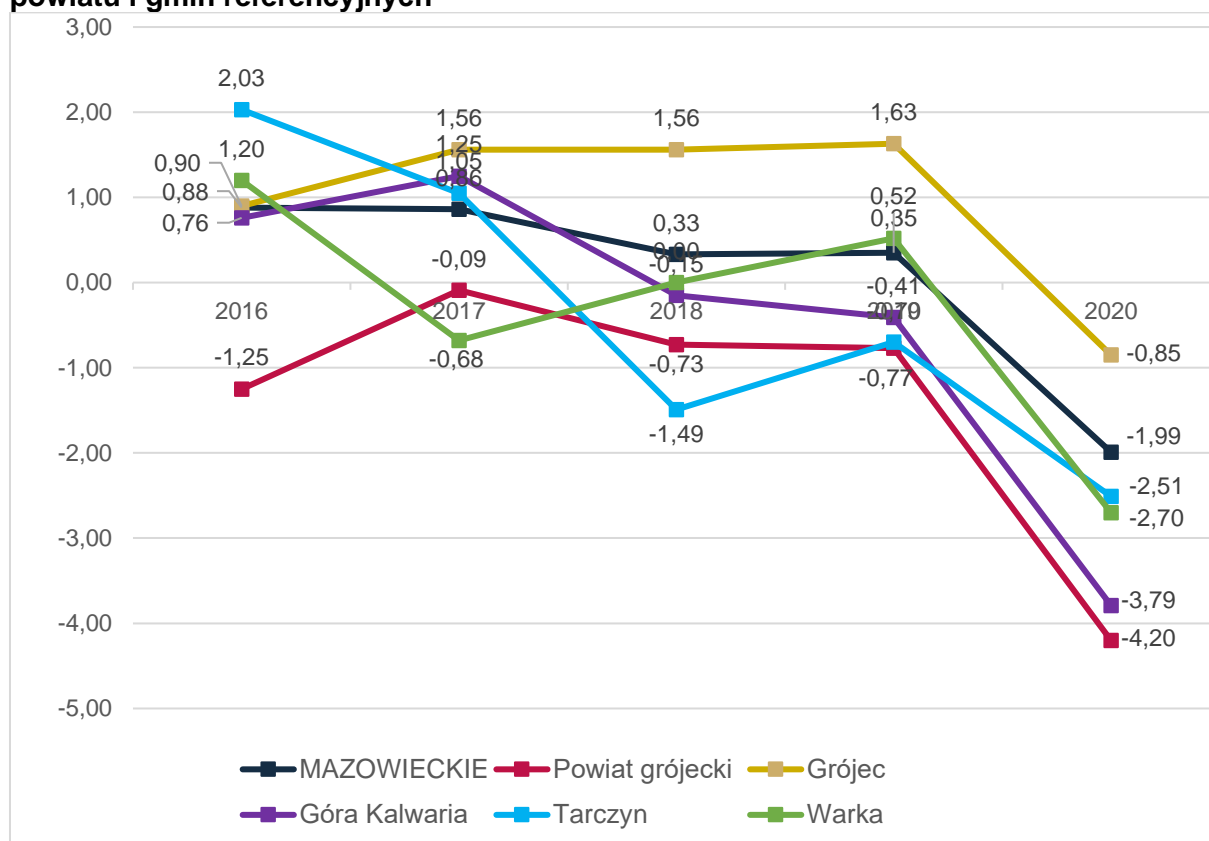
W latach 2016-2019 przyrost naturalny w Gminie Grójec kształtował się na stabilnym dodatnim poziomie ok. 40, przy rocznej liczbie urodzeń oscylującej na granicy 300, a zgonów nieznacznie przekraczającej 250. Sytuacja uległa pogorszeniu w roku 2020, w którym po raz

pierwszy przyrost naturalny spadł poniżej zera w związku z wzrostem liczby zgonów o 31 i spadkiem urodzeń o 11. Należy zakładać, że taka sytuacja jest efektem epidemii koronawirusa, która spowodowała dodatkowe zgony. W kolejnych latach, dzięki akcji szczepień, przyrost powinien wrócić do wartości dodatnich. Należy jednak monitorować sytuację w Gminie.

Na tle województwa mazowieckiego, powiatu grójeckiego oraz gmin referencyjnych w badanym okresie Gmina Grójec charakteryzuje się najkorzystniejszą sytuacją odnotowując do 2019 r. dodatni przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców przekraczający wartość 1,5.

Wykres 20: Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w Gminie Grójec na tle województwa, powiatu i gmin referencyjnych

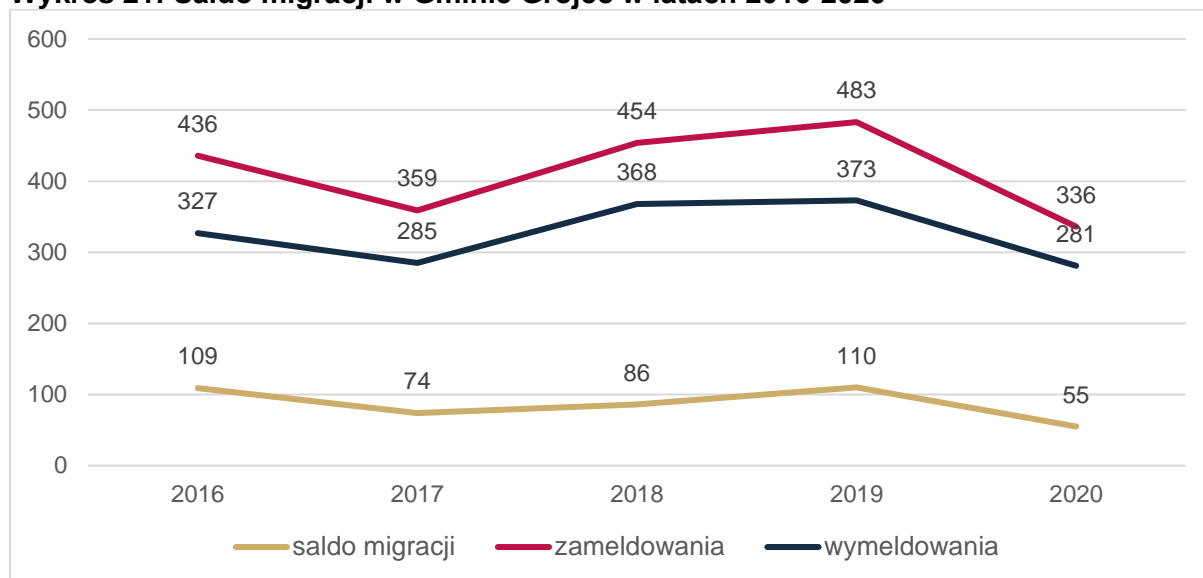

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2019 r. przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców w Gminie Grójec wyniósł 1,63, przy średniej dla województwa mazowieckiego 0,35, a dla powiatu grójeckiego -0,77. We wszystkich analizowanych jednostkach 2020 r. nastąpił gwałtowny spadek przyrostu naturalnego związany ze wzrostem liczby zgonów wywołanych najprawdopodobniej skutkami epidemii koronawirusa.

Drugim czynnikiem wpływającym na liczbę mieszkańców w gminie jest saldo migracji, czyli różnica między zameldowaniami i wymeldowaniami.

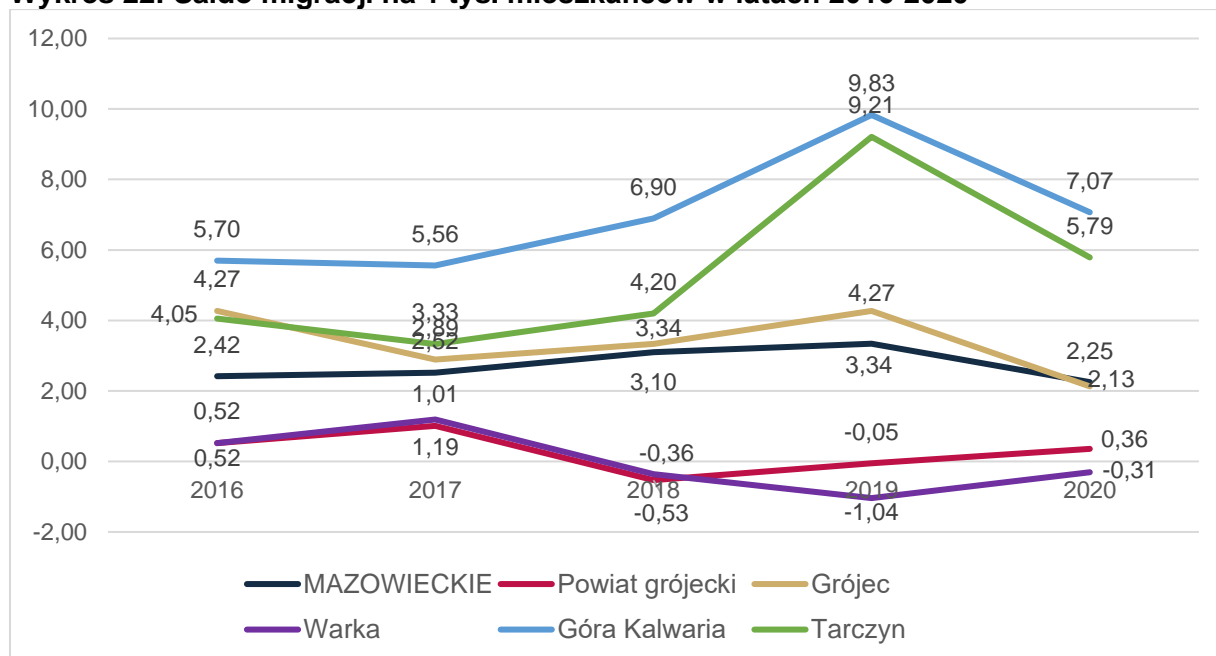
Wykres 21: Saldo migracji w Gminie Grójec w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Saldo migracji w badanym okresie w Gminie Grójec jest dodatnie, choć wykazuje zmienną tendencję. Od 2017 do 2019 r. rosło, aby w 2020 r. spaść o 50%. Może być to związane z ograniczeniem możliwości przemieszczania się w związku z epidemią koronawirusa, co sugeruje spadek zarówno zameldowań, jak i wymeldowań. Innym powodem takiej sytuacji może być wystąpienie Gminy ze Związku Międzygminnego „Natura” i zmianą systemu opłat za odbiór odpadów, który spowodował, że niektórzy mieszkańcy dokonali korekt liczby zameldowanych osób.

Wykres 22: Saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w latach 2016-2020

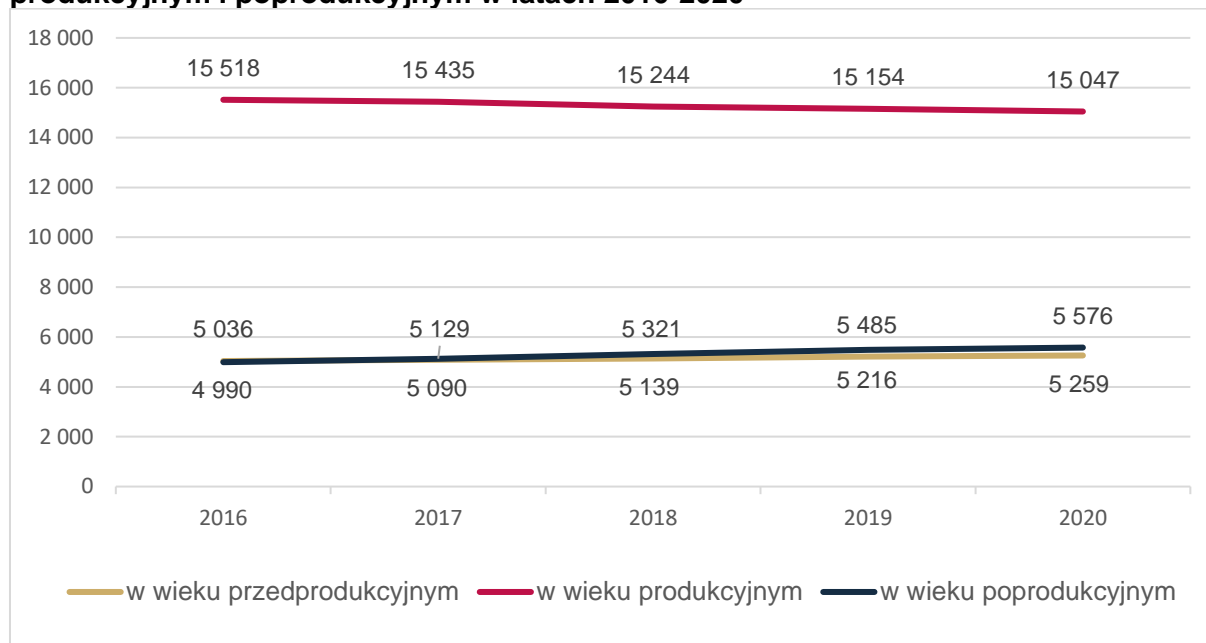
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W badanym okresie na tle województwa mazowieckiego i powiatu grójeckiego Gmina Grójec ma korzystniejsze saldo migracji na 1 tys. mieszkańców. W 2020 r. wskaźnik ten (2,13) spadł do poziomu średniego dla województwa (2,25), ale nadal jest zdecydowanie powyżej średniej dla powiatu grójeckiego (0,36). Gminy referencyjne: Góra Kalwaria (7,07) oraz Tarczyn (5,79)

mają zdecydowanie lepsze saldo migracji na 1 tys. mieszkańców, co może być jednak związane z położeniem bliżej Warszawy i procesem suburbanizacji (przenoszenia się mieszkańców dużych aglomeracji poza główny ośrodek miejski). Potwierdzeniem tej diagnozy może być ujemne saldo Gminy Warka (-0,31).

Na poniższym wykresie przedstawiona została struktura ludności w Gminie Grójec, poprzez graficzne zestawienie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2016-2020.

Wykres 23: Struktura ludności w Gminie Grójec - osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Widać tutaj stały wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym oraz nieco wolniejszy w wieku przedprodukcyjnym. Doprowadziło to do sytuacji, w której liczba seniorów jest wyższa niż liczba dzieci i młodzieży. Można spodziewać się, iż trend ten będzie postępował, co skutkuje zmieniającym się zapotrzebowaniem na usługi oraz wymaga dostosowania ich do potrzeb seniorów. Należy także odnotować spadek liczby osób w wieku produkcyjnym.

Istotnym wskaźnikiem obrazującym sytuację demograficzną jest procent mieszkańców w wieku kreatywnym, czyli ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem, stanowiąca główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego w Gminie.

Tabela 14: Wskaźniki demograficzne dla Gminy Grójec w 2016 i 2020 roku

JST	Ludność w wieku kreatywnym ¹ (%)			Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi ² (%)		
	2016	2020	dynamika	2016	2020	dynamika
Województwo mazowieckie	15,4	13,3	86%	24,8	28,6	115%
Powiat grójecki	14,5	13,3	92%	23,7	27,9	118%
Grójec	14,2	12,0	85%	22,4	27,7	124%

¹ Ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem

² Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym

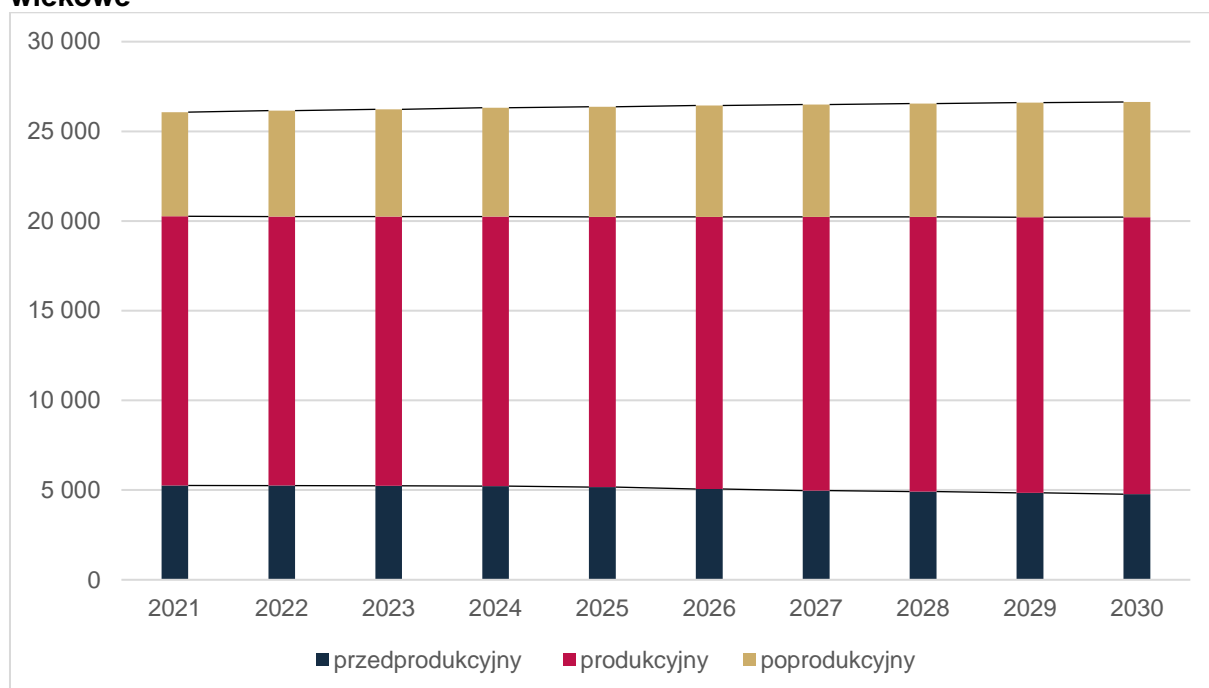
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak pokazują dane przedstawione w powyższej tabeli w okresie od 2016 do 2020 r. w Gminie Grójec spadł odsetek osób w wieku kreatywnym (o 15 %), co może mieć negatywny wpływ na rozwój gospodarczy Gminy, ponieważ wiąże się to między innymi z odpływem ludzi najbardziej aktywnych zawodowo. Znajduje to potwierdzenie w analizie struktury wiekowej mieszkańców. W tym samym okresie w województwie mazowieckim (-14%) oraz całym powiecie grójeckim (-8%) również spadała liczba osób w wieku kreatywnym, ale, zwłaszcza w powiecie, spadek ten nie był tak duży. Taki trend jest sygnałem dla władz Gminy do podjęcia działań zmierzających do zachęcenia młodych osób do pozostawiania w Gminie poprzez zapewnienie odpowiedniego dostępu do najważniejszych usług, rozszerzenie oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego oraz poprawę warunków życia.

Odnosząc się do struktury ludności, konieczne jest przeanalizowanie wskaźnika senioralnego obciążenia demograficznego. W Gminie Grójec obserwuje się stopniowe starzenie się społeczeństwa. Jest to sytuacja typowa dla wielu gmin w kraju. Wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego przedstawia ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. W 2020 roku wskaźnik ten był nieco niższy w Gminie (27,7) niż w powiecie (27,9) i województwie (28,6). Niepokoić może natomiast dynamika wzrostu, która wyniosła 124% i była wyższa niż w województwie i powiecie. Świadczy to o szybko rosnącej liczbie seniorów, co powoduje konieczność zapewnienia im odpowiedniej opieki oraz dostosowania infrastruktury i systemu usług społecznych.

Jak pokazuje prognoza opracowana przez Główny Urząd Statystyczny („Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030”) w oparciu o długoterminowe założenia „Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050” oraz „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050” liczba mieszkańców Gminy Grójec do roku 2030 będzie wolno, ale stabilnie rosła.

Wykres 24: Prognoza liczby ludności Gminy Grójec do 2030 r. z odziałem na grupy wiekowe

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030, GUS

Prognozy wskazują jednak dalszy wzrost liczby osób starszych (w wieku poprodukcyjnym) przy jednoczesnym spadku liczby osób młodych, co potwierdza postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

Jest to sygnał, aby już teraz przygotować odpowiednią infrastrukturę oraz ofertę dla osób starszych, która nie tylko zapewni im opiekę, ale także utrzyma ich aktywność.

3.2 Opieka żłobkowa i przedszkolna

Do form opieki nad dziećmi do lat 3 zalicza się żłobki oraz kluby dziecięce. Na terenie Gminy Grójec nie funkcjonują publiczne placówki tego typu. Gmina w 2020 r. przeprowadziła postępowanie w trybie przetargu nieograniczonego na opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na budowę Żłobka Publicznego przy ul. Okrężnej 1 w Grójcu. W celu realizacji projektu dokonano zmiany zapisów Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego, a w styczniu 2021 r. złożono wnioski na pozwolenie na budowę. Nowa placówka ma powstać w 2022 r.

Według rejestru Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej na terenie Gminy Grójec w 2021 r. funkcjonowało 7 niepublicznych placówek opieki dla dzieci w wieku do 3 lat (3 żłobki i 4 kluby dziecięce), z czego 5 na terenie Miasta Grójec. W sumie wszystkie placówki oferowały 117 miejsc.

Tabela 15: Placówki opieki nad dziećmi w wieku 0-3 lata na terenie Gminy Grójec

L.p.	Nazwa placówki	Typ	Adres	Liczba miejsc
1.	Niepubliczne Językowe Przedszkole "Bajka" - żłobek	żłobek	ul. Relaksowa 8, Grójec	11
2.	Baśniowy Pałacyk - Żłobek	żłobek	ul. Józefa Piłsudskiego 100b,	20

DIAGNOZA

			Grójec	
3.	Kochane Urwisy II	klub dziecięcy	ul. Orzeszkowej 31, Grójec	18
4.	Klub Dziecięcy „Wesołe Żabki”	klub dziecięcy	ul. Zbyszewska 1C, Grójec	15
5.	Kochane Urwisy	klub dziecięcy	ul. Orzeszkowej 31, Grójec	22
6.	Kochane Urwisy	klub dziecięcy	Marianów 19M	16
7.	Niepubliczny Żłobek Mała Antonówka	żłobek	Janówek 27e	15

Źródło: <https://empatia.mpips.gov.pl/dla-swiadzeniobiorcow/rodzina/d3/rejestr-zlobkow-i-klubow>

Dzieci powyżej 3 roku życia mają możliwość uczęszczania do **przedszkoli publicznych** i oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Na terenie Gminy funkcjonują 3 przedszkola publiczne, dla których organem prowadzącym jest Gmina:

- Publiczne Przedszkole Nr 1 w Grójcu,
- Publiczne Przedszkole Nr 2 w Grójcu,
- Publiczne Przedszkole Nr 4 w Grójcu.

Ponadto w Gminie działają 3 niepubliczne punkty przedszkolne i 4 niepubliczne przedszkola oraz Publiczne Przedszkole prowadzone przez Zgromadzenie Córek Maryi Niepokalanej, dla którego organem prowadzącym jest z Zgromadzenie Córek Maryi Niepokalanej.

Tabela 16: Publiczne i niepubliczne placówki przedszkolne na terenie Gminy Grójec (stan na 30.09.2020 r.)

Lp.	Nazwa przedszkola/oddziału/punktu przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy
Przedszkola publiczne				
1.	Publiczne Przedszkole nr 1	238	10	23,8
2.	Publiczne Przedszkole nr 2	177	7	25,3
3.	Publiczne Przedszkole nr 4	217	9	24,1
Przedszkola niepubliczne				
1.	Niepubliczny Punkt Przedszkolny TUPTUŚ	13	1	13,0
2.	Niepubliczne Przedszkole BAJKA	60	4	15,0
3.	Niepubliczne Przedszkole BAŚNIOWY PAŁACYK	60	4	15,0
4.	Publiczne Przedszkole prowadzone przez ZCMN	149	6	24,8
5.	Niepubliczny Punkt Przedszkolny TĘCZOWY DOMEK	11	1	11,0
6.	Niepubliczne Przedszkole MAŁA ANTONÓWKA	7	1	7,0
7.	Punkt Przedszkolny TAKIE MALUTKIE	11	1	11,0

Źródło: Raport o stanie Gminy Grójec za 2020 r.

Jak wskazują powyższe dane średnia liczba dzieci w oddziałach w przedszkolach publicznych (24,4) jest prawie dwukrotnie wyższa, niż w placówkach niepublicznych (13,8). Może to wskazywać na konieczność rozbudowy placówek publicznych w celu zmniejszenia grup, co z pewnością wpłynie na poprawę warunków opieki.

DIAGNOZA

Uzupełnieniem oferty sieci przedszkoli są oddziały przedszkolne prowadzone przy szkołach podstawowych. W roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało do nich 267 dzieci:

Tabela 17: Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych prowadzonych przez publiczne szkoły podstawowe na terenie Gminy Grójec w roku szkolnym 2020/2021

Placówka	Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Gabriela Narutowicza w Grójcu	0
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2 im. Józefa Wybickiego w Grójcu	137
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3 im. Księdza Piotra Skargi w Grójcu	11
Publiczna Szkoła Podstawowa im. gen. bryg Jana Kowalewskiego w Bikówku	44
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Częstoniewie	27
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Bajkopisarzy Świata w Lesznowoli	48
Razem	267

Źródło: Raport o stanie Gminy Grójec za 2020 r.

Dane dotyczące upowszechnienia opieki przedszkolnej na terenie Gminy Grójec z lat 2016-2020 udostępnione przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że wskaźnik ten wzrastał do roku 2018 (z poziomu 94,3% do 103,9%), ale w 2019 r. lekko spadł do 101,9%.

Zdecydowanie większy spadek w 2020 r. odnotowano w liczbie dzieci spoza Gminy w placówkach Gminy Grójec, niż dzieci z Gminy Grójec uczęszczających do przedszkoli na terenie innych gmin.

Tabela 18: Upowszechnienie edukacji przedszkolnej na terenie Gminy Grójec

Wskaźnik	2016	2017	2018	2019	2020
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym [%]	94,3	99,4	103,9	101,9	bd.
Liczba dzieci z terenu gminy w przedszkolach na terenie innych gmin [os.]	21	18	17	23	22
Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie gminy [os.]	47	43	47	43	33
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym [zł]	735,68	738,76	768,41	841,66	948,61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane Urzędu Gminy wskazują, że w 2020 r. 22 dzieci z terenu Gminy Grójec uczęszczało do przedszkoli na terenie innych gmin, natomiast 33 dzieci z terenu innych gmin chodziło do przedszkoli na terenie Gminy Grójec.

Powyższe dane sugerują, że oferta przedszkoli z Gminy Grójec jest atrakcyjna dla rodziców spoza Gminy, dla których wygodniej jest pozostawiać dzieci w placówkach blisko miejsca pracy. Dla władz Gminy oznacza to jednak, że zmuszone są przygotować większą ilość miejsc w przedszkolach niż wynikałoby to z liczby dzieci w Gminie.

W badanym okresie zwiększył się miesięczny koszt utrzymania dziecka w przedszkolach gminnych. W 2020 roku kwota ta wynosiła 960,89 zł i była o 222,13 zł większa niż w 2016 r. (wzrost o 30%)

3.3 Edukacja

Gmina Grójec jest organem prowadzącym dla sześciu **publicznych szkół podstawowych**, 3 zlokalizowanych w Mieście Grójec i trzech na terenach wiejskich:

- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Gabriela Narutowicza w Grójcu,
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2 im. Józefa Wybickiego w Grójcu,
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3 im. Księdza Piotra Skargi w Grójcu,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. gen. bryg Jana Kowalewskiego w Bikówku,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Częstoniewie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Bajkopisarzy Świata w Lesznowoli.

Ponadto w Gminie działa Niepubliczna Zaoczna Szkoła Podstawowa dla Dorosłych w Grójcu.

Tabela 19: Publiczne szkoły podstawowe na terenie Gminy Grójec

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba nauczycieli	Średnia liczba uczniów na nauczyciela
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1	1068	47	22,7	107	9,98
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2	929	41	22,7	104	8,93
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3	220	10	22,0	30	7,33
Publiczna Szkoła Podstawowa w Bikówku	154	10	15,4	25	6,16
Publiczna Szkoła Podstawowa w Częstoniewie	89	10	8,9	26	3,42
Publiczna Szkoła Podstawowa w Lesznowoli	274	13	21,1	27	10,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Grójec za 2020 r. oraz danych Urzędu Gminy i Miasta Grójec

Największą placówką w Gminie jest PSP nr 1, do której w roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało 1.068 dzieci. Największą szkołą poza Miastem Grójec jest PSP w Lesznowoli, do której uczęszczało 274 dzieci.

Średnia wielkość oddziału w grójeckich szkołach podstawowych wynosi 18,8 ucznia, a wskaźnik ten jest najwyższy w PSP nr 1 i nr 2 (po 22,7) oraz PSP nr 3 (22,0). Z kolei najmniej dzieci liczą oddziały w szkołach wiejskich w Bikówku (15,4) oraz Częstoniewie (8,9). Generalnie należy podkreślić, że w szkołach w Mieście klasy są zdecydowanie liczniejsze.

Tabela 20: Kadra nauczycielska w publicznych szkołach podstawowych

Nazwa szkoły	Nauczyciel stażysta	Nauczyciel kontraktowy	Nauczyciel mianowany	Nauczyciel dyplomowany
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1	3	29	20	55
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2		26	24	54

DIAGNOZA

Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3	1	10	5	14
Publiczna Szkoła Podstawowa w Bikówku		8	5	12
Publiczna Szkoła Podstawowa w Częstoniewie	2	3	9	12
Publiczna Szkoła Podstawowa w Lesznowoli	1	7	2	17

Źródło: Raport o stanie Gminy Grójec za 2020 r.

Kadra nauczycielska w szkołach podstawowych na terenie Gminy Grójec posiada w większości wysokie kwalifikacje. Odsetek nauczycieli dyplomowanych w poszczególnych placówkach waha się od 46% (PSP Częstoniew) do 63% (PSP Lesznowola).

Analizując liczbę uczniów przypadających na jednego nauczyciela w 2020 r. średnia dla szkół w Gminie Grójec wynosi 7,7. Wskaźnik ten najwyższy jest w PSP Lesznowola (10,15) oraz PSP nr 1 (9,98), a najniższy w PSP Częstoniew (3,42) i PSP Bikówek (6,16). W tym obszarze również widać, że szkoły na terenie Miasta Grójec (z wyjątkiem PSP Lesznowola) charakteryzują się większą liczbą dzieci na jednego nauczyciela, co może wskazywać na konieczność zwiększenia ilości kadry dydaktycznej w celu poprawy jakości nauczania.

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki na tle kraju i Unii Europejskiej należy podkreślić, że zgodnie z danymi EUROSTAT są one lepsze niż średnie w Polsce (9,6 w 2019 r.) z wyjątkiem PSP nr 1 i PSP w Lesznowoli i zdecydowanie korzystniejsze niż średnia dla UE (13,5)¹³.

W poniższej tabeli przedstawiony został stan **bazy dydaktycznej** w szkołach podstawowych na terenie Gminy Grójec.

Tabela 21: Baza dydaktyczna szkół podstawowych na terenie Gminy Grójec

	PSP Nr 1	PSP Nr 2	PSP Nr 3	PSP Bikówek	PSP Częstoniew	PSP Lesznowola
Liczba sal lekcyjnych (szt.)	36	44	13	9	10	9
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych (np. sala gimnastyczna - dobry/do remontu)	sala gimnastyczna (do remontu); boisko ORLIK	2 boiska uniwersalne/wielozadaniowe bez homologacji. Do dyspozycji szkoły są też obiekty GOS Grójec (hala sportowa, kompleks boisk, kryta pływalnia)	sala gimnastyczna niewymiarowa, niespełniająca wymagań	sala gimnastyczna - do remontu; boisko wielofunkcyjne (do remontu)	sala gimnastyczna (do remontu)	sala gimnastyczna (do remontu)
Pracownie językowe	tak	tak	nie	tak	nie	nie
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne	klasa dwujęzyczna*	klasa sportowa	nie	nie	nie	nie

¹³ Ratio of pupils and students to teachers and academic staff by education level and programme orientation, EUROSTAT Data Browser, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EDUC_UOE_PERP04__custom_1237257/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=c2b8c00f-8c54-40f1-867e-7f3ed2d57eeb

DIAGNOZA

Komputery do użytku uczniów (szt.)	58	52	20	18	10	30
Projektory multimedialne (szt.)	23	6	6	2	2	10
Kamery - monitoring szkolny	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Szafki dla każdego ucznia	nie	tak	tak (40% dzieci korzysta z szafek)	tak	tak	tak
Świetlice (godziny otwarcia)	tak (6.30 - 17.30)	tak (7.00 - 17.00)	tak (11.00 - 16.00)	tak (pn. 7:30 – 9:30, wt. – pt. 7:00 – 8:00, pn. – pt. 12.30 - 15.30)	tak (11.30 - 15.30)	tak (7:30 - 16.20)
Parkingi dla kadry / rodziców	kadra - tak; rodzice - nie	kadra - tak; rodzice - nie	nie	tak	tak	nie
Gabinet pielęgniarki / stomatologiczny	gabinet pielęgniarki - tak; gabinet stomatologiczny - Nie	gabinet pielęgniarki - tak; gabinet stomatologiczny - y - nie	nie	tak	nie	nie

*klasa dwujęzyczna od roku szkolnego 2021/2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Urzędu Gminy i Miasta Grójec

Szkoły w Gminie Grójec dysponują różną liczbą sal w zależności od warunków lokalowych. Największe zasoby posiada PSP nr 2 (50) oraz PSP nr 1 (36). Najmniejsze są placówki w Bikówku i Lesznowoli (po 9).

Analizując wskaźnik zmianowości, a więc stosunek liczby oddziałów do liczby dostępnych sal dydaktycznych, który określa konieczność wprowadzania w szkołach zmianowego systemu nauczania (przedpołudniowy i popołudniowy) najlepiej sytuacja kształtuje się w PSP nr 3 (0,77) oraz PSP nr 2 (0,77), a najgorzej w PSP w Lesznowoli (1,44) oraz PSP nr 1 (1,31). Należy zatem rozważyć dostosowanie sieci obwodów szkolnych, aby odciążyć te placówki, gdzie wskaźnik zmianowości zbliża się do 2.

Wszystkie szkoły dysponują salami gimnastycznymi, jednak wymagają one remontu (za wyjątkiem PSP nr 2).

Jedynie szkoły PSP nr 1 i PSP nr 2 posiadają pracownie językowe, ale tylko PSP nr 1 prowadzi klasę dwujęzyczną.

PSP nr 1 (58 szt.), nr 2 (52 szt.) oraz PSP w Lesznowoli (30 szt.) posiadają najwięcej komputerów, a najmniej PSP w Częstoniewie (10 szt.). Przy czym PSP w Częstoniewie nie posiada sali komputerowej. Jednak w przeliczeniu na 1 ucznia w PSP nr 1 jeden komputer przypada na ponad 18 uczniów, przy średniej dla Gminy 10,6 (najlepiej sytuacja wygląda w PSP w Bikówku i Częstoniewie – ok. 6 uczniów na jeden komputer). Zdecydowanie słabiej wygląda kwestia wyposażenia w rzutniki. Tutaj największą ilość posiada PSP nr 1 (23 szt.), pozostałe placówki nie dysponują takim sprzętem w ilości przekraczającym 10 szt., co z pewnością wymaga poprawy, aby uczniowie mogli w pełni korzystać z nowoczesnych, multimedialnych metod przekazywania wiedzy. Biorąc pod uwagę liczbę sal zdecydowanie najgorzej wypada PSP nr 2, gdzie jeden rzutnik przypada na ponad 7 sal.

Wszystkie szkoły posiadają monitoring, co wpływa na zwiększenie bezpieczeństwa.

Świetlice szkolne umożliwiają dzieciom pozostawanie w szkole przed lub po lekcjach w sytuacji, gdy rodzice, ze względu na prace, nie mogą sprawować nad nimi opieki. Najdłużej otwarte są świetlice w PSP nr 1, nr 2 i w Lesznowoli. Z kolei w PSP nr 3 oraz w Bikówku i Częstoniewie świetlice otwarte są dopiero po 11:00, co zapewne związane jest z faktem, że dzieci rozpoczynają zajęcia od rana i w tych godzinach nie potrzebują dodatkowej opieki.

W PSP nr 1 oraz 2 funkcjonują gabinety pielęgniarki, które zapewniają podstawową opiekę zdrowotną dla uczniów.

Należy jednak podkreślić, że szkoły w Grójcu wymagają pilnej odnowy infrastruktury. Gmina planuje rozbudowę PSP nr 1 (budowa hali sportowej i stołówki), PSP w Lesznowoli (budowa sali gimnastycznej i sal dydaktycznych) oraz termomodernizację wszystkich budynków.

Wskaźnikiem określającym jakość nauczania w szkołach podstawowych są **wyniki egzaminów ósmoklasisty**.

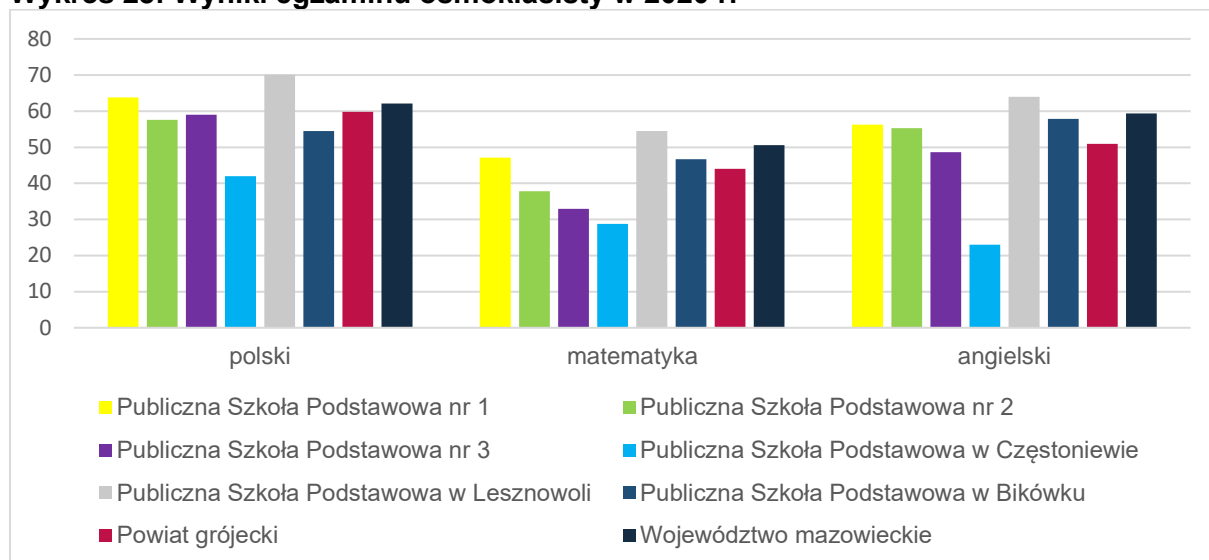
Tabela 22: Wyniki egzaminów ósmoklasisty w szkołach Gminy Grójec na tle powiatu i województwa

Szkoła	2019			2020			2021		
	polski	matematyka	angielski	polski	matematyka	angielski	polski	matematyka	angielski
PSP nr 1	69	55	71	64	47	56	60	51	73
PSP nr 2	62	46	71	58	38	55	57	46	75
PSP nr 3	53	31	49	59	33	49	53	34	62
PSP w Częstoniewie	62	44	53	42	29	23			
PSP w Lesznowoli	74	54	79	70	55	64	65	59	83
PSP w Bikówku	61	49	59	54	47	58			
Powiat grójecki	64	46	59	60	44	51	59	46	65
Województwo mazowieckie	67	50	64	62	51	59	64	52	71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, <https://bip.oke.waw.pl>

Analiza średnich wyników z egzaminu ósmoklasisty z lat 2019-2021 wskazuje, że najlepsze wyniki (powyżej średniej dla powiatu i województwa) osiągnęli uczniowie PSP w Lesznowoli, PSP nr 1 oraz nr 2. Najsłabsze wyniki uzyskiwali z kolei uczniowie PSP w Częstoniewie.

Wykres 25: Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, <https://bip.oke.waw.pl>

Szczegółowa analiza wyników egzaminu ósmoklasisty z 2020 r. z poszczególnych przedmiotów wskazuje, że z języka polskiego wyniki ponad średnią powiatu grójeckiego (60%) oraz województwa mazowieckiego (62%) osiągnęli uczniowie z PSP w Lesznowoli (70%) i PSP nr 1 (64%). Tak samo sytuacja wygląda w przypadku wyników egzaminu z matematyki: średnia powiatu to 44%, województwa to 51%, natomiast PSP w Lesznowoli osiągnęła 55%, a PSP nr 1 i PSP w Bikówku po 47%. Z kolei średni wynik z języka angielskiego dla powiatu to 51%, a dla województwa – 59%. W tym przedmiocie najlepsze rezultaty osiągnęły PSP w Lesznowoli (64%), w Bikówku (58%) oraz PSP nr 1 (56%).

Na tej podstawie można stwierdzić, że najwyższy poziom nauczania we wszystkich przedmiotach jest w PSP w Lesznowoli oraz PSP nr 1. Wyniki poniżej średniej powiatu i Gminy osiągają uczniowie z PSP w Częstoniewie oraz PSP nr 3.

Wydatki na oświatę i wychowanie (dział 801) w budżecie Gminy stanowiły średnio w okresie 2016-2020 ok. 32,4%. Wydatki te ciągle rosną: od 32.209.708,70 zł w 2016 r. do 40.759.183,06 zł w 2020 r. (wzrost o ponad 26%). Jednocześnie subwencja oświatowa w badanym okresie mimo wzrostu z 16.165.083,00 zł w 2016 r. do 20.932.704,00 zł w 2020 r. pokrywa ok. 50% kosztów.

3.4 Ochrona zdrowia

Zgodnie z ustawą do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty między innymi w zakresie ochrony zdrowia. Jak wskazują dane Głównego Urzędu Statystycznego w 2020 r. na terenie Gminy Grójec działało 16 **przychodni** świadczących ambulatoryjną opiekę zdrowotną (wzrost o 2 od 2016 r.). W całym powiecie grójeckim działają 43 przychodnie, zatem placówki w Grójcu stanowią ok. 37% ogólnej liczby.

Tabela 23: Liczba przychodni ogółem oraz na 10 tys. mieszkańców

JST	przychodnie na 10 tys. ludności				
	2016	2017	2018	2019	2020
Grójec	5	5	5	6	6
Warka	4	5	5	4	4
Góra Kalwaria	5	5	5	5	4
Tarczyn	1	1	1	2	1
Powiat grójecki	4	4	4	4	4
Województwo mazowieckie	5	6	6	6	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średnia liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców w Gminie Grójec w 2020 r. wynosiła 6 i była wyższa niż średnia dla powiatu grójeckiego (4) i równa średniej dla województwa mazowieckiego (6). Także przewyższała wskaźniki dla grupy porównawczej: Warki (4), Tarczyna (1) i Góry Kalwarii (4).

Ponadto w Mieście Grójec funkcjonuje zakład opieki zdrowotnej **Powiatowe Centrum Medyczne Sp. z o.o.** w Grójcu. To największy podmiot świadczący usługi medyczne w powiecie grójeckim. Spółka prowadzi m.in. sprywatyzowany szpital samorządowy (dawny SPZOZ - szpital powiatowy). Świadczy zarówno usługi szpitalne, jak i usługi z zakresu rehabilitacji, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, diagnostyki obrazowej, leczenia psychiatrycznego oraz ratownictwa medycznego.

W placówce działa 8 oddziałów służących pomocą wszystkim potrzebującym pacjentom 24 godziny na dobę:

- oddział anestezjologii i intensywnej terapii,
- oddział chirurgii ogólnej,
- oddział chorób wewnętrznych z pododdziałem intensywnej opieki kardiologicznej,
- oddział ginekologiczno-położniczy
- oddział neonatologiczny,
- oddział neurologiczny z pododdziałem udarowym,
- oddział pediatriczny,
- oddział rehabilitacji neurologicznej.

Szpital prowadzi również usługi diagnostyczne oraz poradnie specjalistyczne:

- poradnia chirurgii ogólnej,
- poradnia chirurgii onkologicznej,
- poradnia dermatologiczno – wenerologiczna,
- poradnia gruźlicy i chorób płuc,
- poradnia kardiologiczna,
- poradnia leczenia uzależnień,
- poradnia neurologiczna,
- poradnia okulistyczna,
- poradnia onkologiczna,
- poradnia ortopedii i traumatologii,
- poradnia osteoporozy,
- poradnia otolaryngologiczna,
- poradnia położnictwa i ginekologii,
- testy prenatalne,

- poradnia rehabilitacyjna,
- poradnia reumatologiczna,
- poradnia urologiczna,
- poradnia zdrowia psychicznego,
- zakład rehabilitacji,
- poradnia anestezyjologiczna.

Należy także zwrócić uwagę, że ze względu na bliskość i dobre skomunikowanie z Warszawą, mieszkańcy Gminy Grójec mogą korzystać z bogatej oferty specjalistycznych usług medycznych placówek warszawskich.

W Gminie Grójec działało w 2020 r. 13 **aptek** (dane GUS), co oznacza, że na jedną placówkę przypada ok. 2000 mieszkańców. Zgodnie z uchwałą Rady Powiatu Grójeckiego nr XXXI/204/2020 z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie *ustalenia rozkładu godzin pracy oraz harmonogramu dyżurów aptek ogólnodostępnych w dni powszednie, w niedziele, święta i inne dni wolne od pracy na terenie Powiatu Grójeckiego na 2021 r.* na terenie Gminy Grójec 12 aptek działa w soboty, a 3 także w niedzielę, zatem można przyjąć, że mieszkańcy mają dobry dostęp do leków także w dni wolne od pracy.

3.5 Pomoc społeczna

Gminną jednostką organizacyjną realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej jest **Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grójcu (OPS)** mający swoją siedzibę przy Al. Niepodległości 6a. Ośrodek realizuje zadania z zleczone gminie oraz zadania własne gminy, określone w ustawie z dnia 12 marca 2004 r., które obejmują w szczególności:

- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, pobudzanie społecznej aktywności w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- pracę socjalną, rozumianą jako działalność zawodową, skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi.

Do 2020 r. w Gminie obowiązywała „**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy i Miasta Grójec na lata 2014 – 2020**”, przyjęta uchwałą Rady Miejskiej w Grójcu nr XLIX/375/14 z dnia 17 marca 2014 r. Dokument ten wskazywał jako cel główny ”doskonalenie działań Gminy Grójec w celu poprawy standardu życia mieszkańców oraz zapobieganie występowaniu zjawisk patologicznych i minimalizacji ich skutków”. Obecnie Gmina nie posiada aktualnej strategii.

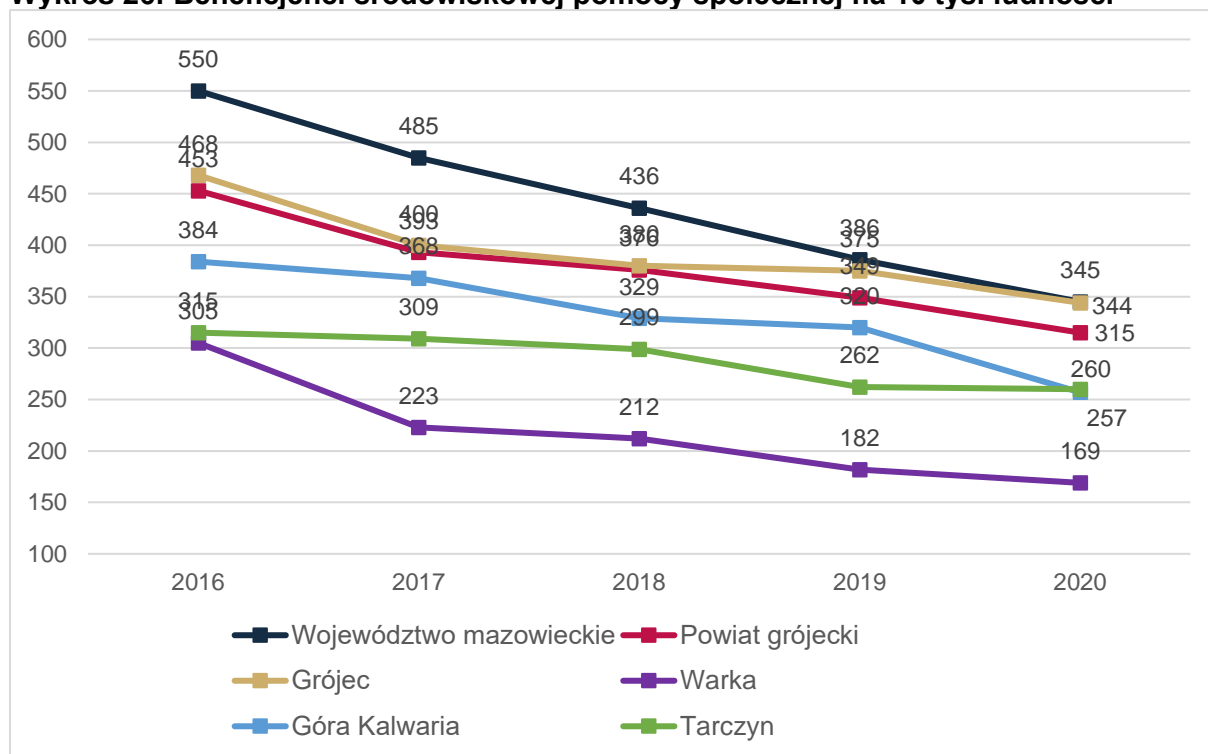
W 2020 roku wsparcie w zakresie pomocy społecznej uzyskało 1.853 osób, co stanowiło 7,37% wszystkich mieszkańców Gminy (spadek w stosunku do 2019 r. o 137 osób). Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 81. W przypadku osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 282 osób, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2019 o 47 osób. W Gminie Grójec najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną w 2020 roku było

kolejno: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie i ubóstwo.

W Gminie Grójec w 2020 roku 544 osób otrzymało świadczenia pieniężne (507 w 2019 r.), zaś 294 osoby świadczenia niepieniężne. Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej dotyczyła 46 osób (53 osoby w 2019 r.).

Na poniższym wykresie przedstawiono jak kształtowała się liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w Gminie Grójec w latach 2016-2020 na tle powiatu, województwa oraz grupy referencyjnej. W 2020 r. w Gminie obserwuje się większą liczbę beneficjentów (344) w porównaniu do powiatu (315) i zbliżoną do województwa (345). Gmina Grójec ma także znacznie wyższy wskaźnik niż grupa porównawcza: Warka (169), Góra Kalwaria (257) oraz Tarczyn (260). Należy jednak zauważyć, że w badanym okresie liczba beneficjentów w Gminie stopniowo spadała (o 26,5% od 2016 r.). Jest to tendencja charakterystyczna dla całego kraju, jednak dynamika spadku jest nieco niższa niż w przypadku województwa mazowieckiego (37,3%), czy powiatu grójeckiego (30,5%).

Wykres 26: Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Gminie w 2020 r. funkcjonowało 6 asystentów rodziny, którzy obejmowali swoją opieką 28 rodzin.

Tabela 24: Asystenci rodziny oraz rodziny objęte wsparciem w Gminie Grójec

Wskaźnik	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba asystentów rodziny w Gminie	2	2	3	5	6
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	18	20	18	28	28

Źródło: Raport o stanie Gminy Grójec za 2020 r.

Należy zwrócić uwagę, że liczba asystentów od 2016 r. wzrosła trzykrotnie (z 2 do 6), natomiast liczba rodzin objętych wsparciem o 10 (z 18 do 28, co stanowi wzrost 56%). Obecnie na jednego asystenta przypada 4,7 rodziny (w 2016 r. było to 9 rodzin), zatem sytuacja w tym zakresie uległa znacznej poprawie.

W 2020 r. 3.667 rodzin pobierało świadczenie wychowawcze. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta zmalała o 27 rodzin (co stanowi spadek o 0,73%). Całkowita kwota przyznanego świadczenia wychowawczego wyniosła 32.414.537 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 8.055.770 zł. Z kolei świadczenia rodzinne pobrały 1.644 rodziny (spadek o 223 rodziny w stosunku do 2019 r., czyli 11,9%).

Tabela 25: Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	573	617	680	611	517

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w latach 2016-2018 rosła, natomiast od roku 2019 zaczęła spadać, co świadczy o poprawie sytuacji życiowej.

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że sytuacja społeczna w Gminie Grojec jest stabilna zarówno pod względem liczby osób i rodzin objętych wsparciem, jak i liczby świadczeń i stopniowo ulega poprawie.

Ponadto w Gminie Grójec działalność prowadzą następujące instytucje pomocy społecznej, finansowane z budżetu Gminy:

- 3 Świetlice Socjoterapeutyczne przy PSP w Bikówku, Częstoniewie oraz Lesznoli,
- Środowiskowe Ognisko Wychowawcze w Grójcu,
- Punkt Konsultacyjny (specjalistyczne poradnictwo prawne, psychologiczne i psychiatryczne).

Punkt Konsultacyjny ds. rozwiązywania problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie mieści się w budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grójcu przy ul. Niepodległości 6a. W Punkcie osoby oraz rodziny otrzymują informacje o możliwości podejmowania profesjonalnej terapii odwykowej, są motywowane do leczenia, ale przede wszystkim uzyskują wsparcie oraz bezpłatną pomoc specjalistów: psychologa, lekarza psychiatry i prawnika. Punkt czynny jest w każdy wtorek i czwartek w godzinach 15.00 - 19.00. Osobą odpowiedzialną za działalność Punktu jest Pełnomocnik Burmistrza Gminy i Miasta Grójec ds. Uzależnień.

Kadra Ośrodka Pomocy Społecznej w 2020 r. liczyła 51 osób w tym: kadra kierownicza 7 osób, pracownicy socjalni 11 osób, pozostali pracownicy 33 osoby. Spośród zatrudnionych 35

pracowników posiada wykształcenie wyższe, 13 wykształcenie średnie. Specjalizację I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 6 pracowników socjalnych. Wśród pracowników 2 osoby posiadają specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

Na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 21 grudnia 2020 r. (nr XXIX/254/20) w Gminie utworzono „**Klub Seniora+**”, który ma swoją siedzibę przy ul. Drogowców 12 w budynku pływalni „Wodnik”. Klub zapewnia wsparcie seniorom – osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60+, poprzez umożliwienie im korzystania z oferty spędzania czasu wolnego w celu społecznej aktywizacji i integracji. Klub dysponuje 85 miejscami

3.6 Zasób mieszkaniowy

Zadania w zakresie administrowania zasobem mieszkaniowym Gminy Grójec realizuje Zakład Gospodarki Komunalnej w Grójcu, który jest samorządowym zakładem budżetowym.

Zgodnie z „*Wieloletnim Programem Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Grójec na lata 2020-2024*” przyjętym przez Radę Gminy i Miasta Grójec uchwała nr XXIII/183/20 z dnia 25 maja 2020 r. mieszkaniowy zasób Gminy składa się z 697 lokali mieszkalnych położonych w 94 budynkach o łącznej powierzchni użytkowej 24.349,47 m², w tym jest 55 lokali socjalnych o łącznej powierzchni 1.722,60 m².

Budynki należące do mieszkaniowego zasobu Gminy w zdecydowanej większości położone są w Mieście Grójec. Są to obiekty o zróżnicowanym wieku, konstrukcji i standardzie. Starsze budynki ze ścianami murowanymi, stropami, kłatkami schodowymi ze względu na wiek i konstrukcję, są w dużym stopniu wyeksploatowane (stan zły lub średni) i wymagają remontów w różnym zakresie w celu utrzymanie i podwyższenia ich stanu technicznego.

Gmina Grójec planuje w latach 2020 - 2024 zwiększanie zasobu mieszkaniowego, poprzez budowę w pierwszej kolejności pomieszczeń tymczasowych w Częstoniewie B, a następnie nowych mieszkań komunalnych w Grójcu. Przewiduje się też możliwość pozyskania lokali mieszkalnych z innych źródeł.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2020 r. w Gminie Grójec istniało 5.359 **budynków mieszkalnych**, z czego 3.016 na obszarze wiejskim, a 2.343 w Mieście. Od 2016 r. odnotowano wzrost o 192 budynki, co daje średnią roczną 38,4.

W budynkach mieściły się 11.763 **mieszkania** o średniej powierzchni 74,48 m² i przeciętną liczbą 3,6 izby. Na tle powiatu grójeckiego Gmina ma wskaźniki nieco niższe (odpowiednio średnia ilość izb – 3,79; średnia wielkość mieszkania 82 m²). Z kolei biorąc pod uwagę średnie dane dla województwa mazowieckiego (3,61 izby i 72,58 m²) wyniki te są bardzo zbliżone.

3.7 Kultura i sport

Kultura

W Gminie Grójec funkcjonują dwie instytucje kultury: Grójecki Ośrodek Kultury oraz Miejsko Gminna Biblioteka Publiczna w Grójcu.

Podstawowym celem **Grójeckiego Ośrodka Kultury (GOK)** jest działalność kulturalna w zakresie tworzenia, upowszechniania kultury, sztuki i nauki oraz zachowania dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym nastawieniem na pozyskiwanie i przygotowanie odbiorców do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym Gminy oraz zaspakajanie i rozwijanie potrzeb

kulturalnych mieszkańców. Ośrodek wspiera także wszelkie działania amatorskiego ruchu artystycznego.

GOK jest głównym organizatorem corocznego Święta Kwitnących Jabłoni, festiwali: Piosenki Przedszkolnej, „Piosenki o złotą nutkę”, Piosenki Angielskiej, Teatrów Szkolnych im. W. Siemiona oraz wydarzeń: "Spotkań Teatralnych przy Parku". Organizowane są także liczne konkursy plastyczne, wystawy, koncerty, przedstawienia teatralne i inne wydarzenia okolicznościowe.

W ramach GOK działają:

- kino,
- sala widowiskowa,
- Dyskusyjny Klub Filmowy „Jasminum”,
- impresariat artystyczny,
- warsztaty: plastyczne, muzyczne, ceramiczne, taneczne, emisji głosu,
- Grupa Plastyków Ziemi Grójeckiej,
- kluby: szachowy i brydża sportowego,
- Chór Miasta Grójec,
- Teatr Rodzinny TR,
- Grójecki Uniwersytet Otwarty,
- miesięcznik kulturalno-informacyjny "Życie Grójca" oraz biuletyn kulturalno-edukacyjny "GOKart".

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. W. S. Laskowskiego w Grójcu została utworzona na mocy Uchwały Rady Miejskiej w Grójcu nr III/14/06 z dnia 1 grudnia 2006 roku i mieści się przy al. Niepodległości 20. Biblioteka pełni także funkcje biblioteki miejskiej oraz powiatowej zgodnie z porozumieniem ze Starostwem Powiatowym w Grójcu. Podstawowym celem biblioteki jest zaspokajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców powiatu oraz upowszechnianie wiedzy i rozwój kultury.

W 2020 r. w bibliotece zarejestrowanych było 2.433 czytelników dorosłych oraz 831 dzieci i młodzieży, co stanowi ok. 13% mieszkańców Gminy (średnia dla powiaty grójeckiego to 10,8%). Czytelnicy dorośli wypożyczyli w ciągu roku 45.114 woluminów, podczas gdy dzieci 5.858.

Tabela 26: Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach

JST	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach				
	2016	2017	2018	2019	2020
Grójec	16,2	15,9	15,3	17,7	15,6
Powiat grójecki	16,5	16,1	15,3	15,5	13,0
Województwo mazowieckie	15,6	15,5	15,3	15,5	14,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba wypożyczeń na 1 czytelnika spadała do 2018 r., jednak w 2019 r. mocno wzrosła. Na tle powiatu i województwa, gdzie odnotowywany jest stały spadek czytelnictwa, Gmina Grójec charakteryzuje się lepszym wskaźnikiem.

Biblioteka realizuje szereg wydarzeń kulturalnych zarówno dla dzieci i młodzieży, jaki dla dorosłych czytelników. W 2020 r. zorganizowano m.in. „Ferie w Bibliotece 2020”, „Akcja Lato 2020”, XL Ogólnopolski Konkurs Poetycki „O Laur Jabłoni 2020”, Półfinał i Finał XXVII Turnieju

Wiedzy o Grójcu i Regionie GRÓJBÓJ pn. „W dworach grójeckich ziemian”, spotkania autorskie, wystawy oraz szkolenia.

Sport

Zadania z zakresu kultury fizycznej i sportu, organizacji sportu i rekreacji oraz udostępniania obiektów sportowych klubom, stowarzyszeniom i mieszkańcom Gminy realizuje **Grójecki Ośrodek Sportu "Mazowsze"** (GOS) będący samorządowym zakładem budżetowym.

Baza infrastrukturalna Ośrodka składa się z:

- hala sportowa „Spartakus” (hala, korty tenisowe, kompleks boisk, skatepark),
- kryta pływalnia „Wodnik” ,
- stadion przy ul. Laskowej,
- lodowisko.

Ośrodek jest organizatorem wielu cyklicznych i jednorazowych wydarzeń i imprez sportowych m.in. Igrzysk Przedszkolaków, Dnia Dziecka, Halowej Lekkoatletycznej Ligi Szkół Podstawowych, Pikniku na 11 listopada, Otwartych Mistrzostw Grójca w Pływaniu, Pikniku Służb Mundurowych, ferii zimowych, wyścigu kolarskiego ŻTC Bike Race, Grójeckiej Dychy, cyklu zawodów GOS Sports Tour, Delfinady oraz Mikołajkowego Turnieju Koszykówki. Ze względu na epidemię koronawirusa i związane z nią obostrzenia w 2020 r. wielu z planowanych na ten rok wydarzeń nie udało się zorganizować, lub odbyły się w ograniczonej formie.

Z **krytej pływalni „Wodnik”** korzystają dzieci ze szkół z Gminy podczas zajęć szkolnych oraz dzieci szkolne z gmin sąsiadujących i klienci indywidualni przez 7 dni w tygodniu w godz. 6:00 – 21:45. Pływalnia posiada dwa baseny: sportowy (25 m x 12,5 m) i rekreacyjny (6m x 12,5m) oraz saunę, siłownię, a także restaurację¹⁴. GOS jest organizatorem nauki pływania: grupowej i indywidualnej. Prowadzone są również zajęcia Aqua Areobic. Na pływalni działają dwa kluby pływackie tj. UKS „ORION” i „SIG-NOVUM”, których zadaniem jest doskonalenie umiejętności pływania oraz regularne treningi pływackie. Ponad to instruktorzy zatrudnieni w GOS prowadzą indywidualne nauki pływania. Na terenie pływalni funkcjonuje siłownia, gabinet rehabilitacyjny oraz Klub Seniora, a przy obiekcie znajduje się ogólnodostępny skatepark.

W skład **obiektu przy ul. Laskowej** wchodzi: pełnowymiarowe boisko trawiaste, pełnowymiarowe boisko ze sztuczną nawierzchnią i oświetleniem, trybuna dla kibiców na 500 miejsc w kierunku boiska trawiastego i 180 miejsc w kierunku boiska sztucznego, bieżnia żużlowa, wielofunkcyjne boisko asfaltowe, budynek administracyjno-hotelowy (zajazd „Stadion”) i zaplecze techniczne (4 szatnie). Boisko ze sztuczną nawierzchnią udostępniane jest odpłatnie klubom i stowarzyszeniom zarówno z Gminy Grójec jak i spoza niej. Trenują tu m.in. kluby sportowe jak GKS „MAZOWSZE”, KS GPSZ Głuchów, KS Lesznowola, FC Mundialito oraz Akademia Sportu Strikers. Na obiektach odbywają się imprezy dla dzieci ze szkół (zawody sportowe, turnieje piłki nożnej) i przedszkoli Gminy Grójec („Igrzyskach Przedszkolaków”).

Hala Sportowa „Spartakus” z kompleksem boisk funkcjonuje od 2002 r. i jest otwarta codziennie: od poniedziałku do piątku w godz. 8:00-22:00 (do 16:30 zajęta przez Szkołę Podstawową nr 2), a w soboty i niedziele od 10:00 do 22:00. Działalność w niewielkim stopniu komercyjna prowadzona jest w godz. 17:00-22:00 oraz w soboty i niedziele (jeżeli nie

¹⁴ <http://gosmazowsze.pl/>

odbywają się rozgrywki klubu koszykarskiego). Obiekt posiada dwie hale o wymiarach: mała 11,90 m x 6,80 m, duża 35,80 m x 19,10 m.

Obiekt udostępniany jest grupom zorganizowanym takim jak koszykówka, siatkówka, piłka nożna, tenis stołowy, tenis ziemny, karate itp. oraz osobom indywidualnym szczególnie biegaczom. Zajęcia z dziećmi i młodzieżą prowadzą uprawnieni instruktorzy, trenerzy i nauczyciele WF. Ponadto hala udostępniana jest i wynajmowana odpłatnie do organizacji imprez kulturalno- rozrywkowych (np. koncerty).

Ponadto od kwietnia 2016 r. pomieszczenia w hali sportowej oraz plac o utwardzonej nawierzchni z kostki brukowej, ogrodzony wraz z dwoma stanowiskami egzaminacyjnymi wynajmowane są Wojewódzkiemu Ośrodkowi Ruchu Drogowego w Warszawie.

W Gminie w okresie zimowym działają **lodowiska** na istniejącym boisku „Orliku” przy Szkole Podstawowej Nr 1 oraz przy ul. Laskowej 17.

Korty tenisowe wdzierżawione są od 2012 r. firmie SPORT RELAX Maciej Popiel.

Na terenie Słomczyna funkcjonuje nowoczesny **tor wyścigowy**, w skład którego wchodzi: tor samochodowy, tor kartingowy oraz tor rallycross. Obiekt dzięki rozbudowanej infrastrukturze umożliwia organizowanie eventów motoryzacyjnych, między innymi Mistrzostw Polski Rallycross, Pucharu Toru Słomczyn czy Driftingowych Mistrzostw Polski.

Jak wskazują dane statystyczne na terenie Gminy Grójec w 2020 r. funkcjonowało 8 klubów sportowych, w których ćwiczyło 796 osób.

Tabela 27: Kluby sportowe oraz liczba osób ćwiczących w latach 2016-2020

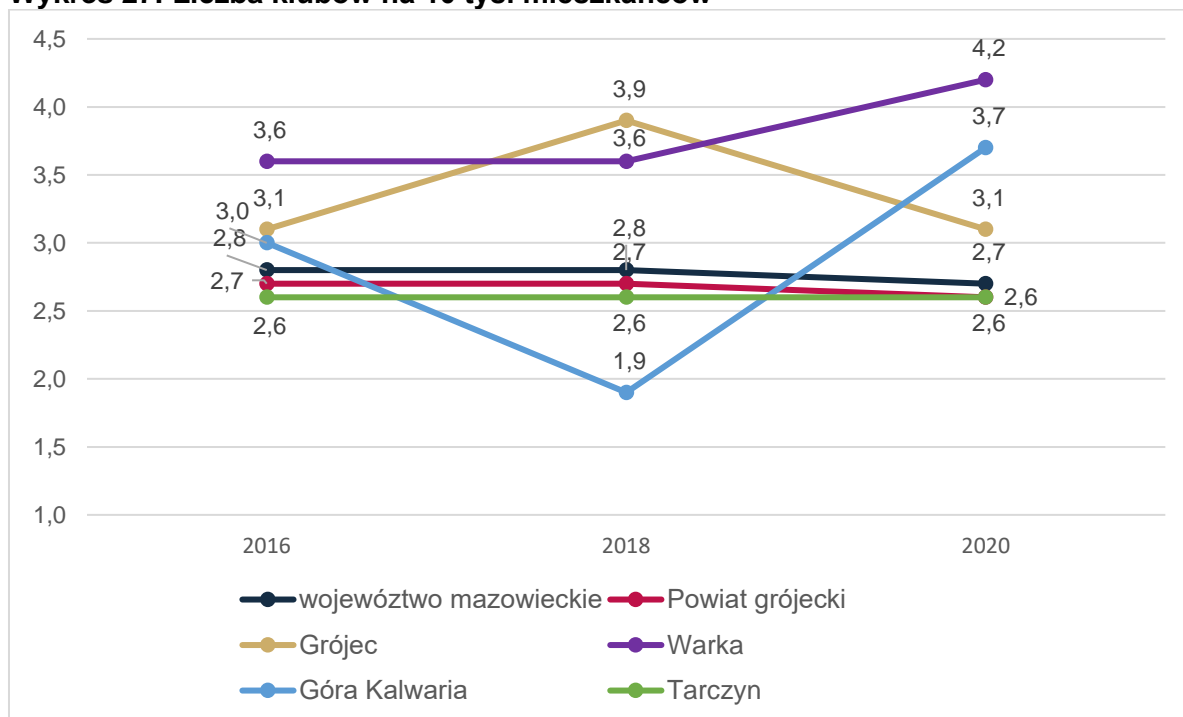
JST	Kluby sportowe			Ćwiczący ogółem		
	2016	2018	2020	2016	2018	2020
Grójec	8	10	8	428	479	796
Warka	7	7	8	531	586	647
Góra Kalwaria	8	5	10	723	326	740
Tarczyn	3	3	3	213	171	128

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W badanym okresie liczba klubów nie uległa zwiększeniu, mimo chwilowego wzrostu w 2018 r., jednak liczba ćwiczących wzrosła o 368 osób, czyli o 86%. Jest to największy wzrost w grupie porównawczej, co świadczy o tym, że mieszkańcy Gminy chętnie korzystają z infrastruktury sportowej dostępnej w Gminie. Nawet okres obostrzeń związanych z koronawirusem nie wpłynął na spadek zainteresowania aktywnością fizyczną, choć jest zapewne powodem spadku liczby klubów.

Przeliczając liczbę klubów na 10 tys. mieszkańców w Gminie Grójec wskaźnik ten wynosił 3,1 i był wyższy niż średnia dla województwa mazowieckiego (2,7) oraz powiatu grójeckiego (2,6). Jednak w grupie porównawczej ustępował wskaźnikom Gminy Warka (4,2) oraz Góra Kalwaria (3,7). Należy także zwrócić uwagę, że wskaźnik ten spadł w 2020 r. o 0,8 (najwięcej w badanej grupie), co może być konsekwencją epidemii koronawirusa, zatem w kolejnych latach należy monitorować, czy spadkowa tendencja będzie się utrzymywać.

Wykres 27: Liczba klubów na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.8 Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy Grójec funkcjonuje od 1991 r. **Straż Miejska**, do zadań której należy:

- ochrona spokoju i porządku publicznego,
- kontrola ruchu drogowego,
- kontrola środowiska,
- kontrola czystości i porządku w gminie,
- zapewnienie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży,
- zabezpieczanie miejsc i zdarzeń,
- konwojowanie przedmiotów wartościowych,
- zabezpieczanie imprez masowych,
- pomoc bezdomnym,
- interwencje wobec nietrzeźwych,
- kontrola strefy płatnego parkowania.

Tabela 28: Mandaty karna nałożone przez Straż Miejską w Grójcu 2018-2020

	2018	2019	2020
Mandaty karne	647	1076	1001
Wysokość nałożonych mandatów	69 880,00 zł	113 200,00 zł	116 900,00 zł
Średnia wysokość	108,01 zł	105,20 zł	116,78 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o stanie Gminy Grójec za 2020 r.

Liczba mandatów karnych nałożonych przez Straż Miejską w Grójcu gwałtownie wzrosła w 2019 r. o 429 (66%), aby w kolejnym roku nieco spaść, jednak przy zachowaniu wysokiego poziomu. W 2020 r. strażnicy udzielili 1.241 pouczeń.

DIAGNOZA

Analizując główne powody nakładania mandatów karnych najczęściej dotyczy wykroczeń drogowych przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, które stanowią ok. 77%. Z kolei w przypadku pouczeń oprócz kwestii drogowych dotyczyły także wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu. W tej drugiej kategorii należy zwrócić uwagę na duży wzrost w 2020 r. w porównaniu z 2019 r. (o 166%). Wśród tych interwencji są działania związane z patrolowaniem rejonu szkół, obiektów sportowych oraz ogródka jordanowskiego i zwracanie uwagi na przypadki spożywania alkoholu w tych miejscach. Powrót młodzieży do szkół po przerwie związanej ze zdalnym nauczaniem może być zatem powodem wzrostu liczby pouczeń.

Tabela 29: Liczba mandatów i pouczeń ze względu na rodzaj wykroczenia

		2018	2019	2020
wykroczenia drogowe: przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	mandat	470	850	623
	pouczenie	1010	1114	686
wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	mandat	31	32	59
	pouczenie	392	252	420
wykroczenia przeciwko ustawie o wychowaniu i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	mandat	97	79	124

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o stanie Gminy Grójec za 2020 r.

W Grójcu ma również siedzibę **Komenda Powiatowa Policji**, w ramach której funkcjonują wydziały: kryminalny, prewencji i ruchu drogowego.

Gmina podzielona jest na cztery rejon, do których przydzieleni są dzielnicowy:

Tabela 30: Podział Gminy Grójec na rejon, przyporządkowane dzielnicowym oraz główne zadania

Rejon	Obszar	Priorytety na 2021 r.
I	<p><u>Ulice:</u> Akacjowa, Armii Ludowej, Baśniowa, Batalionów Chłopskich, Brzozowa, Dębowa, Drogowców, Głogowa, Gwardzystów, Jabłoniowa, Jarzębinowa, Kasztanowa, Klonowa, Kochanowskiego, Kozińskiego, Krótka, Lewicyńska, Lipowa, Mała, Miła, Moniuszki, Niepodległości, Orzechowa, Osiedle Polna, Piękna, Poczтовая, Polna, Spacerowa, Sportowa, Starostwo, Szymanowskiego, Środkowa, Topolowa, Walecznych, Wierzbowa, Wiśniowa.</p> <p><u>Miejscowości:</u> Grudzkowola, Kępina, Pabierowice, Piekiełko, Wólka Turowska, Skurów.</p>	wyeliminowanie zakłócania ładu i porządku, spożywania alkoholu oraz zaśmiecania chodnika i trawnika przez młodzież w rejonie ul. Osiedle Polna w Grójcu.
II	<p><u>Ulice:</u> Armii Krajowej, Bagno, Cierniówka, Fabryczna, Jatkowa, Kobylińska, Królowej Bony, Królowej Jadwigi, Kościelna, Mogielnicka, Mokra, Mszczonowska, Niecała, Ogródowa, Piotra Skargi, Plac Wolności, Przemysłowa, Skrzetuskiego, Spółdzielcza, Starostkowa, Stodolna, Stokowa, Strażacka, Szpitalna, Szwajcarska, Targowa, Wąska, Wilczogórska, Willowa, Wołodyjowskiego, Worowska, Zatylna.</p> <p><u>Miejscowości:</u> Bikówek, Dębie, Uleniec, Wola Worowska, Worów, Zalesie, ZałĄcze.</p>	wyeliminowanie zakłócania ładu i porządku publicznego oraz spożywania alkoholu na targowisku przy ul. Zatylny w Grójcu

DIAGNOZA

III	<p><u>Ulice:</u> Asnyka, Bociania, Calineczki, Graniczna, Heweliusza, Jana Pawła II, Kolejowa, Konopnickiej, Kopciuszka, Kopernika, Krańcowa, Krobowska, Krzywa, Kwiatowa, Kwiatu Paproci, Leśmiana, Łąkowa, Małego Księcia, Matejki, Mickiewicza, Norwida, Orzeszkowej, Pana Kleksa, Piłsudskiego, Polskiej Organizacji Wojskowej, Przeskok, Reymonta, Różana, Sienkiewicza, Słowackiego, Spokojna, Staffa, Śniadeckiego, Tuwima, Wiatraczna, Wspólna, Wybickiego, Wyszyńskiego, Zbyszewska, Zielna, Żabia, Żeromskiego.</p> <p><u>Miejscowości:</u> Częstoniew, Częstoniew - Kolonia, Fałęcin, Kociszew, Słomczyn, Mięsy, Wola Krobowska.</p>	<p>ograniczenie zakłócania ładu i porządku publicznego, spożywania alkoholu w na klatkach schodowych oraz w rejonie bloków w miejscowości Częstoniew Kolonia</p>
IV	<p><u>Ulice:</u> Bankowa, Bokserska, Cicha, Laskowa, Maratońska, Medalowa, Okrężna, Olimpijska, Pogodna, Poświętne, Przedstacyjna, Relaksowa, Słoneczna, Sybiraków, Szkolna, Urocza, Zastacyjna, Zdrojowa, Źródłana.</p> <p><u>Miejscowości:</u> Chudowola, Duży Dół, Głuchów, Gościeńczyce, Janówek, Kobylin, Kośmin, Las Lesznowski, Lesznowola, Lisówek, Maciejowie, Marianów, Mieczysławówka, Mirowice, Podole, Słomczyn, Szczęsna, Wysoczyn, Zakrzewska Wola, Żyrówek.</p>	<p>wyeliminowanie spożywania alkoholu oraz zaśmiecania w rejonie przystanku PKS przy ul. Grójeckiej w Lesznowoli</p>

Źródło: <https://mazowiecka.policja.gov.pl/wgr>

Zgodnie z celami wyznaczonymi na 2021 r. dla poszczególnych dzielnicowych, głównym problemem w Gminie jest spożywanie alkoholu oraz zakłócania ładu i porządku publicznego.

Analizując bezpieczeństwo w ruchu drogowym w oparciu o dane statystyczne dla powiatów udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny, w całym powiecie grójeckim liczba wypadków drogowych na 100 tys. mieszkańców jest duża i w 2020 r. wynosiła 107 przy średniej dla województwa 54,5. Należy jednak zwrócić uwagę, że rok 2020 był specyficzny, ze względu na wprowadzone ograniczenia w przemieszczaniu się spowodowane walką z epidemią koronawirusa. Wpłynęło to na spadek liczby wypadków w porównaniu z 2019 r. (134,2).

Tabela 31: Liczba wypadków i ofiar śmiertelnych na 100 tys. mieszkańców

JST	Wypadki drogowe na 100 tys. ludności					Ofiary śmiertelne na 100 tys. ludności				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Województwo mazowieckie	76,1	75,3	74,8	70,3	54,5	9,48	8,64	8,31	8,67	7,74
Powiat grójecki	142,1	111,6	129,7	134,2	107,0	25,37	12,18	14,19	11,19	19,35
Powiat piaseczyński	48,8	47,6	45,8	44,0	44,3	5,60	8,30	11,99	8,58	5,80
Powiat żyrardowski	128,9	85,5	106,6	134,6	97,9	7,89	7,89	18,43	13,19	13,22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Niepokojąca jest również duża liczba ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności, która w 2020 r. osiągnęła 19,35, zdecydowanie przewyższając średnią dla województwa mazowieckiego (7,74) oraz wskaźniki dla powiatów referencyjnych: żyrardowskiego (13,22) oraz piaseczyńskiego (5,8).

Duża liczba wypadków oraz ofiar śmiertelnych wynika to ze specyfiki powiatu, a szczególnie Gminy Grójec, przez którą przebiegają dwie ważne arterie: droga krajowa nr 50 oraz 7, które generują duży ruch zwłaszcza pojazdów ciężarowych. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym powinna zatem być jednym z priorytetów działań Gminy, choć zaznaczyć należy, że duża wypadkowość wiąże się głównie z drogami krajowymi, zarządzanie którymi nie należy do kompetencji władz Gminy.

Na terenie Gminy Grójec działa 6 jednostek **Ochotniczej Straży Pożarnej**: w Gościeńczyce, Grójcu, Kośminie, Mirowice, Pabierowicach oraz Zalesiu. Dwie z nich (w Grójcu i Mirowicach) są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

W 2020 r. OSP w sumie podjęły 679 interwencji (w 2019 r. 363), w tym:

- pożary – 107,
- miejscowe zagrożenia – 433,
- alarmy fałszywe – 26,
- wyjazdy gospodarcze – 66,
- zabezpieczenia rejonu KP PSP Grójec – 45,
- ćwiczenia – 2.

Biorąc pod uwagę liczbę wyjazdów na akcje na poszczególne OSP najczęściej przypada na jednostkę w Grójcu (298, co stanowi ponad 53% wszystkich wyjazdów).

Tabela 32: Liczba wyjazdów poszczególnych OSP na terenie Gminy Grójec

OSP	Liczba wyjazdów
Gościeńczyce	31
Grójec	298
Kośmin	90
Mirowice	69
Pabierowice	21
Zalesie	47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o stanie Gminy Grójec za 2020 r.

Analizując rodzaje oraz lokalizację podejmowanych przez OSP interwencji, należy zwrócić uwagę na to, że są to głównie akcje dotyczące miejscowego zagrożenia (w tym przy wypadkach drogowych) na terenie Miasta Grójec, oraz w północnej części Gminy (Kośmin i Mirowice).

3.9 Otoczenie wewnętrzne Gminy

Na terenie Gminy Grójec działalność prowadzi wiele **organizacji pozarządowych**, które organizują oraz wspierają inicjatywy aktywizujące mieszkańców w wielu obszarach (głównie sportowych i kulturalnych). Do najbardziej aktywnych należą:

- Hufiec ZHP Grójec,
- Grójecki Klub Sportowy „Mazowsze”,
- Akademia Sportu "Strikers",
- GPSZ Głuchów,
- Klub Sportowy „Lesznowola”,
- Międzyszkolny Klub Sportowy Grójec,
- Mexum (koszykowa),
- Uczniowski Klub Sportowy WGR TEAM,

- WGR Rowerowy Grójec,
- International Karate Assaciation Poland,
- Mazowieckie Stowarzyszenie Karate,
- Stowarzyszenie Społeczna Inicjatywa Grójecka NOVUM,
- Uczniowski Klub Sportowy ORION,
- Uczniowski Klub Sportowy Mundialito,
- Klub Strzelecki Cel,
- Fundacja Wspierania Kultury i Sportu,
- Turystyczno-Historyczne,
- Towarzystwo Przyjaciół Grójca,
- Kraina Jeziorki,
- Piaseczyńsko-Grójeckie Towarzystwo Kolei Wąskotorowej,
- Stowarzyszenie Plastyków Ziemi Grójeckiej,
- Caritas Archidiecezji Warszawskiej.

Urząd Gminy i Miasta Grójec prowadzi współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w oparciu o roczne programy współpracy. Współpraca polega m.in. na zleceniu realizacji zadań publicznych poprzez powierzenie lub wsparcie wykonania zadania wraz z udzieleniem dotacji, wzajemnym informowaniu się o planowanych kierunkach działań, tworzeniu wspólnych zespołów doradczych, pomocy w pozyskiwaniu środków finansowych, w tym z Unii Europejskiej itp.

Na realizację zadań publicznych w 2020 roku zawarto z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy 18 umów na łączną kwotę 636.950,00 zł, w tym:

1. 15 umów z podmiotami wyłonionymi w otwartym konkursie ofert:
  - a. 12 umów na zadania z zakresy kultury fizycznej, sportu (na kwotę 533.000,00 zł),
  - b. 1 umowa na zadanie z zakresu nauki, edukacji, oświaty i wychowania dzieci i młodzieży: organizowanie programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Grójec z robotyki i technologii informatycznych (na kwotę 20.000 zł),
  - c. 2 umowy na zadania z zakresy pomocy społecznej (na kwotę 55.450,00 zł),
2. 3 umowy z podmiotem z pominięciem procedury konkursowej w zakresie upowszechnianie kultury fizycznej, sportu i turystyki (na kwotę 28.500,00 zł).

Z kolei w 2021 r. w ramach otwartego konkursu ofert dla organizacji oraz podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego na realizację zadań publicznych w obszarze upowszechnianie kultury fizycznej, rekreacji, turystyki pieszej i rowerowej oraz z zakresu pomocy społecznej (Zarządzenia Burmistrza Gminy i Miasta Grójec nr WO.0050.269.2020 z dnia 29.12.2020 r.) przeznaczono kwotę 616.450,00 zł. Zadania obejmowały następujące obszary:

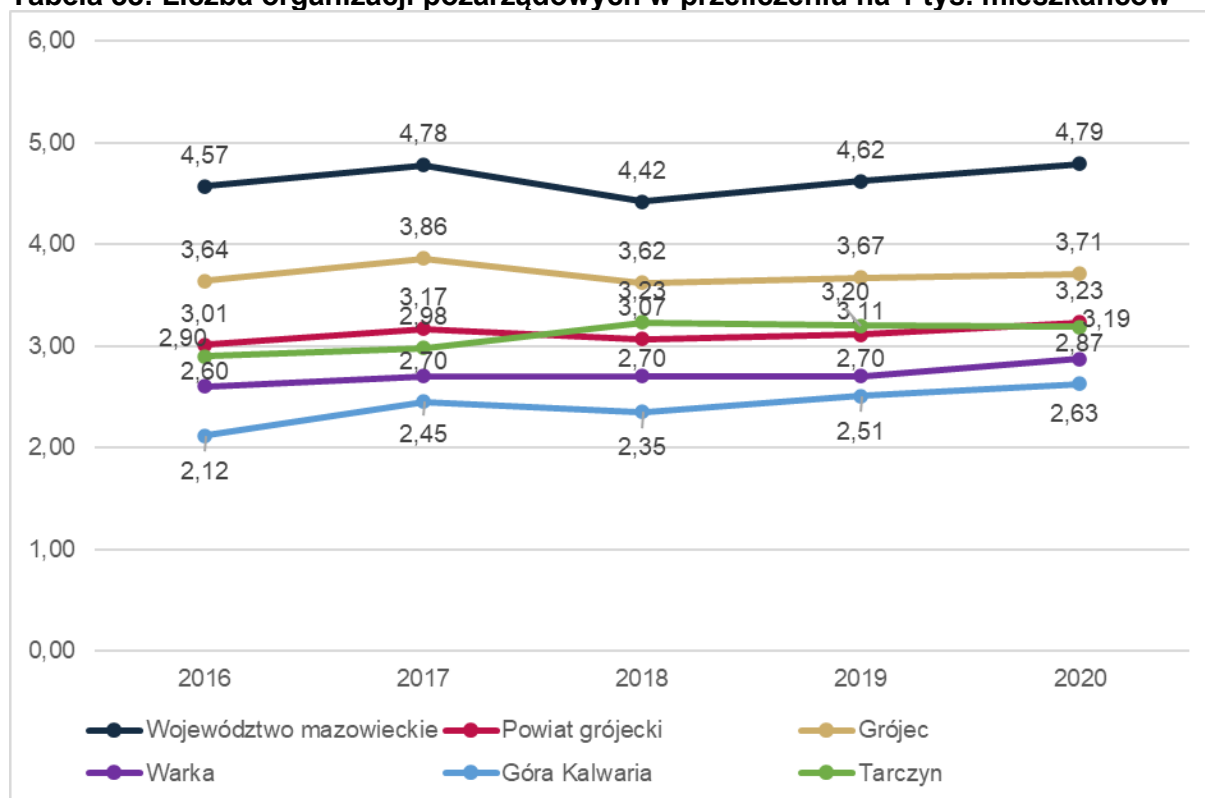
- piłka nożna na terenie Gminy i Miasta Grójec,
- piłka koszykowa na terenie Gminy i Miasta Grójec,
- organizowanie rajdów pieszych,
- organizowanie rajdów rowerowych,
- zorganizowanie obozu szkoleniowo –wypoczynkowego w okresie letnim 2021 dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy i Miasta Grójec,

DIAGNOZA

- tenis ziemny,
- pływanie sportowe,
- karate,
- strzelanie sportowe,
- organizowanie wydawania 1 gorącego posiłku dla osób, które własnym staraniem nie mogą go sobie zapewnić w tym dla osób dotkniętych problemami alkoholowymi, skierowanych przez Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grójcu
- świadczenie opieki medycznej nad pacjentem obłożnie chorym oraz opieka paliatywna nad pacjentem w ostatnim stadium choroby nowotworowej.

O aktywności mieszkańców danej gminy oraz ich zaangażowaniu w życie społeczne świadczy m.in. liczba działających na jej terenie organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Zestawiając ten wskaźnik dla Gminy Grójec, powiatu grójeckiego, województwa mazowieckiego oraz gmin referencyjnych zauważyć można, iż charakteryzuje się on lekką tendencją wzrostową na przestrzeni analizowanych lat. Dodatkowo warto zwrócić uwagę, iż wskaźnik ten jest najwyższy dla Gminy Grójec (3,71), wśród porównywanych jednostek, ustępując jedynie średniej dla województwa mazowieckiego (4,79) – tu jednak trzeba brać pod uwagę rolę Miasta Warszawy.

Tabela 33: Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na mocy uchwały Rady Miejskiej w Grójcu nr XIV/116/19 z dnia 7 października 2019 r. w Gminie działa **Młodzieżowa Rada Miejska**, która jest organem o charakterze konsultacyjnym. Jej celem jest kreowanie wśród młodych ludzi postaw obywatelskich, koordynowanie ich samorządowej działalności oraz pośredniczenie w kontaktach między uczniami szkół grójeckich a władzami Gminy i Miasta Grójec. W skład Rady wchodzi 21 członków reprezentujących wszystkie szkoły w Gminie, a kadencja trwa 2 lata. Młodzieżowa

Rada Miejska odbywa sesje z częstotliwością potrzebną do wykonywania swoich zadań, nie rzadziej niż raz na kwartał. DO zadań Radny należy:

- reprezentowanie młodzieży szkół z terenu Gminy Grójec, organizowanie spotkań, szkoleń, warsztatów oraz innych form poszerzania wiedzy służącej promocji młodzieży;
- wspieranie i organizowanie życia kulturalnego, sportowego oraz intelektualnego w środowiskach młodzieżowych;
- zgłaszanie wniosków i postulatów do organów Gminy;
- współpracę z organami Gminy, powiatu grójeckiego, jednostkami oświatowymi oraz organizacjami społecznymi w sprawach dotyczących młodzieży;
- opiniowanie i konsultowanie projektów uchwał Rady Miejskiej, zarządzeń Burmistrza regulujących sprawy istotne dla środowiska młodzieżowego oraz wydawanie opinii i stanowisk w sprawach dotyczących młodzieży;
- upowszechnianie zasad funkcjonowania samorządu terytorialnego wśród młodzieży;
- nawiązywanie współpracy z krajowymi oraz zagranicznymi organizacjami, których cele pokrywają się z celami Młodzieżowej Rady;
- inspirowanie i koordynowanie inicjatyw młodych ludzi.

Ponadto w Gminie działa **Grójecka Rada Sportu** powołana Zarządzeniem Burmistrza Gminy i Miasta Grójec Nr WO.0050.8.2020 z dnia 13 stycznia 2020 roku. Do zadań Rady należy:

- a) opiniowanie strategii rozwoju gminy, powiatu i województwa w zakresie kultury fizycznej i sportu;
- b) opiniowanie projektu budżetu w części dotyczącej kultury fizycznej;
- c) opiniowanie projektów uchwał dotyczących rozwoju kultury fizycznej;
- d) opiniowanie programów rozwoju bazy sportowej na danym terenie, w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie dotyczącym przeznaczenia terenów na cele kultury fizycznej i sportu;
- e) opiniowanie programów współpracy Gminy i Miasta Grójec z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami, w zakresie kultury fizycznej;
- f) wsparcie merytoryczne wszelkich innych inicjatyw samorządu sprzyjających rozwojowi kultury fizycznej i sportu;
- g) współpraca z merytoryczną komisją Rady Gminy i Miasta Grójec;
- h) współpraca ze wszystkimi instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami, w zakresie inicjatyw na rzecz kultury fizycznej w Grójcu;
- i) tworzenie programów rozwoju sportu i rywalizacji w ramach ligi szkół;
- j) inicjowanie projektów rozbudowy bazy sportowej miasta;
- k) inicjowanie projektów do strategii rozwoju w zakresie kultury fizycznej.

Kadencja Rady trwa 5 lat.

Podsumowując należy podkreślić, że w Gminie Grójec, mimo braku budżetu obywatelskiego, mieszkańcy wykazują dużą aktywność społeczną przejawiająca się liczbą organizacji społecznych.

W ramach budżetu Gminy wyodrębniony jest **fundusz sołecki** obejmujący wszystkie 41 sołectw. W 2021 r. na zadania w ramach funduszu przeznaczono kwotę 755.448,25 zł co w porównaniu z 2020 r. (681.011,78 zł) stanowi wzrost o niemal 11%. Sołectwa w ramach budżetu zgłaszają propozycje działań, które w danym roku realizowane są na ich terenie. Analizując zakres przedmiotowy zgłoszonych potrzeb są to głównie działania w zakresie

DIAGNOZA

budowy i remontu infrastruktury (np. oświetlani ulicznego), naprawa nawierzchni ulic lub montaż progów zwalniających, budowa placów zabaw, czy doposażenie jednostek OSP.

Spis tabel

Tabela 5: Obszary górnicze na terenie Gminy Grójec.....	75
Tabela 6: Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w Gminie Grójec w latach 2016-2020	79
Tabela 7: Obszary przekroczeń poziomu docelowego średniorocznego pyłu zawieszzonego PM2,5 oraz bezno(a)pirenu na terenie Gminy Grójec.....	87
Tabela 8: Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie grójeckim w latach 2016-2020	91
Tabela 9: Odsetek mieszkańców Gminy Grójec posiadających dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w 2020 r.....	96
Tabela 10: Węzły w ramach światłowodowej sieci szkieletowej na terenie powiatu grójeckiego w ramach projektu „Internet Dla Mazowsza”.....	98
Tabela 11: Zestawienie ilości odebranych odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy Grójec w latach 2017-2020	99
Tabela 12: Struktura dochodów Gminy i Miasta Grójec w latach 2016-2020	102
Tabela 13: Zmiana liczby ludności w powiecie grójeckim i gminach w latach 2016-2020....	110
Tabela 14: Wskaźniki demograficzne dla Gminy Grójec w 2016 i 2020 roku	115
Tabela 15: Placówki opieki nad dziećmi w wieku 0-3 lata na terenie Gminy Grójec.....	116
Tabela 16: Publiczne i niepubliczne placówki przedszkolne na terenie Gminy Grójec (stan na 30.09.2020 r.).....	117
Tabela 17: Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych prowadzonych przez publiczne szkoły podstawowe na terenie Gminy Grójec w roku szkolnym 2020/2021	118
Tabela 18: Upowszechnienie edukacji przedszkolnej na terenie Gminy Grójec.....	118
Tabela 19: Publiczne szkoły podstawowe na terenie Gminy Grójec	119
Tabela 20: Kadra nauczycielska w publicznych szkołach podstawowych	119
Tabela 21: Baza dydaktyczna szkół podstawowych na terenie Gminy Grójec	120
Tabela 22: Wyniki egzaminów ósmoklasisty w szkołach Gminy Grójec na tle powiatu i województwa	122
Tabela 23: Liczba przychodni ogółem oraz na 10 tys. mieszkańców	124
Tabela 24: Asystenci rodziny oraz rodziny objęte wsparciem w Gminie Grójec	127
Tabela 25: Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci 2016-2020.....	127
Tabela 26: Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	129
Tabela 27: Kluby sportowe oraz liczba osób ćwiczących w latach 2016-2020	131
Tabela 28: Mandaty karna nałożone przez Straż Misją w Grójcu 2018-2020.....	132
Tabela 29: Liczba mandatów i pouczeń ze względu na rodzaj wykroczenia	133
Tabela 30: Podział Gminy Grójec na rejony przyporządkowane dzielnicowym oraz główne zadania	133
Tabela 31: Liczba wypadków i ofiar śmiertelnych na 100 tys. mieszkańców	134
Tabela 32: Liczba wyjazdów poszczególnych OSP na terenie Gminy Grójec	135
Tabela 33: Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	137

Spis wykresów

Wykres 11: Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Grójec na tle powiatu, województwa oraz gmin referencyjnych.....	92
Wykres 12: Obszary działalności przedsiębiorstw w Gminie Grójec na podstawie PKD	93
Wykres 13: Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Grójec na tle powiatu i województwa	94
Wykres 14: Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Grójec na tle powiatu i województwa w latach 2016-2020	100
Wykres 15: Wykonanie budżetu Gminy Grójec w latach 2016-2020	101
Wykres 16: Struktura dochodów własnych Gminy Grójec w latach 2016-2020	102
Wykres 17: Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Grójec na tle powiatu i województwa	103
Wykres 18: Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Grójec na lata 2021-2030	105
Wykres 19: Przyrost naturalny w Gminie Grójec w latach 2016-2020	111
Wykres 20: Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w Gminie Grójec na tle województwa, powiatu i gmin referencyjnych.....	112
Wykres 21: Saldo migracji w Gminie Grójec w latach 2016-2020	113
Wykres 22: Saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w latach 2016-2020	113
Wykres 23: Struktura ludności w Gminie Grójec - osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2016-2020	114
Wykres 24: Prognoza liczby ludności Gminy Grójec do 2030 r. z odziałem na grupy wiekowe	116
Wykres 25: Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 r.	123
Wykres 26: Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	126
Wykres 27: Liczba klubów na 10 tys. mieszkańców.....	132

Spis ilustracji

Rysunek 6: Położenie Gminy Grójec na tle województwa mazowieckiego, powiatu i gmin sąsiadujących.....	72
Rysunek 7: Gmina Grójec	73
Rysunek 8: Mapa kategorii gleb w Gminie Grójec	74
Rysunek 9: Obszary górnicze na terenie Gminy Grójec.....	75
Rysunek 10: Mapa terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania terenu	78
Rysunek 11: Obszar rewitalizacji na tle Miasta Grójec.....	80
Rysunek 12: Gmina Grójec - siec drogowa.....	81
Rysunek 13: Średni zasięg dojazdu samochodem w ciągu 20 min. z centrum Miasta Grójec	82
Rysunek 14: Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na drogach krajowych w 2021 r.....	83
Rysunek 15: Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Grójec	85
Rysunek 16: Pomniki przyrody na terenie Gminy Grójec	86
Rysunek 17: Obszar przekroczeń poziomu dopuszczalnego średniorocznego pyłu zawieszzonego PM _{2,5} w Gminie Grójec w 2018 roku	88
Rysunek 18: Obszary przekroczeń poziomu docelowego średniorocznego benzo(a)pirenu w Gminie Grójec	89
Rysunek 19: Sieć szkieletowa szerokopasmowego Internetu w ramach projektu „Internet Dla Mazowsza”	97
Rysunek 20: Szlaki turystyczne na terenie województwa mazowieckiego	106
Rysunek 21: Gęstość zaludnienia w gminach powiatu grójeckiego.....	111

Załącznik 2: Wór ankiety dla mieszkańców (etap I, część analizowana)

Plan Działań dla Innego Instrumentu Terytorialnego w ramach Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Szanowni Państwo,

23 gminy z powiatów grójeckiego, sochaczewskiego i żyrardowskiego, które wspólnie tworzą Subregion Żyrardowski, powołały partnerstwo, aby skuteczniej przygotować się do pozyskiwania pieniędzy m.in. z funduszy Unii Europejskiej w nowej perspektywie finansowej 2021-2027, na realizację projektów, których celem będzie wspieranie rozwoju i podnoszenie jakości życia Mieszkańców.

Podstawą do współpracy w ramach Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz dokumentem, który wyznaczać będzie wspólne kierunki rozwoju jest **Plan Działań**, nad którym właśnie razem ze wszystkimi gminami rozpoczęliśmy prace. Zależy nam, aby Plan powstał przy Państwa aktywnym udziale i odpowiadał na najważniejsze wyzwania, przed jakimi stoi nasz region w najbliższych latach.

Dlatego zwracamy się z uprzejmą prośbą o wypełnienie poniższej ankiety, która jest anonimowa.

Państwa opinie i uwagi pomogą nam zaplanować działania niezbędne do zrównoważonego rozwoju Subregionu Żyrardowskiego.

Wspólnie możemy więcej!

ANKIETA

Część I

Ta część ankiety dotyczy Państwa opinii na temat jakości życia w miejscu zamieszkania. Posłuży ona do zdiagnozowania obszarów, które stanowią mocne, ale i słabe strony gminy. Pozwoli także określić, które wyzwania są charakterystyczne dla terenu całego Subregionu Żyrardowskiego i mogą stanowić pole współpracy w ramach Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz Gminy?						
Atrakcyjność swojej Gminy jako miejsca zamieszkania?						
Skuteczność działania pomocy społecznej?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
Dostęp do żłobków / klubów malucha?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez Gminę? (DPS, Klub Seniora)						
Wsparcie osób niesamodzielnych w Gminie?						
Zadowolenie z jakości usług świadczonych przez Urząd Gminy/Miasta?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie Gminy?						
Gospodarka						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru Gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie Gminy?						
Konkurencyjność Gminy jako miejsca pracy?						
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie swojej Gminy?						
Połączenia kolejowe z innymi gminami i miastami?						
Połączenia drogowe z innymi gminami i miastami?						
Dostępność usług na terenie Gminy/Miasta?						
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie?						
Środowisko i przestrzeń						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Walory środowiska przyrodniczego w swojej Gminie?						
Estetykę swojej Gminy?						
Jakość powietrza w Gminie?						
Zaangażowanie Gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?						
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						

ANKIETA

Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?						
Świadomość ekologiczną mieszkańców?						
System odbioru odpadów na terenie Gminy?						
Możliwość wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy?						
Infrastruktura techniczna						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Stan dróg w Gminie?						
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?						
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
Dostępność sieci wodociągowej?						
Dostępność sieci kanalizacyjnej?						
Dostępność sieci gazowej?						
Dostęp do Internetu w swojej Gminie?						
Turystyka i rekreacja						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność turystyczną Gminy?						
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w Gminie?						
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?						
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?						
System ścieżek rowerowych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie Gminy						
Działania promocyjne Gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						
Edukacja i kultura						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Dostęp do edukacji przedszkolnej w Gminie?						
Dostęp do edukacji szkolnej?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w Gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie szkolnych pracowni przedmiotowych, szatnie, inne)?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie Gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w Gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w Gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						

Część II

Proszę o określenie, gdzie wykonuje Pan(i) następujące czynności:

- pracuję
- w zamieszkiwanej gminie

- poza zamieszkiwaną gminą, ale w Subregionie Żyrardowskim
- w Warszawie
- w innym miejscu
- **korzystam z usług edukacyjnych (szkoła, studia, kursy)**
- w zamieszkiwanej gminie
- poza zamieszkiwaną gminą, ale w Subregionie Żyrardowskim
- w Warszawie
- w innym miejscu
- **zakupy codzienne, małe, podstawowe robię**
- w zamieszkiwanej Gminie
- poza zamieszkiwaną Gminą, ale w Subregionie Żyrardowskim
- w Warszawie
- w innym miejscu
- **zakupy duże (np. chemia gospodarcza, ubrania, większe zapasy żywności) robię**
- w zamieszkiwanej Gminie
- poza zamieszkiwaną Gminą, ale w Subregionie Żyrardowskim
- w Warszawie
- w innym miejscu
- **korzystam z rozrywki i oferty kulturalnej**
- w zamieszkiwanej gminie
- poza zamieszkiwaną gminą, ale w Subregionie Żyrardowskim
- w Warszawie
- w innym miejscu

Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałby/chciałaby Pan(i) mieszkać

- w miejscu obecnego zamieszkania
- w innej miejscowości na terenie obecnie zamieszkiwanej gminy
- w innej gminie na obszarze Subregionu Żyrardowskiego
- w Warszawie
- w innym miejscu w Polsce
- za granicą

Metryczka

Płeć:

- kobieta   mężczyzna

Wiek:

- poniżej 18 lat   18-24 lat   25-34 lat   35-45 lat   46-55 lat
- 56-65 lat   powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

- uczeń/student   rolnik   przedsiębiorca   osoba pracująca
- osoba bezrobotna   emeryt / rencista   inne (jakie?) .....

Wykształcenie:

- podstawowe   zawodowe   średnie   wyższe

Zamieszkanie:**Jestem mieszkańcem:**

- Gminy Belsk Duży
- Gminy Błędów
- Gminy Brochów
- Gminy Chynów
- Gminy Goszczyn
- Gminy Grójec
- Gminy Iłów
- Gminy Jasieniec
- Gminy Młodzieszyn
- Gminy Mogielnica
- Gminy Mszczonów
- Gminy Nowa Sucha
- Gminy Nowe Miasto nad Pilicą
- Gminy Pniewy
- Gminy Puszcza Mariańska
- Gminy Rybno
- Gminy Radziejowice
- Gminy Sochaczew
- Miasta Sochaczew
- Gminy Teresin
- Gminy Warka
- Gminy Wiskitki
- Miasta Żyrardów
- nie jestem mieszkańcem żadnej z powyższych gmin

Zamieszkanie:

- jestem mieszkańcem miasta   jestem mieszkańcem wsi

Załącznik 3: Wór ankiety dla mieszkańców (etap II)

ANKIETA INTERNETOWA

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030

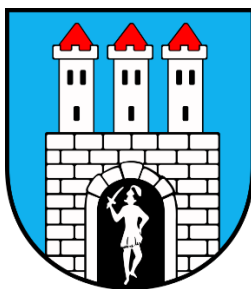
Szanowni Mieszkańcy,

W związku z rozpoczęciem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Grójec na lata 2022-2030, zwracamy się z prośbą o wypełnienie krótkiej ankiety, której celem jest zebranie Państwa opinii w najważniejszych tematach dotyczących jakości życia, ale także przyszłości naszej Gminy.

Państwa odpowiedzi pomogą nam lepiej zaplanować działania i kierunki rozwoju, które zawarte zostaną w tym kluczowym dokumencie.

Wspólnie możemy zbudować przyszłość naszej Gminy!

Zachęcamy do udziału. Ankieta jest anonimowa, a jej wypełnienie nie powinno zająć więcej niż 5 min.

Część I:

Proszę o zaznaczenie 3 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat:

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- zapewnienie transportu zbiorowego
- rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- rozbudowa oświetlenia ulicznego
- rozwój infrastruktury sportowej
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- rozwój sieci gazowej
- budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- rozwój przedsiębiorczości, w tym ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie Gminy
- zwiększenie dostępu do Internetu
- wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- stworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3

ANKIETA

- stworzenie nowych miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
  - poprawa dostępu do usług medycznych
  - zmniejszenie bezrobocia
  - promocja Gminy
  - inwestycje w rozwój turystyki
  - podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
  - zwiększenie dostępności przedszkoli
  - zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
  - poprawa bezpieczeństwa publicznego
  - rozwój kultury
  - aktywizacja osób starszych
  - inne (*jakie?*)
-

Część II:

Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką Gminy Grójec?

Tu proszę zaproponować przynajmniej 4 opcje, wśród których mieszkańcy będą mogli wskazać ich zdaniem priorytetową

- Jabłko Grójeckie
  - Piotr Skarga - kaznodzieja królewski i pierwszy rektor Uniwersytetu Wileńskiego
  - „Grójeckie złoto” - sok
  - Inne (*jakie?*):
-

Które z poniższych stwierdzeń Pani/Pana zdaniem najlepiej wskazuje potencjał Gminy, który powinien zostać wykorzystany do budowy przewagi konkurencyjnej?

- WARUNKI ŻYCIA: dzięki bliskości Warszawy, dogodnym połączeniom komunikacyjnym, a jednocześnie niższymi kosztami utrzymania i czystszyemu środowisku Gmina Grójec to atrakcyjne miejsce do życia.
- SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE: mieszkańcy Gminy Grójec aktywnie angażują się w sprawy swojej społeczności i budują świadome społeczeństwo obywatelskie.
- PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ WŁASNA: mieszkańcy Gminy Grójec budują swoją przyszłość w oparciu o własne pomysły i rozwijają biznesy, które stanowią siłę napędową rozwoju Gminy.
- GOSPODARKA/INWESTYCJE: położenie blisko Warszawy, w centrum kraju, przy ważnych szlakach komunikacyjnych, czyni Gminę Grójec atrakcyjnym miejscem dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy.
- ROLNICTWO: silnie rozwinięte rolnictwo (zwłaszcza sadownictwo) stanowić może podstawę rozwoju Gminy Grójec i jej znak rozpoznawczy.
- WARUNKI ŚRODOWISKOWE I TURYSTYKA: atrakcyjne warunki przyrodnicze Gminy Grójec sprzyjają rozwojowi turystyki oraz oferty agroturystycznej.
- OFERTA KULTURALNA: Grójec to obszar o ciekawej historii i bogatym dziedzictwie, które odpowiednio promowane tworzą podstawę do opracowania interesującej oferty kulturalnej.

Część III
Metryczka**Płeć:**   kobieta   mężczyzna**Wiek:** poniżej 18 lat   18-24 lata   25-35 lat   36-45 lat   46-55 lat
 56-65 lat   powyżej 65 lat**Zatrudnienie:** uczeń/student   rolnik   przedsiębiorca   osoba pracująca
 osoba bezrobotna   emeryt / rencista   inne (jakie?) .....**Zamieszkanie:** jestem mieszkańcem Gminy Grójec   nie jestem mieszkańcem Gminy**Zamieszkanie:** jestem mieszkańcem miasta   jestem mieszkańcem wsi

TABELA EWALUACYJNA

Załącznik 4: Tabela Ewaluacyjna

Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja TAK/NIE
Cel I: Zapewnienie mieszkańcom odpowiednich i godnych warunków życia oraz integracja społeczności Gminy					
1.1. Poprawa dostępności do usług społecznych	1.1.1. Rozwój szerokiej oferty wsparcia i aktywizacji osób starszych oraz koordynacja działań senioralnych poprzez powołanie pełnomocnika				
	1.1.2. Stworzenie ośrodka zapewniającego kompleksową opiekę dla osób bezdomnych przy współpracy z partnerami zewnętrznymi				
	1.1.3. Rozwój usług skierowanych na integrację i aktywizację osób ze szczególnymi potrzebami lub zagrożonych wykluczeniem				
	1.1.4. Wspieranie mieszkańców w zakresie utrzymania dobrego stanu zdrowia poprzez realizację programów profilaktycznych, ułatwianie dostępu do podstawowej opieki medycznej oraz promocję zdrowego stylu życia				
	1.1.5. Racjonalny rozwój zasobu mieszkaniowego Gminy dostosowany do aktualnych potrzeb				

TABELA EWALUACYJNA

	1.1.6. Podnoszenie jakości usług świadczonych na rzecz mieszkańców przez Urząd Gminy i Miasta oraz jednostki podległe				
1.2. Podnoszenie jakości usług opiekuńczo- edukacyjnych	1.2.1. Poszerzanie oferty opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 zarówno w zakresie ilościowym jak i jakościowym				
	1.2.2. Podnoszenie standardów jakości opieki w przedszkolach oraz zwiększanie liczby miejsc opieki przedszkolnej				
	1.2.3. Rozwój i modernizacja bazy dydaktycznej				
	1.2.4. Podnoszenie kwalifikacji i poprawa warunków pracy kadry opiekuńczej i nauczycielskiej				
	1.2.5. Rozszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych dla uczniów				
	1.3. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego	1.3.1. Rozwijanie atrakcyjnej oferty kulturalnej w Gminie			
1.3.2. Rozszerzanie oferty sportowej poprzez zwiększenie ilości i różnorodności zajęć					
1.3.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej oraz sportowej					
1.3.4. Budowa strefy rekreacji wodnej					
1.3.5. Budowa nowego ośrodka kultury					

TABELA EWALUACYJNA

	1.3.6. Uruchomienie wypożyczalni jednośladów (m.in. rowerów, hulajnóg) i utworzenie stacji rowerowych jako forma aktywnego i zdrowego spędzania czasu wolnego;				
Cel II:					
Prowadzenie zrównoważonego rozwoju Gminy poprzez modernizację infrastruktury i dbałość o środowisko naturalne					
2.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej	2.1.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej i pieszej w celu poprawy komunikacji i bezpieczeństwa				
	2.1.2. Rozbudowa i modernizacja sieci dróg i ścieżek rowerowych				
	2.1.3. Modernizacja oświetlenia ulicznego				
	2.1.4. Budowa i modernizacja sieci i obiektów wodno-kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków				
	2.1.5. Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy poprzez rozwój systemu monitoringu				
	2.1.6. Tworzenie warunków do rozwoju sieci transportu publicznego, w tym współpraca z podmiotami zewnętrznymi w tym zakresie.				
2.2. Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego w Gminie	2.2.1. Poprawa jakości powietrza w Gminie poprzez realizację działań wspierających				

TABELA EWALUACYJNA

	ograniczanie niskiej emisji				
	2.2.2. Działania na rzecz ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów oraz ich selekcjonowania				
	2.2.3. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom deficytu wody poprzez racjonalną gospodarkę wodną i retencjonowanie wody				
	2.2.4. Zachowanie i modernizowanie terenów zielonych szczególnie w granicach Miasta jako strefy buforowej i filtracji powietrza				
	2.2.5 Intensyfikacja działań na rzecz ochrony przyrody i zachowania środowiska naturalnego				
	2.2.6 Wspieranie szerokiego wykorzystania rozwiązań ograniczających emisję zanieczyszczeń, w tym geotermii i OZE				
	2.2.7 Podnoszenie efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej				
	2.2.8 Podwyższenie świadomości ekologicznej mieszkańców				
Cel III:					
Wzmacnianie lokalnej gospodarki w oparciu o tradycje sadownicze przy zapewnieniu zatrudnienia wszystkim mieszkańcom oraz promocję walorów Gminy					
3.1.	3.1.1.				

TABELA EWALUACYJNA

<p>Wzmacnianie potencjału gospodarczego Gminy poprzez tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i wzrostu zatrudnienia</p>	<p>Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy</p>				
	<p>3.1.2. Wykorzystanie potencjału strefy gospodarczej w Słomczynie</p>				
	<p>3.1.3. Pozyskiwanie nowych terenów inwestycyjnych poza obszarem Miasta</p>				
	<p>3.1.4. Podejmowanie działań skierowanych do osób młodych zachęcających do prowadzenia własnej działalności gospodarczej m.in. poprzez program Młody Inwestor lub utworzenie inkubatora przedsiębiorczości</p>				
	<p>3.1.5. Integracja środowiska gospodarczego poprzez organizację forum przedsiębiorczości</p>				
<p>3.2. Rozwój oferty turystycznej na terenie Gminy</p>	<p>3.2.1. Wykorzystanie i wzmacnianie potencjału turystycznego Gminy m.in. na terenach atrakcyjnych przyrodniczo, w miejscowości Głuchów i w pasie grójeckiej kolei wąskotorowej</p>				
	<p>3.2.2. Wspieranie tworzenia nowych produktów turystycznych i kulturalnych na terenie Gminy</p>				
	<p>3.2.3. Współpraca z podmiotami lokalnymi oraz partnerami</p>				

TABELA EWALUACYJNA

	zewnętrznymi w zakresie tworzenia ponadlokalnej oferty turystycznej				
3.3. Budowanie pozytywnego wizerunku Gminy poprzez promocję i organizację wydarzeń publicznych	3.3.1. Budowa marki „Grójec” w oparciu o tradycję i potencjał Gminy				
	3.3.2. Stworzenie kampanii promocyjnej Gminy				
	3.3.3. Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych o zasięgu ponadlokalnym				
	3.3.4. Wykorzystanie narzędzi multimedialnych do promocji i informacji o walorach turystycznych i historycznych Gminy				